

DROBTINCE

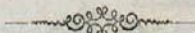
ZA

NOVO LETO

1854.

*J. Porenta
2e platinno*

Učiteljem in učencom, staršem in otrokom u
poduk in kratek čas.

Na svetlo dal

JOŽEF ROZMAN,

korar stolne labudske cerkve, in vodja škofljuega semenišča pri sv. Andreju.

IX. LETO.

U GELOVCU.

Natisnul in na prodaj ima *Janez Leon.*

Poberite kosce (drobtince), ki so ostali, da se ne spridijo.

Joan. 6, 12.

030023826 7 B. b

19265

Kazalo.

	<i>Stran</i>		<i>Stran</i>
Predgovor	V	51. Dve in dvajseta nedela po binko- kštih. <i>Dolžnosti do Boga in cesarja</i> . . .	85
Zveličana Hema, slovenska knezinja . . .	VII	52. Tri in dvajseta nedela po binkoštih. <i>Od smerti</i>	88
A. PASTIRSKO OGLEDALO DUHOVSKIM BRATOM IZROČENO ZA POKUS IN POPRAVO.		53. Posledna nedela po binkoštih. <i>Od sodbe</i>	92
I. U praznik ssv. treh kraljev	3	B. OGLEDALO BLAŽENIH MOŽ IN ŽENSK, NEKDAJNIM U SPOMIN, SEDAJNIM U POSNEMO.	
II. U god Kristusovega unebohoda	8	I. Leonard Hodiščan. XLVI. Solnigraški viši škof in rojen Slovenec	97
III. U god vsih svetih angeljev varhov . .	13	II. Jakob Rormeister, imenit celovšk faj- mošter	103
IV. Četerto nedeljo po ssv. treh kraljih . .	19	III. Martin Pegaus, rojen Ljublančan in slaven pravdoznanec	109
V. Peto nedeljo po ssv. treh kraljih . . .	23	IV. Štefan Reih, visoko poštovan duhovnik lavantinske škofije	112
VI. Pervo postno nedeljo	28	V. Mica Bezgovšek Lokošica, poštena knec- tica šentruiperske fare	122
VII. Drugo postno nedeljo	34	VI. Jera Kosec Pipanova, izgled pobožne deklice	127
VIII. Nagovor o pepeljenju na pepelnico .	38	VII. Kristina, švedska kraljica in imenitna spreobornjenka	131
IX. Nagovor o darovanju za popravo in olepšanje cerkve	42	VIII. G. Bonard, mučenik in misionar . .	134
X. Obhajilo cerkvenega posvečenja	47	C. PRIGODBE ŽALOSTNE IN VESELE MLA- DIM IN STARIM U PODUK IN SVAR.	
XI. Od nebeškega veselja	52	I. Turki na Krajnskem	139
XII. Pridige osnovane za vse nedele (konec).		II. Kostena miza	156
42. Trinajsta nedela po binkoštih. <i>Od nehvaležnosti</i>	58	III. Ne sodi slabo svojega bližnega	158
43. Štirnajsta nedela po binkoštih. <i>Od božjega kraljestva</i>	61	IV. Kam človek zaide!	160
44. Petnajsta nedela po binkoštih. <i>Od telesne smerti</i>	65	V. Tudi po sanjah Bog včasih svari . . .	163
45. Šestnajsta nedela po binkoštih. <i>Od kerš. ponižnosti</i>	68	VI. Usmiljene gospodični	165
46. Sedemnajsta nedela po binkoštih. <i>Krivi nauki sedajnih časov</i>	71	VII. Božjej pravici nikdo ne uide	168
47. Osemnajsta nedela po binkoštih. <i>Od vseganogočnosti božje</i>	74	VIII. Bogokletje in kazen	170
48. Devetnajsta nedela po binkoštih. <i>Od malega števila izvoljenih</i>	77	IX. Pijanči, joj vam!	171
49. Dvajseta nedela po binkoštih. <i>Od družine</i>	79		
50. Eden in dvajseta nedela po bin- koških. <i>Od ptujih grehov</i>	82		

X. Smert ponočnjaka	173
XI. Čudovita zibel, ali strah za hudobne žene	174
XII. Komu ni svetovati?	177

D. PRILIKE IN BASNI ALI ZLATE JAGODE U SREBERNIH POSODAH.

I. Osmero prilik o pokori	181
II. Kuhinska posoda in skledica	185
III. Lesjak in vrabec	187
IV. Laž in resnica	188
V. Dragi kamen	190
VI. Požoranče	192
VII. Sedem nebeških cvetlic	194
VIII. Nesrečni popotnik	195
IX. Pokneženi kmet	197
X. Košar in njegova žena	199

E. OGLEDALO ZA ŠOLO IN DOMAČO REJO OTROK.

I. Sadike in rastline	203
II. Morje	207
III. Oče naš	210
IV. Božja skerb za vrabca	216
V. Učitelj in njegova soseda	219
VI. Zlata kaplica za slabo glavo	223

VII. Mlad berač, star tat	225
VIII. Bog otroke varje	229
IX. Častilakote gerda šola	230
X. Šolarsko blago	231
XI. Slava takim učenkam	232
XII. Veselo godovno	234
XIII. Vse za se, nič za druge	236
XIV. Križ našega odrešenika	239

F. SLOVENSKA GERLICA.

I. Svéta vojska	245
II. Svétí Roženkranc	247
III. Maria Lauretanska	249
IV. Maria cvetlica	250
V. Slovo romarja od Marie	251
VI. Otroška molitva	252
VII. Materne solze	255
VIII. Zapeljana Marjetka	256
IX. Dekliška modrost	258
X. Vertnica	258
XI. Večernica	259
XII. Želje	260
XIII. Zadovoljen kmet	261
XIV. Turška bitva pri slov. Kapli na Ko- roškem leta 1482	262
XV. Prošnja na smert	266
XVI. Popotnica	268

PREDGOVOR.

Léto je sicer dolgo, vendar se rado primeri, kakor marsikteremu tudi nam, da še vse prehitro preide. Nekaj opravki, ki jih imamo, nekaj tiskarna, ki je preobložena z delom, so uzrok, da se Drobtince rade zakasnejo, in ne odrinjajo ob pravem času iz svojega skladišča.

Verh tega jih je léta še druga nesreča motila. Dva oddelka našega rokopisa so nam zgubili; eden je kmalo se našel, drugega pa smo že za zgubljenega imeli, in že namenovali se, u drugič sestavljati in pisati ga, ko je prišel k sreči na dan — med tim pa, kakor se samo od sebe zastopi, je mnogo časa preteklo. Zatorej prosimo s tim vse ljube prijatelje in znance Drobtinc, to zamudo milostno odpustiti jim, in kakor druge léta, tudi léta jih blagovoljno sprijeti.

Pridno so iskale po domačem in po drugih vertih, natergale, kar so našle zalih in dišečih cvetic, in vam jih tukaj u šopek zvezane prijazno podajo. Reči se upamo, da vsakdo, naj bo stana kakoršnega hoče, bode kaj našel u njih, kar mu bode dopadlo, ali mu bodo povedale kaj, kar dosihmal še ni védel ali slišal. Starši bodo slišali, kako imajo svoje otroke lepo in po kristiansko učiti; troci, kako radi vbogati očeta in mater — gospodarji in gospodinje, koliko skerbi morajo imeti za svojo družino; družina, kako pridna in zvesta biti u službi, u ktero so udinja — mladenči in dekličiči, koliko velja čista duša pred Bogom in vsimi poštenimi ljudmi; postarni in grešniki, kaki odgovor in kaka kazen jih čaka, ako se ne poboljšajo in spokoré — učitelji, na česar imajo najprej gledati pri mladini, ki se jim u poduk izroči: učenci in učenke, da dnar in vse časno blago je opotečno, samo kar se naučé, jim nikdo vzeti ne more — in tako dalej vsakdo slišal bo svoje.

Naš cilj in namen je, pomnožiti po Drobtincah čast božjo, in podigovati više in više pravo djansko (moralno) omiko slovenskega ljuda, povčdati pa tudi vmes za smeh in kratek čas kaj; kajti človek od težkega

dela vtruden potrebova počitka, da se okreva! duša pa tu in tam kakega razveselovanja, da se preveč ne opeha in ne omaga. Zategadel, ker vidimo in slišimo, da večina slovenskega roda rada prebēra naše Drobtince, hočemo, dasiravno narejajo mnogo dela in truda, vendar le še nabirovati in sestavljati jih, ako ne za več, saj za eno lēto še; in prosimo ponižno zdajle vse slovenske rodoljube, podpirati nas in pošiljati nam prikladnih sestavkov, ali po prečastitem celskem gospodu apatu, ali po prečastitem celovškem gospodu špiritualu, ali pa naravnost nam u roke — in ako je mogoče, saj do kresa tekočega lēta. Bog plati! vam bomo rekli s hvaležnim sercom; radi pa tudi kake Drobtince u spomin vam poslali.

Sveta Hema pa, ki si letašnjim Drobtincam za varhinjo dana, blagovoljno jih spremljaj, koderkolj bodo hodile, in kolikor več hiš in serc jim bodeš odperla, toliko ljubše nam bode!

Pri svetem Andreju u labudскеj dotini l. 1854.

Jožef Rozman.

ZVELIČANA HEMA, *)

SLOVENSKA KNEZINJA.

Lepo je viditi o jeseni zale drevesa, ki so polne žlalnega in zrelega sadja; še lepše može in žene, ki so bogati na dobrih delih in svetih čednostih: njih spomin je večn, in njih ime slovi in bo slovelo, dokler bo zemlja stala.

Zmed takih blagih in nepozabljivih duš je bila zveličana *Hema*, ktera se je okoli l. 983 na svet rodila, in bila doma na spodnem Štajarskem u *Pilštanju*, kdér so njeni starši grad na čelu prijazne doline imeli, od ktereга vendar dan današni ni drugega ostalo, kakor razvalina in posip, in še tega malo. Nje oče bil je *Engelbert* grof Pilštanski, njena mati pa *Tuta*, od ktere se nič bolj natančnega zapisanega ne najde. Bila sta bogata in premožna, imela mnogo posestva in gradov po Koroškem, Štajarskem, Krajnskem in Furlanskem, in bila u zlahti clo s cesarjevo lišo: vendar nju naj večé veselje in naj dražiši zaklad bila je njuna hčerka *Hema*, ki je bila že u svojih otročjih lètih toliko pametna, pohlevna in ljubezniva u vsem svojem zaderžanju, da se je že takrat jasno vidilo, kaka ljubka božja se bo razvetela iz nje. — Kaj pomaga staršem, imeti gradov, imeti dnarja in vsega obilno, ako pa otroke imajo malopridne in razujzdane? Ni hujše šibe ne za dobre ne za slabe starše, kakor so sinovi sprideni in nesramne hčere. *Mnogo žalosti že sim užila*, mi je enkrat ena kmetica rekla. *Pogoreli smo, ob vso živino prišli, dva ljuba otroka sta mi umerla; ali kaj je vse to proti sramoti, ktero mi je hči zdaj storila? Zdi se mi, da serce u persih mi je počilo, in javalne bom dolgo travo tlačila.* Le žalibog! da starši so mnogokrat sami krivi razujzdanosti svojih otrok, in ko bi za nje toliko skerbi imeli, kolikor *Engelbert* in *Tuta* za svojo *Hemo*, gotovo bi ne imeli toliko spačene mladine.

*) Glej spredej njeno podobo.

Takrat je na nemškem prestolu sedel cesar *Arh II.*, ki je živel toliko lepo in pobožno, da je po svojej smerti bil svetnikom prištet, in še zdaj se u izgled postavlja kristianskim kraljem in cesarjem. Ravno tako bogaboječča in vneta za vse dobro je bila njegova žena, sveta *Kunigunda*, ktera je slovela daleč po svetu zavoljo čednost svojih, zlasti pa je ljubila in varovala predrago rožo čistosti na sebi in drugih. — S tim svetim cesarjem in toj svetoj cesaricoj u žlahti, kakor sim že zgoraj omenil, je bila zveličana *Hema*, in njima u skerb in rejo so jo njeni starši izročili. Skerbno kakor lastna mati, je sveta cesarica gledala na svojo mlado rejenko *Hemo*, jo goreče učila svetih Jezusovih naukov, in ven in ven ji pravila in na serce vezala, kako se ima zadržati u vsih okoljnostih življenja, kako varna, skerbna in sramožljiva biti, in kako brez prenehe čuti in moliti, da ne pade u skušnjave. *Hema* je pa tudi rada vbogala, rada poslušala nauke svete cesarice, in postala zala na duši in truplu. Ako ravno je bila bogata in visokega stana, se vendar ni prevzetovala, ne lepotičila, ni marala za nečimerno obleko, ne za pregrešno veselje tega sveta: timveč le Jezusu je želela dopasti, in njemu služiti u čistosti svojega serca je bilo nje naj večje veselje. — Oh kako lepo, ako bogate dekleta, ako žlahtne gospodične u ponižnosti služijo Bogu, in se od napuha premotiti ne dajo! Blagor jim, Bog jih bo visoko povzdignul; ako ne na tem, pa na unem svetu.

Ko je *Hema* odrastla, se je po volji svojih staršev omožila, in vzela u zakon koroškega grofa *Gulielma*, ki je bil bogat gospod u Selcah in Brežah, imel pa tudi mnogo rudnikov u lasti. — Pač srečen mladenč, ki dobi nevesto u zakon, pridno in nedolžno, kakor je *Hema* bila! Res je sicer, da bila je tudi bogata, je od cesarja na Štajarskem *Vitanjsko*, *Bizeljsko*, *Podčertiško* in *Anderburško*, na Krajskem pa *Mokronoško* grajšino u doto dobila; ali več, kot vse grajšine, vredno je bilo njeno pobožno, deviško serce, ktero je gorelo od prave kristianske ljubezni do Boga in bližnega; kajti hiše in gradovi se razsujejo, rudeče lica zvenejo, ognjene oči ugasnejo, le dušna lepota ostane, in se ne osuje in ne postara nikdar ne.

Svojim poštenim možem *Gulielmom* je *Hema* mnogo lēt u zakonskem miru in u lepi zastopnosti živela, bila pa tudi pridna gospodinja, skerbela za svoje polihstvo, in zvesto in natanko dopolnovala svoje dolžnosti, ki jih je do svojih podložnih in do svoje družine imela. Ali kakor skerbna je bila za časne reči, še bolj pogosto je mislila na

Boga in na zveličanja svoje duše. Bila je dobrih rok, in rada po svojem premoženju vbogaime dala; rada in zvesto molila, pa tudi u svetem strahu imela svoje ljudi, in priganjala jih, da so živeli, kakor sveta vera uči in mati katolička cerkva veleva. *Strah božji*, govori sv. pismo, je začetek modrosti, in je pri hiši tako potreben, da, kder njega ni, tudi prave sreče ni; vse gre skrižem in narobe, in smē se reči, da, kder so ljudje brez straha, ondi je greha kot praha.

Pripovēduje se, da, ko je *Hema* mati postala, se je na božji pot podala u rožno dolino k Materi božji u Podgorje, zahvalit se za vse gnade in dobrote, ktere je po njeni priprošnji od Boga že dobila, prosit jo pa tudi, da bi se ozerovala še u prihodno z milim očesom na njo, in zlasti u porodu milostno na strani ji stala. Ali ko peš hoditi ni bila vajena, se je od pota vtrudila, da ni mogla dospeti na verh hriba, na katerem je Mariina kapelica stala; timveč je morla prenočiti spod hriba na mestu, na katerem zdaj farna cerkva stoji. U sanjah pa se je u Mariini kapelici znašla, pred nebeško kraljico klečala, in svoje serce razlila pred njo. — Žene posnemajte jo. Priporočevajte se rade Marii, sosebno ko se bliža ura vašega poroda. Nevarnost, kakor same vēste, je vselej velika, in mnogokrat vam gre za življenje; zatorej ne opustite stare kristianske navade, in kolikorkrat taki časi pridejo, pojdite vselej prej k spovedi in k sv. obhajilu, da se grehov očistite, z Bogom spravite in u gnado božjo pridete. Še enkrat ložeje bote dihale, in ako vam stopi tudi smert pred oči, vas ne bo vstrašila; marveč konec storila vašim nadlogam, in vas peljala u sveto nebo, u naročje Jezusa in Marie.

Hema je porodila svojemu možu dva fanteka, *Gulielma* in *Hartvika*. Lepo sta rastla, kakor dva mlada doba, postala zala in čversta, in bila veselje in up svojega očeta in svoje matere; zlasti ker sta tudi lepo in čedno živela, in po zgledu svojih staršev brez hinavšine Bogu služila. Tudi sta rada pomagala svojim staršem, ki so imeli mnogo posestva po Štajarskem, Koroškem, Krajuskem in Furlanskem, zlasti pri *Otmanjah*, pri *Launštorfu* in *Blatnici*, okrog *Selc* in *Brež*, in tu in tam po *kerškej* dolini, imeli mnogo rudnikov, u kterih so zlato in sreberno rudo kopali; zraven pa tudi skerbi in opravkov na cente. Ali rudarji so bili hudobni, živeli brez vse vesti, in žalili Boga in ljudi, tako da sta jih mlada gospodičiča nekikrat ojstro svarila; sosebno razujzdan je bil rudokop *Janez Grinvald*, ki je bil ženo nekega imenitnega mestnjana u *Brežah* u greh posilil, in jo u veliko sramoto

pripravil. Njega sta dala prijeti, u železje okovati, in ker je bila njegova hudobija okrita in občno znana, brez pomude na vislice obesti. To pa je deset drugih rudarjev, ki so bili z obesanim u žlahti, tako razkačilo, da so zakleli se, nad mladima gospodoma kervavo se maščevati. In res! ko sta prišla pervikrat po tem rudnik ogledovat, so ju rudarji zgrabili in oba ubili, kar se je zgodilo med Selcami in Brezjem okolj leta 1030.

Ali kar se zgodi, se tudi zvč. Nek pobožen rudar pride k očetu, grofu Gulielmu, ter mu vse natanko povč, kaj so rudarji storili, in kamo ubitih trupli zagrebli. Grof, kakor se samo od sebe razumi, se stražno zavzeme, se za glavo prime in priseže, da se bo hudo znosil; poloviti da hudodelnikov, kolikor jih najdejo njegovi hlapci, in jih k smerti obsodi. Našli tudi so ubita gospodičiča, ju na dom zanesli, u izsekan grob položili, in žalovali dolgo časa na njima. Visokočastiti knez in gospod šentlampretski apat *Herman*, brat sv. *Heme*, ju je pokopal, in pri pokopu pridigoval in govoril tako tolažljivo, vmes pa tudi pritoživno, da je vsim brez sneme močno ustregel. — Takole je na svetu. Starši imajo pridne in zdrave otroke, jih imajo dostikrat rajše, kakor samih sebe; na enkrat pa se smert prismučē, deca pobaše, starše pa same na zemlji pusti. Nespameten človek se vnevoli, besedova in godernja zoper Boga in njegovo previdnost, moder pa tudi u takih dogodajih roko božjo ugleda, in se ves udan u njegovo voljo uklone. „*Mi pak včmo*, piše sv. apostol Paul (Rim. 8, 28.), *da tistim, ki Boga ljubijo, vse u dobro izide, tistim namreč, ki so po sklepu u svetnike poklicani.*“

Hema, kakor pravijo, se je kmalo potolažila; ali Gulielm, nje moč se kar ni mogel premagati — nekaj pa tudi so ga puntarski rudarji dražili, ker so po brežkih gorah in gošah se ukopavali, in mu vso pokoršino odrekli. Zategadel zbere mnogo ljudi, se soedini svojim svakom, z grofom Manhardom Malenteinskim, ki je imel Hemino sestro, gospo Kunigundo u zakonu, in obadva se udereta nad puntarje, jih premagata, in razserdeni Korošci skoro vse pomorē. Grof Malenteinski, gospod Kolnički in gospod Rajnbret Ditrichsteinski svojimi kojniki so bili petnajst naj hušjih puntarjev pobili; kar pa jih je grof Gulielm polovil, jih je med neko pojedino dal zavezanimi očmi in vse zvezane pripeljati, jih posekati, potem pa pticam in pesom na plano zmetati. Ali to še ni bilo zadosti, timveč tudi kar so puntarji imeli, so vse pokončali. — Glejte! koliko nesreče greh na svetu naredi. Rudarji

so slabo živeli, po nečistih mlakah se valjali, in vsi spačeni in terdovratni se ne dajo svariti: in koliko solz se prelije, koliko žalosti užije, koliko kervi zemlja popije! pač res, kar nam vsak katekizem povē, da greh je naj veče hudo na svetu.

Vendar tudi grof Gulielm je u svoji jezi prehudo se znosil, in ko se togota mu ohladi, ga grevati jame, da je pretil toliko človeške kervi; zategadel, potolažiti svojo nemirno vest, sklene na božji pot u Rim se podati, ondi s pokoro in z molitvo svojih grehov se očistit, in z Bogom se spraviti. Vzeme torej slovo od svoje ljube žene *Heme*, in po romarsko in spokorno oblečen se napoti proti svetem mestu Rimu. Ondi se je svetemu očetu poklonil, obiskal groba ssv. apostolov Petra in Paula, in ko se je spokorno spovedal in svojih madežev umil, je sopet s pokojnim sercom u svojo deželu se vernul. Že je na Koroško došel, ko ga blizu Volšperga u Loki u labudskej dolini smertna roka zadene. Zvečer še je pripovēdoval ljudem, pri kterih je prenočil, koliko svetih krajev je obiskal, koliko lepega vidil, in kako ga veseli, da je sopet u svojo domovino prišel; ponoči pa je umerl u parni, u kteri je spal, in zjutrej so ga mertvega našli. U cerkvo so ga našli, pokopali, in kmalo so ga ljudje kakor svetnika častili, sosebno ker pravijo, da pri njegovem grobu se je mnogo čudežev prigodilo; in še se vidi u cerkvi sv. Jakoba na Greberjih njegov grob, izzidan iz opek in z železnim omrežjem obdan, in še zdaj marsikaka pobožna duša priroma, pri njegovih ostankih pomoli, in svoje serce upokoji in svojo dušo umiri. — Grof Gulielm se je pre naglil, in bil preojster do morivcov svojih sinov; ali ko je po težavnem božjem potu se čisto spovedal in sv. obhajilo prijel, je našel svoji duši sopet pokoj in mir. Znabiti da tudi tebe vest peče in serce boli, ko se spomniš svojih grehov, zlasti grehov svoje mladosti: ali namesti da bi z molitvo, pri spovedi in svetem obhajilu svoje skleče rane hladil, hodiš raj po kerčmah, laziš za slabimi tovaršmi, in kder je kaka godba ali ples, kaki vriš ali truš, se derviš in goniš, da bi preslišal in potlačil glas svoje vesti. Kako nespameten si vendar! da bi se mravlj, ki te že grizejo, otrešel, postopaš ondi, kder se jih naj ložeje nalezeš! — Spomni se Gulielma; nekđaj tako imeniten umerje, kakor vbog romar, vendar kakor pravičnik: romar si tudi ti, da bi le tudi bil pravičen!

Hema tedej je bila zdaj vboga, zapuščena vdova, brez moža in brez otrok. Velika je bila njena žalost, huda nje britkost, vendar še veče njeno zaupanje u Boga; in kakor nekđaj Maria devica, je tudi

ona rekla: *Dekla Gospodova sim, naj se mi zgodi po njegovi besedi.* Bila je sicer bogata, in časnih reči je čezzadosti imela, vendar nad bogastvom ni veselja našla, in časno blago jo ni nasitilo. Samo Bogu je služila, in kar dohodkov imela, je ali med vboge in betežne razdala, ali za cerkvene reči in za božjo čast obernila. Koliko cerkev je ali novih postavila, ali jih olepšati in očediti dala, se sicer natanko ne vč; od sledečih vendar se zapisano najde: Mariino kapelico na Kerki; cerkvo sv. Mihela u Glednici; cerkve matere božje, sv. Jurja in sv. Martina u Lidingi; sv. Radegunde na Visokempolju; sv. Laurenca na gori pri Mihelski vasi; sv. Lampreta u Pisvegu; sv. Jurja na Camelspergu; sv. Marjete u Trušnjah i. t. d. Pač dobro razumila je besede Jezusa Kristusa, ki veli: *Ne spravljajte si zakladov na zemlji, kder jih rija in molj konča, in kder jih tatje izkopljejo in ukradejo. Temuč zbirajte si zaklade u nebesih, kder jih ne konča ne rija ne molj, in kder jih tatje ne izkopljejo in ne ukradejo.* (Mat. 6, 19, 20.) Kaj mislite, kaj bi ji bilo pomagalo, ko bi bila svoje zaklade in dohodke na kupe spravljala, se debelo mastila, in vsak dan u svilo in tančico svoje truplo zavijala? Enega dne pa bi se bila smert prikazala skoz vrata, ter rekla: *Trapa! še nicoj bo duša od tebe vzeta, in kar si pripravila, čigavo bo?*

Resnično! *Hema* je, kakor nekđaj Lacarjeva sestra Maria, si naj bolji del izvolila, kateri ji ne bo odvzet. Vse kar je imela časnega blaga, je Bogu posodila, in on ji bo vse stoterokrat u nebesih povernul. Kaj je vse dobrega storila, se natauko ne vč, se torej tudi povedati ne more; le kar se zapisanega najde, tukaj razložim. Dala je na *Kerki* u čast Matere božje veličastno cerkvo postaviti, in zraven cerkve dva samostana, enega za možke, drugega za ženske, ter jim naložila dolžnost, da imajo ob določenih urah u cerkvi čast božjo prepevati, ljudem prijazno postreči u duhovskih zadevah, in mladost podučevati in u strahu božjem izredovati. Da so pa zidarji in tudi drugi delavci pridniši bili, je bila vseskoz sama pri njih, in jih priganjala in vnemala zdaj z lepimi besedami, zdaj s kakimi darili. Vsak večer se je z dnarno skrinjico u roki na en kamen vsedla, in delavce zaporedoma pošteno in po zasluženju plačevala; in pripovedova se, da, ako je komu tudi dovolila, da smč sam u skrinjico seči, in vzeti kolikor more zagrabiti, vendar ni mogel nobeden več vzeti, kakor kolikor si je pošteno zaslužil. Še se kaže u *Kerki* tisti kamen, na katerem sedč je zveličana *Hema* delavcom dnino plačevala.

L. 1042 so dodelali samostana in cerkvo, in *Hema* čudno vesela pošlje u Solnigrad, ter prosi višiškofa Balduina, da bi blagovolili priti u Kerko, posvetit in blagoslovit, kar je s pomočjo božjo srečno pozidala in dogotovila. Višiškof Balduin se hitro napotijo, pridejo o začetku augusta u Kerko, pripeljejo seboj dvajset redovnikov iz reda sv. Avguština, nekoliko redovnic iz solnigraškega samostana, in Ido njih apatico, ter določijo dan cerkvenega posvečenja. Veliki Šmaren je bil tisti sročén dan, na katerem se to sveto opravilo je godilo, in slovesnost je bila, kakoršnih je Koroško še malo imelo. Od vsih krajev, od blizo in daleč so se množice sule, in ljudstva se je sošlo, da bi ga nihče ne bil mogel sošteti. H koncu slovesnosti pa stopi *Hema* sama obdana od sedemdeset koroških devic pred veliki altar, položi nanj zavodne pisma, u kterih je cerkvo in samostana s potrebnim oskerbela, in vsa goreča od pobožnosti in svete ljubezni jih daruje cerkveni priprošnjici, devici Marii. Na to pade na svoje kolena, in vsa ponižna prosi nadškofa Balduina, zapisati med redovnice njo in vsih sedemdeset devic, se zaveže u samostanske obljuje, in iz toliko visoke gospe postane naj borniša sestra med njimi, postane jim izgled pokoršine, pobožnosti in lastnega zatajevanja, ter jim sveti svojim življenjem kakor luč, ki se na mernik postavi, da sveti vsim, ki so u hiši. — Kako srečna pač si ljuba *Hema!* pa tudi kako dober Bog, ki ti je dal tako blago serce!

Nje zavodno pismo se takole glasi: „*U imenu presvete nerazdelivne trojice! Jaz Hema, po božji milosti dasiravno nevredna utemeliteljica kerške cerkve, oznanim s tinle vsim sedajnim in prihodnim kristianom. Ker sim po zgubi svojega rajnega moža vdova, in po hudobnem umoru svojih sinov brez otrok, in sim zategadel vse, kar sim lastnega imela, naj že bo ljudi ali drugih reči, u zveličanje svoje duše in u blagor svojega moža in svojih sinov cerkvam izročila, in se med kerške redovnice vverstiti dala, podarim vse svoje podložne tej cerkvi tako, da, ako se hoče pervorojenih sužnih kdo odkupiti, ima plačati kerškej apaticei pol talenta in petnajst vinarjev; drugi pa, ki si hočejo svobodo kupiti, imajo plačati po določbi celega samostanskega zbora. Pisano u Kerki l. 1043. Na pečatu se bere: Hema utemeliteljica kerške cerkve. — Iz tega se vidi, kako mila in usmiljena gospa da je bila, kako dobra mati svojim podložnim. Vsakdo, ako je le hotel, se je lahko z majhnim dnarjem sužnosti znebil, si svobodo kupil in pravico, ravnati po lastni volji svojim premoženjem in blagom. Zguba je bila sicer velika,*

ktero je s tim na svojih dohodkih terpela; vendar še večja ljubezen, ktero si je pri svojih podložnih pridobila. — Koliko jezar žensk, ki so bile bogate, zale in imenitne gospe, je u pozabljivosti potonilo, ni več duha ne sluha od njih: *Hema* pa še živi u blagem spominu pri Korošcih, Štajarcih in Krajncih, in bo živela, dokler nam bo prijazna luč kristiansko-katoličke vere sijala, in bo dušna žlahtnost na zemlji kaj veljave imela.

Kar na zemlji vidiš, mine,
Kakor dim u zraku zgine;
Lepi lasi, zale lica,
Kmalo je ob nje devica.

Samo duša čista, sveta,
Ki za dobro je vsa vneta,
Se ne stara in ne zvene,
Mar se z Bogom večno sklene.

Hema u samostanu ni dolgo več živela; Bog jo u kratkem k sebi zakličče. Bilo je zmladlêta 1045, ko nevarno zbolí, in kmalo spozna, da nje smertna ura se bliža; zategadel naprosi solnigraškega nadškofa Balduina, da so še enkrat k nji prišli. Vpričo njih oporoči, da kerški korarji imajo dobivati svoj prevžitek iz ravno tiste zaloge, kakor redovnice; za druge potrebščine pa jim odloči dohodke od šesterih velikih kmetij. Verh tega oporoči mnogo lepil reči za vboge in cerkve, pritisne 27. maja na oporoko svoj pečat, in 29. junia, t. j. ravno o godu ssv. apostolov Petra in Paula mirno u Gospodu zaspi, in se preseli u boljše deželó. — Kakor je sama želela, so jo na kerškem mertvišču pokopali, in precej so jeli obiskovati nje grob; so jo jeli častiti, priporočevati njeni priprošnji, in še dan današni, zlasti četerto povelikonočno nedeljo in o Šent-Petrovem, jih priroma mnogo jezar u Kerko, obhajati nje god in spomiu, in po njeni priprošnji zadobit od Boga milost in pomoč. O kresu l. 1845 so praznovali že osmikrat stolêtni spomin njene častitljive smerti in začetka kerške cerkve, in bilo je ljudstva, da se je vse terlo in lomilo.

Noter do l. 1174 je *Hema* u kerškem mertvišču ležala; tistega lèta pa so kerški škof *Arh* pustili izkopati njene kosti, jih pustili prenesti u cerkveno rako, ktero je še *Hema* sama izzidati dala, ki je toliko prostorna, da meri 72 štirjaških čevljev, in ima pet altarjev in sto stebrov. Nad nje grobom stoji krasen altar, ki je iz kararskega

marmora izsekan, in ima čvetero podob: *Hemo* namreč, kako umiraje britko podobo Jezusa Kristusa na svoje persi pritiska; mašnika, ki ji na strani stoji, in jo u smertnih težavah tolaži; in dve druge podobi, ki pomenite véro in upanje — tudi se sledeče besede u nemškem jeziku zapisane vidijo: „*Presvella knezinja in gospa Hema, selska in brežka grofinja, rojena pilštanjska grofinja, naj milostniša utemeliteljica kerške cerkve.*“

Ker se je po priprošnji rajne *Heme* mnogo čudežev dogodilo, sta prosila cesar *Miroslav III.* in kerški škof *Urh III.* papeža, da bi jo med svetnike vverstiti blagovolili, kar se je zgodilo l. 1465. — Cerkve svetej *Hemi* posvečene imamo u labudskej škofii tri. Perva je farna cerkva, ki stoji na prijaznem hribu blizo horvaške meje, in je jako zala in čedna. Druga je podružnica kozjanske fare blizo Pilštanja; tretja pa je na Koroškem u globasniškej fari. Kakor gospa lepe junske doline na veselem homecu kraljuje, in mnogo serc od blizo in daleč se zaupno obrača na njo, zlasti poleti, ko se černi oblaki dervijo, in se huda ura bliža. Sv. *Hema* je tudi na Krajskem mnogo dobrega storila. Imela je ondi gradove *Gomilo* (Erkenštein) blizo Boštanja, *Škerljevo* (Grailach) blizo Mirne, *Mokronog* in še nekoliko drugih posestev. Vse te grajšine je bila kerškej cerkvi izročila, ktera jih je do l. 1437 u lasti imela; tega leta pa jih je bil celjski vojskovodja *Joan Vitovic* ji posiloma vzel.

Od tega, kar je *Hema* u *Kerki* pozidati dala, razun cerkve ničesar ni viditi več; ali cerkva je zala in veličastna, kakoršnih je malo na Koroškem. Dolga je 168, široka 72 čevljev, in vsa iz obsekanega kamnja. Veliki altar ima več kakor sto podob in je 54 čevljev visok. U sredi kraljuje Maria u nebeškej svetlobi in obdana od angeljskih verst. Pri nji na obeh straneh stojé svetnikov in svetnic cele rajde; med njimi *Arh II.* in njegova žena *Kunigunda*, *Leopold* austrianski in *Hema*. — Koliko zalih cerkva so nam naši predniki pozidali! kaj, al jih bomo mi zapustili ali zanemarili? Kaj takega Bog obvari! ne bilo bi dobro za nas. Lepa, snažna cerkva je velika čast za farno in za fajmoštra; naj bi torej vsak fajmošter na svojo farno cerkvo skerbno gledali, naj bi pa tudi farmani, ki premoženja dovelj imajo, na svoji smertni postelji ne pozabili nje! „*Tvoji hiši, o Gospod, se spodobi čast*“, govori prerok David. (Psalm 92, 5.)

Naposled še moram dostaviti, kaj nam je od časnih reči sv. *Heme* u spomin še ostalo. Ženski samostan se je kmalo razrušil, in dohodki

njegovi se obernili na druge milodare; iz možkega samostana pa je dorastlo sedajno kerško ali celovško korarstvo. Razun njenega svetega telesa se u Kerki shranjuje, in se lahko še vidi nje *zavodno pismo* od l. 1042, in *zapisje* ali kodicil od l. 1045, in na obeh velika pečata svete *Heme* in solnigraškega nadškofa Balduina. Tudi nje zlat *perstan* je še shranjen, in zlata *ovratnica*, katero je navadno nosila; in u perstan in u vratnico sta okovana dva velika draga kamna, kterima velimo „*topas*.“ — Dalej se najde za velikim altarjem *selske* farne cerkve en *klobuk* svete *Heme*, in neka *čelada*, od ktere se misli, da je bila njene-
nega sina Gulielma. *Klobuk* je okrogel, ima clo nizek verh; kraje pa eno ped široke in z violčnim tafetom obšite. Čelada je iz usnja, rudarskej kapi podobna, belo, rudeče in černo namazana, in s perjanico na verhu; ali oboje, kakor se lahko razumi, že močno preperelo, in bati se je, da bode kmalo popolno razpadlo.

God svete *Heme* je 29. junia. — Bratje in sestre! čas je kratek; torej delajmo dobro nevtrudno, dokler je dan, ker pride noč, u kateri ne bo nihče več delati mogel: ti pa, sveta *Hema*, prosi za nas Boga!

Dobrotnica si nam na zemlji bila,

V nebesih bod' nam priprošnjica mila!

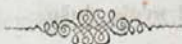
Rozman.

A.

PASTIRSKO OGLEDALO

duhovskim bratom izročeno za pokus in popravo.

Sin človekov! čuvaja sim te postavil hiši Izraelovej; slišal boš besedo iz mojih ust, in jim jo oznanoval u mojem imenu. Kedar hudobnežu rečem: Gotovo boš umerl; ti pa mu tega ne oznaniš, ga ne opominjaš, da naj se verne od svojega hudobnega pota: bo scer hudobnež umerl u svojej hudobii, ali njegovo kerv bom iz tvojih rok terjal. Ako pa oznaniš hudobnežu, in on se ne verne od svoje hudobije in svojega hudobnega pota; bo on scer umerl u svojej hudobii, ti pa si rešil svojo dušo.

Eceh. 3, 17—19.

II.

U PRAZNIK SSV. TREH KRALJEV. *)

Nauki iz svetega evangelja, po zapisu sv. Matevža 2, 1—12.

Kako čudne, ljubi moji, so božje pota! naša glava jih ne razumi, naša pamet le steri nad njimi. — Svojega lastnega Sina je Bog na svet poslal; ali u takej revšini, u kakoršnej nobeden človek na svet ne pride. U bornem, zapuščenem blevu se je rodil — tiha noč je bila in pozna — ubožni pastirji so prihiteli ga častit in molit: u Betlehenskem mestu pa je natlačeno polno ljudi, vendar se nobeden ne zmeni za njega, nobeden stopinjice ne stori, svojega kralja vidit ali obiskat. — U tempel ga je njegova deviška mati Maria prinesla, in po Mozesovej postavi Gospodu darovala: judovska duhovščina pa ga ne spozna, in judovske učene glave so previsoke, se ne ozrejo na njega. Pobožni starček Simeon ga je na roke vzel in se radoval nad njim; prerokinja Ana polna veselja je ljudem njegov prihod oznanovala: judovsko ljudstvo pa je bilo hudobno, se ga ni veselilo, in redek je bil, ki je prišel, redek ki le prašal po njem. Zategavoljo je Bog ljudem rojstvo svojega Sina po čudnem, nenavadnem potu naznanil, tako da je zvedel vsak od pastirja do kralja, mestnjan in vešan, kde da je rojen Zveličar sveta, Jezus Kristus — in kako se je to zgodilo, nam današni sv. evangelj prav lépo in razložno povč.

Iz daljnih krajev, od ontod kder rudeča zarja pred juternim soncom vstaja, so prišli ptuji možje — čudno in bogato oblečeni so bili — in na ravnost pred kralja Herodeža stopijo, vprašaje: Kde je rojen judovski kralj? kajti vidili smo njegovo zvezdo na Jutrovem, in pri-
demo njega molit in častit. — To prečudno dogodbo hočemo danes

*) Da se prvi oddelk u Drobtinceah nekoliko spremeni, smo nekaj homiletičkih pridig odbrali, ter jih tukaj u pokušnjo in popravo podamo.

tudi mi premisliti, potrebne nauke odbrati, u sercu ohraniti in svoje življenje po njih vravnati.

Novorojen Zveličar nam bo glavo in pamet razsvetil; vi pa poslušajte z voljnim in veselim sercom!

U Betlehemu se je rodil božji Sin in naš odrešenik Jezus Kristus; terdovratni Judje pa na njega niso veliko porajtali. *Glej!* kar na enkrat, ko si nihče ne misli, *so prišli modri iz Jutrovega*, kder se mladi dan spočne, u *Jeruzalem* pred kralja Herodeža grejo, ter ga prosijo, povedati jim, *kde je kralj Judov, ki je rojen. Herodež kralj pa, to slišati, se je prestrašil, in ves Jeruzalem ž njim.* — Vidite, ljubi moji, tako se grešnik vstraši, ko sliši božje nauke, ko sliši svete resnice. O božjih rečeh pogovarjati se, ga ne veseli, le kaj posvetnega, kaj gerdega bi se menil; le dobre volje bi bil, od norčije do norčije bi brenčal. Zategadel ne grè rad u cerkvo, le primoran ali prisiljen se pri sv. maši snide, pridigo poslušati ga merzi, h kerščanskemu nauku iditi, mu pretežavno hodi ali se mu nepotrebno zdi, in ako sliši od smerti kaj, od sodbe in pekla, ali od spovedi in pokore, si tako dolgo glavo otresa, dokler se vsega ne znebi in čisto pozabi.

Poznal sim duhovnika, ki so bili fajmošter na nekej fari, kder so ljudje prav slabo živeli! zatorej so jim pridgovali vun in vun silno ojestro, sosebno pa pijance in nečistnike so grajali, da je bilo kaj, so jim žugali s pravicoj božjoj in na ravnost povedali, da ogenj peklenski jih čaka. Farmani pa so jim začetno to močno zamerili, niso hotli nikakor vërjeti, da božji nauki bi tako ojestri bili, in tako daleč je prišlo, da vbogi gospod so morali knjige sv. pisma seboj na prižnico nesti, in iz sv. pisma so jim brali, da požrešniki in nesramneži kraljestva nebeškega ne bodo dosegli. Ali sčasom so farmanom oči se odperle, so spoznali velikost svojih pregeh, in tako se poboljšali, da so postali drugim faram u izgled, in se je samo dobro slišalo od njih. — Ljubi moji farmani! tudi med vami so nekteri, posebno gospodarji se najdejo nekteri, ki so strašni pijanci in zapravljevci, ki bodo dnar in blago, zdravje in življenje, truplo in dušo zapravili in zapili, in kedar bodo umerli, bo njih truplo u zemljo, njih duša pa u pekel pokopana. — Tudi med vami so nekteri, sosebno fanti in dekleta se najdejo nektre, ki ne živijo ne po fantovsko ne po deklško; timveč prav po divjaško in živinsko živé, se potepajo z drugim spolom, in niso nobeno noč vgnani:

gerda nečistost je njih veselje in nesramno tovarštvo vse njih poželenje, in kedar bodo umerli — jaz vam moram resnico povedati — bo hudič njih dušo vzel, in na ravnost u peklenški brezden vlekel. Ako mojim besedam ne verjamete, samo zinite, tudi jaz iz serca rad prinesem bukve sv. pisma seboj, in vam bom naprejbral, da bi le kaj pomagalo in bi se kdo kaj poboljšal. — Ali hudobnež večdel ostane hudobnež, ko bi tudi kak svetnik iz nebes ga prišel opominjat, kakor nad kraljem Herodežem vidimo.

Idite kje u Bellehem, je velil trem kraljem, in skerbno oprašujte po dčetu, in kedar ga najdete, pridite mi nazaj povčdat, da tudi jaz grem in ga molim. — Tako zvito, tako hinavsko kakor Herodež, znajo vsi zapeljivci govoriti; na svojem jeziku imajo sterd in u svojem sercu brusijo meč; od svunaj se nosijo kot krotke in nedolžne ovce, od znotraj pa so dereči volkovi. Zlasti vi mladenči in dekličiči! ki ste u cvetju svojega življenja, varujte se takih hinavcov in sploh vsih prilizunov, ki se vam sladkajo, vas hvalijo zavolj rudečega lica ali ognjenih oči, in vam delajo zlate obljube: zraven pa vas u greh nagovarjajo, in vam vedno na ušesa šeptajo, nikomur povčdati da se rada imata. Oj ljube dekleta! ako vas skušnjavec še priklenjenih nima, prosim vas, le okrog sebe pogledjte, vidile bote povsod zadost žalostnih izgledov. Al čimu bote gledale daleč? Le na sosedovo Mico se ozrite, kako berhka in zala je bila, kakor mlada cvetlica na vertu; ali od kar je pozabila lepih naukov svojih staršev in duhovnih pastirjev, in včrjela sladkim besedam zapeljivega Lenarta, se je vsa spremenila, se osula kakor vertnica, katero slana popari. Zgubila je ljubo nedolžnost, zgubila vso dušno lepoto, prodala svojo čistost in padla nečistemu duhu u kremplje. Poprej obče spoštovana, zdaj pa obče zasramovana vidno vsahnuje, in zdi se mi, da po njenem bledem licu že smertna roka plazi. U resnici vam povčm, da žalostno je viditi mlado ajdo u bčlem cvetju, ko jo toča oklesti in izmlati; vendar še bolj žalostno mladenče in mladenke, ki se ravno razevčeto, in jih nečistost vgonobi — le jokal bi se človek nad njimi.

Kdor pa pošteno in včstno živi, se ne pajdaši slabimi ljudmi in Boga u resnici išče; njemu se hude ure ni treba bati, njega božja roka vodi, in dasiravno se danes ali jutre vse okrog njega stemni, in se dobro, se prijazna zvezda nekoliko mu skrije, se kmalo še enkrat lepše prikaže, kakor vidimo nad ssv. tremi kralji. Bila je pozna noč, dežela neznana, zvezda se skrila in ne blizo ne daleč človeka, da bi jim bil pot pokazal do Betlehema; *ali glej!* kakor bi trenul, se oblaki preter-

gajo, in zvezda, katero so vidili na Jutrovem, je pred njimi šla, dokler ni prišla, in zgorej nad hlevom obstala, kder je bilo dēte, ravno kakor bi jim bila s perstom kazala in rekla: Vidite, tukaj notri je preljubo dēte, zavolj kterega ste tako daljo prišli, le noter stopite in najdlji in vidili ga bote. — Tako se tudi nam mnogokrat godi. Včasih nas nadloga za nadlogoj stiska, žalost sledi za žalostjo, in ni zvezde zagledati, ni tolažbe, ne pri prijatljih ne pri znancih; včasih zgubimo vso pobožnost, vse veselje do molitve in božjih reči, vsi suhi smo in mlačni, in zdi se nam, da nas je Bog popolno pozabil in zapustil: ali le nikar, da bi obupali ali godernjali nad božjo vladajo; timveč vtisnimo si u glavo in serce zlato resnico, da kar Bog stori, vse prav naredi.

Ozrimo ze na egiptovskega Jožefa, kaki černi oblaki so se nad njegovoj glavoj zavlekli! Od svojih lastnih bratov u ptujo deželo prodan je zraven še ob poštenje prišel, in dve lēti u ječi zdihovati moral; ali Bog je mignul, in vse se razjasni in kraljeve časti deležen postane. — Ozrimo se na njegovega očeta Jakoba, kaka žalost je tergala njegovo serce, ko je vidil okervavljeno suktnjo svojega ljubega sina Jožefa! „U smertno deželo bom šel,“ je djal, in se nikakor ni potažiti dal. Vendar tudi njemu se prijazna zvezda zasveti, sopet objame svojega dragega sina, in se joka od veselja in sreče. — Spomnimo se pobožnega Tobia-ta, kteremu je sonce in zvezdje se skrilo, ki je popolno oslepil in postal velik siromak; toda čez malo se vse premeni. Sopet se mu odprejo oči, sopet gleda romeno sonce po dnevi, belo luno in svetle zvezde po noči; vse kar ga pozna, ga sp-štuje, in visoko in srečno starost doseže. — Tako, ljubi moji! tako modro vodi Bog duše, ki njega ljubijo in njemu služijo; pot, po kterem jih pelje, je sicer pogostokrat z robastimi kamni nastlan, se vije med ternjem in dračjem, in se nam čuden in zmeden dozdeva: ali blagor vsakemu, kdor verno u Boga obrača svoje oči, in se njegovej roki povsod in vselej voditi da; tudi on bo svoj cilj in konec srečno dosegel, kakor ssv. trije kralji.

Kedar so pa zvezdo ugledali, govori sv. evangelj, so silno se obveselili. In so šli u hišo, in so najšli dēte z Mario njegovo materjo, ter so predenj padli in ga molili, in so odperli svoje zaklade, in mu darovali zlata, kadila in mire. — Glejte, kristiani! modri z jutrove dežele so bili slavni, premožni in učeni možje, pravijo, da kraljeva kerv je tekla po njihovih žilah; vendar jih ni bilo sram, poklekniti pred malega Jezušeka, ki je pred njim u slabe plenice zavit; niso se bali za svojo drago in zalo obleko, da bi jo poškodovali pokleknivši u hlevi; niso

dvomili, ali je majhno dēte, ki toliko borno mater ima, u resnici božji Sin ali ne, temuč brez vsega odloga zaporedom pokleknejo u ponižnosti svojega duha, in polni žive vĕre ga počastĕ in molijo kot svojega pravega in živega Boga. — O kako slabo in nerodno se pa ti včasih vedeš, tukaj u cerkvi pred svojim Gospodom in kraljem! Povsod imaš oči, zdaj se na eno zdaj na drugo stran oberneš; vse ti po glavi hodi, vse u misel pride; samo na tabernakel, u katerem tvoj ljubi Jezus prebiva, na altar, na katerem svojo rešno kerv za te in tvoje grehe prebiva, se tako redko ozreš, u molitvo, sv. mašo in božjo besedo se nikoli ne zamisliš! — Cesar *Ferdinand II.* je vselej, kolikorkrat je srečal mašnika svetim rešnim telesom na poti k bolniku, brez odloga pokleknul, naj je bilo še tako gerdo po tleh; ti pa tako nerad svoje kolena pripogneš! Kaj je vendar za božjo voljo, da ne poklekneš pred svojim prihodnim Sodnikom! Al se bojiš svojih lepih hlač na kolenih zamazati! al znabiti bi se vtisale tvoje mehke kosti, ki niso navajene klečati? al bi moreda ne mogel gledati po ženskem obrazu, in nasitovati svojih nespodobnih pogledov? — Ali morebiti še u cerkvo ne prideš, morebiti clo zvun cerkve postopaš, tobak žgeš ali u kakej kerčmi posedaš? — Ja! če boš tako ravnal, svetle zvezde pri svojej smertni postelji ugledal ne boš, ne bo ti svetila u sveti raj; timveč obdala te bo večna tema, zgrabil strah in obup.

Ako boš pa rad in vĕstno svoje molitve opravljal, u cerkvi vselej tako se zadržal, kakor se poštenim kristianom spodobi, in pri vsih svojih delih in opravkih vedno Boga pred očmi imel; bo tudi tebe božja roka vodila, da ne boš u skušnjave in nevarnosti zašel, in te rešila, ako po nesreči zaiđeš, kakor vidimo nad ssv. tremi kralji. — Opravili so svojo pobožnost, molili, počastili svojega Boga in obdarovali ga zlatom, kadilom in miroj; drugo jutro pa mislijo polni veselja h kralju Herodežu iti, naznanit mu, da srečno so najšli novorojenega kralja, in da bi tudi on šel, kakor je rekel, ga molit in častit. Ali Bog, kteremu so znane misli vsih sere in čuje nad svojimi vseskoz, jim u spanju razodene, kaj misli Herodež z otrokom, in polni hvaležnosti *so po drugem potu se vernili u svojo deželo.* — Tudi vam, ljubi moji! Bog dostikrat razodene, kaj hudobneži mislijo z vami, ko bi ga le tudi tako vĕstno vbogati hotli, kakor ti trije modri. Kolikokrat vam povĕjo duhovni na prižnici in u spovednici, da tist človek, vi ga še bolj poznate kot jaz, tist ki se vam tako dober dela in vam s prisegoj obeta, da vas nikdar pozabil in zapustil ne bo, da ne misli nič

dobrega z vami — da torej nimate hoditi po tistem potu, po katerem on hodi, in ne sméte nobene prijasnosti imeti ž njim; ali vi niste modri, ne poslušate in ne marate nič, nálaš clo se mu nastavljate, in ne vérjamate prej, dokler vas že u pesti ima, in že vrabci na strehi za vami čivkajo, in se menijo med seboj, kaj delate in kako živite.

Torej le radi vbogajte, kar vam Bog po svojih namestnikih na zemlji, po duhovnikih in starših razodeva in naroča, potem bote tudi vi srečno u svojo domačo deželo prišli, kakor ste slišali od ssv. treh kraljev. Naša prava domovina, kakor sami véste, ni ta zemlja ki je pod našimi nogami, marveč una ki je gori nad nami; kder je nas Oče, ki je nas vstvaril; kder je naš brat Jezus, ki nas je odrešil; kder je nas dobrotnik, Bog sveti Duh, ki nas je posvetil! kder je naša ljuba mati Maria; kder je nesošteta množica svetnikov in svetnic, naših prijatljev in prijatljic, ki se močno veselé našega dohoda in vseskoz Boga za nas prosijo.

Oj preljuba dežela! bote rekli, kde je pot, ki pelje do tebe, kdo ga nam pokazati vé? — Pot, ki pelje do nje, nam kaže sv. katolička cerkva, ona je tista svetla zvezda, ki gre pred nami vse dni našega življenja od juternega do večernega svita; — blagor nam, blagor vsakemu, ki se nje zvesto derži, gotovo ne bo zašel, se ne zgubil po mračnih in zmedenih potih svoje hoje na zemlji; timveč srečno bo došel u Očetovo hišo k Izveličarju svojemu, kteremu bodi čast in hvala, slava in zahvala u veke vekov. Amen.

Rozman.

II.

U GOD KRISTUSOVEGA UNEBOHODA.

Nauki iz svetega evangelja, po zapisu sv. Marka 16, 14—20.

Tri in trideset lét je hodil Jezus po zemlji, in ves čas malo dobrega vžil, hudega pa veliko prestal. U revšini, kakor naj vekši siromak je bil rojen, in na križu, kakor naj vekši razbojnik svoje življenje končal; u terdih, lesenih jaslih je ležal, ko je u našo solzno dolino prišel, in na terdem, lesenem križu visel, ko je svojo dušo izdihnul. — Kamor je šel, je bil od sovražnikov obdan, kamor stopil, so ga gerdo gledali,

in karkoli je storil, jim ni bilo prav. Ako je molil, so mu rekli, da je hinavec; ako je bolnike ozdravljajal, so rekli, da hudiča ima; in ako jih je opominjal ali svaril ali njih grehe jim očital, so mu po življenju stregli. Od svojega lastnega apostola je bil izdan, od svojega lastnega apostola zatajen, in clo od svojega nebeškega Očeta zapuščen. Na križu še, ko je u neznanih bolečinah umiral, je bil zasramovan, z žolcom in kisom napajan in na desnej strani sulicoj preboden. — Ali tukaj na svetu ne dobro ne hudo terpežnosti nima; veselje kmalo neha in terpenje še tako hudo le kratko terpi: tako se je tudi žalost Jezusova u veselje preobrnila. Z velikim veseljem in poln veličastva je velikonočno nedeljo od smerti vstal, ali še z vekšim veseljem je današni dan u svete nebesa se peljal; zdaj pa sedi tam na desnici svojega Očeta, ima naj vikšo oblast čez vse u nebesih in na zemlji, in milionov in milionov izveličanih duhov mu streže, pada na svoje obraze pred njim, in ga časti in moli in njegovo sv. voljo spolnuje. Za zvoje namestnike na zemlji je pa svoje apostole zapustil in jim izročil veliko oblast; ali tudi nam vsim, ako se bomo greha varovali in bomo dobro storili, bo previvališča pripravil in ob svojom času po nas prišel, kakor je obljubil, da *kder je on, tudi njegovi zvesti služavniki bodo.*

To naj bo uvod u nauke, ktere sim iz današnjega svetega evangelja odbral, in vam jih bom zdaj zaporedom na serce položil; le skerbno in zvesto poslušajte.

Po svojem vstajenju je Jezus še štirideset dni po zemlji hodil in svojim apostolom in prijatljem se nekokrat viditi dal. Z dvema učencoma, ki sta u Emaus šla, se je ves čas in vso pot pogovarjal in jima pisma razkladal; Marii Magdaleni in drugim pobožnim ženam se je prikazal in svoje noge jim objeti dopustil; z apostolmi je jedel, ko so mu kos pečene ribe in sat meda ponudili, in Tomažu clo je velil: Potipaj moje rane in položi svojo roko u mojo stran, in ne bodi nevéren marveč véren. Pri vsem tem vendar apostoli še vselej niso vérjeli, da je resnično od mertvih vstal; tímveč mislili so, da je njegov duh ali kaka prikazen, ki okolj hodi, ne pa on sam. Zategadel *se jim je*, kakor pripovéduje današni sv. evangelj, *sopet in sicer poslednokrat prikazal, ko so bili pri mizi, in je svaril njih nevéro in terdobo njih serca, da tistim, kteri so vidili, da je vstal, niso vérjeli.*

Ljubi moji! med nami se jih ne mauka, ki sicer vérjejo, da Jezus je od smerti vstal, u nebesa šel in sedi na desnici božjej; ali kaj po-

maga, ko drugih svetih resnic nočejo vërjeti? — Kolikokrat slišimo, da Bog se prevzetnim vstavi in le ponižnim svojo gnado deli; vendar se tako radi pošteni in pobožni hlinimo, se svojimi dobrimi deli hvalimo in dostikrat sami ne vëmo, kako bi svojo visokost skazali ali svojo premožnost na znanje dali. Starši se babajo svojim blagom in imetjem, fantje svojo telesno močjo in dekleta svojoj lepotoj in svojimi dragimi oblačili. Koliko vidimo žensk, omoženih in neomoženih, ktere vse, kar imajo in vse, kar zaslužijo, na svojo obleko obernejo in na se obesijo, in mnogokrat same ne vëjo, kako bi se všemile ali spačile, da bi prav berhke bile in vsih oči za seboj vlekle. Jaz ničesar ne rečem, ako se nekte, ki so premožniše ali iz dobre hiše, lepše oblačijo, vsaj je prav, da se stan od stana loči; nobene ne grajam, timveč prav se mi zdi, da ste čedno in snažno napravljene, in tista, ktera svojega oblačila ne pere, tudi za čistost svoje duše sploh nima velike skerbi: ali da se nekte, ktere so kmetiških staršev, tako nosijo, kakor bi dnarjev na jezare imele; da se nekte, ktere so hčere vbožnih teržanov, tako našopirijo, tako šumé, in obleko omišljujejo, kakor bi žlahne gospodične ali milostne kraljevične bile, to ni prav, to ni družega, kakor napuh in nečimernost, in naredi mnogo škode in uzroči obilno časnih in večnih nesrč. — Koliko luš vsled prevzetnosti vboža in na boben pride, koliko joka se stori, koliko staršev od žalosti pomerje, ne bom vam pravil, vsaj sami dobro vëste.

Pač lepo je brati u svetem pismu, kako sv. apostol Peter žene in dekleta opominja: *Ženska lepota naj ne bo u vunajnih rečeh*, in le nikar ne mislite, da bote dopadle pametnim ljudem, ako svoje lase umetno spletate, ali z dišavami in dragim oljem mažete; ako vse pisane, svilené ali žametne krila in jopce nosite! ako zlate perstane na svojih perstih, drage uhane u svojih ušesih ali sreberne pase okrog svojega ledja imate. Marveč čistega serca bodite in sramožljive, kakor je Maria bila, krotke in pohlevne, kakor je mlado jagnje, potem bote zale in lëpe, in dopadle Bogu in vsakemu poštenemu človeku: noroglavcom pa dopasti in razujzdancom, bi bila velika nesreča za vas. — *Ktera svoj život nečimerno oblači, ima ostudno dušo*, govori sv. Augustin.

Idite po vsem svetu, je velil Jezus svojim učencem, *in oznanujte evangelj vsej stvari. Kdor bo vëroval in bo kerščen, bo zveličan; kdor pa ne bo vëroval, bo pogubljen.* — Ljubi moji! vi vsi ste bili kerščeni, vsi v kristianskej vëri podučeni; ali kaj vam vse to pomagalo bode, ako ne dopolnite, kar ste pri sv. kerstu obljubili, ako po vëri ne

živete, božjih naukov poslušati in svojih duhovnih pastirjev vbogati nočete? — Kolikokrat slišite, da pijanci nebeškega veselja ne bodo uživali? Vi pa tega nočete verjeti, vedno se izgovarjate, in na milost božjo se zanašate pravite, da vas preojstre nauke učimo in vam nobenega veselja ne privošimo. Dostikrat že sim vam povedal, da poštenega veselja vam nihče ne krati, in med veseljem in veseljem je velik razloček; zatorej se danes ne bom kregal z vami ali pričkal, in vam drugega ne rečem, kakor: *Kdor ne bo verval, bo pogubljen!* — Kolikokrat vam pravimo, da nečistost je gréh, velik in gerd gréh, ki brez števila ljudi pogubi? Vi pa nočete verjeti in pravite: kdo bi vse za res deržal, kar nam duhovni povéjo, vsaj so tudi pred nami ljudje slabo živeli in živé slabo tudi zdaj, in vendar svet še ni konec vzél! Marsikaj bi lahko na to vam povédal, in jasno dokazal, kako Bog posamezne ljudi in cele narode zavolj tega grehe pretepa; ali namesti mene vam odgovori Jezus sam, ko pravi: *Kdor ne bo verval, bo pogubljen.* — Kolikokrat vas prosimo, da bi nobenega ne poškovali, ne prijatlja ne sovražnika; kajti vsaka tatvina je greh, in kar človek vkrade, mu bo sodni dan vse na vésti zgorelo? Vi pa za naše svarjenje nič ne marate, sekate po ptujih hostah, kakor bi vaše bile, berete po ptujih nogradih, in škodo delate svojoj živinój zdaj po njivah, zdaj po travnikih, zdaj po pašnikih brez vse vésti; ako kaj najdete, nazaj ne daste, ako bližnega ali gosposke ogoljgate, se vam še dobro zdi, in vkradeno blago kupujete in prikriivate pod svojo streho; mi si roke vmijemo, povémo vam in zarotimo vas: *kdor pa vérovati noče, bo pogubljen!* — Kolikokrat se vam zaterdi, na prižnici in u spovednici da varujete se slabega znanja; kdor smolo po rokah nosi, ima gerde roke, in kdor slabe drušnje in gerde kratkočase ljubi, se ognusi? Vi pa nočete vbogati in pravite: kaj pa to, ako se radi imamo, vsaj ničesar hudega ne storimo, ako se tu in tam tudi po noči pogovarjamo, vsaj greha se varujemo; ali vérjemite ali ne, greh ostane greh, ako vi za greh imate ali ne, in *kdor vérovati noče, bo pogubljen!*

Jezus Kristus je svoje apstole k terdovratnim Judom in razuzdanim ajdom poslal, kateri bi jim ne bili vérjeli, ako bi čudežev delali ne bili. Zato jim je dal oblast, čudeže delati, rekoč: *U spričevanje, da ste istinito od Boga poslani, bote vi in vsi pravovérni kristiani očitne čudeže delali. U mojem imenu bote hudiče izganjali; nove jezike govorili; kače prijemali; in ako bote kaj strupenega pili, vam ne bo škodovalo; na bolničke bote roke pokladali, in bodo zdravi.* In vse to se je

natanko in popolno spolnilo; ssv. učitelji namreč nam povéjo, da perve zlate čase kristianstva niso samo apostoli, ampak vsi bogaboječi vérniki hudiče izganjali, bolnike ozdravljali in druge čudeže delali. Post. ko je sv. Peter u Cesarei pridgal, je sv. Duh prišel nad vse poslušavce, in so jeli ptuje jezike govoriti.

U naših časih pa se je to spremenilo, in Bog to oblast nekoliko prikrajšal; ali dasiravno očitnih čudežev več ne dela in ne pripusti, ker jih treba več ni, vendar, ako imamo živo véro, terdno upanje in pravo ljubezen do Boga, še pri vsem tem lahko veliko dobrega storimo, in reči se upam, da ravno toliko, kakor ko bi oblast še imeli, čudeže delati. — Tudi zdaj še lahko hudiče izganjamo, ako zapeljivce in zapeljivke ojestro svarimo, in raztergamo mreže, u ktere nedolžnost lové; ako sovražimo greh, ki je naj vekše hudo na svetu; ako ne zagovarjamo hudobnežev, ki pohujšanje trosijo, jim nobene potuhe ne damo, timveč od hiše odpravimo. — Tudi zdaj še bomo z novimi jeziki govorili, ako opustimo slabe pomenke, gerde pogovore, nespodobne pesmi in opravljive besede; ako se varjemo kletve in slabih priimkov; se ne rotimo, ne pridušamo: nasprot pa več molimo, in se radi pogovarjamo o božjih, o zveličanskih, svetih in poštenih reči. — Tudi zdaj še bomo bolnike ozdravljali, ako svoje bližne, svoje brate in sestre, ki so bolani na duši, ki u grehah živé in po krivih potih hodijo, podučimo, na pravi pot pripravimo in k Jezusu nazaj pripeljemo. — Vidite, tako moramo svoje življenje vrvnati, bližnega ljubiti, greha se varovati in čisto vest si ohraniti, potem bomo lahko zveličani, brez da bi čudeže delali; ne bo se nam treba bati nobene protivne oblasti, nobena stvar, peklenska kača sama nam ne bo škodovati mogla; kajti *Gospod varuje naš uhod in naš izhod od zdaj na vékomaj.*

In Gospod Jezus, govori sv. evangelj, ko je bil to izgovoril, je bil vzet u nebesa, in sedi na desnici božjej. — Kristus namreč je današni dan svoje apostole zadnikrat obiskal, in ko jim je bil vse potrebno naročil, jih je peljal iz Jeruzalemskega mesta na oljsko goro, ktera je bila clo prijazna in vesela gora, z oljkami nasajena in kake pol ure od Jeruzalema daleč. Pridši na verh gore, jim je še enkrat svetega Duha obljubil, jih še enkrat blagoslovil in se poslovil od njih, potem pa se k nebesam povzdigovati začne, zmirom višej in višej odhaja, dokler ga zavije svitel oblak in izmekne iz pred njih oči. — Apostoli pa vsi žalostni še neprenehom za njim pošiljajo svoje oči, dokler sta prišla dva angelja u belih svetlih oblekah in sta rekla: „Možje Gali-

lejski! kaj stojite tu, in toliko klaverno u nebo gledate? Ravno ti Jezus, ki je zdaj pred vašimi očmi u nebesa šel, bo enkrat sopet prišel — sodit žive in mertve.“ In vsi potolaženi se vernejo u Jeruzalem, pripravljat se na prihod Boga sv. Duha, kakor jim je bil Jezus naročil.

Ljubi bratje in sestre! povzdignimo zdaj nekoliko tudi mi za Jezusom svoje oči in poglejmo, kolikō radosti in veselja tam gor nad podnebjem nas čaka. Ondi ne bo lakote ne žeje, kakor prerok pravi, ne mraza ne zime, vročina in sonce nas peklo ne bo. Kar je starega se bo omladilo, kar bolanega se ozdravilo, kar žalostnega se razveselilo; kakor palmove drevesa u naj vekšej lepoti bomo cveteli, z lučjo ogernjeni stali pred Bogom in jagnjetom božjim. Ne bo ga sovražnika več, da bi nedolžnost preganjal; vsi se bomo ljubili, kakor bratje in sestre med seboj; vsi u enej hiši prebivali, pri enej mizi sedeli, kakor dobri otroci ednega očeta. Angelji bodo nam stregli, Bog bo naše veselje, in Jezusa bomo vživali in gledali od obličja do obličja. — Poglej kristianska duša! oh poglej! koliko lepega in veselega te čaka; ali kaj poželiš tega neizrekljivega veselja? Ali u nebesih drugi ne prebiva, govori David, kakor tisti, ki ima nedolžne roke in čisto serce; zatorej varuj se hudega in stori dobro, da živiš vekomaj. Amen.

Rozman.

III.

U GOD VSIH ANGELJEV VARHOV.

Nauki iz svetega evangelja, po zapisu sv. Matevža 18, 1—10.

Koliko reči, koliko čudnega in lepega je Bog vstvaril, šo nobeden človek ni izrekel ali razumil, in tudi nobeden ne bo. Kamor se ober-nemo, na levo ali desno, u kviško ali na tla, povsod se vidi in kaže, da vse živi, vse rase, se giblje in mergoli, vse leze in gre. Nebo in zemlja, voda in suha gleba je napolnjena z božjimi stvarmi; gore in doline, gošave in planjave imajo brezštevilnih reči, ktere vse je Oče nebeški naredil. Med vsimi pa naj imenitnejša, kakor nas sv. vëra uči, sta angelj in človek. *Angelji*, kakor se bere u slednem katekizmu, *so čisti duhovi, ki imajo um in voljo, telesa pa ne*; oni stojé vun in vun pred Bogom in njegovo obličje gledajo, njih sreča je neskončna, njih

ve selje popolno in se popisati nikakor ne da. — In tje priti, kder sveti angelji so, tje u sveti raj, kder je središče vsega veselja, je tudi naš namen in konec; zato smo bili spočeti in rojeni, zato nam je dal Bog angelje varhe, ki nas vodijo in branijo in varujejo od dneva našega rojstva noter do dneva naše smerti. Gorje pa tudi vsakemu, joj in gorje! kateri pohujša kterega tih malih, ki u nedolžnosti živé, ali ga grešiti nauči; bolje bi bilo za njega, da bi svojih oči nikdar odperl ne bil. — Vendar obupati nikdo ne smé, tudi tist ne, ki je kterega pohujšal; marveč poboljšati se mora, raztergati grešne zaveze, in ako ni drugač, odsekati tudi roko in nogo, izdreti svoje oko in proč zagnati, in milost bo najdel, odpuščanje in večno življenje. Glejte preljubi moji! vse te nauke zaderži u sebi evangelj od ssv. angeljev varhov, kterega sim vam ravno naprejbral, in vse te nauke vam tudi jaz danes natanko in umevno razložiti mislim.

Ker pa vém in spoznam, da brez božje pomoči nič ne premorem, se obernem k tebi, presveta devica! se obernem tudi k vam, ssv. angelji varhi! prosite Boga za me nevrednega služavnika, da bo moj jezik očistil, in mojim besedam rodovitost dodelil — vi pa se pripravite.

Tisto uro, kakor nam sv. evangelj pripovêduje, so clo Jezusovi učenci se prevzeli bili, eden hoče vekši od drugzega biti. Prepirati se začno in vjedati med seboj, kdo zmed njih bo naj prvi u nebeškem kraljestvu, in tako zlo se omotijo, da so šli Jezusa samega vprašat, rekoč: „Učitelj! ti nam povej, kdo zmed nas bo vekši u nebeškem kraljestvu? Ponižati jih in njih visoke misli zatreti, je Jezus poklical otroka, ga postavil u sredo med nje, in je rekel: Resnično vam povém, ako se ne spreoberneté, in niste kakor otroci, še u nebesa ne pojdete, kaj se potem prepirali bote, kdo zmed vas bo vekši u nebeškem kraljestvu? Skerbite torej naj prej in si prizadevajte, da u nebesa pridite, potem šele bote vprašali, kdo zmed vas bo naj prvi. Da pa vendar vête, kdo bo vekši u nebesih, vam tole povém: Vidite tega otroka, kdorkoli se poniža, sam sebe tako malo obraja, in je nedolžen kakor on, ti je vekši u nebeškem kraljestvu.

O kako vesele pač so te besede za vas, ki ste še čistega serca, lepo rasete u gnadi božjej, kakor mlade vinske terte u prijetnem sončném siju, in niste še zamazali svoje kerstne nedolžnosti; toda zategadel se ne prevzetujete, in ne zaničujete bližnega, ki je znabiti slabši

od vas in že u grehe zabredil; timveč se ponižujete vseskoz pred svojim Stvarnikom, u božjem strahu živite, in vedno čujete in molite, da bi tudi vas ne požerla skušnjava. Evo! le razveselite se danes in hvalite Boga, ki je vam toliko dober; vi bote prvi u nebeškem kraljestvu, naj bližej Jezusa, ki vas čaka, vas ljubi, bote pěli nove, svete pesmi, bote sedeli z njim pri nebeškej gostii, jedši od drevesa večnega življenja, in vašega veselja vam ne bo nihče vzel. — Le prevzemite se nikar, ne bahajte se svojimi dobrimi deli, in hvale ljudi ne poželite. Vse, kar dobrega nad seboj imate ali dobrega storite, je božji dar; Bogu pa samo ponižno serce dopade. Naj vas drugi hvalijo, sami sebe nikoli ne hvalite; timveč bolj ko hvaljeni bote, bolj globoko se ponižajte. Vsaj ste dostikrat že slišali, kaj govori Jezus sam: *Vsak, kdor se poniža, bo povišan; kdor pa se poviša, bo ponižan*; zatorej le prevzetnosti, le napuha se varujte, čez nikogar se ne povzdigujte, in obljubim vam, da bote prvi u nebeškem kraljestvu. Poglejte Mario, presveto devico, ona je prva, zato ker je naj ponižniša bila; pogledjte angelje, oni so hotli se povikšati, in so u pekel ponižani bili.

Zdaj pa, ljubi moji, čujte! zdaj pridejo neke besede, tako strašne in žalostne, kakoršnih morebiti ni u svetem evangelju, in prav bi bilo, naj bi si jih vsakdo neizbrisljivo u svoje serce zapisal. Resnično vam povem, pravi Jezus, da *kdor pohujša ktereга tih malih, ki u me verujejo, bi mu bilo boljše, da bi se mu obesil mlinsk kamen na vrat, in bi se potopil u globočino morja. Vender ne samo ednemu človeku, temuč celemu svetu bo gorje zavoljo pohujšanja. Pohujšanje sicer mora priti, ali vendar gorje tistemu človeku, po katerem pohujšanje pride.* — O kristiani moji! ako te besede prav za prav prevdarimo, se bomo brez vse težave prepričali, da neznano je hudo, in neizrekljivo greši, kdor nedolžnega dečka ali nedolžno deklico pohujša, ali k grehu napelje — take nesreče in takega greha ni na svetu, kakor je greh pohujšanja. Strašen greh je storil Judaž Iškajot, ki je Sina božjega sovražnim Judom prodal; boljše bi bilo za njega, veli Jezus, da bi rojen ne bil: strašen greh tudi stori zapeljivec, ki nedolžno dušo, božjo nevesto pohujša, in grehu in hudiču izda; boljše bi bilo tudi za njega, da bi se rodil ne bil — in vendar, oh kako pogostno, kako navadno je pohujšanje med nami postalo!

Preljubi starši! nikarte mi zameriti, da vam resnico tako na ravnost povem. Vi imate doma otroke, majhne otroke, ki so nedolžni kakor angeljčki božji, povejte mi, komu so izročeni! Kaj ne, vam, na vašo

dušo so izročeni? Povejte pa tudi, kaj mislite, kdo vaše otroke pohujša? Vi sami večdel jih pohujšate. — Dokler se po vaših hišah družega ne sliši, kakor „hudič in preklet, šent in zlodi“; dokler nesramni gerdeži pričó vaših ljubih otrok klafajo, kolikor se jim poljubi, in vi se jim smejate in prilagate; dokler vi sami nobeno nedeljo, nobeden praznik svetega roženkranca ne molite, po pivnicah pa in žganjarijah se potikate, dokler kej okroglega u svojem žepu imate, ste vi sami pohujšljivei svojih otrok, ste vredni, da bi se vam mlinski kamni vezali na vrat, in potopili se bote, ako ne u globočino morja, tim gotoviše u globočino pekla, kder je unanja tema in škripanje zob. — Ali tudi vi vsi, ki imate slabo navado, stegati pri vsakej priložnosti svoj vmazan jezik, ki družih kratkočasov na znate, kakor prav nespodobno klafati in prav peklensko-gerde burke vganjati; vi, ki imate veselje, čiste serca skaltiti, in nedolžne duše pohujševati in zapeljevati, ako vas nobena prošnja vaših spovednikov ne omehča, ako vam nobeden nauk vaših pridgarjev zadosti globoko u serce ne seže: tak bojte se vsaj evangeljskih besedi, ki pričajo, da gorje človeku, po katerem pohujšanje pride.

Da, ljube duše! u resnici vam povém. Žalostno je, ko se kmetovavec celo lëto trudi, in malodrugáč kot živina terpi; na zadnje pa toča pride, in mu vse razseka in pokonča, tako da revež stradati mora. Žalostno je, ko kmet po dvakrat ali trikrat praho naredi, ko z velikim trudom polno njivo gnoja navozi, in od juternega svita do večernega mraka nima suhe srajce na sebi; na zadnje pa pride huda uima, pride slana, in mu vzeme kruh in ves živež, kterege je toliko skerbno za sebe, svojo ženo in svoje ljube otročiče pripravljal: ali šo bolj žalostno vam povém. Nas Gospod Jezus Kristus je prišel iz svetih nebes z ljubezni do nas, je hlapec postal, se trudil po noči in po dne celih tri in trideset lët, in noter do zadnje kaplje je svojo drago kerv prelil, nas od pekla odkupiti in nam nebesa pridobiti. Glejte! zdaj pa pride sovražen pohujšljivec, in mu iz rok izterga nedolžno dušo, za ktero je tolikanj terpel in pustil na križ se pribiti, jo oskruni in verže sopet hudiču u kremplje. Da zares! bolje bi bilo za takega človeka, da bi prijazne sončne luči nikdar zagledal ne bil.

O grešniki in grešnici! ki pohujšanje po svetu trosite, lahkodušno kakor bi prazna slama bila, ali kterikrat kaj mislite ali nikoli, kakošno gorje bo enkrat? jaz nisim zadosti zgovoren, da bi vam dopovedal.

Létašno spomlad *) je bilo, ko je dvanajst večdel še mladih fantov in deklet u Savini utonilo; vsaj ste vi bolje jih poznali, kakor jaz. Pravijo, kako strašno so vpili, kako neznano kričali, ko se je čoln topiti začel: ali zastonj je bilo njih vpitje, brez prida njih klic, šli so u nepoznano večnost. Vidite, tako huda je bila njih smert, kaka šele bo vaša, ko Jezus sam vam žuga gorje, in pravi, da bolje bi bilo, ko bi se potopili u globoko morje! Marskdo, ki zdaj smejé pohujšanje dela, in nedolžnost mladih fantov in dekličev mori z lalko vestjo, kakor bi rožice tergal, bo svojo smertno uro težko zdilhoval, kakor bi mu mlinsk kamen ležal na vratu, in bo preklinjal, kakor je preklinjal Job u svojih bolečinah: *Naj pogine dan, ko sim bil rojen, in noč, ko se je reklo, da človek je spočet . . . ker ni zaperla telesa, ki me je nosilo, in ni odtegnila od mene tako velike nesreče. Zakaj nisim umerl u maternem telesu, zakaj berž ne poginul, ko sim porodil se? zakaj sim bil na kolena vzet, zakaj s persi dojen, ker bi bil tiho spal in počival u svojem nič! — Tačas, grešnik! boš spoznal, kaj hočejo reči Jezusove besede, da gorje človeku, gorje svetu zavolj pohujšanja.*

Zategadel vas prosim u imenu vaših angeljev varhov: Varujte se pohujšanja, in sosebno vpričo otrok, vpričo nespačenih mladenčev in dekličev se varujte, da kaka nespodobna beseda ne šine vam iz ust; kajti kakor se blato prime pete, tako se prime gerda beseda mladega človeka, in kakor iskra pade u gobo, tli in žge, pade gerdo govorenje u nedolžno serce, ter ga pokvari in pohujša. — Da! *ako te tvoja roka ali tvoja noga pohujša*, veli Jezus, *odsekaj jo in verži od sebe; bolje ti je, hromemu ali kruljevemu iti u življenje, kakor dve roki ali dve nogi imeti, pa verženemu biti u večni ogenj. In ako te tvoje oko pohujša, izderi ga, in verži od sebe; bolje ti je z ednim očesom iti u življenje, kakor dve očesi imeti, pa verženemu biti u peklenski ogenj.* — Oh, ljubi moji! ko bi vam jaz sam od sebe kaj takega povédal, bi godernjali nad menoj, in berž ko ne rekli: Kdo bo poslušal takih

*) L. 1845 je na levem bregu Savine vštric Laških toplic mnogo večdel mladih ljudi u nekem nogradu kopalo, so po dnevu se smejali in norce brili, na večer pa vina nekoliko preveč se naserkali; in ko so potem okoli enajste ure po noči enmalo nad cerkvoj sv. Marjete čez Savino se prepeljavali, so nekaj od vina, nekaj od mladosti prešerni gugali čoln na vso moč, dokler se topiti začne, in od petnajstih oseb, ki so bile u njem, jih dvanajst med strašnim vpitjem utoni. Na mertvišču pri sv. Marjeti počivajo poleg eden družega, včivši nas vse, da človek se le tako razveselovati sme, da bo enkrat Bogu dal lahko odgovor.

ojstrih naukov, sam naj jih dopolni, ti niso za ljudi? Zdaj pa, ko veste, da nisim jih jaz izmislil, timveč da to so nauki svetega evangelja, nauki Jezusa samega, zdaj, mislim, da kaj takega vendar ne bote rekli: ali ne samo za res deržati, marveč tudi dopolniti ste zavezani vse te nauke zvesto in natanjčno.

Kolikokrat vas noga pohujša, ko vas nosi po slabih, grešnih potih, po pohujšljivih drušnjah, po nevarnih plesih in drugih ničvrednih krajih in kratkočasih! Ni vam treba noge odsekati, noga sama na sebi je nedolžna; ampak namesti da bi okoli lazila vaša noga, naj doma ostane, doma pri starših, pri otrocih in poslih. Ob nedeljah popoldne in svetih praznikih, namest da bi okoli hodila vaša noga po kerčmah, po zani-kernih kočurah, naj vas nese u cerkvo, k litaniam, h kerščanskemu nauku ali križevemu potu. Po noči, namesti da bi vaša noga okoli vesovala, potepala se po nesramnih kotih in grešnega, prepovedanega veselja iskala, naj doma ostane, in ako spati ne more, naj poklekne in kleči; ko bi kolena tudi kervave postale, nič ne de, vsaj kerv in meso u nebesa ne moreta.

Kolikokrat vas oko pohujša, ko gledate nesramne kraje svojega in družega spola, in ko bi vi oči ne imeli, ali bi slepi bili rojeui, lahko da bi danes še nedolžnost vaša bila u cvetju. Vendar ne terjam od vas, da bi svoje oko izderli in od sebe zagnali; oko namreč samo na sebi je nedolžno. Ali namesti da bi radovidno pogledali vsakega človeka, ki vas sreča ali memo vas gre; namesti da nalaš okoli zijate, vse viditi hočete, kar vam ni treba, in svoje oči vedno po drugem spolu obračate; bi raje včasih na stran kam, ali pa na tla svoj pogled obrnili, ali ko bi ravno zamežali, vsaj bi ne bilo nič napčnega. — Kedar se huda ura bliža, človek pod streho beži, ako le more; tudi oko naj se skrije, naj se zapre, ko je blizo nevarnost.

Kolikokrat vas obleka pohujša, zlasti vas ženske! kolikokrat vam pravimo, da nikarte kupovati, nikarte nositi nečimernega oblačila, ki ni za vas in se ne spodobi za vaš stan: pa ve ne marate nič, ne po slušate nas; za kak rudeč trak ali za kako cunjasto ruto imate vse na prodaj, clo svoje devištvo. O moj Bog! sv. evangelj nam veleva, odsekati roko in nogo, ako nas pohujša; ve pa še svojega nepotrebneega, nečimernega oblačila nočete opustiti? in raje bote šle vse nališpane, vse obšite, sviloj, z baržunom, s perstanmi, pasmi in trakmi obložene u večni ogenj, kakor ponižno oblečene u nebeško kraljestvo. — Lansko leto ste u celih trumah u Zibiko vrel, kder, ste rekli, je neka zamak-

njena devica, *) ktera vam je mnogo lepih nauk izustila, svarila sosebno vas, žene in dekleta! zavolj tančice, svile in druge prižane obleke, in vas zagotovila, da največ žensk u peklu zavolj nečimernega oblačila gori — in jaz mislim, da se ni motila. Nektere ste na to svoje tančice, svojo svilo in kar je druge take robe, sožgale, in meni se zdi, da vsaj pri nekterih se posihmal manj nečimernosti vidi, kakor se je vidilo poprej — modri Bog pač vse u dobro obrniti vč.

Pri nekterih pa nič ne pomaga, dokler bodo peklenski duhovi sožgali ne samo njih oblačila, timveč peklili tudi njih duše in trupla — tačas bo konec pohujšanja, ali terpenja ne bo konec.

Zatorej *glejte!* še enkrat vas prosim, in vas Jezus sam opominja, glejte in skerbite, da ne zaničujete kterega tih malih, da ga ne pohujšate; ker povem vam, da njih angelji u nebesih vedno gledajo obličje Očeta, ki je u nebesih. Rajše naj roka vterpne, rajše naj noga vsahne, kakor da bi kterega pohujšali z njoj — in vi, preljubi ssv. angelji varhi! vsi skupej se obrnemo k vam in vas prosimo nadležno, varujte nas, da ne bomo kakega pohujšali; marveč lepe izgleda dajali vsim, majhnim in velikim, se ponižali kakor otroci, in srečno prišli u nebeško kraljestvo. Amen.

Rozman.

IV.

ČETERTO NEDELJO PO SSV. TREH KRALJIH

Nauki iz svetega evangelja, po zapisu sv. Matevža 8, 13—27.

Učenci na morju so prava podoba našega življenja. Kar je čolu na vodi, to smo mi na svetu — rahla posoda, koju lahko vsak veter razbije in vsaka voda zalije; kar so učenci u čolnu, to je naša duša u telesu-boječa stvar, kterej se je treba vsake nevarnosti bati; kar so valovi na morju, to so nadloge za nas, ki nas tako dolgo zadevajo,

*) Kakor se je pozneje pokazalo, ni bila zamaknjena, temuč na kervi bolana; vendar vsa poštena in od mladih nog vseskoz čednega zadržanja. Prostoverci so jo psovali, za golfjivko imeli in duhovnike dolžili, da njeno neumnost podpirajo; jaz pa rečem, da je bila slaba posoda u božjih rokah, po kterej se je mnogo ljudi k dobremu obrnito.

dokler nas pod sebo ne dobé; kar je Jezus učencom bil, ko jih je ohranil pred poginom, to je njegova sv. vëra še zdaj za nas, ki nas varuje pred časnoj in večnoj poguboj.

Ker se tedaj današnji evangelj tak lepo k našemu življenju priliči, premislimo nekoliko na dalej evangeljske besede, da bomo potem tudi svoje življenje po evangeljsko peljali.

Jezus je stopil u čolnič, in se podal svojimi učenci na nevarno morje, jih podučit, da nevarno je sicer stopinja človeka, nezvest mu svet pod nogami, pa Bog je mogočen ga obvarovati pred škodoj, in zvest mu stopi na stran u nevarnosti, da ne pade, dokler ga božja roka podpira. Opasno nastopi vsak človek svoj pot, ali ga rajtaš od včeraj ali od prvega dneva njegovega poroda, se poda u čolnič sveta, ki mu veliko dobrega kaže, pa še več hudega da. — Na morju nobeden čoln čisto tiste ceste ne hodi, kodar so veslali drugi pred njim; jezar uzrokov je, da se zamekne iz kolovoza svojih sprednikov; samo začetik, kder noter stopi, in vzhod, kder iztopi, sta lahko pri vsih ravno tista: tako vsak človek svojo lastno pot gre; pri rojstvu in smerti smo eden drugemu ednaki, življenje pa tako različno peljamo, kakor se lice vsakega razloči. — U lepem vremenu so učenci odrinili, veseli se peljajo, ker se jim ničesar ni treba bati; navajeni morja — znani svojega čolnovanja — znajdeni u morskih rečeh — pač nobeden ne misli hude ure, zlasti ker imajo Jezusa, svojega vsegamogočnega Gospoda pri sebi, ker peljajo seboj naj vekši nebeški blagoslov. Ali tudi u svete blagoslove zaviti niso nevarnosti prosti, kajti ko jim gladko tečejo ure, se čoln rahlo ziblje in jih morje mirno na svojem pohlevnem herbtu nosi,

je velik vihar vstal. Hud veter brizga nad glavami izvoljenih učencov, barko goni in nevsmiljeno guga od ene plati u drugo, ter se Kristusa samega ne ana. Vetrovi so gluhi in slepi, ne porajtajo, kdo pod njimi silo terpi; le Bog posluša mili glas iz grozne globočine. — Kar je vihar na morju, to so skušnjave za nas, ki nas mikajo od ene u drugo slabost. Ni hujšega na morju od viharja; ni nevarnišega za človeka kakor skušnjava, ki plane nagloma na-nj, in se ne loti samo grešnih ljudi, timveč se tudi svetega človeka ne ana. Zato nas Jezus tako lepo moliti uči: *Ne pelji nas u skušnjavao*, kder se lahko pogubimo. — Zakaj je veter tako nevaren na morju? zato ker vse preverže

in vzdigne morje nad morje, kakor da bi hotlo eno morje drugo zaliti. Zakaj so skušnjave tako nevarne za nas? zato ker vzdignejo meso zoper duha, kakor da bi hotle vse vravnave božje prevreči in dušo pogubiti. Učenci se niso bali viharja, ki jih obide, temoč velikoveč valov, ktere je veter vzdignul; kajti tako hudo in jezno je morje postalo, da so valovi čolni pokrivali. Glej vendar pohlevno morje, kako jezno postane nad učenci, in dokler jih je prej veselo zibalo, jih zdaj hoče požreti. Nobena stvar na svetu ni tako pohlevna in dobra, da bi se danes ali jutre u zlo ne preobernila, nobena tako nedolžna, da bi človeku škodovati ne mogla; zatorej uživajmo časne reči le po mēri, in ne obrajtajmo njih dobrote več, kakor so vredne, ker stanovitne sreče vendar ne najdemo u njih. — Kakor se morje vzdigne nad učenci, tako se naša sreča marskakokrat nam u žalost zverne; kakor planejo valovi črez čoln, tako padejo nadloge čez nas; in huji ko je vihar, huji so valovi: tako tudi, vekša ko je bila naša skušnjava, vekša je naša zmota, vekša nas doide britkost in težava. — Hudo je terpeti nadloge, ki nas zadevajo od zvonaj; zdaj uima, zdaj sovražtvo, zdaj bolezen, zdaj strah: pa še huje za nas, kedar od znotraj lastna kerv vzdigne svoje valove; zdaj u jezi, zdaj u žalosti; pač dostikrat pokrivajo hude želje našo pamet in voljo, ki jo mislijo pogreznuti, kakor valovi rahli čoln Jezusovih učencov. — Ko se je pa učencem tako hudo godilo,

je Jezus spal. Glej podobo nedolžne duše, ki u sredi nevarnosti mirno spi! Dokler slabovērni trepečejo, neumneži divjajo, grešniki obupovajo, pravičnik, ki je mirne vēsti, pohlevno u Boga svoje oči obrača, ker vē, da u življenju in smerti je vedno u božjih rokah. Takega mira pa ne daja svet. Pač lepo je Jezus djal: *Mir vam dam, mir vam zapustim, ne kakoršnega daja svet, ga vam dam, kterega vam nobena smert ne odvzeme.* Dostikrat so bili učenci potem še na morju, dostikrat se znajšli u smertnej nevarnosti; ali nobeden strah jim mira ni odvel, kterega so u svojem sercu nosili. Sv. apostol Paul sam piše: *Kdo nas bo ločil ljubezni božje, ali ječa, ali smertna nevarnost?...*

Učenci so mislili, da Jezus spi; pa le njih vēra je spala, zakril se je Jezus pred njimi, kakor sonce za oblake, da je gledal njih vēro. Tako se nam godi; dostikrat mislimo, da je Bog nas pozabil, pa le naša vēra je zaspala, zato nas Bog po nadlogah budi in našo vēro poskuša. Na oljskej gori pa so učenci spali, dokler je Jezus kervavi pot putil; trikrat jih je budil: *Čujte in molite, da u skušnjavo ne*

padete; ali dremote polne oči niso za čuti. Povejte, kolikokrat nas večni Bog budi, včst opominja, sv. Duh drami, da bedimo in molimo, da ne pademo u skušnjave; ali nas kaj zdrami iz grešne dramote? — Zato pa, ker se po milej božjej besedi zbuditi ne damo, nas Bog s križmi in nadlogami k molitvi budi. — Kaj so storili učenci u svojem smertnem strahu? K Jezusu stopivši so milo prosili:

Gospod, otmi nas, poginjamo! Tukaj pale vidimo, kako terplenje priganja k molitvi, kako nadloge k Bogu podé, kako učenci iščejo Jezusa, ko jih morje žuga pokriti; in huje, ko jih posvetno odriva, bolj se oklepajo Jezusa, in se njemu izročujejo, vpivši: *Gospod, otmi nas, poginjamo!* Tako molimo tudi mi, kedar nas skušnjava ali terplenje zadeva. Gospod, otmi nas, da nas huda želja ne prevzeme; otmi nas, da nas požrečnost ne zalije; otmi nas, da nas jeza in zavid ne sne; otmi nas, da nas časno ne požre; in ker truplo oteti na vselej ne moremo, vsaj dušo ohrani u svojej gnadi, da se ne pogrezne u brezden večne pogube. — Treba pa bi bilo dostokrat tudi za nas, da bi nam Jezus pri naših molitvah povédal, kar je rekel svojim učencom:

Kaj ste boječi, maloverni? Al vas nisim že iz jezar nevarnosti rešil; vi pak trepečete, kakor da bi me pervikrat prosit prišli? al vas nisim otel že iz toliko nadlog, in že niste spoznali moje vsmiljene roke? Kaj sim mar svojo vsegamogočnost zgubil, ali ob svoje vsmilenje prišel, da vaša duša tako koperni in vsabnuje, Tako bi lahko še zdaj govoril slabovčrnim kristianom, kakor je svojim učencom očital; zakaj ko se je zbudil, se ni zavzel nad hudim viharjem, ni se razserdil nad šumečimi valovi, ni obžaloval svojih učencov, da se jim hudo godi: timveč svaril jih je zavolj slabe včre, in se začudil nad njimi, da ker so že toliko čudežev vidili, se vendar še niso naučili, kako mogočno roko da ima, in kako vsmiljenega serca da je. Vendar pokazati jim, da tudi zdaj še se niso zastonj k njemu obrnili,

je vstal, zapovedal vetrovom in morju, in bila je velika tihota. Tako se godi po vsakej skušnjavi, ako se srečno prestane, tak mir pride za vsako nadlogo, ki se u imenu božjem vleže. Srečen, kdor svojo skušnjava pošteno prestoji, in svoje križe voljno prenese; kajti prejel bo krono lepšega življenja in dobil plačilo pri Gospodu svojem Bogu. Srečen, kdor u zaupanju, u molitvi, u premagi do konca stanovitven ostane; najdel bo vselej potrebno pomoč, in visoko bo slavil Boga, kakor ljudje, ki so čudili se nad Jezusom,

da so njemu pokorni tudi vetrovi in morje. Dajmo tudi mi čast in hvalo Bogu, ker nas je tolikrat nadlog in smertnih nevarnost otel. Bodimo tudi mi, njegove naj imenitniše stvari na zemlji, njemu pokorni, in dajmo se voditi na morju nevarnega sveta po njegovej sveti besedi. Ne strahimo se u sili ali u revi, dokler imamo Jezusa u čolničju svojega telesa; dokler mi njega ne zapustimo, tudi on nas zapustil ne bode. Naj nam prava vëra u sercu gori, da nam gnada božja ne zaspi. Kedar pa nas težave stiskajo, huđe skušnjave mikajo, sovražtvo ali hudo poželenje u sercu vstaja, in žuga našo pravičnost in nedolžnost zadušiti, stopimo k Jezusu in kličimo: Gospod, pomagaj nam, da ne poginemo!

Molimo zdaj vsi skupej, kakor nas sv. cerka uči: *Bog! kteri vëš, da u toliko silnih nevarnostih po človeškej slabosti nam ni obstati, daj nam moč duše in telesa, da to, kar zavolj svojih gréhov terpimo, s tvojo pomočjo premagamo. Po Gospodu našem Jezusu Kristusu. Amen.*

Vodusek.

V.

PETO NEDELJO PO SSV. TREH KRALJIH.

Nauki iz svetega evangelja, po zapisu sv. Matevža 13, 24—30.

Kakor dober pastir, ki svoje ovce rad ima, tiste le po dobrih pašah vodi, se z njimi veseli, z njimi žaluje in jim streže, kolikor mu naj več mogoče je: tako je tudi Jezus Kristus, ki je ljubil vse ljudi iz serca, jih vseskoz le k dobremu opominjal, jim naj lepše nauke dajal in se prizadeval z vse moči, jih pripraviti na pravi pot, in pripeljati u svete nebesa. Blagor pa tudi ljudem, kteri k sercu vzemejo njegove zveličavne nauke, in vrvnajo po njih svoje misli in želje, svoje djanje in nehanje! veselje jih čaka, notranji mir in pristna sreča na tem in unem svetu. *Srečen človek*, govori prerok David, *kteri doverši božje zapovedi, in premišljuje njegove povelja po noči in po dne.* — Ali naš star sovražnik, peklenski duh, kteri je nedolžno Evo pretantal in po nji tudi Adama, on tudi nas u miru ne pusti, tudi nas dan na dan moti in skuša in zapeljuje, ter *okoli lazi, kakor dereč orostan, iskaje in gledaje, kde bi kakega zgrabil in požerl.* Kar pa on ne stori, storé njegovi pomagači, hudobneži in zapeljivci, kteri po sladkih besedah in

goljufnih obljubah nedolžne duše motijo, u greh napletajo, in pohujšajo mnogo poštenih mladenčev, in spravijo mnogo nedolžnih dekličev ob devištvo, ob čast in poštenje. —

Bog bi scer vse take hudobneže ob ednem hipu lahko pokončal in pogubil; vendar poln milosti in usmiljenja jim dolgo prizanaša, dolgo čaka njih pokore in jih k poboljšanju opominja; in kakor na zemlji vse vtilhne in obmolkne, ko se huda ura približuje, in le od daleč hudo vreme buči: tako se bliža terdovratnemu grešniku največkrat na tihem zaslužena kazen — ko se pa enkrat približa, tada gorje! Kakor blisk, ki se na nebu zasveti, hipoma vreže u drevo, ga razkolje ali treši na tla; tako bo dan maščevanja in sodbe za grešnika, ki zlati čas pokore zamudi. Angelji bodo prišli, kakor ženjci o žetvi, in ločili pravične od hudobnih; pobožne spremili u svete nebesa, kder bo večno veselje, hudobneže pa u pekel zagnali, kder bo večn jok in stok, večna žalost in britkost.

Vidite, ljubi kristiani! te nauke zaderži u sebi nedeljska prilika, ktero sim vam ravno naprejbral. Da jo pa še ložeje razumili bomo, jo hočemo zdaj od verste do verste prejasniti, in si posebno tiste nauke zapomniti, ki so naj potrebniši za naš stan in za naše zadeve. — Napreden pa dalej govorim, se enmalo oddahnimo in pripravimo.

Tisti čas je Jezus množicam to priliko povēdal: Nebeško kraljestvo je ednako človeku, kteri je dobro seme na svojo njivo vsejal. — Nebeško kraljestvo pomeni katoličko cerkvo, u kterej dobri s hudimi pomešani živé; in človek, ki je dobro seme na svojo njivo vsejal, je Jezus Kristus sam, kteri je tri lēta neprenehoma ljudi učil, in jim pridigoval naj lepše resnice, po kterih imajo živeti: po svojem unebohodu pa je poslal apostole svoje na vse kraje sveta, in kakor on, so tudi oni učili; so oznanovali njegovo zveličavno vēro po vaseh in po mestih, po bližnih in dalnih deželah, in sejali seme ponižnosti, čistosti in treznosti u serca premožnih in revnih, judov in ajdov. In mnogo ljudi vsakega stana in obojega spola je njih nauke z veseljem sprejelo, u svoje življenje po njih vravnalo; in kakor lepo rase pšenica, ktera je vsejana na rodovito, dobro obdelano zemljo in se čisto opleve: tako lepo tudi je rasla sv. kristianska vēra, in od lēta do lēta dalje se širila.

Kako sveto so prvi kristiani živeli, mnogokrat slišite. Med vsimi vērniki perve jeruzalemske cerkve sta samo dva grešnika bila —

Anania in njegova žena Safira; med prvimi korintičkimi kristiani samo za ednega nečistnika vemo. Ni bilo slišati od smertnega greha med njimi, ne od kakega unebovpijočega ali greha zoper sv. Duha; tatvina postavim, lakomnost, pijanost in kar je drugzega takega, so jim bile neznane pregrehe. Ljubili so se med seboj, kakor bratje in sestre ednega očeta, in Bogu služiti, njemu dopasti, je bilo njih edino veselje. Bili so zlati časi kristianstva. —

Ali ker je gospodar in so njegovi ljudje spali, je prišel sovražnik, in je prisejal ljuljke med pšenico, in je šel. — Glejte! koliko škode pride iz navadne lenobe ljudi. Lepo so živeli kristiani, skerbno čuli eden nad drugim: ali sčasom so nekteri duhovniki in drugi predstojniki mlačni postali, in svoje dolžnosti premalo dopolnovali; in hitro kakor bi pihnul, je peklenski sovražnik pristopil, premotil marskako sicer pobožno dušo in prepeljal u greh. — Vzemite si k sercu te besede, sosebno vi starši! vém, da nekteri med vami svoje otroke lepo naukovate, in želite, da bi pametni bili in enkrat u nebesa prišli: ali včasih vendar le opešate, zaspate in imate premalo skerbi; toda kaj se zgodi? Kakor bi mignul, pridejo zapeljivci do otrok, spačijo sina ali hčer, ju vgonobijo in vlečejo u časno in večno nesrečo. — Kedar pastir spi, gorje ovcam, ako volk pride! brez milosti jih kolje in davi, in kedar duhovnik, starši in gospodarji spé in se mlačnosti vdajo, gorje podložnim vsim! peklenski duh ljuljke vseje, kolikor jo hoče, in zaporedom meče duše u brezdeu pogubljenja. Zatorej starši in gospodarji! zbudite se enkrat iz svojega grešnega spanja, zadosti je že hudobije na svetu vsejane, zadosti škode narejene. Vi brez vse vésti terdo spite, vaši sinovi in hlapci pa se potepajo, zapeljujejo sebe in druge, in sebi in vam pogubljenje na glavo nakopavajo. Gospodinje in matere! ve spite, da bote na večno zaspale: vaše hčere in dekcle pa vesujejo in u razujzdanih družnjah veselja iščejo, in ve stopinjice ne storite, da bi prepričale se, in besedice ne rečete, da bi jim njih hudobije vbratile. — Kaj moj fant? pravi nekteri oče, kaj moja hči bi kaj takega storila? to ni mogoče, za to dober stojim; ali le počakajte. —

Ko je zelenje zrastle, veli sv. evangelj, in sad storilo; tedaj se je tudi ljuljka prikazala. Tudi vi zdaj nočete vërjeti, da bi se vaši otroci zapeljati dali, in vse jim skoz perste spregledate; potem pa, ko bo njih hudobija zrastle in sad storila, in bo cela soseska in fara že govorila, jih bote kleli in rotili in hudiču izdajali; ali kaj! ko bo že vse prepozno. Skerbno torej učite svoje otroke in vseskoz čujte nad njimi;

opominjajte jih, dokler so njih serca še mlade in mehke njih glave, in svarite jih, dokler se hudobija u njihovem sercu še ni vkoreninila; ko odrastejo enkrat, se ne dajo več ukloniti.

Ali ne samo gospodarji, temuč tudi posli morajo čuti, da se pri hiši ne zgodi kaka nesreča. Kakor hitro so zapazili evangeljski hlapci, da se je toliko ljuljke med pšenico zaplodilo, so h gospodarju pristopili in mu rekli: *Kaj! ali nisi dobrega semena na njivo vsejal? od kod je tedej ljuljka? hočeš, da gremo in jo pobereмо? On pa jim reče: Nikar, da s ljuljko vred tudi pšenice ne porujete. Pustite oboje rasti do žetve.* — Pač lepo, ljubi kristiani! je to za hlapce, da so bili tak skerbni, tak zvesti svojemu gospodarju; ko bi le tudi dan današni zadosti takih bilo! Posnemajte jih, kristianski posli, hlapci in dekle! varujte in branite svojih gospodarjev vsake škode, kakor samih sebe, in ako vidite, da se jim dela kaka krivica, potegnite se za nje, ali vsaj povejte jim; nikarte si sami pravice delati, nikarte si žita, prediva, preje in kar je drugih takih reči, jemati; timveč včestno in natanko dopolnujte, kar sv. apostol Paul družini naroča, rekoč: *Družina! vbogajte svoje gospodarje u vsem poštenju in z voljnim sercom, ne na oči, da bi ljudem dopadli, ampak kakor služavniki Kristusovi, kateri is serca voljo božjo dopolnijo.* Efež. 6, 5—9.

Ali še eno drugo resnico se iz tih besedi današnega evangelja učimo. Mnogokrat namreč pobožni ljudje vprašajo: Kak je vendar to? duhovniki se toliko trudijo in pridgarji si toliko prizadevajo, ljudi spreoberniti in poboljšati, pa pri vsem tem se tako malo dobrega vidi, hudobnih pa je zmirom obilno! — Glejte, tako je le; kakor ni pšenice, tako tudi fare ne toliko svete in dežele toliko srečne, kder bi ne bilo smeti ali hudobnih. Od dveh bratov vidimo ednega vsega neumnega, drugega pa clo pametnega; dve sestri ste vsi nedolžni in bogaboječi, tretja pa je brez mere razujzdana; starši so nad vse pridni in pobožni, otroci nad vse poredni in zanikerni; žena je jako trezna in pohlevna, mož pa zapravljivec in brez prave vere: ali nikarte se temu čuditi, temuč opomnite se pšenice. — Kakor je ona vselej z ljuljkoj zmešana, tako tudi med pravičnimi hudobnežev mankalo nikdar ne bode, in kakor gospodar ljuljko do žetve rasti pusti, tako tudi Bog grešnike terpi, jim pošilja sonce in dež, in njih pokore in poboljšanja čaka. Ako pa Bog grešnike terpi, zakaj mi berž po ognju in maščevanju vpijemo? Marskdo je zdaj velik grešnik, z gnadoj božjoj pa se labko spokori in postane velik svetnik, kakor nam mnogo veselih in lepilh zgledov priča. —

Maria Magdalena je bila očitna grešnica, je pohujšala mnogo ljudi: ali po zaslišanih Jezusovih naukah se je spreobrnila in postala velika svetnica. — Sv. Paul je z ognjem in mečem cerkvo preganjal, je kristianom mnogo hudega naklonul: po svojem spreobrnjenju pa je z ljubezni do Boga in bližnega vse dežele prehodil, in brez števila ljudi k pravej veri pripeljal. — Sv. Augustin je u svojej mladosti u krivo vëro zabredil in slabo živel: potem pa je svoje zmote spoznal, in luč in kinč sv. katoličke cerkve postal. — Sv. Marjeta Kortonska je neke leta razujzdano živela in posvetno veselje ljubila: pozneje pa tako ojstro in lepo živela, da je postala izgled vsim spokornikom.

Ali kakor usmiljen je Bog, njegovo usmiljenje vendar le nekaj časa terpi, namreč do žetve; *ob času žetve pa poreče ženjam: Poberite prvič ljujko, in jo povežite u snopke da se sožyē; pšenico pa spravite u mojo žitnico* — ločite hudobne od pravičnih; hudobne veržite u peklenski ogenj, pravične pa peljite u nebeški raj.

O grešnik in grešnica! ali te nič ne zbodejo tote besede? Glej, žito po njivah lepo raste, in kedar dozori, ženjice pridejo in ga požanejo; trava po senožetih kviško kipi, in ko se vterdi, jo kosci porežejo; jaboka na drevju se lepo barvajo, in ko se vgodijo in vromené, jih otresejo: tudi ti rasteš, od dne do dne več grehov na sebi imaš, in ko bo mera tvojih hudobij dopolnjena, bo prišla smert, te pokosila, in kaj te čaka? Ljujka se u ogenj verže, spridena trava na gnoj, gujile jaboka u pominjak; terdovratni grešnik pa u pekel. — Oh grešnik! lepo te prosim, poslušaj me. Ti si imel starše, ki so živeli lepo in pošteno, so u božjem miru umerli, in berž ko ne vživajo zdaj u nebesih neizrekljivo veselje: ti pa razujzdano živiš, se smejaš naj svejšim resnicam in od pravega poboljšanja nič slišati nočeš. Ali prišel bo tudi za tebe dan žetve, dan groze in straha, ko se boš ločil od vsega, kar ti je zdaj dragega na svetu, in se u dolgo večnost preselil; tvoji starši se u sredi angeljev veselé, ti pa boš jokal u sredi peklenških duhov. — Oh, grešnica! prosim tudi tebe, poslušaj me. Ti imaš morebiti sestro ali prijatljico, ki je še vsa nedolžna in lepega zadržanja, se Boga boji in greha skerbno varuje: ti pa si že vsa pohujšana, vsa spačena in na meseno, grešno veselje vsa mertva. Prišel bo dan žetve za njo in za te; tvoja nedolžna sestra, tvoja poštena prijatljica bo u nebesa nesena, ti pa boš u pekel pokopana; od dveh, govori Jezus, ki u enej postelji ležita, bo eden u nebesa vzet, drugi pa u pekel pahnen; in od dveh, ki na ednem polju delata, bo eden zveli.

čan, drugi pa pogubljen. Hudobni mož se bo ločil od svoje pobožne žene, hudobna žena od svojega pravičnega moža. Mati bo svojega edinega sina z naročja vergla, in nedolžno dēte bo pred malopridnimi starši bežalo. Da v resnici! strašna in groze polna žetva bo to.

Grešniki in grešnice! še enkrat vas prosim, poslušajte me. Meni se zdi, da slišim nektere na unem svetu, ki vpijejo zoper vas in vaše grehe in tožijo: Bog! maščuj se nad tistimi, ki so pohujšali nas in u greh zapeljali, in potrebi jih iz zemlje. Bog pa jim odgovori: Naj še bodo do žetve, znabiti da vendar še donesó kaj dobrega sada ali zerna. — Zatorej bojte se in trésite pred tistim strašnim dnevom, ko bo žetva božja deržana; jaz vam povēm, da ne bojim se ognjenih strel, ktere bodo sodni dan švigale od enega kraja neba do družega; ne bojim se strašnega gromenja, ktero bo tada nad našimi glavami bučalo: bojim pa se močno in tresem, da bi me angelji med ljuljko povezali in u večni ogenj vergli; kajti ako bo pravičnik komej zveličan, kamo se bo djal potem šele grešnik?

O moj Bog! moja duša koperni od velike žalosti, ko to resnico premišlujem, in sapa mi zastaja, ko mislim na tvoje angelje, ki bodo kakor ženjci na žetvo prišli — ako ti ne boš z nami usmiljenja imel, kamo se bomo vernili! Oh, spomni se vsaj drage kervi svojega ljubega Sina Jezusa Kristusa, in bodi usmiljen in milostjiv nam vbogim grešnikom — bodi milostjiv! Amen.

Rožman.

VI.

PERVO POSTNO NEDELJO.

Nauki iz svetega evangelja, po zapisu sv. Matevža 4, 1--11.

Pot, ki u nebesa derži, je tesna in težavna, in vrata, skoz ktere se u večno življenje doide, so nizke in vozke; zategadel uči Jezus, da *nebeško kraljestvo silo terpi in le silni ga bodo dosegli; da veliko je poklicanih, ali malo izvoljenih*; malo tistih srečnih duš, ktere so zveste svojemu Bogu, ali še manj unih, ki so stanovitne do kouca. — Ali Bog, ktereга vsmiljenje nima mēre ne kraja, in ktereга milostno oko bi rado vidilo srečne vse ljudstva, nas dobrotno podpira, nam svojo guado

ponuja, in nas zdaj po dobrotah zdaj po nesrečah k sebi vabi in kliče. Ravno tako se trudi tudi sv. katoliška cerkva, ona za zveličanje svojih otrok toliko skerbna mati, ter si z vso močjo prizadeva, obvarovati nas pred zapeljivostjo in hudimi skušnjavci, očistiti naše serca in pripeljati nas srečno u svv. nebesa. — Pretečene pustne dneve se je mnogo greha storilo, marskteri kristian je s požrešnostjo, pijanostjo in tudi nečistostjo žalil svojega Boga, in storil mu veliko nečast; zatoorej da bi nas k pokori obudila, nam danes sv. cerkva našega Gospoda Jezusa Kristusa postavi pred oči in u izgled, kako je zapustil svetski šum in hrum, in se u puščavske samotne kraje podal, kder je živel u svetem premišljevanju, molil in se postil štirideset dni in noči, in potem od hudega skušan vse njegove napeljevanja serčno premagal. Vsim nam u lep nauk, da tudi mi moramo u tem postnem času zapustiti vse posvetno veselje, moramo obilniše moliti, včstno deržati zapovedane poste, pogosto premišljevati Kristusovo terplenje, zatajevati se in skerbno se varovati vsih hudih priložnost.

Ti so naj pglavitniši nauki u današnjem nedeljskem evangelju, kterega hočemo zdaj bolj natanko od verste do verste pregledati, in obrniti na svoje življenje. — Jezus Kristus nam bo svojo gnado dal; vi pa veselo in tiho poslušajte.

U samoti, govori sv. Terezia, se ognemo veliko priložnost Boga žaliti, duša se ohrani bolj čista in ima manj skušnjav; zatoorej so od nekdej vse bogaboječe duše po samoti hrepenele. Nekteri so u stranske samostane se zaperli, premišljevati Boga in njegove lastnosti, minljivost življenja in večnost po smerti; nekteri so u temne hoste se podali ali divje berloge, pokorit se za svoje grehe, odtergat se vsih časnih reči in samo za zveličanje svoje neumerljive duše skerbet; in tudi naš Gospod Jezus Kristus, kakor nam pripovēduje današni sv. evangelj, je bil od Duha u puščavo peljan, u puščavo, kder družega ni bilo, kot gole gore in visoke peči, terde skale in kervoželjne zveri, ter je molil, premišljeval, se postil in pripravljaj na svoj velik poklic in opravek. — Tudi za vas, ljubi kristiani! bi dobro bilo, ko bi samoto nekoliko bolj ljubili, ko bi se včasih, post. ob nedeljah ali praznikih popoldne na kako uro ločili od ljudi in svojih skerbi, in bi, naj bo že doma ali u cerkvi, na kakem tihem kraju klečē pregledovali svojo dušo in včst, in povzdigovali k nebesam svoje misli in želje. Vēm, da kmalo bi spoznali, kako veliko še

vam manka k svetosti življenja, in boljše živeti bi začeli. — Ako nočete verjeti, le poskusite, in kmalo bote spoznali iz svoje lastne skušnje, da u samoti rastejo naj lepše duhovske rože; u samoti namreč poganja ljuba ponižnost, se sveti predraga čistost, se izcimi sveta gorečnost do božjih reči, in še mnogo drugih žlahtnih cvetlic se zaporedom razcveti. Zatorej vbogajte me, vsaj vi, ki ste bolj pobožnega serca, in varujte se, kolikor je mogoče, vsega preglasnega razveselovanja; kder ljudje preveč trušijo in kakor ponočne sove vrešé, kder se možki in ženske vse križem motajo, ondi vse čednosti izvenejo in umerje vse duhovsko življenje. Tudi takih hiš se ogibajte, od katerih veste, da se radi slabi ljudje snidejo, kvartajo, plešejo ali se fantje in dekleta shajajo, cukajo in tergajo in slabo znanje spletajo: boljše je po zgledu Jezusovem u samoto, kakor u nepošteno tovaršijo se podati.

Drugič beremo od Kristusa, da se je postil štirideset dni in štirideset noči, in se učimo, da potreba se je postiti tudi nam vsim. *Post*, kakor nam povéjo ssv. cerkveni očetje, *post grehe zbríše, ogenj slabega poželenja pogasi, jezo zatara, pamet razsveti, dušo očisti in je oče vsih čednost*; zategadel beremo od svetnikov in svetnic, kako radi in kako ojstro so postili se. Sv. puščavnik *Makari* celih dvanajst lét ni zavžil, ne jedel ne pil, razun toliko, da ni umerl; ko si je kaj spanja vkradil, se je na kak zid naslonil; in ko so ga njegovi učenci prosili, da bi jim zavolj prehude vročine pred šesto popoldanjo uro nekoličko vode piti dopustil, jim je rekel: „U senco se vsedite, in se bote ohladili, da se mnogo ljudi na zemlji in na morju ne more tako ohladiti.“ — Sv. *Genovefa* je od svojega petnajstega léta samo dvakrat u tedni jedla, u nedeljo in četrtek, in tudi o tih dneh družega nič, kakor nekoliko ječmenovega kruha in boba, in ni družega pila, kakor samo vodo. — Sv. *Ludovik*, dasiravno je nosil kraljevo krono na glavi, se je ves čas svojega življenja vsak petek hudo postil in bos hodil. — Sv. *Frančiška* je ves štiridesetdanski post dan za dnevom do kervavega se šibala, in ojstro se postila. — Po njih izgledih se moramo tudi mi postiti; ali ne samo jedi in pijače si pritergati, to bi premalo bilo: timveč krivičnosti se je treba zderžati in posvetnih sladnost, to je popolnoma post. Kaj namreč ti pomaga, ako se postiš, greha pa ne opustiš? kaj ti hasne, ako eno noč na golih tleh ali terdih deskah ležiš in stokaš, drugo pa se u grehah valjaš?

Zatorej, ljube duše! ako božja beseda pri vas kaj velja, ne pozabite svetega posta, zlasti te svete dneve ne; in sosebno vi mladenči in

dekličiči, ki ste še zdravi in čverstega života, spolnovajte natanko in vštno tretjo cerkveno zapoved; veliko ložeje bote premagali svoje nečiste skušnjave in se ohranili na potu nedolžnosti. Kakor ljubo in lepo mi je jasno nebo, dokler ga ne skali nobeden černikast oblak: še bolj ljuba mi je trezna mladost, ki po malem jé in pije, in se po pameti posti.

Zatorej še enkrat vas opominjam: Glejte, da bote vseskoz trezni in zmerni u jedi in pijači, in brez težave bote dolžnosti svojega stana dopolnovali in lahko se varovali greha: do požrešnikov pa in pijancov ima hudič posebno oblast. Že u paradizu je požrešno Evo preslepil, tudi Jezusa po požrešnosti skušal in ga u greh prepeljati mislil. S hinavsko častjo stopi pred njega, ga miluje da toliko stradati mora, in reče prijazno: *Ako si ti božji Sin, kaj boš toliko lakoto terpel? marveč reci, da naj ti kamni kruh bodo, in boš jedel.* — O toliko ljudi je med nami, ki za kruha ali živeža voljo vse storé; naj bode pošteno ali nepošteno. Za kruha voljo se tat vzdigne po noči iz svojega ležišča, razlomi vrata in okna, in postavi u nevarnost poštenje svoje in življenje; za kruha voljo kupec golfa in se roti in pridušá in žali svojega Boga; za kruha voljo se storé krive prisege, krive sodbe, prešestva, morije in kaj vém, kaj vse! Za kruh je dan današni vse na prodaj, poštenje, pravica, resnica in nedolžnost; samo da človek svoje službe ne zgubi in svojega kruha; ali je potem Bogu ljubo ali ne, ali je greh ali ni greh, zato malokdo kaj opráša. — Vse drugač pa je Jezus ravnal, ki je bil posta navajen, in nič vedel ni od požrešnosti. Brez pomude odgovori svojemu skušnjavcu in reče: *Pisano je: človek ne živi le od kruha, ampak od vsake besede, ktera pride iz ust božjih.* Bog je vsegamogočen, on lahko preživi človeka po naravnem in čeznaravnem potu; in kdor se zaupno na njega zanese in mu služi zvesto, se mu nikdar ni bati, da bi lakote umerl.

Ali satan, vidši da mu prva ni izvedla, kmalo drugo poskusi. U sveto mesto Jeruzalem ga vzeme, in postavi na verh tempeljna, in mu reče: *Verzi se doli; ako si Sin božji, vsaj ti ne bo se ničesar zgodilo, kajti pisano je: Svojim angeljem je zavoljo tebe zapovedal, in na rokah te bodo nosili, da kje svojoj nogoj ob kamen ne zadeneš.* — Glejte, ljubi moji! kako zvito zapeljivei ravnajo, kako se hlinijo, kedar bi človeka radi pretantali in u greh prepeljali. Vse mu obljubijo, vse sladke so njihove besede, in clo iz sv. pisma kaj povedati véjo: ali gorje vsakemu, kdor jim vérjame in se u njih zaderge vjame; kakor visoko ga povzdignejo, še globeje ga veržejo, in prej ne odjenjajo, dokler ga ne

vgonobijo. S takimi se ne pečajte in ne govorite veliko, timveč malo in modro, po Jezusovem izgledu, ki je rekel svojemu zapeljivcu: Ti se delaš, kakor bi jako moder bil, in clo besede sv. pisma pačiš; pa si vendar toliko se prerajtal, da ne vėš, kar se tudi u svetem pismu zapisanega najde: *Ne skušaj Gospoda svojega Boga!* — Ne skušaj Gospoda svojega Boga! zapomnite si dobro te besede sosebno vi, ki se vseskoz in brez vse potrebe podajate u dušne nevarnosti, radi zahajate u slabe tovaršije, radi premišljujete nespodobne reči in s veseljem poslušate gerde pomenke in zaljubljene pesmi: zraven pa zmirom mislite in se terdno zanašate, da bode vas Bog pred padcom in nesrečoj obvaroval. Ali le nikarte se motiti; kdor nalaš ali po sili u vodo skoči, po njega Bog gotovo ne bo svojega angelja poslal, ali za lase iz vode ga vlekel: tako tudi zavoljo vas, ki ste prijatli skušnjav in prostovoljno zahajate kmalo u eno, kmalo u drugo dušno nevarnost, Bog ne bo čudežev delal. *Kdor nevarnost ljubi, bo u njej konec vzal.* Ako se pa bote nevarnost skerbno ogibali in skušnjavam serčno vstavljali, se lahko zanesete, da vam Bog pomagal in vas rešil bo u hudej uri. *Če tudi vsi peklenski duhovi zoper našo dušo vstanejo,* govori sv. Terezia, *se ji ni treba nič bati, ako se obroži s križem našega Zveličara. Ko sim z blagoslovljenoj vodoj pokropila mesto, kder mi je satan prizadjal, je zginul in ga ni bilo več nazaj.*

Ali še tretje skušnjave se satan loti, in na visok hrib ga pelja; mu kaže okoli in okoli lepe mesta in zale dežele, zelene hribe in rodovitne doline, in mu reče poln prijaznosti: *Glej, kako veličastvo se odpira pred tvojimi očmi! kaka lepota na levo in desno! Vse to je moje, in komur hočem, lahko dam; ako pa ti pred mene poklekneš in me moliš, je vse tvoje.* — O koliko jih je med nami, kateri za dnar vse storé, tudi naj vekšo krivico, in bi nedvomno tudi pred satana padli in ga molili z vekšo častjo, kot Boga, naj bi jim le polno besago dnarja prinesel! Koliko kerčmarjev, kateri za dnar mladim ljudem vso potuho dajajo, pijancem celo noč vino na mizo nosijo, med služboj božjoj točijo in zapovedane postne dni ne le meso kuhajo, timveč še ponujajo ga, samo za kakega majhnega dobička voljo! Koliko gospodarjev, kateri za kakih krajcarov voljo vsako vlačugo pod streho vzamejo, in svojim dušnim pastirjem britkost in žalost delajo! Koliko žensk, ktere se dajo z dnarjem oslepiti, da zdravje, poštenje, nedolžnost in vse, kar je dragega človeku, prodajo, in postanejo nesramnice in hudičeve sužnje! — Kar je pa nad vse žalostno, je to, da dnar vėst grešnika ogluši, da naj

lepših naukov več ne sliši in se ne spreoberne, kakor imamo naj strašniši izgled nad Judežem Iškarjotom. Zatorej le ne dajte se zmotiti od dnarskega cvenka, in ogibajte se varno tistih skušnjavcov, ki vam obetajo dnar in druge ednake darila, zraven pa vas u greh napletajo. Globoko si u serce zapišite, kar je Kristus rekel skušnjavcu: *Poberi se satan! kajti pisano je: Gospoda svojega moli, in njemu samemu služi. In na te besede se je hudič prestrašil in zbežal; in glej, angelji so pristopili in mu stregli.*

Učite se od Jezusa, ljube dekleta! kako se tudi ve zadržati imate. Kakor je hudič za Kristusom silil, postopajo zapeljivci mnogo-krat tudi za vami, prežijo u vas in vam nedolžnost obropati hočejo; o ne dajte se jim goljfati, timveč z vso serčnostjo se ustavite, stran od sebe jih zaženite, in resno jim recite: Poberi se sitnež! ne maram za te; in ker si tako gerdih besed, za naprej ne govorim več s teboj. — Blagor vam, ako premagale bote in Bogu zveste ostale! tudi k vam, kakor k Jezusu, bodo angelji pristopili, deviški venec vam spletli, in ko bote umerle, u svete nebesa vas nesli.

Zdaj pa, ko sim vam razložil sv. evangelj, bom svoj govor končal, in samo eden nauk od skušnjav še dostavim. Ne žalujte pobožne duše! vam rečem, ne sramujte se, kedar imate skušnjave; vsaj jih je Jezus sam imel. Skušan biti mora vsak človek, božja volja je to; in skušnjave, kakor govori od Boga razsvetleni Tomaž Kempčan, *skušnjave so človeku dostikrat jako koristne, ako ravno so zoperne in težavne; kajti u njih bo človek ponižan; očisten in podučen. Vsi svetniki so skozi mnoge britkosti in skušnjave hodili, in so na svetosti čedalje bolj popolnoma prihajali. In kteri niso mogli skušnjave prenesti, so hudobni postali in so nesrečen konec vzeli. Ni stana tako svetega, tudi ni kraja tako skritega, da bi ne bilo skušnjav in zopernost u njem. — Ponižajmo tedaj svoje duše u vsih skušnjavah in britkosti pod roko božjo; kajti on bo ponižnim u duhu pomagal, in jih povikšal. Amen.*

Rozman.

VIII.

DRUGO POSTNO NEDELJO.

Nauki iz svetega evangelja, po zapisu sv. Matevža 17, 1—9.

Vsak dan smo scer dolžni, hudega se varovati, vsak dan moramo dobro storiti: vendar še bolj zavezani k lepemu življenju smo zdaj ti čas; zdaj ko so dnevi svetega posta, izvoljeni dnevi pokore in zveličanja našega. *Zdej te bom vslišal*, govori Bog u svetem pismu, *zdej ti pomagal*, ti dan, kateri ti je u zveličanje. Zategadel nas naša mati, sv. katolička cerkva že neke nedelje sem k pokori in poboljšanju opominja, in da bi svoj namen ložeje dosegla, nam zdaj eno zdaj drugo primerno resnico postavi pred oči. — Eno nedeljo smo slišali priliko od hišnega gospodarja, ki je delavcov najel u svoj vinograd in na večer z vsimi zapored obračtal; da bi se opomnuli, kaka ojstra rajtenga čaka tudi nas na koncu našega življenja, ko bomo odgovor dajali od vsega, kar smo mislili, želeli in govorili, kar smo u djanju storili ali dobrega zamudili. Drugokrat smo čuli priliko od sejavca in semena, da bi spoznali, kolika je vrednost božje besede, ki rašo dušo redi in pri življenju ohrani; kako skerbno tedej moramo poslušati pridige in kerščanke nauke, koje nam oznanovajo namestniki božji. Danes štirinajst dni je bilo, ko nam je cerkva brati pustila pověst od jerihunskega slepca, prepričati nas, kako lahko tudi grešnik na duši oslepi, ako hudobijo na hudobijo naklada, in lepim naukom svoje seree terdovratno zapira. Danes teden nam je Jezusa samega postavila u izgled, kako ojstro se je postil, in celih štirideset dni in noči ni vžil nobene jedi in ni okusil nobene pijače, kako je bil potem od hudega skušan in je premagal srečno vse napeljevanja njegove. Danes pa smo slišali, kako se je spremenil vpričo svojih apostolov, in kako močno in čudno jih razveselil.

Napreden pa začnemo iz te lepe prikazni naj potrebniše nauke odbirati in na svoje življenje obračati, izujmo kakor nekđaj Mozes pred gorečim germom na gori Horeb, svoje obuvalo, hočem reči, odstranimo

vse posvetne misli in skerbi, in prosimo Boga, da nam naše serca vname z ognjem svoje sv. ljubezni. — Pripravite se!

Zmed vsih apostolov je Jezus tri naj rajše imel, in naj više jih obrajtal; svetega Petra namreč, sv. Joana in sv. Jakoba. In enega dne, bilo je ravno zmladlêta, *jih vzeme seboj na visoko goro*, ktereje se je Tabor reklo, in pridši na goro moliti začno. Tudi Jezus ves vnet od ljubezni do svojega nebeškega Očeta je molil, z vso gorečnostjo in ves zamaknjen je molil, kar na enkrat — *se je spremenil pred njimi, njegov obraz se je svetil kakor sonce, njegove oblačila pa so bile kakor sneg*. Sončna svetloba in prečudna lepota ga je bila, in le pogledati ga, je bilo nebeško veselje; tako spremenjen je bil.

Ljube duše! kakor Jezus se bomo enkrat tudi mi spremenili, ako pošteno in pravično živemo. Prišla bo ura, ob ktereje bodo vsi, ki so u grobih, glas Sina božjega slišali in vstali iz njih; kosti se bodo prijele kosti, udi udov, glave svojih teles, in vse človeštvo, vse meso bo oživel in na noge se spravilo; vse kar je na suhem pomerlo, in vse, kar je u vodah potonilo, od pervega človeka Adama, ker je živel devetsto in petdeset lêt, do naj majnšega otroka, ki se u maternem telesu zaduši. — Takrat, govori sv. pismo, se bodo pravični svetili, kakor zlato sonce, ki na jasnem nebu plava, in bodo lepi, kakor roža, ki pri Jerihi raste.

Veselite se tistega dneva, vsi vi pravični kristiani! — vi fantje in dekleta, ki sramožljivo živete, in ste neognuseni in čisti na duši in truplu; in vi možje in žene, ki vêstno svoje dolžnosti dopolnujete in brez madeža ohranujete svojo zakonsko posteljo; veselite se, vam rečem — tisti dan se bote spremenili tudi vi, kakor Jezus na gori. Vaše obličje se bo svetilo, kakor zala danica na juternem nebu; oblačila bele ko mladi sneg, in leskeče kakor luč, vam bodo angeltji božji oblekli; sama lepota, sama svetloba vas bo, in vašega veselja vam nikdo odvzel, nikdo zmanjšal ne bode. In lepšega zadržanja ko ste zdaj, čistejše in sramožljiviše ko živete, lepše se bote tisti dan spremenili, gorše oblačila dobili in večja svetloba bo obsijala vašo dušo in telo. O tada bo veselje, tada radost, kokoršne še ni občutilo nobeno človeško serce!

Ali ljubi bratje! skrivnost vam povêm, govori sv. Paul, vsi bodo iz grobov vstali, pa spremenili se ne bodo vsi. Trupla pogubljenih se

ne bodo svetile kakor trupla izvoljenih, tudi lepe ne bodo; timveč nagnusne in černe bodo kakor saje ali oglje, in temne kakor naj temniša noč; gerde bodo na pogled kakor peklenske pošasti, in več hudega in greha ko človek u življenju stori, gerša in nemarniša bota tisti dan truplo in duša njegova. Bojte se tistega dneva vi vsi, ki u nesramnosti, u sovražtvu in u požrešnosti živete, ki svojemu poželenju vse privolite, kar se ostudnega misliti more, in svojega bližnega odirate in žalite, kolikor vam je le mogoče; tisti dan bo prišlo povračilo, in žalost bo in britkost, kakoršne še ni občutilo nobeno človeško serce!

Zatorej vi vsi, ki ste zapustili Boga in ste u grehe in hudobije zagazili, obrnite se vendar, pri vašem zveličanju vas prosim, obrnite se k Bogu nazaj in novo, spokorno življenje začnite, da bode dobro tudi vam, kakor je bilo apostolom trem, kateri so na gori Tabor z Jezusom bili. *Glej!* veli sv. evangelj, *prikazala sta se jim Mozes in Elia, in sta z njim govorila.* — Mozes, postavodajavec judovskega ljudstva, in Elia, oče prerokov sta prišla iz svetih nebes, vsa ponebeščena, vsa u rajskej lepoti sta bila; sta z Jezusom se pogovarjati jela, in govorila od nebeških reči, in od terpenja in smerti njegove: apostoli pa so zraven bili, vsi zamaknjeni u prečudno svetlobo, ktera se je razgernila pred njihovimi očmi, in od samega veselja so vsi ostermeli, in kar ziniti besede nobeden ni mogel. — Na vse drugo so pozabili, na prijatelje in znance, na jed in pijačo, in vun in vun bi bili radi u tej nebeški družnji ostali; zategavoljo, ko so vidili, da se Mozes in Elia sopet nazaj u nebesa odpravljata, se jim silno toži, tako nagloma iti iz tega presrečnega in preveselega kraja; sosebno pa Peter, ki je bil bolj uroč kervi, ves goreč od svetih želj in poln veselja u Jezusa gleda, in ga milo poprosi rekoč: *Gospod, dobro nam je tukaj biti! Ako hočeš, naredimo tukaj tri šotore, tebi enega, Mozesu enega in Eliu enega.* — Peter je bil scer dobra duša; ali od prevelike sreče omamljen je pozabil, da zemlja niso nebesa, timveč solzna dolina; je pozabil, da u nebesa ne pride, razun kdor si jih zasluži s terpenjem, s trenjem svojega života in vednim zatajevanjem samega sebe: zato pa tudi prošnja njegova ni bila vslišana, *in še je govoril, in glej, svitel oblak jih je obsenčil, zavije in vzame Mozesa in Elia, in glej, močen glas iz oblaka, od Očeta samega, ki je u nebesih, se je zaslišal, rekoč: Ti je moj ljubi Sin, ki imam dopadenje nad njim, njega poslušajte!* — *In kedar so učenci zaslišali ti glas in tote besede, so na svoj obraz*

padli in se silno bali, dokler je pristopil Jezus k njim, se jih dotaknil in jim rekel: Vstanite in nikar se ne bojte!

Ljubi moji! tudi mi vsi bi se radi enkrat u nebesih veselili, ali kaj terpeti za nebesa, zatevajeti se in križ za Jezusom nositi, se nam zdi pretežavno. „Nebeško kraljestvo, govori Jezus, je podobno zakladu skritemu u njivi“, kdor hoče priti do tega zaklada, mora pridno kopati, nekokrat mahnuti z motikoj in rovnceoj in se hudo pehati: tudi nebesa se ne najdejo na cesti, kakor zgubljen dnar; marveč delati je treba in neprenehom se truditi, kakor Jezusovi apostoli in učenci, ki so za nebes voljo vse posvetno zapustili, ves svet prehodili in naj grozovitiše muke in bolečine prestali. — Vsi bomo enkrat prosili: Gospod! naj pri tebi ostanemo, kajti pri tebi je dobro biti; pa Gospod nas ne bo vslišal, dokler nočemo po njegovih stopinjah hoditi, ne po njegovih naukih živeti, in bolj zapeljivemu svetu kakor njemu dopasti želimo. — Dva poglavarja sta na svetu, Jezus Kristus in hudič. Kdor Jezusu služi in se pod njegovim banderom vojskuje, bo od njega krono življenja prijel; kdor pa u službi hudiča stoji, in njegov posel opravlja, bo njegovega prekletstva deležen, in večni ogenj njegovo plačilo.

Poslušaj Izrael, se je potožil Bog po svojem preroku Jeremiu, otroke sim izredil, ki so zapustili studenec zdrave in čiste vode, in hodijo kalne mlake pit. Tudi nas zadene ta tožba; tudi mi smo zapustili dostikrat že pravega, živega Boga, in nismo hotli poslušati njegove besede, in od njega in njegove lepote govoriti, nas ni veselilo; posvetne marne pa poslušati, in od nespodobnih ali nečimernih reči se pogovarjati, se nismo nikoli naveličali. Svoje meso smo preveč gladili in pasli, svoje truplo mehko in prevzetno oblačili, in u svojej dobri volji nismo nobene mere imeli; na posledne reči, na smert, sodbo, pekel in nebesa popolno pozabili, za svojo dušo malo ali clo nič skerbeli, in do molitve, do službe božje in drugih svetih reči smo merzli postali kakor kamen, na katerem tukaj u cerkvi stojimo. — O ko bi se pač tudi nas vsmiljeni Jezus svojoj gnadoj dotakniti hotel, da bi spoznali vsaj zdaj o tem času, koliko hudega smo storili, in kako daleč smo zašli od pravega pota! Ko bi se pač resnična žalost in prava grevenga našega serca lotila, ko bi tudi mi s potertim in skesanim sercom pred Jezusa pokleknili, in sa odpuščenje in milost ga prosili, bi nedvomno pristopil tudi k nam kakor k apostolom svojim, in prijazno nam rekel: Vstanite in nikar se ne bojte, vaši grehi so vam odpuščeni.

Ako vam pa včst nič hudega ne očita, in veselo upanje imate, da ste u gnadi božjej, ne hvalite se svojimi dobrimi deli, in ne pravite, ne raznašajte okoli, koliko notranjih sladkost, koliko pobožnih občutov vam Oče nebeški pošilja. — Vsaka reč ima svoj čas; je čas se pokazati in čas se skriti, je čas govoriti in čas molčati; zategadel je tudi Jezus svojim apostolom, ko so z gore šli, zapovedal rekoč: *Nikomur ne pravite te prikazni, dokler Sin človekov od mrtvih ne vstane.* Posveten človek tega ne ume in tudi občutiti ne more, kar pobožna duša vse občuti in zvč.

Kaj pa tudi pomaga notranja sladkost brez božjega straha? kaj znanje in vednost brez ponižnega duha? — *Kdor sam sebe prav spozna, veli pobožni Tomaž Kempčan, on malo od sebe misli, in se u časti in hvali ljudi ne razveseljuje, in prazno je vse drugo, nepridno in nič, razun Boga ljubiti, in njemu samemu služiti.* Prazna reč je, *izkati posvetnega blaga, katero sčasom preide in vanj zaupati.* Prazna reč je, *posvetno čast želeti, in se k visokemu stam povikševati.* Prazna reč je, *po telesnih željah zahajati, in tisto želeti, zavolj kterega je treba težko kaznovan biti.* Prazna reč je, *dolgo življenje želeti, in za dobro življenje malo skerbeti.* Prazna reč je, *samo za sedajno življenje skerbeti, in prihodne reči iz misli pustiti.* Prazna reč je *ljubiti kar hitro preide, in si ne prizadevati tjekej priti, kder se večno življenje najde.*

Le kder je Bog, ondi je dobro, ondi je vsestrana sreča, je neskočno veselje; kder pa njega ni, je vse hudo, je nesreča in neskončna žalost, pred kateroj nas obvari večni Bog in njegova sveta gnada. Amen.

Розман.

VIII.

NAGOVOR O PEPELENJU NA PEPELNICO.

Ljubi bratje in sestre!

Nekako bolj zamišljeni in otožni, ko drugokrat ste dans tukaj zbrani, in něka žalost se vam na obrazih bere. Kaj vam je? — Kaj ne, po posvetnem veselju rada glava boli, in kedar hrup in veselovanje potilne, se gnus in skerb in neka tiha žalost človeka poloti, da več-

krat sam ne vě, zakaj? Toraj tudi jaz ne vem, kaj vas danes naj bolj žali in skerbi, — eno skerb pa vēm in poznam, poznate jo tudi vi, živo skerb ljube matere kat. cerkve, za vas, njene otroke. Da bi na posvetnem veselovanju prepozne žalosti, u grešnem življenju svoje smerti ne najdlji in se ne pogubili, vam danes modra in ljubezniva mati pustni truš in veselje vstavi, vas tiho skliče, ter vam podobo posvetnega vživanja in veselja pokaže, poglejte — kupec *pepela*. Prah in pepel, to je konec posvetnega veselja, pa tudi tvoj konec na zemlji, o človek! — in da bi se tega prav živo spomnili, nam mati cerkva pepel blagoslovi, in nam ga na glavo, ki je tolika rada sedež posvetnih misel in človeške ošabnosti, potroši rekoč: *Spomni si človek, da si prah, in se u prah povernil boš*. I. Mos. 3, 19. Pač res: *Pri vsem svojem djanju misli na posledne reči, in ne bos grešil vekomaj ne*. Sir. 7, 36.

1. Kje je tisto drevo, ki njegov *pepel* tukaj vidimo? Bilo je znabiti visoko, močno in košato, — pa njegovega mesta več ne poznamo in lēsa ne vidimo; vse kar ga je ostalo, je tile pepel, ki bo tudi skoraj zibnil in zginil, kedar vam ga merzel veter znad čela povēje. In kakor s tim drevom in njegovim prahom, tako je z vsim posvetnim in tudi z nami. Sekira in ogenj drevesu, gnus in žalost veselju, smertna kosa človeku konec stori. „*Joh, kakor senca človek memo grē, zlo vganja in ropoče za majhne reči; zapihne veter, in po njem je, in njegovo mesto se več ne pozna.*“ Ps. 38, 102. Oj le povejte mi ljubi moji, kaj vam je danes od vsega veselja in dobrih volj, kaj od pustnega truša ostalo? — težko kaj družega, kakor kar kralju Salomonu, ki je zdihnul: „*Vse je nečimernost. Djal sim u svojem sercu: pojdem in se bom obilno razvesělil in dobrote vžival; . . . pevce in pevke sim si preskerbel, kar le človeka razveseliti zamore, sim vžil; kadar sim pa vse te dēla pregledal, sim vidil nad vsemi nečimernost in duha težo.*“ Pridg. 2, 1—11. To spoznanje bilo je konec kraljevega veselja in kratkočasa. In kaj bo tudi tvoj konec u zemljo zaljubljen človek, posebno tvoj konec noroglava mladost, ki vedno za veseljem letaš in vživaš, serce u greh in znanje zapletaš, na dušo in večnost pa zabiš? „*Grehi njegove mladosti, bodo napolnili njegove kosti, in bodo z njim u prahu spali.* Joh. 20, 11. *Spomni se svojega stvarnika u svoji mladosti, preden pride čas stiske, in dnevi, od kterih porečeš, da ti ne dopadejo . . . preden se prah poverne u zemljo, iz ktere je, in duša nazaj gre k Bogu, kteri jo je dal.*“ Sir. 2, 1. 7. *Spomni si človek, da se u prah povernil boš.*“ Tako nas ljuba

mati cerkva danes s pepelom na minljivost vsega posvetnega in na naš konec spomni, da bi nas predramila, in

2. *k pokori* nagnila. Kedar so Israelci pokoro dělali, so si u znamenje žalosti pepela na glave natrosili, se ojstro nosili, postili in grehe objokovali, in Bog se jih je usmilil. Oj koliko greha smo mi storili, kakšina bo naša pokora? Naj bi bila taka, kakoršne smo vredni in potrebni; in kakor je sv. mati cerkva želi, ki nam dans 40 danski čas posta, pokore in zveličanja odpre. „Zdaj je prijeten čas gnade, zdaj so dnevi izveličanja 2. Kor. 6, 2. S pepelom si dans čelo potrosimo, in s tim svojo pokoro začnemo, — hočemo se u tem sv. času ponižno oblačiti, se po zapovedi sv. cerkve postiti, se tudi marsikaj pripušenega zderžati, pogosto moliti, svoj stan tiho premišljevati, sv. zakramente vredno prejemati, in se po svojem premoženju tudi revežev spomniti. „Z molitvijo se božje vsmilenje sprosi, s postom se hudo poželenje zaduši, z milošno se dolg greha zbríše, in z vsim tem se božja podoba u nas ponovi.“ (Sv. Leon.) Do sedaj nas je bil svet vesel, posilmal naj nas bodo veseli angelji u nebésih.

Po takem ali enakem nagovoru mašnik pepél blagoslovijo po nazoči cerkvenej šegi.

Naj prvo cerkveni pevci zapojó predpěvek iz psalm. 68.

Uslíši nas o Gospod, zakaj dobrotljivo je tvoje usmilenje; po obilnosti svojega usmilenja se ozri na nas. — Pomagaj mi o Bog, zakaj vode so pritekly noter do moje duše. — Čast bodi Očetu in Siru in sv. Duhu. itd. Uslíši nas. itd.

Potem mašnik k. altarju obrnjeni nad pepél molijo:

V. *Gospod z vami.*

O. *In s tvojim duhom.*

Molimo.

Vsegamogočni večni Bog, prizanesi spokornikom, bodi milostiv ponižnim prošnjam, in pošlji svojega svetega angelja iz nebés, ki naj blago † slovi in po † svéti ti pepél, da bode zdravilni lék vsim, ki tvoje sveto ime ponižno kličejo, in se sami po zavesti svojih grehov obtožijo, pred obličjem tvoje božje gnade svoje hudobije objokujejo, ali za tvojo sveto milost pohlevno in živo prosijo; in daj po zaklicu tvojega naj svetjšega iména, da, kteri kolj bodejo z njim potroseni, k rešenju svojih grehov zdravje trupla in brambo duši zadobé. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Molimo.

O Bog! ki ne želiš smerti, ampak pokore grešnikov, milostivo se ozri na slabost človeške nature, in ti pepel, kojega smo si u znamenje ponižnosti in odpušenja na glavo trositi namenili, po svoji milosti blago slovi; da, ker s tim spoznamo, da smo pepel, in da se zavolj popačenja in zadolženja u prah povernili bomo, — tudi odpušenje vsih grehov, in plačilo, ki je spokornikom obljubljeno, po tvojem usmiljenju dosežemo. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Molimo.

O Bog, ki se s poniževanjem omečiti, in z zadostovanjem spraviti daš, slušaj milostivo naše prošnje, in izlij nad svoje služabnike, ki si tega pepela na glavo trositi dajo, obilni blagor troje gnade; napolni jih z duhom prave žalosti, in jim, česar bodo modro želéli in prosili, dodéli, in kar jim dodeliš, jim za vselej stanovitno ohrani. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Molimo.

Vsegamogočni večni Bog! kateri si Ninivičanom, se u pepelu in rasovniku pokorivšim, milostivo prizanesil: dodeli tudi nam, da jih u pokori posnemamo, in kakor oni odpušenje zadobimo. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Na to mašnik natresejo kadila u kadilnico, ter pepel trikrat pokropě z blagoslovljenoj vodoj, rekoč: *Pokropi me ...* in ga trikrat pokadě. Potem se mašnik (če je več duhovnikov pri tem opravilu) od jednega naj pervo sami pepeliti dajo, če pa ni družega duhovnika zraven, sami pokleknejo in se molče pepelijo. Potem pokleknejo drugi duhovniki (če so pričujoči) na to drugi, kateri pri altarji opraviti inajo, in potle ljudstvo, ter vsacega posebej pepelijo rekoč: *Spomni si človek, da si prah, in se u prah povernil boš.*

Med pepelenjem pa pevci sledeče iz sv. pisma vzeto, pojo: *Predpevek Joel 2. Preoblecimo se u pepel in rasovnik; postimo se, in jokajmo pred Gospodom; zakaj zlo usmiljen je naš Bog, nam odpustiti naše grehe.*

Med vratmi in altarjem bodo duhovni, služabniki Gospodovi, se jokali rekoč: Prizanesi Gospod, prizanesi svojemu ljudstvu, in ne zaperraj ust onih, ki tebe pojó, o Gospod.

O. Estr. 13. Joel 2. *Popravimo in zboljšajmo, kar smo nevedoma grešili; da ne bomo, od dneva smerti urno zasačeni, časa za pokoro iskali, pa ga ne najdlji. Čuj o Gospod, in se usmili, ker tebi smo grešili.*

O. Ps. 78. *Pomagaj nam o Bog, naš izveličar; in zavolj časti tvojeja imēna nas reši. Čuj o Gospod itd.*

V. *Čast bodi Očetu in Sinu in sv. Duhu itd. Čuj o Gospod itd.*

Po dokončanem pepelenju mašnik molijo.

V. *Gospod z vami.*

O. *In s tvojim duhom.*

Molimo.

Dodēli nam o Gospod, kerščansko vojsko s svetim postom začeti, in ko bomo dušne napake užugovali, naj nas zderžnost podpēra in varuje. Po Kristusu Gospodu našem. Amen.

Na to je sv. maša.

A. Oliban.

IX.

NAGOVOR O SLOVESNEM DAROVANJU ZA POPRAVO IN OLEPŠANJE CERKVE.

„To hišo sim si izvolil, de ostane u nji moje ime vekomej.“ III. kralj. 9, 3.

Da Bog u očitnej božji službi česen in moljen biti hoče, od tega nam stari in novi zakon spričevanje daje. „Kder sta dva ali kder so trije zbrani u mojem imenu, sim jaz med njimi,“ pravi Jezus Kristus. U ti namen pa je posebnih, u božjo službo odločenih krajev treba, kakoršne je tudi Bog sam že nekđaj ljudem napravljati, in za svoje neskončno veličastvo spodobno ozaljšati zapovedal.

Ko so Izraelci po svojem odhodu iz Egipta skoz 40 lēt u pušavi bili, preden so u obljubljeno deželo prišli, jim je u očitno božjo službo Bog sam po Mozesu tako imenovano snidnico ali sveti šotor narediti ukazal — iz dveh razdelov. U prvem so se Bogu posvečene daritve opravljale, u drugem pa je bila shranjena skrinja zaveze z božjimi zapovedmi in Aronovoj palicoj; verh vsega tega pa sta bila vpodobljena dva angelja z razprostertimi perutami. Mem tega je Bog tudi sam Mozesu vse na znanje dal, kako naj se vsaka njemu posvečena daritva in vsa božja služba opravlja, kakor tudi, kakošne oblačila naj pri vsih

teh opravljenih duhovni nosijo. Da bi se vse to, kakor gre, narediti, spodobno ozaljšati in s častjo opravljati zamoglo, je Mozes na božje povelje Izraelcom u ti namen radovoljen sklad napovedal. Izraelci, k temu precej pripravljeni, so iz serca radi, kar se je potrebovalo, po svojej premožnosti skupej znašali: zapestnike, uhane, perstane, zlate posode, srebro, rudo, škerlat, tančico, drage kamne, akacijevega lesa, dišav, olja, mazila, kadila, in še veliko družih reči, kar se je za snidnico in za opravljanje božje službe potrebovalo. Iz tega, ljubi moji! vidite in spoznate, da je že od nekdej od Boga samega vpeljano in u dolžnost naloženo, za spodobno in častno opravljanje božje službe skerb imeti, in da, kje in kako se to godi, pred Bogom ni vse eno.

Da Bog nad tim dopadajenje ima, na zemlji njemu posvečene hiše delati in popravljati, ali pa k njih spodobnemu olepšanju pripomōči, spoznamo tudi iz besedi, ki jih je on sam kralju Davidu rekel: *„Vzel sim te s paše, ko si za svojimi ovcami hodil, in sim te poglavarja postavil nad moje ljudstvo Izrael, in sim te u vsem oblagodaril in povelečal. Ko se bodo pa tvoji dnevi iztekli, in boš šel počivat k svojim očetom, bo tvoj sin mojemu imenu hišo zidal, in jaz bom sedež njegovega kraljestva vterdil na vekomej“* (II. kralj. 7, 8—13.). In potem, ko je Salomon s silno velikim bogastvom, ki ga mu je bil njegov oče u omenjeni namen zapustil, sprelep, veličasten tempelj sozidal, kakoršnega svet pred in potlej vidil ni, je Bog dodelani tempelj o njegovem posvečevanju z gosto meglo obdal, in s tim svojo vpričnost in svoje dopadajenje nad tim u njegovo čast odločenim krajem naznanil. In Gespod se je Salomonu prikazal in mu rekel: *„Tvojo molitvo in mīlo prošnjo, s ktero si k meni zdihoval, sim uslišal: posvetil sim to hišo, ktero si sozidal, da moje ime u nji ostane, vekomej, in da bodo tukej vseskozi čule moje oči in moje serce“* (III. kralj. 9, 3.). —

Potem ko je kerščanska cerkva celih tri sto lēt hudo preganjanje terpela, ko so nevěrni cesarji na vse viže kristiane terpinčili, mučili in morili, je pod cesarjem Konštantinom, kateri se je bil k pravi vēri spreobernal, katolička cerkva spet mir zadobila. Ti prvi keršanski cesar si je nato tudi vse prizadjal, kar je k razširjanju prave vēre potrebno bilo ali pripomoglo, je ajdovske tempeljne podirati in jih u keršanske cerkve premeniti, ali pa nove edinopravemu Bogu posvečene cerkve zidati dal in ukazal. In ker se je za božjo čast, za vterjenje prave vēre, za zvikanje katoličke cerkve tolikanj poganjal, mu je Bog dal tudi srečo u vladanju cesarstva, srečo pri vsih njegovih delih in

opravilih, srečo zlasti zoper njegove sovražnike, da jih je ukrotil in slavno premagal. In od tega časa, kar je katolička cerkva mir zadočila, in prava vera od keršanskih cesarjev podpirana se zmirom dalje in dalje razširjala, so zlasti nekdamni kristiani, vsi vneti za božjo čast, po vsih krajih Bogu posvečene hiše delali, cerkve zidali na lepih ravninah, kakor tudi na visokih gorah, da bi se povsod, po hribih in dolinah trojedinemu Bogu čast dajala, da bi se povsod presveto zveličavno Ime Jezusovo klicalo in oznanovalo. In kakor se tistim, kateri Boga ljubijo in iz ljubezni do njega in za njegovo čast delajo, po besedah sv. pisma vse u dobro izide, jim je ravno zavolj te tolike gorečnosti u povikšanju božje časti Bog tudi u časnih rečeh srečo dodelil, je blagoslovil njih polja in gorice, blagoslovil njih premoženje, njih otroke in vnuke. Tako so nad njimi se dopolnile besede sv. evangelja: *„Išite naj poprej božjega kraljestva in njegove pravice, in vse drugo vam bo priverženo.“* (Mat. 6, 33.)

Zapustili so tudi vaši predniki vam to cerkvo, zapustili so vam hiše in zemljiša in vse, kar so imeli in premogli; zapustili so vam torej tudi dolžnost, iz tega svojega premoženja za cerkvo skerbeti in pomagati, da se ohrani, u dober in zmirom boljši stan pripravi, in za neskončno veličastvo božje spodobno, in, kolikor se more, vredno prebivališče naredi. Zatorej nobeden za božjo čast vnet kristian mislil in rekel ne bo, da je za cerkvo, za božjo hišo vse dobro. In ko bi le vendar kdo tako mislil ali govoril, ga opomnim tiste prigodbe iz sv. evangelja, ko je Jezus u hiši Simonovej pri mizi bil, in je Maria Magdalena z alabastrovoj pušicoj dragega mazila k njemu pristopila, in ga na njegovo glavo izlila. *„Ko so pa učenci to vidili, so bili nevoljni, rekoč: Čemu ta potrata? Zakaj to bi se bilo dalo drago prodati, in dati ubogim.“* Jezus pa se je ravno zato še za njo potegnul in jo pohvalil rekoč: *„Kaj nadlego delate tej ženi? Zakaj dobro delo je storila nad menoj. Uboge namreč imate zmirom pri sebi, mene pa nimate zmirom. Zakaj ker je ona to mazilo izlila na moj život, je to storila za moj pogreb. Resnično vam povem, kder koli se bo oznanoval ti evangelj po vsem svetu, se bo tudi pravilo, kar je ta storila, u njeni spomin.“* (Mat. 26, 6—13.) Ako že vsak moder gospodar rad dobro in čedno hišo za svoje previvališče ima, koliko bolj se za lepo in spodobno zdeljavo in opravo cerkve skerbeti mora, ki je živemu Bogu u stanovališe odločena! Zatorej pa tudi nobeden pameten človek ne bo mislil in rekel: Če je bilo nekdam dobro, kakoršno je, zakaj pa bi zdaj ne bilo? Časi in potrebe, ljubi moji! kakor veste, se spreminjajo, nobena

vidna reč zmirej ne terpi; kar je enkrat dobro biti utegnilo, čez dolgo lét več dobro biti ne more. Iz tega, kar sim vam dozdam povédal, pa tudi lahko razvidite in spoznati morate, da pred Bogom ni vse eno, kakošna je hiša, ki je njemu u čast in prebivališče napravljena: ne zato, kakor da bi Bog naših darov, zlata in srebra in družih dragin in lepih reči potreboval, ker on, gospod in stvarnik vsih reči, od nas nič ne potrebuje — timveč le zato, ker je naša dolžnost, da svoje notranje spoštovanje in češenje do njega tudi po unanjem in očitno pokažemo in naznanujemo. Jezus Kristus pravi: „*Bog je duh, in kateri ga molijo, ga morajo u duhu in u resnici moliti.*“ (Joan. 4, 24.) Torej mora človek u sercu živo véro in ljubezen do Boga imeti, u sercu in iz serca njega moliti, in *samo* unanje češenje božjo bi bilo prazno. Kdor pa živo véro, pravo ljubezen, resnično češenje do Boga u sercu ima, ga vselej tudi u unanjem pokaže. Ogenj, kderkoli se vname in resnično goreti začne, skrit ostati ne more. Kdorkoli torej očitno službo božjo zaničuje, zametuje in zanemarja, kdor se le s svojo notranjo véro, notranjo molitvo, notranjo ljubeznijo ponaša, u unanjem in očitno, kder je treba in kedar ga dolžnost veže, pa je ne pokaže, ravno s tim gotovo znamenje razodeva in spričuje, da vére, češenja in ljubezni do Boga tudi u sercu nima.

Bog je duh — človek pa ni duh, ampak ima tudi telo; zatorej ga tudi kaj telesnega, kaj vidnega, kaj občutljivega na-se vleče. Kderkoli se za spodobno in častljivo opravljanje božje službe ne skerbi, tudi véra sama terpi, véra sama slabi in peša. U cerkvi, kder za božjo čast nič lepega viditi, nič lepega slišati ni, je človek za molitvo in božjo službo nekako še bolj len in merzel; nič mu kaj prav k sercu ne gre. Ali u spodobno ozaljšanaj, z lepimi podobami angeljev in svetnikov in z družimi reči pobožnih ali skrivnostnih pomenov oskerbljenej cerkvi se serce za molitvo in božjo službo že samo bolj ogreje; človek se bolj živo spomni angeljev in svetnikov in njih lepih čednost, s kterimi so nam izgled dajali, in vse to dobre misli, svete želje in bogoljubne sklepe u njem obudi. Lepa cerkva in lepo opravljanje božje službe serce človekovo tudi z večim spoštovanjem do hiše in službe božje navzame, ter njegovo véro do neskončno svetega, resnično pričujočega Boga še bolj oživi in sveto ljubezen u njegovem sercu še bolj vname, tako da se človek že u nebesih pred sedežem božjega veličastva znajti misli. Vse to u človeku, kdor le popolnom spačen ni, obilniše veselje do Boga, do božjih skrivnost in ssv. zakramentov, z enoj besedo, večo gorečnost do božje službe obuditi mora, kar se vse tolikanj potrebuje.

Ker tedaj dolžnost in potrebnost, od ktere sim vam govoril, spoznate, pridite obilno z dobrovoljnim srcem in radodarnimi rokami po svojej premožnosti svojimi darmi cerkvi u pomoč, in si u ti namen raji u drugih rečeh pri kakih nepotrebnih stroških kaj prikratite, ter prepričani bodite, da to ne za sedanje, ne za prihodnje življenje nikdar ne bo zaverženo, nikdar zgubljeno. Izgledov bi vam lahko povedal, koliko tudi marsiktera revna fara za cerkve u božjo čast stori in storiti zamore, kder ljudje dobro in za božjo čast vneto serce imajo; pa, da vas predolgo ne mudim, le toliko rečem, da še nikdar ni slišati bilo, da bi se bilo to komu poznalo ali koga u pomanjkanje in u ubožtvo pripravilo, da veliko več in očitno še le obilnišo srečo in blagoslov božji ima, kdor po svojej večji ali manji premožnosti k popravi in olepšanju kake cerkve u božjo čast rad pripomore. Nasproti pa, kdor cerkvam nobene pomoči skazati ne mara, komur se vse zoperno in nepotrebno zdi, kar se u božjo čast delati hoče, tudi od Boga nobene sreče, nobenega blagoslova upati nima, imel ne bo in imeti ne more. Skažite se tedaj dobre, hvaležne otroke do cerkve, svoje matere, kder vedno brezštevilne dobrote za svojo neumerjočo dušo vživata; pokažite do nje hvaležno, ljubeznjivo serce, domači in unanji farmani, kateri sploh u tej cerkvi svojo pobožnost in službo božjo opravljate. Storite po besedah starega Tobia: „*Če imaš obilno daj obilno; če imaš malo daj tudi malo z dobrim sercom.*“ To kar bote z dobrim sercom u božjo čast darovali, vam bo na duši in na telesu, u sedanjem in prihodnem življenju stoterno povernjeno; toliko večje veselje bote potlej do cerkve in do službe božje imeli, in s toliko večim veseljem in pridom tukej svoje molitve opravljali in ssv. zakramente prejemali; s tim bote k povikšanju božje časti pripomogli ne le za-se, ampak tudi še za prihodnje rodove, kateri vam bodo, ko vas že davno več na tem svetu ne bo, za to Bogu dopadljivo delo še smirej hvalo vedili, in marsikteri hvaležen spomin za vaše duše storili. Želim in zaupam, da vam nisim brez očitnega prida govoril. Vsi-gamogočni, neskončno dobrotljivi in vsmiljeni Bog pa vam za vse to, kar ste že njemu u čast za cerkvo dali in storili, in kar bote še dali in storili, pravo srečo dodeli u dušnih in telesnih potrebah, za časno in večno življenje, in njegov sveti blagoslov pridi z nebes dol na vas, in ostani vselej pri vas! Amen.

A. Lintax.

OBHAJILO CERKVENEGA POSVEČENJA.

»Danes je tej hiši zveličanje došlo ; zakaj tudi toti je sin Abrahamov,« Luk. 19, 9.

Danes obslužujemo obhajilo cerkvenega posvečenja in se hvaležnega serca spomnimo dveh velikih dobrot, kateri je mila roka božja našim kristianskim predstarišem in tak tudi nam podelila. *Perva* tih dobrot je vesela prigodba, da je Konstantin Veliki, kateri je prvi iz med rimskih cesarjev h kerščanskej vëri prestopil, 300 lët p. Kr. kristianom dovolil si *vlastne cerkve postaviti*, da so od te dobe zamogli in smëli u *vlastnih, posvečenih hišah božjih brez straha in u miru svoje molitve in daritve opravljati in božjo besedo poslušati.*

O vesela prigodba! Ona je srečni začetek boljših, lepših časov za človeštvo. Od tistih dob se je postavila cerkva za cerkvoy po vsih onih razširnih deželah, u ktere je zveličanska luč sv. vëre Jezusove prisijala — in tak so počasi črez več sto lët tudi u našej domovini vse tiste postavili in posvetili, u katerih zdaj mi Boga častimo, hvalimo, prosimo, milost iščemo in najdemo. *Posvečenje* vsih sedaj obstoječih cerkev je *druga dobrot*, čije pobožen spomin danes veseli obhajamo.

Da ti veliki dobroti bolj preštimmamo in spoznamo, hočemo zdaj kratko preišljevati:

a) Kolika je sreča svoje cerkve imeti ; i

b) koliko milosti nam od njih prihajajo.

Vërno me poslušajte u imenu J. K., ki je začetnik in glavar naše sv. katoličke cerkve.

Kakor star je človeški rod, tako stara je vëra in njeno zvnajno razodenje. Vse pak, česar človek potrebuje, da svojo znotrajno vëro razodeva, t. j. vse, česar mu je treba za službo božjo, mora Bogu sporočeno, njemu posvečeno in od posvetne rabe ločeno biti. To terja svetost in veličanstvo božje, tak si želi vsako bogaboječe, mu milo

vdano, pobožno serce. Naj bolj potreben je toraj bil in je še vlasten kraj za službo božjo, posvečen hram božji, kder zamore človek, oslobodjen posvetnega hrupa in raztrošnihi poslov, na tihem pri miru Bogu svojo molitvo in daritvo dopernašati. Pak dolge, dolge leta se ni tej veliki potreboči, tej sv. želji vsih pobožnih zadostilo. Sina pervih staršev, potem Noe, Abraham, Izak, Jakop, i. t. d. so žertvovali na ravnem polju ali kakem hribu, kder so si vselej mahom iz sirovega kamenja za silo altar složili. Šele 2400 lēt po Adamu je Mozes postavil sv. šotor pokrit s kožešinoj (živinskimi kožami) in še 600 lēt pozneje je sozidal kralj Salomon u Jeruzalemu (na hribu Moria) veličastni, prekrasni tempel za hram božji. Kipeči preserčne radosti so ga z naj lepšim obhajilom posvetili Gospodu nebes in zemlje, in se iskreno veselili velike sreče, da imajo odsihdob tako rekoč hram ali dom božji med seboj. Ne samo vse judovsko ljudstvo je odtihmal sem prihajalo, Boga molit, njegovih sv. naukov poslušat, in božjih milost sprejemati; temuč tudi od ptujih narodov iz daljne Afrike in Azie so mnogi pripotovavali, da bi večnemu Bogu u njegovem vidnem hramu čast in hvalo skazavali.

Ko pride tisuč lēt pozneje naš nebeški Izveličar J. K. na zemljo, ga večina zaslepljenega judovskega ljudstva ne spozna odrešenika; temuč vikši duhovniki sami ga preganjajo in zadnič u smert na bridkem križu obsodijo. Kakor njega, sovražijo na skorem tudi njegove učence — kristiane, nje obrekovajo, sumničijo, iz tempelna preženejo in ljuto preganjajo, da so 300 lēt u vednej smertni nevarnosti bez pokoja in hrama božjega. Le u skrivnih krajih ali ponoči so se shajali, da so skup Boga častili in sv. mešo obhajali. Glejte, kaka huda stiska, kaka grozna, nemila osoda je to bila!

Ne vtegnem in nočem vam praviti, koliko in koliko tisuč kristianov so tistihdob grozovitno pomorili, samo nekaj vam povēm, da bote prebridko nesrečo tistih časov bolj spoznali in našo sedajno srečo bolj hvaležno občutili.

Sred tretjega stolētja je cesar Valerian ponovil zapoved vse kristiane poloviti in pomoriti, (bil je osmi pregon kristianov). Ve se, da so se skrivali, kar so mogli. Nekega dne so ravno u samotnih podzemskih pokopališčih s tiho pobožnostjo sv. mešo obhajali, ko jih nenadoma nek neznan hrup vse prestraši. Škof, misleč, da so zasledovavci in se boje, da ne bi u ti sv. kraj uderli in ga oskrunili z grozovitim djanjem, jim hitijo iz kapeljee nasproti in neki kristiani ž njimi. Tu zagledajo človeka vsega cunjastega. Toti se verže na svoje

obličje. Škof urno pristopijo ga vzdignuti, in kristiani ga prijazno pozdravijo, rekoč: Mir bodi s teboj. Ves začudjen tak milega sprejetja jih zapita: Je ta dobrotā, je ti ljubeznivi pozdrav meni namenjen?! O preblagi ljudje, vi ne veste, da nisim z vami ednakega roda. Znajte, jaz sim Lisikles, v bog sužnik.

Moj brat, mu odgovore skof, med nami nimamo sužnikov, mi smo kristiani. Te temne votline so naš tempel. Zgori nad zemljo so si zmislili rodne razločke, mi se imamo že zdaj vsi za ednake, kakor bomo po smrti vsi ednaki. Mi se bomo proti tebi ravno tak obnašali, kakor bi se proti samem cesarju, ako bi k našej veri pristopil.

Kaj slišim, zaupije sužnik. Tak se vendar nisim motil, ko sim svojega okrutnosilnega gospodarā krivice dolžil! Pa kde bi se směl pritožiti. Povsod so me zasmehaje odsunili, in postava sama je gospodaru take grozovitosti dopustila. Bil sim tak nedložen, da sim naj nedložnejšemu živinčetu nja srečo zavidoval. Ali vklub tim meni storjenim mukam in hudobijam, se mi je še le dozdevalo, da sim tudi jaz človek. Pa če sim se podstopil to zinuti, so me psovali pahjenca, in me s šibami bičevali. Moje sotovarše u trpljenji in neizmerni nevolji je presilna nesreča tak glupe in butaste napravila, da mojih besed: tudi vi ste ljudje, niso mogli več vërjeti. Kakor mrtveci nad seboj zemljo, nosijo oni svojo težko osodo nemi in tópi. Nikdo me ni razumil, bil sim sam na svetu. Pred tremi dnemi sim pobegnul, odslej po samotnih krajih in hostah blodil in ravno zdaj se hotel u tem mračnem uhodu skriti; pa, o premile sreče! tu najdem, kar sim stotero in stoterokrat le u senjah iskal, tu najdem ljudi, ki me brata spoznajo. Moj znotrajni glas me ni prekanil.

Ja moj prijatelj, rečejo škof, ti boš naš, boš vdeležnik našega veselja in trpljenja. Moliti, ljubiti in trpeti so dolžnosti našega življenja. Mi te bomo naučili našega Boga; tebi se je vemdar že deniti začelo; Bog sam je tvojemu srcu že razodel, da so si vsi ljudje bratje in da se toraj naj ko bratje ljubijo — in glej to je glavna zapoved naše vëre. Ti kristian na tvoji desni je bil poprej kralj u juternih deželah, Rimljani so mu vzeli krono in kraljestvo — glej! on te bode u nas vsih imenu objel in poljubil, ko našega brata.

In pregnan jutrenski kralj je poljubil pobeglega rimskega sužnika in odvedli ga so u svojo kapeljo, kder so ostali kristiani u trepetu in strahu kleče molili in se Bogu priporočali, pričakovaje svoje posledne ure.

Tikrat se je sicer njih strah u milo veselje premenil, ali ni bilo njih življenje naj žalostnejše, ker niso mogli inace k svojemu Bogu in stvarniku moliti ko u smertnej nevarnosti?!

M. lj. K.! pak vse to bi si morali *sami* skusiti, ako bi hteli prav poštovati in dostojno ceniti, kako draga, kako ljuba in neizrekljivo velika je za kristiane bila tista mila dobrota, s katero jim cesar Konstantin cerkve dovoli in ljubi mir zagotovi; in ako bi hteli popolnoma preštovati veliko srečo lastnih cerkev, kake mi zdaj imamo, bi se nam moralo nek čas tak goditi, ko novo kerščenin Amerikancom, kateri morajo večkrat po več sto mil daleč potovati, preden h kakej borni cerkvi pridejo; in dostokrat pol leta, ja več lèt živeti, ko mešnika clo ne vidijo, sv. naukov ne slišijo, sv. zakramentov ne dobivajo.

Kak milo prosijo in zdihujejo po mešnikih in cerkvah in njih ne morejo dobiti! — To hudo boli. — To je žalost!

Ako vse to premislimo in si zraven k sercu vzememo, kako dobro je u tej reči nam, ker cerkve imamo, ali nismo tedaj večnemu Bogu vse hvale dolžni, ker je proti nam tak dobrotljiv? Bodimo toraj zahvaležni, in to tim več, ker nam iz cerkev prevelike milosti izvirajo.

Ako zraven omenjene dobrote še mnoge in velike milosti premislimo, ktere nam iz cerkev zvirajo, se mora naša hvaležnost še bolj globoko in veselo oživiti.

- a) Glejte, komaj se dēte narodi, ga že nesejo tje k cerkvi božji, da se kersti in po kerstni milosti u otroka božjega prerodi, kteremu je nebeško kraljestvo pripravljeno. Vi vsi ste sv. kerst sprejeli in po njegovej milosti že velike dare; vi ste se naučili u Boga in J. Krista vėrvati, in njegovo zveličansko vėro spoznavati, in se veselite, da vam njena blaga luč sveti, čista grešnih vraž in zmot, ktere u pogubljenje zapeljajo.
- b) Je mladi krščeneec nekaj zrasel, ga začno skušnjave obdajati in dušne nevarnosti. Glejte spet ga peljajo u cerkvo, da mu sam višji pastir svete roke upoložijo in mu milost in okrepo sv. Duha podelijo. — Vi ste zveksine te blage dare prejeli, in tudi gotovo večkrat občutili, kako sv. Duh vaše srce opominja in svari pred grehom, in k dobremu spodbadja! — Srečen, kateri ga zvesto vboga!
- c. Je pa kristian tak nesrečen u grehe zabresti, ga začne huda vėst griziti, da spozna, čuti in obžaluje svojo krivico in nesrečo;

glejte, spet hiti u cerkvo k spovednici, da bi ga namestnik božji grehov odvezali in z Bogom pomirili.

- č) In da bi naprej u dobrem bolj močen bil in bolj skrben za zveličanje svoje duše, ga obredijo služabnik božji s pravoj dušnoj hranoj, samim Kristusom Jezusom u presvetem rešnem telu; Jezus se pri vsakej sv. meši svojemu nebeškemu Očetu za nas daruje, je vedno naš srednik pred obličjem božjim.
- d) Hočeta kristianski ženin in nevesta u sv. zakon stopiti, spet se podasta u cerkvo za svoj novi in težki stan božji blagoslov dobiti.
- e) Zadene nas huda bolezen in nima znabiti nikdo več za nas pomoči, je spet cerkva, ki nam pošlje svojega mešnika z nebeškoj hranoj in nebeškoj tolažboj.
- f) In glejte, da ne bi nikoli pogrešali božjega nauka, nebeškega kruha, milosti sv. zakramentov in božjega blagoslova, ki iz sv. vere Jezusove zviru, posvetuje cerkva preveno mešnike, da nam vedno vse te milosti delijo!!

Kako drage morajo tedaj kristianom njih cerkve biti, kako mil spomin na njih sozidanje in posvečenje! O da bi le vsega blagora in zveličanja vredni bli, ki se u njih daruje! —

Ko je danes ljubi Jezus Caheju dobroto skazal u njegovo hišo priti, je on presrečen te velike milosti pri sebi sklenul in obljubil: „Gospod, polovico svojega premoženja hočem med vboge dati, in ako sim koga vkanil, mu po četiri gibi povernuti.“ Na to obljubo odgovori Jezus: Danes je ta hiša srečo-zveličanje najšla, zakaj tudi on je sin Abrahamov t. j. tudi on je pravičen!

Ljube vërne duše! J. K. stanuje preveno u naših cerkvah. Obljubimo tudi zavoljo tote in vsih ravno premišljenih velikih milost, ktere nam on u naših cerkvah deli in daruje, obljubimo tudi mi kakor Cahej sv. obljubo rekoč: O Gospod! tudi mi hočemo s tvojo pomočjo in milostjo pravični biti, in smilečni in ljubeznivi in zvesto po tvojih sv. zapovedih živeti. Pomagaj nam s tvojo sv. milostjo!

Ljubi brati in sestre u K. Jezusu! ako mi to danes, kedar veseli in zahvalni blago posvečenje naših cerkev in vsih u njih sprejetih dobrot obhajamo, ako mi to danes trdno obljubimo in zvesto vse svoje žive dni spolnavamo, bomo tudi mi zveličanje najšli in enkrat lepše, presrečno cerkveno posvečenje obhajali s vsimi zveličanimi pri Kr. Jezusu u rajskem kraljestvu nebeškega Očeta. Amen.

Dr. Mucos.

OD NEBEŠKEGA VESELJA. *)

»In je rekel: Glejte! vidim nebesa odperte, in Jezusa stoječega na desnici božjej.« Djan. ap. 7, 54.

Al poznate srečno hišo brez terpenja in brez žalovanja? Al veste za srečno město brez krivice in brez bolezní? Al vam je znan izvoljeni dom brez solz in brez pomanjkanja? Mar li veste za prijetno deželo, kder se mladost nikoli ne postara in življenje nikdar ne konča, kder lepota nikoli ne obledi, ljubezen ne slabi in se veselje nikada ne zmanjša? Glejte! sv. Štefan nam jo kaže, rekoč: *Vidim nebesa odperte in Jezusa stoječega na desnici božjej.* — To srečno nebeško deželo sta perva človeka po nemarnem zgubila, ko sta Bogu nepokorna prepovedani sad lahkodušno okusila, bila iz paradiža izgnana in postala večnega pogubljenja vredna. To srečno nebeško hišo nam je Kristus sopet odperl; tada ko je na visokem križu u neznanih bolečinah med dvema razbojnikoma visel, ko je njegova rešna kerv scurkoma po léšenem stebru tekla, ko je z velikim glasom k nebeškemu Očetu zavpivši: *Oče! dopolnjeno je, u tvoje roke izročim svojo dušo* — svojo glavo nagnul in svojo dušo izdihnul; tada je vrata nebeške do kraja odperl vsim, ki njega ljubijo in njegove zapovedi deržé.

To srečno nebeško deželo iščemo od zibeke do pokopa. Dčte komej se na svet rodi, milo joka naznanišči, da ne mara za to revno, solzno dolino, timveč da si le u nebesa želi. Mladenči in deklíči u svojih stiskah in britkostih kviško svoje oči vzdigajo, u spričbo da tam gor u nebesih počitek, mir in rešitvo od svojih nadlog pričakujejo. In zadna solza, ktera iz steklenega očesa umirajočega priteče, tudi ona nam pové in naznani, da prave, istinite sreče na tem svetu ni; temuč da se tam unkraj groba, gori nad svetlimi zvezdami vekše sreče nadjamo. — U to srečno nebeško deželo, ljube keršanske duše! povzdignimo tudi mi danes svoje oči, ter poglejmo, koliko neizrekljivega veselja naš lju-

*) Pridiga u god sv. Štefana l. 1840.

beznjivi Oče ondi nam pripravil je. Potolažiti vas menim vse, ki u voljo božjo vdani u siromaštvu živete, ali zavolj pobožnosti svoje zaničevanje terpite ali u pokori in hudej žalosti nad svojimi grehi ste; obrišite si danes svoje solze, vam rečem, in vmirite svoje serce; kajti plačilo vaše u nebesih bo obilno in vašega veselja nikdar konec. *Brezkončna je sreča in nepopisljivo veselje izvoljenih u nebesih*, to vam zdaj razložil bom. Sveti Duh, kateri si sv. Štefana napolnil, razsveti tudi mene, da bom iskreno govoril; razsveti pa tudi moje ljube poslušavce, da bodo slišani nauk u svojem sercu ohranili.

I.

Nikar ne mislite, preljubi kristiani moji! da vam nebeško veselje tako živo popisal bom, kakor je u resnici, in nikar se ne zanašajte, da vam nebesa tako lépo razjasnul bom, kakor so same na sebi; zakaj kar vsi cerkveni učitelji od prvih zlatih časov keršanstva do zdaj še niso mogli izveršiti, kako bi jaz, kateri sim na naj nižjej stopnji duhovništva, kaj takega se podstopil? Sam u nebesih še nisim nikdar bil, tudi povčdati mi svetnik še nobeden ni prišel, kako se u nebesih godi, in pamet moja, ako jo oprášam, tud ona molči, zatorej iz svoje lastne skušnje od nebes ničesar govoriti ne vém. Naj bi pa tud prišel kaki svetnik iz nebes, naj bi sam angelj Gabriel namesto mene tukaj na prižnici govoril, le vèrjemite mi, da bi vam drugega povčdati ne vèdel, kakor to, kar sv. apostol Paul (I. Kor. 2, 9) govori: „*Nobeno oko ni vidilo, nobeno uho ni slišalo in nobenega človeka serce še občutilo, kar je Bog tistim pripravil, ki njega ljubijo.*“ Ložeje, se meni zdi, bi pesek pri morju ali travo na polju ali zvezde na nebu razštel, kakor nebeške svetlobe neizmerne žarke s peresóm popisal ali s človeškim jezikom izrekel. Jednako se mi dozdeva, kakor svetemu Auguštinu, ko je na prošnje svojega prijatelja Severa od nebeškega veselja pisati hotel. Neizrekljiva luč z neizrekljivo lépim in prijetnim duhom se mu prikaže, in glas iz luči ga tako nagovori: *Kaj hočeš Auguštín! al misliš, da boš mogel splati vse morje u majhno posodico, in stisnuti ves svet u svojo pest? Al meniš, da bo tvoje oko vidilo, kar še ni nobenega človeka oko viditi moglo? da bo tvoje uho slišalo, kar slišalo še ni nobenega človeka uho? da bo u tvoje serce prišlo, kar prišlo še ni u nobenega človeka serce? — Pusti, čimú si glavo tereš s tim, kar ti ni mogoče; nikar ne išči na zemlji, kar se le u nebesih najde, marveč trudi se, da gotovo u nebesa prideš.*

Samo kar nam sv. pismo razodeva, in kar nam sveti in modri učitelji povéjo, nekoliko premisliti hočemo, in dobro vém, da vaše serce se bo vnelo od željá in ljubezni do svetega raja. — Lèpo da lèpše ni mogoče, popisuje sv. Joan u skrivnem razodenju (21. 22.) srečno mesto izvoljenih božjih. *Vidil sim, pravi, sveto mesto, pripravljeno kakor nevesto okinčano svojemu možu. Na štiri vogle je bilo zidano in obdano z velikim visokim zidom, ki je bil uterjen na dvanajstero velikih skal in ves iz žlahnega kamna jaspisa. Hiše po mestu in ulice so bile iz samega zlata, čistega in lesketečega kakor steklo na soncu. Mesto ne potrebuje ne sonca ne lune, tudi nima nobene noči, kajti božja svetloba sveti po njem in svetilnica njegova je jagnje božje. Izpod sedeža božjega in jagnjetovega vre voda življenja, ktera se sveti kakor kristal. Na obeh straneh vode pa in po ulicah mesta rase drevo življenja, ktereга sađ vsak mesec zori in ktereга perje je u zdravje narodov. In kletve ne bo tukaj nobene, mu reče angelj, ne žalosti, ne tožbe, ne bolečine, ne smerti; kajti Bog bo prebival z ljudmi, on bo njih tolaž in bo obrisal vse solze iz njihovih oči, on bo njih veselje, in gledali bodo njegovo obličje in njegovo lèpoto; zato pa tud nič nečistega u nebesa ne pride in ničesa, kar gnusobo dela in laž, ampak samo tisti, kteri so zapisani u knjigi življenja.*

Poslušajte sv. Augustina, kaj on nam povè: „U nebeškem vertu so nezvenljive rože, so beli limbarji, je rumen žafran. Ondi balzam puhti, travniki zelené, polja cveté in potoki so polni sterdi.“ „Ovi vert,“ sv. Rupert pristavi, „je vert naj vekše prijetnosti, so nebesa, kder ni poletja ne zime, ne jeseni ne vigredi, marveč neprestano veselje, vert poln večne miline.“ — „Mislíte si,“ govori sv. Bernard, „kar si hočete, želíte, kolikor zamorete, u nebesih bote vsega zadosti imeli. Al si želíte bogastva? — imeli ga bote u Bogu brez pomanjkanja. Al si želíte lèpote? — imeli jo bote u Bogu u vsej obilnosti. Al si želíte veselja? — vžili ga bote pri Bogu brez vse mere. Tisto zveličanje, tista sreča, ktera nas u nebesih čaka, vse naše misli in želje duleč preseže.“

Še vam povem besede sv. Efrema, ki pravi: „U nebesih ni nobene nepotrebne zeli, vsi sadeži so rodoviti; kdor jě od njih, bo sopet mlad, kdor bo nadahnjen od njih duha, vnovič oživi, in kdor cvetlice nabira, dobi od njih neizprazljiv zaklad, ki ga pred smertjo vbrani. Ondi nihče ne opeša, nihče glada ne terpi. Ni prostora za sramoto, ne za zmoto ne za grevengo, zato tud greha tam nobenega ni; za težavami, revami in po vojski je nastopil pokoj in sladek mir. Postara se ondi nikdo ne; smerti

ni nobene tam in tuđ merliča ni nobenega. — Gospod nebes! samo toliko mi dovoli, da enkrat u njih lopi prebivam.“

Oj ljuba kristianska duša! kaj vendar misliš, ker toliko lēpega čuješ! Al ne gori, al se ne vzdigova tvoje serce proti nebesom, kder te tolikanj neizmernega veselja čaka? Al nimaš nobenega poželenja, skoraj piti iz potoka vse radosti, skoraj jesti od drevesa življenja in skoraj počivati u srečnej deželi, kder vse tvoje misli in želje in nade natanko dopolnjene bodo? Le terpi voljno u nadlogah in tegobah, koje ti Oče nebeški nalaga, in poljubi roko njegovo, ki te z boleznimi obiše, o kratkem se vse u boljše spremenulo bo: u nebesih nas ne bo stiskala več nobena bolezen, in nobena žalost glodala na našem sercu. Nikdo nas ne bo jezil, nikdo togotil, nikdo dražil ali zasramoval; timveč u lepem miru, u večnem pokoju bomo, ter se ljubili med seboj kakor brati in sestre ednega Očeta, ktereга milost je vekomaj. — Le delaj, vbogo družinče! věstno in negodernjaje; vsevidno oko božje je vedno nad teboj, ki vidi tvoje žule in vidi srage puta, ki ti iz tvojega obraza kapajo: u nebesih ne bo več delavnika, temuč vun in vun praznik in nedelja. Ako ravno si borna dekla, in moraš dan na dan po gnoju in blatu gaziti, le poštena bodi in Jezusu svoje serce obvari; u nebesih boš kraljica in zlat venec na glavi nosila. Da! le veselite se, pobožni kristiani vsi, in hvalite dobrega Boga, ki nam pripravil je tako obilno plačilo.

Vendar vse to je samo del naše prihodne sreče, sami kosci so našega bodočega veselja; še vse kaj drugega nas čaka, še vse kaj vekšega je pripravljeno nam; Boga namreč bomo gledali obraz u obraz, in ga vživali na veke vekov in se u njem veselili. Od tega pa

II.

Povzdignimo ljube duše! še enkrat svoje glave, poglejmo svojim duhom nekoliko po svetih nebesih, in vidili bomo najprej tiste srečne in nad vse krasne prebivališča, ktere so za izvoljene pripravljene, in od kterih je Kristus (Joan. 14, 2.) svojim apostolom rekel: *U hiši mojega Očeta je veliko prebivališč.* — Blagor nam, jezerokrat blagor, ako nam bo dano, u te svete šotore vzetim biti! Iz njih naproti nam bodo prišli vsi svetniki in svetnice božje, z nebeško lučjo ogernjeni, in vsi tisti ljubčiki, ki so pred nami zaspali in nad kterimi toliko grenkih solz prelili smo. Sin bo vidil sopet svojega ljubega očeta, hči sopet objela svojo ljubeznjivo mater; žena bo sopet najdila svojega rajnega

moža, prijatelj sopet zagledal svojega dragega prijatelja. Z neizrekljivim veseljem si bodo roke podali, se prijazno sprejeli in rekli eden drugemu z besedami sv. Paula (I. Tes. 4, 16.): *Tako bomo zdaj zmirom pri Gospodu*. Nobena nesreča nas več ločila, nobeden protivnik nam več škodoval ne bo; nikdar več ne bomo umerli.

Med temi srečnimi trumami bomo zagledali vse svetnike, ktere zdaj častimo in u pomoč kličemo. Vidili bomo svetnike starega zakona; sv. *Joana Kerstnika*, ki je bil naj vekši med vsimi, kar jih je bilo od žene rojenih, sv. *Jožefa*, ki je bil varh in rednik našega Izveličara: vidili pervega med mučeniki sv. *Štefana*, kterege spomin danes obhajamo, in pervega med apostoli sv. *Petra*, in njegovega tovarša sv. *Paula*, ki sta Rimsko cerkvo vtemelila. Soznanili se bomo z nedolžnim *Joanom*, ki je pri zadnej večerji na Jezusovih persih slonel, z ostalimi apostoli, ki so toliko za sv. vëro terpeli, in svetim *Martinom*, ki je mogočen varh in priprošnik naše fare in cerkve. Sprijatili se bomo z vsimi čistimi mladenčmi; z egiptovskim *Jožefom*, ki je raj dve lëti u ječi zdihoval, kakor da bi ognusil bil svojo nedolžnost, svetim *Alojziom*, ki je čisto živel kakor angeljček in se pokoril kot naj vekši grešnik, in svetim *Franciškom*, kteri je naj hujše skušnjave junaško zmagal. Spoznali bomo blage in poštene device; sv. *Nežo*, ki je nedolžna kakor ovčika od ljubezni do Jezusa vsa gorela, sv. *Lucio*, ktera je svoje devišstvo bolj kot svoje življenje ljubila, sv. *Barbaro*, ktera je serčna in stanovita u vëri kakor skala bila; pa še drugih mnogo in mnogo svetnikov in svetnic, kterih imena so zapisane u bukvah življenja. — Čudili se bomo in zavzeli nad njihovo lepotoj, nagovorili jih z besedami svetega pisma (3. Kralj. 10.) in rekli: „*Dosihmal smo od vas, od vašega veličastva in vaših čednost samo govoriti slišali; zdaj pa vas vidimo svojimi očmi, in spoznamo, da še polovica vsega se nam naznanila ni.*“ Pred nje na svoje kolena bomo pasti hotli, oni pa tega ne bodo dopustili; na svoje serce bodo pritislili nas in rekli: „*Vi ste zdaj naši bratje in sestre, le pridite in pogledjte, koliko veselja in veličastva tudi vam pripravljenega je.*“

In peljali nas bodo, oh to veselje! pred božji sedež, kder bomo vidili Jezusa samega — Jezusa Odrešenika in Izveličara svojega na veličastnem sedežu z vsoj svetloboj obdanega; on, govori sv. Terezia, *je lepši od vsega, kar si misliti zamoremo*. Na njegovej strani, kakor danica med zvezdami, se sveti Maria, prečista devica, in okrog in okrog so čisti mladenči in poštene device, kterih kača skušnjav nikolj premagala

ni. Bele kakor mladi sneg, in nedolžne kakor pohlevne jagujeta palmove veje u rokah derže; iz njihovih ust pa doni in se razlega od enega kraja nebes do drugega tista nova in sveta pesem, ktere razun njih nihče ne zna in ne razumi; in deset jezerokrat sto jezar angeljev, kakor govori prerok Daniel, jim streže pri svatovšini, ktero derže z Jezusom, svojim nebeškim ženinom.

Vidili tudi bomo Boga, kakoršen je u svojem bitju, in od obličja do obličja ga bomo gledali; vsak čas z novim veseljem ga bomo gledali, in se ga nikdar naveličali, nikdar nasitili ne bomo. In ravno to veselje je, ktereга naša plitva in slaba pamet zaumeti ne more; ravno ta sreča je, od ktere apostol govori, da jo ni nobeno oko vidilo, nobeno uho slišalo, in nobenega človeka serce zapopadlo; ravno ta lepota je tudi, od ktere ničesar povedati in naznaniti ne vēm. *Tolika je sladkost tega nebeškega veselja*, veli sv. Avguštin, *da ko bi le ena sama kapljica te sladkosti u peklenski brezden kanila, bi vso peklensko grenkoto u sladkost spremenila.*

Zatorej, oh vi posvetneži! le norčevajte, le veselite se u svojej razujzdanosti, jaz vam ničesar ne zavidam; le vžijte nečistega veselja, kolikor ga zamorete, in kolikor ga vaše spačeno meso poželi, vsaj nebeškega veselja nobenega kančika okusili ne bote. Le vpijanite se vsak dan, ako vam nese in se vam prileže, le nabašite svoj želodec, kolikor u njega spraviti zamorete, vsaj od nebeškega drevja nikolj jedli, iz nebeškega studenca nikolj zajemali in nikolj pili ne bote. Le golju-fajte, le odirajte svojega bližnega in opravljajte ga, kolikorkrat se vam priložnost ponudi, vsaj svetih, jezerokrat srečnih nebes vaše kalno oko nikdar vidilo ne bo. — Jaz pa, moj Bog! bom tebe hvalil in tebe častil, tebi bom služil, tebi živel in umerl. Moja duša hrepeni po tebi, kakor jelen po merzlih vodah, in moje serce ne bo prej pokojno, dokler u tebi počivalo in tebe vžilo ne bo. Eden dan u nebeškem rajju je boljši, kakor jezar veselih dni u naši solznej dolini; oh Jezus! moj Jezus in moj Izveličar! stori z menoj kar hočeš, pretepaj, nažigaj me, le to te prosim, da mi majhen kotec u nebesih daš, in ko se danes ali jutre kerv u mojih žilah sterdi in mi serce zastane, ne zaverzi moje revne duše, timveč k sebi jo vzemi, da se s teboj sklene, in te ljubi in vživa vekomaj. Amen.

Rozman.

PRIDIGE OSNOVANE ZA VSE NEDELE.

KONEC.

XLII. TRINAJSTA NEDELA PO BINKOŠTIH.

Od nehvaležnosti.

Nobeden se ni najšel, da bi se bil vernil in Bogu hvalo dal, kakor ti ptujec.
Luk. 17, 18.

Strašna je bila nesreča gobovih; — za to so od daleč stali in vpili. — Velika je bila dobrota ozdrave, katero jim je vsmileni Jezus storil. — Koliko hvalo so bili svojemu božjemu dobrotniku dolžni! — Ali izmed deset jih je bilo devet nehvaležnikov. — Milo se je torej nad njimi Jezus potožil, rekoč: Ali jih ni bilo deset itd. — Takih nehvaležnikov in nehvaležnic je tudi med nami veliko; kdo vè, če nismo tudi mi? — Pomislimo, torej: *gerdoba in hudoba nehvaležnosti*

I. do neskončno vsmilenega Boga,

II. do vsmilenih, dobrih ljudi.

I. Dvoje napotje nam je krivo, da pogosto prosimo in molimo, pa nas Bog ne vsliši: *premalo zaupanje* poprej — *nezahvala* po prijatih dobrotah. — Kdor nima zaupanja — ne žive vère, ni vreden vslišan biti. Jak. 1, 5—6.

Za to je vselej Jezus srotejem djal: *Zaupaj! tvoja vèra ti je pomagala.* Tako deset gobovim možem. — Zaupanje nam vrata odpre — hvaležnost odperete derži — nehvaležnost zaklene. Tako gerdo nehvaležni smo

1. *Za časne, pozemeljske dobrote.* Kmeti premalo spoznajo, koliko dobrega od Boga imajo; mislijo, da jim le gnoj in pa delo bogato rodi; od tod njih gerdi marni: To in tako smo pridelali. „Kaj imaš, da nisi prijel itd.“ I. Kor. 4, 7. — Družina preslabo spozna, koliko u svojem stanu dobrega vživa, si službe prebèra, iz jedi potrate dela, pozabi Boga in dobre ljudi; za to pa tako družino tudi Bog zapusti.

Je gerda nehvaležnost u besedi — je še hudobnej u djanju. — Taki nehvaležniki so, kateri pred jedjo in po jedi ne molijo. — Živina moliti ne zna — človek pa; za to je nehvaležnej od živine. Kaj bi rekli beraču, kojemu bi lepo postregli, pa bi sit žlico u stran vergel, in še zahvalil vas ne?

Hudobnej nehvaležnost je še potrata božjih darov, jih zametovati, kakor prevzetni, izberlivi ljudje ravnajo; ali pa pregrešna raba, kakor pijanci znajo. — Pravijo, da krompir po svetu za to gnije, ko ga je družina klela; — pa tudi za to, ko so ga toliko u nesrečno žganje pokuhali. — Ali je temu tako ali ne, tega ne vëm; pa to vëm, da je greh krompir, toliko božji dar kleti — in da ni prav kruh vbogih u strup kuhati. — Radi bi ga po mnogih krajih jedli, pa krompira ni; veliko jezar jih gladu pomerje. Ljudje so z vincem veliko hudega vganjali, posebno posledne tri leta; in tudi tersje začne bolehati, neki kužni plesnovec se ga loti, da zeleno grozdje gnije, in se terte posuše. Oh če ta nadloga u naše vinske kraje pride, bo polovica ljudi morla u druge kraje kruha iskat! — Bolj dobra lëtvina, hujši so ljudje; več ko je vina, več žaljenja božjega. „Ti nehvaležno ljudstvo! tako Gospodu vračuješ? V. Moz. 36. 6. — Nehvaležnost človeka boli, na njo pa tudi Bogu merzi. Nje oče je napuh, nje mati prevzetnost. Iz napuha in prevzetije vstaja nehvaležnost. Iz nehvaležnosti pregreha, iz pregrehe časna in večna nesreča. Nehvaležnik je vsak človek, ki ima zdrave ude, pa delati noče, in kruha prosi. Lenoba mu bo ude sterla ko rija železo. (Glej srečen pot. str. 5.)

2. Še gerša je *nehvaležnost za dušne dobrote*. Naj vekša dobrota je sveta vëra, prava luč Boga spoznati in njemu služiti. Kako malo je pa u naših krajih vërozakon obrajtan! Poredni ljudje ne poslušajo pridig, ne kerš. naukov, in naj dražejih, naj imenitnejih skrivnost clo pozabijo. So, ki nauke naše svete vëre clo zaničujejo, sovražijo in ohudujejo, naj bi sveto vëro zaterli. — Oh nehvaležnost! Kako so stari očaki želeli. „Rosite ga nebesa itd.“ Iz. 45, 8. Med svoje je prišel, in njegovi ga niso prejeli. Joan. 1, 11.

Druga nezmerna dobrota je *posvečujoča gnada* božja. — Kako nehvaležni so, ki po dni, tedne, mesenca in leta u smertnem grehu živé, sv. zakramente zanemarši. Takim se bo dopolnila prerokba Jezusova: „Vam bo kraljestvo božje odvzeto itd.“ Mat. 21, 43. — Nehvaležnikov človek u hiši — pa tudi Bog u nebesih ne terpi; hvaležnost Bog želi.

II. Gerda in hudobna je *nehvaležnost do ljudi*, do naših dobrotnikov:

1. Do *staršev*. Koliko mati, oče terpi, da po desetero dec izredi; — vsih desetero pa pogosto očeta in mater ne preredi, da morta kruha prositi. Koliko nehvaležnih otrok starše kolne, clo tepe, in po smerti pozabi. Takim pa tudi bo, kakti nehvaležnemu sinu Absolonu — kakor zgubljenemu sinu. — Nehvaležnost otrok u nebo kriči.

2. Nehvaležnost *do duhovske gosposke*. Koliko se pridgari, spovedniki trudijo; — ne sme jim biti pot predaleč, ne steza pregerda, ne vreme prehudo, in koliko jim ne odrajta, kar jim gre! Koliko jih po krivem obrekuje, tožuje! Kedar bo duhovnika potreba, jih pa ne bo.

3. Nahvaležnost *do deželske gosposke*. — Gosposka je velik božji dar — dobra, pa tudi hudobna — pravična dobrotā, krivična pa šiba. — Kako malo pa so gosposko pretekle lēta obrajtali — Kako slabo njo še poštujejo! — Po tem se svēt mēša in moti, pūnti vstajajo, vojske prihajajo. Gorje ljudstvu, ki gosposko zaničuje, le dacjo gleda, mira, pravice in redovnosti pa ne vidi, koje gosposka varje. — Bog žuga gosposko pobrati in ljudstvo se bo jelo klati — po divjaško; — ne bo gosposke, pa tudi pravice ne bo.

4. Nehvaležnost *do znancov, prijatlov in drugih ljudi*. Posodi komu, — boš si sovražnika naredil; — ne bo odrajtal, ne obresti plačeval; in če ga terjaš, se mu zameriš. — Pomagaj komu u kako dobro službo, kako hitro te bo spodlezil, in poslednič te še poznati hotel ne bo. Od hiše njega, ki dobro hudo vračuje, ne bo nesreča odšla. Prip. 17, 13. — Tako je nehvaležnost plačilo sveta — tako svēt zna; — mi pa ne smēmo tako.

1. Hvalimo Boga in ne pozabimo toliko dobrot — vsako jutro — večer. V. Moz. 9, 10—19.

2. Pa tudi križe in težave voljno nosimo ko Job rekoč: „Ako smo dobro prijeli itd.“ Job. 2, 10.

Sv. Katarini Senenski je Kristus dvojno krono ponudil: rožnato vse časne sreče, ali pa ternjevo terplenja, in zato neb. kraljestvo. Sv. devica je ternjevo poprijela in jo globoko na glavo pritisnila. — Tudi terplenje je božji dar, ako ga le prav oberremo.

3. Zadovoljni bodimo s tim, kar je nam Bog dal, in pomislimo, da, če smo ravno revni, je še veliko jezerov revnejših od nas. Kdor za maličko hvaležen ni, večega ne dobi. Le kdor je u malem zvest, njemu se veliko zaupa.

4. Hvaležni bodimo vsim dobrotnikom svojim za vsako še tako malo dobroto, tako bomo ljubi Bogu in dobrim ljudem; ne bo nam dobrotnikov pomankovalo. Hvaležnost Bog želi, in ona dobre ljudi veseli, da radi pomagajo.

5. Radi po Kristusovo dobro storimo, pa ne za golo časno zahvalo, da večne zasluge ne zgubimo. Manja zahvala je, ki nam njo svet da, vekše bo naše plačilo u nebesih. Amen.

XLIII. ŠTIRNAJSTA NEDELA PO BINKOŠTIH.

Od božjega kraljestva.

Išite naj poprej božje kraljestvo in njegovo pravico, in vse to vam bo naverženo. Mat. 6, 33.

1. Ljubo domá, kdor ga ima, sploh pregovor pravi, in prav govori. Ali kde smo pa doma? — Dēte kaže na svojo zibelo — mladenč, dekle na hišo svojih staršev — mož, žena pokaže na svoj stan, rekoč: Tukaj sim doma. Ali vsaka hiša dvojne vrata ima: skoz perve novo kerščeno dēte prineso, skoz druge merliča k pokopu poneso. Nismo tukaj doma.

2. Poprašajmo starčeka (sereca) z belo j glavoj: Može j! kde si doma? — Ako je moder, nam bo z ednoj roko j na pokopališče pokazal, rekoč: Tu je moje truplo — z drugoj na svete nebesa, rekoč: Tamo je moja duša doma. — — Oh, da nas kratkovidne ljudi! Od same posvetne skerbi na večno domovino pozabimo. Za to nas vsmileni Jezus toliko ljubeznivo svari, rekoč: Nihče ne more dvema gospodoma itd. — — — Išite naj prej itd. Te kratke pa zlate besede zapopadejo vso kerš. modrost; naj bodo tudi zapopadek našega premišlevanja:

Kaj in kde je božje kraljestvo, da ga bomo spoznali. — Kako se doide u božje kraljestvo, da ga bomo iskali. — Gospod govori ti; in tvoji služavniki te bodo poslušali.

I. *Kaj je nebeško kraljestvo?* Podobno je zakladu u njivi skritemu. Mat. 13, 44. — Velik zaklad je spoznava božja; vse imamo za njo dati. Filip. 3, 9. — Za to imajo starši otrokom skerbeti, pa tudi gospodarji družini.

1. *Skroz domače podučenje.* Oče! uči svojega sina, kedar mu prvi kosček kruha daš, mati svoje dēte, kedar ga na persih imaš, ljubega Boga spoznavati. Pri vsakej kerš. hiši je potreba treh reči: božje podobe križanega Jezusa — sv. evangelja, in pa katekizma. — Tako išite že doma neb. kraljestva. „To je večno življenje itd.“ Joan. 17, 3.

2. *Nauk u kerš. šolah.* Zdi se mi, kakor bi Kristus na pragu vsake šole klical: „Najte malim k meni priti, kajti njih je neb. kraljestvo, in ne branite jim.“ Mat. 19, 14. U šoli se mleko neb. kraljestva deci deli — dno spoznave božje in poklica našega stavi. — Matere so otroke posilem k Jezusu nosile, vi jim pa u šolo branite, jih mudite; sami noter nočete in otrokom ne pustite? — „Išite naj prej itd.“

3. *U pridgah in kerš. naukih* se zaklad nebeš. kraljestva razkladuje. Pojdite po vsem svetu itd. Mark. 16, 15—16. Judom je bilo vzeto, ki niso hodi poslušati, ne sprijeti božje besede; kaj pa z nami bo? Huje ko Sodomi in Gomori. Mat. 11, 20. Kako želni so pa pri nas kristiani! — „Išite naj poprej božjega kraljestva, spoznanja božjega, kojega vam sv. mati kat. cerkva daja, in njega pravice, da po tih naukih pravično živete; vse drugo vam bo priverženo.“

II. Kde pa je božje kraljestvo? *U vsakem poštenem kerš. sercu,* katero Boga ljubi in njemu služi. „Kdo si ti?“ je vprašal duhovnik pastirja, kateri mu pravi, da še ni nesrečen bil. „Jaz sim kralj,“ mu odgovori. „Kde je tvoje kraljestvo?“ „U mojem sercu.“ „Kdo so pa tvoji podložni?“ „Moji grehi in slabe razvade.“ — „Pač! res srečen si; mu duhovnik reče. Srečen je lahko vsakdo; pa tukaj le sreči dno postavimo, popolnoma srečni bomo u nebesih. Naše serce je mala stvar, pa veliko njegovo kraljestvo; njega je sv. Duh ali pa satan gospodar. — Hočemo božje kraljestvo u sercu imeti, imamo:

1. *Sami sebe prav spoznati* — svoje nagone, želje in navade, ki se rade spuntajo, in nas hitro golfajo, ako jih prav ne spoznamo. — Vsak večer, vsako nedēlo je potreba, svoje serce pregledati, vest izpraševaje.

2. *Sami sebe premagovati* po izgledu sv. Paula: „Jaz strahujem svoje telo itd.“ I. Kor. 9, 29. Si podveržen jezi, lenobi itd. ne daj se premagati hudemu, marveč ti hudobo premagaj. Rim. 12, 21. Več velja, kdor sam sebe premaguje, kakor on, ki mesta in kraljestva premaga. — U kraljestvu ni mira, ne sreče, u kojem se podložni puntajo — ne sreče u sercu, u kojem greh gospodari. Kako čeden je človek, ki božje kraljestvo u svojem sercu ima, vidimo nad sv. Štefanom;

kako so gerdi ljudi, katerim božjega kraljestva u sercu ni, nam kažejo njegovi sovražniki. Djanj. ap. 6, 8—10. 7, 54—59. Zato veli Jezus: „Učite se od meni itd.“ Mat. 11, 29.

3. *Se z vsim u sv. božjo voljo podati*, kakor poterpežljivi Job. 1, 21. Kar Bog stori, vse prav naredi, naj se nam ravno hudo dozdeva, „Poglejte ptice pod nebom — lilje na polju. — Oče nebeški vč, da ste vsega tega potrebni.“ — Kako tolažliv je ovi nauk od ljube previdnosti božje! — Lehko molimo: „Izidi se tvoja volja!“ Tak se tudi lahko zanesemo brez vsega toževanja, lahko mirno in veselo živimo, in uživamo božjega kraljestva, kojega u sercu imamo. — Torej išite božjega kraljestva itd. — Kde je še božje kraljestvo?

III. *Božje kraljestvo je tamkaj u nebesih, izvoljenih srečno prebivališče*, kder bode Bog vse naše solze obrisal. Skriv. razod. 21, 4—5. — Krezus imeniten kralj je kazal modremu Solonu svoje bogastvo in veličastvo ga poprašaje, ali ni srečen? Solon mu odgovori: Nihče ni srečen pred smertjo.“ — Taka je. Ni se zanašati na zdravje in mlade leta: danes si živ, jutre boš gniv — ne na bogastvo: lėtas premožen, lahko boš k lėtu berač — ne na čast in oblast: danes te hvalijo, jutre te nihče poznal ne bo. Samo nebeškega kraljestva in nja pravice je potreba pred vsim iskati; tam nam hoče Bog vse naše želje dopolniti, dati, česar še ni vidilo oko, ne slišalo uho, ne občutilo serce. I. Kor. 2, 9. — „Oh, kako mi na zemljo merzi, kedar na nebesa pogledam.“ S. Ignaci. — Išite naj poprej nebeško kraljestvo itd. — Ono je podobno kupcu, kateri vse proda in biser kupi. Mat. 13, 46.

Dveh reči je potreba nebeško kraljestvo doseči, po svojem stanu moliti in delati.

1. *Moliti, vsako jutro kakor golibar* na polju povzdigniti svoje serce k Bogu. Ps. 62, 1. Vsak večer se Bogu zahvaliti, ga za odpušanje prositi, se u njega sv. varstvo izročiti. Starši in gospodarji imajo svojim za juterno in večerno molitvo skerbeti. Vol spozna svojega lastnika, in osel jasli svojega gospoda; kako bi človek pozabil svojega Boga? Izaia 1, 2—3.

2. *Službo božjo ob nedelih in praznikih* zvesto obhajati. Ko je sv. Remigi kralja Klodoveja h kerstu u cerkvo sprijel, ga kralj poprašaja: „Oče! jeli je to tisto nebeško kraljestvo, kojega ga ste mi obljubili? Sv. škof mu odgovori: „Še ne; to so le vrata u neb. kraljestvo.“ Vsaka nedela in svetek bodi nam stopinja bližej neb. kraljestva. Vsaka pri-

diga, vsak kerš. nauk naj bo naši duši kar je dišeča cvetlica bučelici. Besede so te večnega življenja, molitva je ključ do sv. nebes. S. Aug.

3. *Svete zakramente pogosto in vredno prijemati.* — Sedemkrat na dan pade pravičen, kaj bo še le za grešnika! Kaj nečistega u nebeško kraljestvo ne more. Zato kliče vsmileni Jezus: „Pridite k meni vsi, ki ste obloženi, itd.“ Mat. 11, 28. Jaz sim vinska terta, itd. Joan. 15, 1—5. — Ne poslušajte zasmehovaveov, kateri sami u nebeško kraljestvo ne gredo; in tudi drugim branijo. Slepce so, in slepce vodijo. Mat. 11, 12. „Veselite se, ako ste za Jezusa del zaničevani; vaše plačilo bo obilno u nebesih.“ Mat. 5, 12.

Delati in dolžnosti svojega stanu zvesto dopolniti. Čedna podoba nam je skerjanček. Kedar juterno pesm odžvergoli, gre med brazde živeža iskat. Naša duša od Boga potrebuje molitve; naše telo iz zemlje potrebuje dela. „Človek je za delo, kakor ptice za letati.“ Job. 5, 7. „Kdor noče delati, naj tudi ne jč.“ II. Tes. 3, 10. — Da bodo pa naše dela zaslužlive in Bogu prijetne, morajo biti:

1. *U imenu božjem, u dobrem namenu storjene.* „Karkolj delate, z besedo ali z djanjem, vse storite u imenu J. Kr. itd. Kol. 3, 17. Dober namen je naših del zlato.

2. *Zvesto in veselo.* Vsi smo delavci Gospoda nebes in zemlje; njemu služimo ne na videz, marveč kakor hlapci Kristusovi. Efež. 6, 6. Saj je tudi Kristus delal do svojega 30. leta.

3. *Delajmo ne toliko za časen dobiček, ampak za večno plačilo,* da se ne poreče: „Prijeli so svoje plačilo.“ Mat. 6, 5. „Naberajte si zaklade u nebesih, itd. Mat. 6, 20. Tako nas bo Gospod nebes in zemlje veselo zaklical: „Prav, dober in zvest hlapec, — pojdi u veselje svojega gospoda.“ Mat. 25, 21.

Trojno božje kraljestvo imamo tedaj iskati: božje spoznanje u sv. materi kat. cerkvi — mirno Bogu posvečeno življenje u pravičnem sercu — večno veselje u sv. nebesih. Edno drugemu vrata odpera, edno za drugim človeka časno in večno srečnega stori. — Tako imamo nebeško kraljestvo in njegove pravice iskati, da bomo na sodbi veselo besedo zaslišali: „Balite izvoljeni mojega Očeta! posedite kraljestvo, katero vam je pripravljeno od začetka sveta. Oh, kako veselo bo iti u večno življenje! Amen.

XLIV. PETNAJSTA NEDELA PO BINKOŠTII.

Od telesne smerti.

Ko se je mestnim vratam Jezus približal, glej, so merliča vun nesli.
Luk, 7, 11.

1. Kratka — pa strašna beseda je: *smert*. — Strah in grozo naredi vsemu, kar pod soncom živi. — Mertvaški zvon zapóje — vse osterni vprašaje: Kdo je umerl? — Pobožni kristiani za rajnega pomolijo — posvetni se hitrej za voglom potegnejo u strahu pred smertjo. — „Čakanje prihodne smerti napravlja skerb in grozo itd. Sir. 40.

2. Žalostno se *sprevod merliča* na poslednem potu pomika, moža — ženo k pogrebu nesó. Veliko ljudi se ga zogne, ter se smerti boji. — Tako je srečal Jezus na mestnih vratih Najma sprevod ljudi, kateri so spremljali mertvega mladenča itd. — Jezus se ni mertvega zogibal, marveč je pristopil, itd. — Pristopimo tudi mi k mertvaškim noslam, na kojih nas u kratkem ponesó, ter se od smerti učimo modro živeti in srečno umreti. — Smert nam veli:

I. *Človek, ne pozabi, da boš umerl!*

II. *Človek, skerbi, da boš srečno umerl.*

Premisli, človek, posledne reči, in ne boš vekomaj grešil.

I. *Smerti ne pozabi*. — Papež so grešniku, kojemu je bila vsaka pokora pretežka, zlat perstan dali, na kojem so bile besedi: *Memento mori! Spomni se smerti!* Bilo je zadosti njega izmodriti. — Tak perstan je nam vse stvarjenstvo.

1. Poglejte *rože*, kako se osipljujejo. Pero zaperesom pada; gole bučice nam velijo: *Memento mori!* — pomni smerti, zakaj; „Vse meso je kakor trava, vse veličastvo kakor roža itd. Tako merjo otroci, mladenči, deklice. „Kakor roža pricveti, in beži memo kakor senca.“ Nobene starosti se smert ne zogne. Človek! pomni smerti.

2. Poglejte *listje* o jeseni, kako iz drevja pada, edno drugemu postelja, poslednič se tudi drevo posuši, podere in ga ni. Tako gre človek za človekom — tovarš za tovaršem, sosed za sosedom. — Serec pri osemdesetih lětih išče verstnikov, pa jih ne najde. — U krat-

kem tudi nas ne bo. U sedemdesetih l tlih bo nas vsih zmanjkalo. „Naši dnevi ginejo itd. Ps. 89, 10. —  lovek, od  zene rojen, le kratko živi itd. Job. 8, 9—14, 2. — *Memento mori!* Spomni se smerti!

3. Kakor vihar drevje polomlje, da drevo pri drevesu leži, tako pomori huda, *ku na bolezen* po sto in tisuč ljudi po vesih, mestih in deželah, naj ljudi iz ajma, da bi smerti ne pozabili. Tako huda gri a — strašna kolera. *Memento mori!* Pomni smerti! — „Postavljeno je človeku umreti.“ Hebr. 9, 27. Prah si, in u prah se boš povernil.“ I. Moz. 3, 19. Vsak merli  ti veli: „Danes meni, jutre tebi.“

4. *Smert je gotova*, pa čas smerti je *neznan*. Poglejmo na pokopali u gomile — so male otrók, so velike odra чениh. —  itajmo mertva ke napise; le malokdo je u visoki starosti umerl. — Med 12 ljudmi jih težko 8 dvanajsto l to doživi, tretjina mladine pred 20. l tom starosti pomerje, in med 100 težko 1 sedemdeseto leto v aka. — Kdaj bo prišla versta tudi na nas? — Lehko danes —  e nicoj, tega mesca ali l ta. — „Pripravljene bodite, itd. Luk. 12, 14.

5. Gotovo je, da bomo umerli; pa to ne v mo, *kako?* Kakor oborožen sovražnik pride smert nad človeka, in kedar ga zgrabi ob njegovi uri, ji nihče ne uide, se nobeden ne odkupi, ga nobeden ura e ne otme. Ednega mahoma pobere, drugega dolgo l t tlači, pa gotovo potlači. Edno strela vbije, drugega drevo, tretjo božja zadene. — Eni u su ici dolgo pojemajo, drugi na vodenici umirajo; — po enih grozovitno kosti pokajo, kakor bi se dob poderal, drugi vgasnejo, kakor bi po lu i pihnil. — Kako se bo pa meni — tebi godilo? — Večidel drugači, kakor si mislimo ali želimo. — Ne v mo kako; za to: *Memento mori!* — u sv. božjo voljo se podajmo.

6. Smert je gotova, pa *ne v mo za kraj*, kde bomo umerli, ne *kamo nas bodo pokopali*. — Le malo, malo ljudi tam počiva, kder je njih zibela tekla. Ene morje požre, drugi se na vojski pokoplejo; edni u posteli, drugi na poti pomerjejo. Kraja naše smerti ne v mo, pa to v mo, da ima naša mati  rna zemlja prostora dovolj za naš pokop, da se bo kdo tudi najšel, kateri bo nas zagernil. — Bodi si naše truplo pokopano kderkolj, Jezus, ki je po dan. sv. evangelju mladenča obudil, bo tudi nas. — Na vsaki mertvaški gomili smert, veličastna premagavka sedi in kliče:  lovek! smerti ne pozabi: pa tudi:

II. *Skerbi za srečno smert*. — So menihi po imenu Trapisti, ki imajo pokopališe poleg obednice, da od mize na jamo vidijo, ki je neprenehoma izkopana. Kakor mertvega zagernejo, novo jamo izkoplejo

smerti u živ spomin. Njih postela ima le tri noge, da se menih nikolj mirno ne naspí, kakor u pokopu. — Bote djali: to je preojstro. Jaz pa pravim, za to pa mi premehko živemo; oni se preveč na smert ne pripravljajo, mi se pa premalo.

Izmed sto ljudi komej eden za srečno smert prav skerbi; 99 jih živi, kakor bi nigdar ne umerli. Koliko jih si nabera posvetnega blaga na cente za te kratke dni, u dolgo večnost pa prazne rokè ponese — Kaj! butaro krivičnega blaga na vesti ima, ktero ga u pekel vleče. — Oj neumnost! — grozovitost!

Zastarani grešniki, pijanci, nečistniki — brez vse pokore živé; pa pregrešne navade so železni lanci, s kojimi zvezane satan u pogubljenje vleče. Sovražniki se ne spravijo, grešniki sploh ne poboljšajo; — besedo Jezusovo spričajo in dopolnijo: „Veliko jih je pokličanih, pa malo izvoljenih.“ Kakor življenje, taka smert — taka neskončna večnost bo. — O smert! ti stara gospodinja, ki že nad 6000 lét ljudi srečno umreti učiš, pa se ti vendar naučiti ne dajo; — saj nas poduči, kaj nam je storiti, ako hočemo srečno umreti? Si za srečno smert skerbeti so nam potrebne trojne reči:

1. *Storjeno krivico brez vsega odloga popraviti.* — Bogatin si je njivo vdove osvojil, pa še vreče zemlje zadeti ni mogel. (Beri: Pripovedi Nro. 56.) Kako pa boš ti breme storjene krivice skoz celo večnost nosil, ako se je ne iznebiš, dokler živiš? — Hiti, ako si nedolžne dekleta zapeljal, in otroke oskerbeti imaš, da te ne bodo na unem svetu toževali. — Hiti, ako le vinar po krivici imaš, da ga še danes poverneš, in storjeno škodo popraviš, kakor Cahej. — Hiti, ako si koga pohujšal, da ga posvariš — koga obrekel, da besedo odvzemeš in laž prekličješ. — Hiti, ako u sovražtvu živiš, da se spraviš poprej, ko sonce zaide. — Danes je Bog obljubil te počakati, jutre ni obljubil. S. Aug.

2. *Vedno u gnadi božji živeti skerbi, če hočeš srečno umreti.* „Kaj nečistega ne pojde u neb. kraljestvo.“

Ako ob nedelah in praznikih toliko pijancev srečam — toliko preklinjaveov čujem — toliko zapeljivcov poznam, itd. pa tako malo spokornikov najdem — komu bi serce ne trepetalo za toliko nespokorjenih grešnikov, kteri brez pokore živé, in bodo brez posvečujoče gnade umerli! „Ne odlagaj se preoberniti k svojemu Bogu, itd. Sir. 5, 8.“

3. *Si za nebesa zakladov nabërati,* kojih moli ne snedo, tatje ne vkradejo. Mat. 6, 19—21. Kar tukaj sejemo, bomo tamkaj želi.

II. Kor. 9, 6. *U dobrem namenu vse svoje dela zvesto storite, svoje dolžnosti voljno dopolnite* — telesne in duhovske dela milosti radi činite; tudi kupica merzle vode svojega plačila zgubila ne bo. Mar. 9, 40. — Oh, preljubi! povem, po resnici vam povem, da za časno večidel preveč — za večno pa premalo skerbimo. — Stopite na gomilo *bogatina*, barajte, kaj je bogastva seboj vzel? Lozen pertič so mu dali, pa oblancev pod njega vergli; štiri dile so vse njegovo bogastvo. — Vprašajte bogatega *kmeta*, ki je toliko zemljiša nakupil, da mu je skoraj sveta zmanjkalo, kaj mu je ostalo? Jama 7 čeljev dolga, kake 3 široka, pa 6 globoka; drugo so si dediči razdelili. — Poprašajte *dobrovoljca*, pojeduna, kaj ima od svojega dobrega življenja? Nekoliko lopat črne persti, pa perišče červov je njegovega trupla del; — oh, njegove duše pa več en glad in žeja! — Delajmo torej dobro, dokler še vtegnemo; pride noč, da ne bode več delati mogoče. Joan. 9, 4.

Sv. Anton pušavnik je svoje učence neprenehoma te besede učil: „*Bratje moji! vsak dan tako živite, kakor da bi danes umerli.*“ — Jaz vam pa tudi dve besedi priporočim: Recite zvečer, kedar se vležete: *Lehko je ta moja smertna postela*; — in kedar zjutraj vstanete, vselej ponovite: *Lehko bo danes dan moje smerti.* — Tako bomo modro živeli in srečno umerli. Amen.

XLV. ŠESTNAJSTA NEDELA PO BINKOŠTIIH.

Od kerš. ponižnosti.

Prijatelj, pomekni se gori. Luk. 14, 10.

1. Kdo je oče smerti in pekla? Greh. Rim. 5, 12. — Kdo je oče greha? Hudič. Joan. 8, 44. — Kdo je oče hudiča? Napuh in prevzetija sta ga iz angela prerodila. Kdo je tedaj oče vsega hudega, ki se po svetu godi? — *Napuh*. Sir. 10, 15.

2. Kdo je smert in pekel premagal? Usmileni Jezus. I. Kor. 15, 21—27. — Skoz kaj je Kristus premagal? Skoz svojo *ponižnost*. Fil. 2, 8—11. — Ravno za to se pa tudi po denaš. sv. evangelju ponižnost tako lepo priporoča. Luk. 14, 8—10.

3. Kaj je hujega tudi med nami od napuha? — Kaj bolj potrebnega od ponižnosti? — Hočem torej po izgledu Jezusovem govoriti:

I. *Od naj hujše pregrehe.*

II. *Od naj potrebnejše čednosti* posebno u sedajnih časih.

Napuh zaničuje besedo božjo; le kdor je ponižnega serca, njo posluša in u svojem sercu ohrani. Tako je Maria storila; storite tudi vi!

Justin, tovarš sv. Joana Kapistrana je bil toliko pobožen, učen in izvrsten, da so ga vsi visoko obrajtali, in sv. oče Eugen IV. viditi hotli. Papež ga objamejo, in vstric sebe posadé. — Ko se toliko počesčen Justin k sv. Kapistranu poverne, ga ti pogleda, in mu žalostno reče: „*O brate Justin! angel si šel, hudič si prišel!*“ — Taka je bila. Čedalje huje Justin prevzetuje, za vsako malo reč huduje, poslednič tovarša, ki ga razžali, s nožem prebode, pobegne, veliko hudobij včini, in u ječi brez včre u nepokori strašno umerje. — Kdo je iz angela hudiča naredil? Napuh. — To dela tudi med nami napuh.

1. *Kaj pa je napuh?* Previsoka misel do sam sebe — premalo obrajtanje drugih, ki visoko leti, pa nizko obsedi. Luk. 14, 11; — je neredno poželenje svoje časti in visokosti — je pijanost duha. Hab. 2, 5. — Napuh ima petero otrok: a) *prederzno prevzetnost*, kakor farizej u tempelnu (Luk. 18, 10—13); — b) *časti lakomnost* kakor pri Abimelehu (I. Kralj. 9, 1) in Herodežu (Mat. 2, 13—18); — c) *bahanje alj hvaleželjnost* kakor pri farizejih; — d) *gizdost* u noši, kakor na Jecabeli (IV. Kralj. 9, 30); — e) *hinavščino* alj duhovski napuh, ki se za to ponižuje, naj bi ga hvalili.

2. *Kaj pride iz napuha in prevzetnosti?* a) *Vse druge pregrehe* (Sir. 10, 15) kakor po Adamu in Evi; posebno pa *nepokorščina* po hišah pri deci in družini, *punti in prekucije* u cerkvi in deržavi, terdo-vratnost in *nepokornost* ljudi; kar nam zgodovina sedajnih časov kaže. — Napuh iz ljudi hudiče stori. — b) *Zapuščenje božje* (Sir. 10, 7, 15) kakor pri Babiloncih. (I. Petr. 5, 5.) — c) *Zguba časne sreče in večnega izveličanja* (Mat. 6), kakor se je Amanu, (Est. 6, 7) Nebokadnecaru, Antiohu in Herodu Agripu godilo. Lepo svari stari Tobia svojega sina pred napuhom. (4, 14.)

3. *Kako se imamo napuha varvati?* a) *Premišlovati kdo je Bog?* nad kterega se napuh povišuje, in zoper nja vojskuje kakti Lucifer. (Skriv. razod. 12, 7.) — Premisliti *kdo je človek* proti Bogu, od kterega

vse ima, (I. Kor. 4, 7) — *kako slabi smo proti svetnikom in drugim ljudem na duši in na truplu?* (Luk. 17, 10.) — c) Ne pozabiti *gerdobe in hudobe napuha*, in njega strašen konec. (Sir. 10, 14, 16—18.) — d) Premišljevati *kako ljuba je sv. ponižnost Bogu in ljudem.*

II. Kerščanska ponižnost je u naših dneih naj potrebnejša čednost.

1. *Kdo je ponižen?* Kdor svojo slabost spozna, in sa vse dobro le Boga hvali. „Ponižnost je ljubezn božja in zaničevanje samega sebe.“ Sv. Aug. — Prava ponižnost ima *tri stopinje*: na prvi stoji, *kdor posvetne dobrote in časti ne porajta*, kakor sv. Paul. (Fil. 3, 8—12.) — Na drugi stopinji stoji, *kdor drugih ne zaničuje*, marveč sam sebe za naj bolj nevrednega ima, kar mu še manjka. (Luk. 22, 24—26.) — Na tretji stopinji ponižnosti stoji, *kdor se zaničevanja veseli*. (Ps. 118, 71.) „Naj viša stopinja ponižnosti je, da se ponižanja in zaničevanja ravno tako razveselimo, kakor se prevzetneži velike časti veselé. Zaničevanje in zasramovanje po keršansko prenesti je poskus ponižnosti in prave kreposti,“ Sv. Salez. — „*Kriva in lažniva ponižnost pa je*, kadar zasramovanja in ponižanja ne prestopiš, da te kdo drugi ponižuje, terpeti ne moreš, in se jeziš.“ Sv. Serapion.

2. *Kako potrebna je ponižnost?* Tako da brez nje nobene kerš. čednosti, pa tudi izveličanja ni. Sin božji je visoke nebesa zapustil (Fil. 2, 5—8), in nas je ponižnosti učil. (Mat. 11, 29) „Kristus nam ne veli se od njega učiti, kako bi svet stvarili, čudeže delali, mertve budili, ampak ponižni biti iz serca. Sv. Aug. — a) Ponižnost je dno alj *podloga vsih drugih čednost*. „Kdor nima prave ponižnosti, ne bo visoko u kreposti rasil.“ Sv. Terez. Kristian brez ponižnosti je drevo brez korenine. „Ponižnost je mati veliko čednost; ona porodi pokorščino, bogaboječost, poterpežljivost, sramožljivost in mirnost.“ Sv. Tom. Vil. Ni svetnika brez ponižnosti u nebesih. — b) Ponižnost *vse skušnjave premaga*. Sv. Anton je vidil vso zemljo s mrežami hudiča preprežano. „Kdo bo zamogel uiti?“ je izdihnil, in glas zaslišal: „Sama ponižnost bo srečno ušla, zakaj ona je še nižej ko mreže; nje zajele ne bodo.“ — c) Ponižnost *nam nebeško kraljestvo odpre*. (Mat. 18, 3.) Skoz prevzetnost je bilo nebeško kraljestvo zgubleno, skoz ponižnost pa zadobljeno, po *Jesusu*, ki je podobo hlapca navzel (Fil. 2, 6—7), po *Marii*, ponižni dekli. (Luk. 1, 38.) Prevzetnost je pregreha pogubljenih, ponižnost pa čednost izvoljenih. (Luk. 14, 11.)

3. *Kako se pa ponižnost zadobi?* Menihu Kartuzianu je devica Maria tri vaje ponižnosti priporočila: u *jedi*, da si le naj slabše jedila poželi in izbere, u *obleki*, naj si nar bornejšje oblačila po svojem stanu omisli, in u *opravilu*, naj si nar porednejše dela izbere, kojih se drugi sramujejo, ako so mu na voljo. Menih si te tri reči globoko u serce vtisne, in doseže veliko popolnost in svetost. — b) Hočeš ponižen biti, premišluj, *kaj si bil?* — *kaj si zdaj prav za prav?* — *kaj boš nekdanj?* Odgovor na to trojno prašanje te hoče ponižnosti naučiti. Sv. Bern. — Hočeš ponižen biti, moraš moliti in za keršansko ponižnost Boga prositi. (Luk. 11, 13.)

Sv. Alojsia je vselej serce zbolelo, ako ga je kdo pohvalil, da je imenitnega stanu. Pogosto je torej molil: „*O vi sv. angeli! pomagajte mi saj, in za roko me peljajte po kraljevi stezi ponižnosti, po koji ste vi prvi hodili, naj da bom enkrat edno mesto tistih angelov posedil, kteri so skoz napuh zaverženi.*“ — Tudi nas vse, stare in mlade, visoke in nizke vodite, vi, ljubi angeli, naši varhi po poti sv. ponižnosti u večno veselje! zakaj; „Vsak, kdor se povišuje, bode ponižan, in kdor se sam ponižuje, bo povišan.“ Amen.

XLVI. SEDEMNAJSTA NEDELA PO BINKOŠTIL.

Krivi nauki sedajnih časov.

Kaj se vam zdi od Kristusa, čigav sin je? Mat. 22, 42.

1. Vojvoda dva se že nad 6000 lēt vojskujeta. Vsak ima svojo veliko vojsko. — Orožje pervega *laž* — drugega pa *resnica*; — vojšaki pervega so *lažnivi preroki* — drugega pa *učeniki večne resnice*. Vojvoda lažnivih prerokov je *hudič*, oče laži — vojvoda učenikov večne resnice je *Kristus*, kteri u današn. sv. evangelju vpraša: Kaj se vam zdi itd.

2. Farizeji mu niso vedeli odgovoriti; krivi nauki tedajnih časov so jih omotili: — veliko ljudem se tudi u sedajnih dneih ravno taka godi, kteri krive nauke poslušajo, in Jezusa, izveličarja svojega že malo, alj clo ne poznajo. — Kaj se pa vam zdi od Kristusa, čigav sin je? — Sv. Peter je Kristusu na to vprašanje odgovoril: „*Ti si sin živega Boga.*“

(Mat. 16, 16.) *Svetega Petra* in njegovega *nastopnika* se hočemo tudi mi terdno deržati, včrvati, kar sv. rimsko — kat. cerkva uči, in vse lažnive, krive nauke sedajnih dni zaničevati, koje satan s svojimi pomagači med nas trosi; oni so sad peklenske pošasti: *laži*.

3. Kako se pa krivim naukom sedajnih časov veli? I. *Hočemo njih učeničke, in njih krive nauke spoznati*. — Kaj take krive nauke sledi? II. *Hočemo njih grenek, strupen sad presoditi*, da se bomo vedli zapeljivih naukov varvati. — Varujte se krivih prerokov! veli Jezus; po njih sadu jih bote spoznali.

I. *Krivi, zapeljivi nauki sedajnih dni*. — Gerda hčer, iz pekla doma, hudobna *laž* je u naših časih hudiču troje otrok porodila, ki sedajni svet motijo. Perva hčer pekla je *nevěra*. „*Kaj se vam zdi od Kristusa?*“ — Sedajni krivi preroki njega kolnejo, in zamečujajo nja sveto včro. Ni Boga, gučijo edni; — drugi pravijo, da je natora naš Bog; — tretji imajo svojo pamet, četerti svoj trebuch za svojega boga. — Vzaki taki nevěre si po svojih spačernih željah svojega boga naredi, in novo maliko vanje začne. — Huje so taki od hudiča; hudič verje u ednega Boga, in se tresce. (Jak. 2, 19.)

2. „*Kaj se vam zdi od Kristusa?*“ — Sedajni krivi svet ga kolne, kakor nekđajni terdovratni farizeji, in ga hočejo golega posvetnega modrijana imeti. — Věra jim je prazna reč; vsaki včrje, kar se njemu poljubi, in si včro sam naredi. U vsaki veri bi radi bili izveličani, krivoverce, jude in hajde vse edno imajo, kakor bi Kristusa odrešenika potreba ne bilo — ne svete kat. cerkve za izveličanje. — Svete zakramente zaničujajo kakor zastarane obrede, božje in cerkvene zapovedi prederzno lomijo, kakor prazne povelja. — *Imě* je še pri nekterih *kristianov* — življenje pa *neznabočcov*. Kristus pa veli: „Ne on, ki pravi: Gospod! Gospod! etc. (Mat. 7, 21.)“

3. „*Kaj se vam zdi od Kristusa?*“ — Sveta vera uči, da bo sodil žive in mertve; pravične večno plačeval, krivične večno kaznoval. — Sedajni svet in njegovi krivi preroki pa učijo, da je po smerti vsega konec. Človek po njih mislih pogine, kakti neumno živinče; — in čeravno duša ostane, vstajenja trupla ne bo. — Pekla ni, ne hudiča, itd. Tako včro so že svoje dni slepi dobrovoljci imeli. (Modr. 2, 1.)

Druga hčer, katero je laž hudiču izplodila, je *posvetna dobrotā*; ona hoče nebesa na tem svetu imeti in drugim vzeti, kar sama nima.

Njeni učenci iztegajo svoje roke po ptujem blagu — kmetje po gojzdih, travnikih in lastinah gospôde — hlapci po pridelkih gospodarjev. — Rokodelski hlapci hočejo večje plačilo posiliti, podložni svojim prejpovstavljenim vse dolžnosti pritergati. *Imeti* — kdor nima, pa drugim *vzeti* in pa *dobro* brez skerbi in dela *živeti*: to je sedajnih dobrovoljcev evangelj. (Modr. 2, 6.)

Tretja hčer, katero je peklenska laž povila je *nepokorščina*, ki uči, da pokorščina potrebna ni, kajti razložka med ljudmi nobenega ni, ker smo vsi eni ko drugi; vse staro je preč, ni gospode ni kmetov več; *gospodje smo vsi*. Tako hudič veli, on prvi puntar, ki je djal: „*Ne bom služil*.“ — Mladež starih več ne poštuje, sin nad očeta, hčer se čez mater povzdiguje, družina gospodarjev in gospodinj ne sluša. Duhovska gosposka se zaničuje, deželjska goljfa; pregreha in hudobija pa svojost ima.

Te tri šole: *nevere*, *posvetne dobrote* in *nepokorščine* imajo največ učencov, zapeljivih knjig in krivih prerokov. „Dokler ljudje spijo, sêje sovražnik seme laži med pšenico resnice; in ljudje tožijo čez hude čase! Hudi so krivi nauki, še hujši je:

II. Krivih naukov strupen sad.

1. *Kaj se vam zdi od Kristusa?* — On sam nam odgovori, rekoč: „*Jaz sim pot, resnica in življenje*, itd. (Joan. 14, 6.) Kdor Kristusa zapusti, pravo pot izgredi, luč resnice mu vgasne; in *zmota* je prvi žalosten sad sedajnih krivih naukov. Taka je bila *zmota* krive vere na Nemškem — taka na Francozkem — taka je hotla biti pretekla leta tudi pri nas. — Bog vdari s *zmotoj* in dušnoj slepotoj prevezetne ljudi.

2. Drugi sad krivih naukov je *hudobija*, *zmote* pristna sestra: Pijancov polne ceste, prešestnikov polne hiše, tatov in razbojnikov natlačene ječe. — Kder ni strahu božjega, tam tudi resnice in pravice ni. — Poti niso varni; blago nikdar zadosti okovarjeno. Kogar 7. zapoved ne derži, tudi železne vrata prebije. — Kdor je močnejši, zmaga, kdor bolj prekanjen, on zderži, če ravno po krivici, pa le tam, kder so krivi nauki doma.

3. Hudi boji po hišah, veliki prepiri po srenjah, *kervave vojske* po svetu so tretji žalostni sad krivih naukov. — Kdo čita *kervave* Francozke vojske in ga strah ne obide? — Kdo bi se ne razjokal nad prelitaj *kervjo* preteklih puntov in prekucij! — Za *zmotoj* in *hudobijoj* mora vojska priti, *kervava šiba* božja. (V. Moz. 32, 25.)

4. Občestno obožanje, sploh revšina ljudi je šterti krivih naukov grenek sad. Kakor zgubljenemu sinu — se godi zapeljanemu ljudstvu. (Luk. 15, 11.) Oh naj bi se spet povernili, ki so nehvaležno zapustili hišo Očeta svojega Boga — svojo mater, sveto cerkvo Jezusa svojega izveličarja, brez ktere časne sreče in izveličanja ni; — kar nas zdrava pamet — sveto pismo in dogodivščina sveta uči. — Da bi se pa tudi vi krivih prerokov varvali, kateri med nami krive nauke sejejo! — Po treh znamenjih bote jih spoznali:

1. Krivi preroki so, kateri *gosposko duhovsko in deželsko zaničujejo*, kajti bi sami radi gospodovali; 2. ki vam *presladke obljube delajo*, da bi vas omamili in ogoljfalj; 3. ki vam *nebesa na ovem svetu obetajo*, naj bi vam časen in večern pekel prižgali. Laž je krivih prerokov košata mati, in njih oče hudič. — —

Od bliska in hudega vremena, reši nas, o Gospod!

Od kuge, lakote in vojske, reši nas, o Gospod!

Od krivih prerokov in njih zapeljivih naukov, reši nas, o Gospod!
Amen.

XLVII. OSEMNAJSTA NEDELA PO BINKOŠTIL.

Od vsegamogočnosti božje.

Kaj je ložej, reči: *Odpuščeni so ti tvoji grehi*, ali reči: *Vstani, in hodi*? Mat. 19, 5.

1. Dvojno čudo nam denašni sv. evangelj pokaže: grešnika očistiti, rekoč: „*Tebi so tvoji grehi odpuščeni*; — bolnika ozdraviti, rekoč: „*Vstani in hodi!*“ To dvojno čudo Jezusovo nam oznanuje *vsemogočnost božjo*; Bogu je vse lahko, kajti Bog je vsegamogočen, ki vse stori, kar poželi, vse vlada, vse obderži.

2. Med vsimi lastnostmi božjimi stoji na prvem mestu božja vse-mogočnost. Vsemogočni je rekel: „*Bodi!*“ in milionov svetov se je takalo, in se še taka. On je stvarnik in mojster vsih stvari. *Nebesa so delo njegovih rok, kakor tudi zemlja in vse*; kakor človek, njegova podoba. Vsemogočni je rekel: „*Tvoji grehi so ti odpuščeni!*“ in očisten se je grešnik ovesclil. On je vkalzal: „*Vstani in hodi!*“ in kakor novo rojen iz dolge bolne postele — človek poskoči. — On poreče: *Sonce, mesec in zvezde zginite!* — in minule bodo. — On poreče:

Človek umerji! in te ne bo. Vsemogočni je rekel, in je bilo — reče, in se zgodi — bo rekel, in bo kar, kdar in kakor vsemogočni Bog hoče. — *Vse je Bog stvaril, da bi ga po njegovih stvarih spoznali in molili.*

I. *Vsemogočnost božja! tebe hočemo premišlovati in občudovati.*

II. *Vsegamogočnost božja! tebe hočemo moliti in razveseliti se.* — Bog nam pomози!

I. *Božjo vsemogočnost premišlovati.*

1. *Kdo je mogočen.* — Vojvoda, kralj in cesar. Cele vojske pazijo na njegovo povelje; življenje milijonov je u njegovi oblasti. Tak mogočnik je bil Senaherib (IV. Kralj. 19, 32) — pa kako nezmožen! U eni noči mu angel 185000 vojakov pomori. — Le Bog je gospod življenja in smerti. (Jer. 32, 27.)

2. Močni, dro mogočni so tudi ljudi; cerkve in poslopja — vesi in mesta postavijo, gore prekoplejo, morja preplavajo s parobrodi, letajo po železnicah iz ednega kraja sveta u drugega; vsi elementi so človeku u oblasti; on je gospod vsih stvari na zemlji. Ali kako slab je človeče proti Bogu! — Bog migne, in Lizabon se u potresu razsuje; — on vkaže, in velika gora Dobruč se razkole, ljudi in sela zasuje. — Bogu nihče ne zoperstoji; on je vsemogočen. (Job. 9, 4—10.)

3. Velik razložek je med zernom strelnega praha in romenim soncom, pa še veksi med človeškoj mogočnostjo in vsemogočnostjo božjo. Vsih 1000 milijonov ljudi ne zamore edne travice, rožice stvariti — ne more človek sam sebe ohraniti. Bog veli, in tebi sapa zastane — kerv se vterdi, in ti zibneš u prah; Bog pa ostane. Kaj se torej povzdiguješ, prah in pepel! „Bog, ti hočeš, in tudi zamoreš.“ (Modr. 12, 18.) Le samo ednega Bog ne zamore: — greha, kterega noče.

4. *Troje bukve imaš*, u kojih lahko božjo vsemogočnost bereš. Perve so celo stvarjenje. Kdor te bukve čita, občuduje, pa ne poklekne in ne moli! — Ako po noči jasno nebo pogledaš, in zvezd neizmerno število! (Vidi Blaže str. 120.) Kdo jih je stvaril? kdo jih ohrani in vodi? Božja vsemogočnost. (Ps. 148, 5.) Poglejmo zemljo. Kdo je postavil snežnike, kdo planine zasadil, kdo dolinam vrelice, potoke in reke napeljal? — Kdo jezera in morje nalil? Božja vsemogočnost. — Vsaka rožica — vsak polžek kaže človeku vsegamogočnega Stvarnika; in kdor njega ne spozna, je neumen in slep. „Pridite in pogledjte! — Pripovedovati hočem čuda božje.“ (Ps. 45, 9.)

5. Še glasnej pravijo bukve *dogodivščine* ali zgodovine božjo vse-mogočnost. Kdo je stvaril človeštvo, ohranil narode, edne povzdignil, druge vkončal? Kdo rešil Noeta — Lota — Mozesa? — Preišči, o človek, vse svoje žive dni, in videl boš perst božje vse-mogočnosti. (V. Moz. 10, 17. Job. 12, 13.)

6. Naj lepše nam kaže *sv. pismo* vse-mogočnost božjo u delih in u besedah. S vse-mogočno roko je rešil Bog Izraelce iz rok prevzetnega Faraona — iz rok sovražnikov, jih ohranil do sedajnih dni. — S vse-mogočno besedo je vkažal Jezus morju in vetrovom — mertvemu mladencu — deklici — Lacaru! — in zgodilo se je. (Luk. 1, 37. Mat. 19, 26.) „Ne čudite se, pravi Jezus; pride ura, da bodo vsi, ki po grobih spijo, itd. (Joan. 5, 28.) — Oh, kako čudna je božja vse-mogočnost — kako velika naša nezmožnost! Poklekajmo, červički zemlje! Spoznajmo in u prahu molimo Vsemogočnega! — Ja tudi

II. *Razvesetimo se vse-mogočnosti božje*, ter se dveh reči naučimo: u sreči se Boga bati, u nesreči u njega zaupati; stari Bog še živi.

1. *Boj se Boga!* Si zdrav in mlad, ne več kaj bi počel, in vprašaj: Kdo mi kaj more? Bog te bo najdel, mlada, pregrešna kerv. Le migne, in boš obledel — le vkaže in boš ostermel. — Si bogat, oblasten, in vprašaj: kdo je moj Bog? kakor Nebokadnecar. Bog je prevzetnim sovraž itd. (I. Petr. 5, 5.) „Boj se Boga, in derži njegove zapovedi. (Prid. 12, 13.) — Vi prevzetni modrijani, pravite u svojem napuhu: „Ni Boga;“ (Ps. 13, 1) ker s vami poterplenje ima. „On se smeji — kakor lončarsko posodo vas lahko zdrobi — Služite mu s strahom“ itd. (Ps. 2, 4—12.) — Ko je cesar Maks na lovi bil, je tako grozovito jelo grometi, da so se vsi tresli. Cesar pa poklekne in moli: „Tebi, groma Bog, bodi vsa čast! Ti sam imaš moč, ti sam si cesar; mi vsi smo tvoji služavniki.“

2. *U Boga zaupaj*, kedar si u sili; in pomoči ni; star Bog še veli: „Klič me itd. (Ps. 49, 45.) — Si nedolžen, pa hudo tožen, obsojen in preganjan; ne obupaj! On, ki je rešil Jožefa iz ječe, Daniela iz levnjaka, tudi tebe pozabil ne bo. Tako je storil Mardohej. (Estr. 13, 8—18.) — Si u vbožtvu, in tvoji otroci brez kruha; ne zgubi serca. On ki je Elia in Paula u puščavi skoz vrana preživel, tebe in tvojih zapustil ne bo. (Mat. 6, 26.) — Je huda vojska, ogenj, bolezn in smert: Vsegamogočni je naš grad; ako on s nami, kdo bo zoper nas. „Kdor u zavetju naj Višega prebiva, itd. (Ps. 90.)“

Evo! vse kar leze in gre, sdruži se, in Vsemogočnemu hvalo zapoj! — Sonce, mesec in zvezde, pa tudi vse stvari na nebu, povzdigajte Vsemogočnega slavo! Vukajte vi neizmerni svetovi, vi bregovi velikih vod hrumite, in Vsemogočnega častite! — Vi ptičice pod nebom, in ti zverina u planini, Vsegamogočnemu pojte s ednim glasom hvalo in čast!

In ti človeče, otrok zemlje in sin prahu! izuj ko Mozes čevlje svoje prevzetnosti, verzi se na svoje obličje pred obličjem večnega — Vsemogočnega! — Moli u ponižnosti, terdno zaupaj, in se ne boj, marveč veselo zapoj: „Aleluja (hvalite Boga); zakaj Gospod naš vsigamogočni Bog kraljuje. (Skriv. razod. 19, 6.) Amen.

XLVIII. DEVETNAJSTA NEDELA PO BINKOŠTII.

Od malega števila izvoljenih.

„Veliko je poklicanih, malo pa izvoljenih. Mat. 32, 14.

1. Kdo se gostije ne veseli? — Kdo povablen rad ne pride? — In vender povabljeni den. sv. evangelja niso hotli priti.

2. Kako žalo mora ženinu pri sercu biti, ako povablenih svatov ni, keđar je ura za ženitvanje! — Kaj bi še le njegovo serce občutilo, če bi njegove povabnike zgrabili in jih pobili! — Taka se je kralju godila, kateri je po dan. sv. evangelju svojemu sinu ženitnino napravil.

3. Kdo pa je oni kralj? Oče nebeški. Kdo kraljevi ženin? Jezus Kristus. — Kdo so pavabljeni? Ljudje vsi — judje, hajdje in tudi mi smo povabljeni na svatovšino (poroko), kojo božji Sin, s svojo nevestoj sv. kat. cerkvijoj ima — na gostijo, kojo nam je v nebesih pripravil.

Kaj se vam zdi, ali bomo na neb. gostii sedeli? — Težko; zakaj veliko je povablenih, malo izvoljenih:

I. Ker veliko nas srečo neb. gostije premalo obrajta;

II. Ker se premalo na nebeško gostijo pripravlja.

— Bog nam pomagaj! —

I. Od nekdanj je vabil Bog na gostijo božjega kraljestva: naj poprej jude po prerokih; ali preroke so preganjali in morili. — Povabil jih je v drugič po sv. Joanu kerstniku; pa tudi njega niso vbogali; in kralj Herodež ga je ob glavo djal. — Poslednič je poslal apostole jih klicat; ali sv. Jakoba so umorili — sv. Stefana kamnjali, in vse druge apostole križem svet razpodili, zakaj? Ker niso božjega kraljestva obražali. — Za to jim je bilo pa tudi odvzeto — in drugim dano itd. *Poglejte, veliko poklicanih malo izvoljenih.*

Drugi so bili poklikani hajdi, ali neznabogi itd. Pojdite po svem svetu. Oznanujte: Božje kraljestvo je blizo . . Kdor bo veroval . . Ali tudi hajdi so blizo 300 let božje kraljestvo zaničevali, poslance božje preganjali in morili — ter ga hotli zatreti. — Še zdaj se po svetu taka godi u Kitajskem, u zamorjem. — Komaj tretji del ljudi u pravi veri živi. — *Poglejte: Veliko poklicanih.*

Tretji poklicani smo mi srečni, rojeni od kerš. starišev, u sv. kerš. cerkvi izrejeni — ki med katoličani živimo, toliko sv. naukov slišimo — tako lahko sv. zakramente prijemamo. — Pa tudi med nami je veliko poklicanih, malo izvoljenih; ker nebeško kraljestvo premalo cenimo, in se ravno zato:

II. *Premalo za neb. kraljestvo pripravljamo.* — Ako bi danes Bog angela poslal nas na gostijo nebeškega kraljestva zaklicat, koliko bi nas bilo pripravlenih veselo s njim iti? — Nobedin. Mladenč poreče: Sim še mlad — deklica — mož — žena itd. Tudi stara babela bi se branila, rekoč, da še ni pripravljena. — In ako jutre — k letu pride — ali bomo pripravleni? „Veliko poklicanih — malo izvoljenih.“

2. *Kaj pa je te zanikernosti krivo? Pozabljivost.* Popotniki smo, pa ne vemo kdé smo doma — dom pozabimo, pot zgubimo — u nebesih doma, pa u pekel zaidemo. — — — Veliko poklicanih — malo. *Prevelika posvetna skerb* — za premoženje — dobro življenje — od jutra do večera — od mladih dni do starosti. — Še enega očenaša ne utegnemo prav moliti. —

„*Kaj pa pomaga človeku ves svet.* — itd. In koliko je takih! —“ Veliko poklicanih.

Prevelika posvetna dobrotá, koju vživamo, alj pa iščemo, le na zemlji bi radi nebesa imeli; — za to nas za nebeško veselje malo skerbí. — Posvetne dobrote ljubimo; za to nas gostija neb. ne veseli. Pride smert, nam dobrote pobere, in kaj nam pusti? Pekel. Oh kako malo je takih ljudi, ki bi voljno po sterminu poti, skoz vozke vrata u nebesa hodili. Veliko jih je, ki po široki cesti u pogubljenje deró. „Veliko poklicanih itd.

3. *Kaj je torej nam storiti?* — Vsak dan *na nebesa pomisliti* in serčne želje po njih obuditi. Sv. Ignac. Vsak dan *tako živeti*, kakor bi nam bilo še danes umreti Sv. Anton pušavnik. Vsak dan *kaj dobrega za nebesa storiti*, če družega ne, saj Očenaš in češeno Mario za vërne duše moliti. Tako pojdemo veselo na nebeš. gostijo, kedar nas kralj zakliče. Preljubi! Miza u nebesih je že pogernjena, kraljna gostija pripravljena; tudi nas častit prostor čaka. Oh skerbimo, da ga ne zgubimo! Hitimo, da ne zamudimo, ampak da bomo mi poklicani svatje — tudi izvoljeni. Amen.

XLIX. DVAJSETA NEDELA PO BINKOŠTIIH.

Od družine.

Hlapci so kraljiču na proti prišli; in mu povedali, da njegov sin živi. Joan. 4, 51.

1. Kdo vas je bral, kako strašno se je svoje dni sužnim godilo, kateri so bili malikovavcom lastina, kakor živina pri nas? — — Kdo vas je slišal, kako se sužnim po Turskem godí, kder imajo vboge sužne na prodaj, kakor živino pri nas? — — Strašno kupčijo sužnjev u Ameriki brati, kako jih natlačene barke iz Afrike pripeljajo, kako jih seljani pokupijo in u delo vpregajo — kdo bi to slišal, in se milo ne razjokal? — —

2. Kdo pa tudi pri nas čuje, kako družina čez gospodarje, gospodari nad družino tožujejo, in ga serce ne zaboli? — — Kako veselo se torej čita u denaš. sv. evangelju od dobrih hlapcov, ki so svojemu gospodarju na-proti tekli, mu veselo novico povedat, da njegov sin spet zdrav živi. — Pač bi bilo veselo naše življenje, naj bi imeli dosti ovakih hlapcov in dekel; angeli so hiši, pri koji služijo. —

3. Ker je pa malo prida družine, je tudi malo sreče po svetu; — namesto Bogu — služi hudiču; kajti:

I. *Družina nevarnosti ne pozná*, katerih se ima varvati:

II. *Družina svojih dolžnost ne porajta*, ki jih ima dopolniti, naj si bo iz nevednosti, alj iz hudobnosti. — Naj vam jih, hlapci in dekle k vaši časni in večni sreči povém.

I. *Kdo je postavil služevni stan?* Ne cesar, ne kralj, timveč sam Bog; angeli in ljudi, kakor vse stvari so k njegovi službi; tudi vi. — Kolika *imenitost!* — Kdo je naj prvi in imenitnejši hlapec? Jezus božji Sin, ki je podobo hlapca navzel, (Fil. 2, 6 — 7.) in prišel služiti, ne pa postrežen biti. Mat. 20, 28.) Perva dekla je Maria, nebës in zemlje kraljica. (Luk. 1, 38.) Oh, kako častljiv, pa tudi lahko *srečen* družine stan, dokler se treh nevarnost varje.

1. Perva nevarnost za družino so *slabe službe*, ne zastran posvetne, marveč zavolj pomanjkanja keršanske pravice pri hiši. — Mnogoter hlapec ima lepo plačilo, dobro kosilo, in misli, da je u nebesih; — pa mora hoditi u ptujo gošo po derva — stelo — mora menike premikati — ptujo zemljo priorjati — po nedelah na cesti biti — itd. — Oh taka služba je nevarna! — Dekli se u službi dobro godi; — verh svoje mezde še ponošene obleke dobi — itd. Ali gospodar je morebiti prešestnik — gospodinja nezvesta — sin razujzdan — hlapec malopriden. Ni strahu božjega pri hiši — molitve ne poznajo; še u cerkev hoditi ne dajo, kakor se pri gospodi in po mestih godi. — Taka služba je nevarna, — beži iz nje, kakor iz Sodome! — Bolje doma pošteno cokle nositi, kakor po mestih u mehkih šolnih hoditi, pa brez poštenja. — Vëste, kaj je storil egiptovski Jožef? — Ste pa pošteno hišo najdlji, ostanite kakor sv. Cita. — Goste službe, redke suknje.

2. Druga nevarnost so *pregrešne dobre volje in slabe tovaršije*. — *Ples* je pes; kdor se ga ne varje, njega bo vgriznil. Hlapec zaraja svoj dnar, dekla svojo čistost, poštenje pa obdva. — *Cerkvanje* alj taki božji poti, na kojih se Kristus vnovič križa in hudiču bolj služi kakor Bogu. —

3. Tretja nevaršina je *grešno znanje*, zapeljiva prijaznost in pregrešna ljubezn, naj hujša zanka hudičeva. — Družina se prerada ima, alj pa čerti, ker prave keršanske ljubezni med njoj ni. — Dolgo znanje — in pa grehov brez števila — versta zapuščenih otrok — beraška palica — vice na ovem — pekel na unem svetu je takih hlapcov in dekel osoda. — Oh, družina! lahko se je varvati — alj težko vstati, ako u edno tih nesrečnih jam padeš. „Služite svojim gospodarjem — kakor Kristusu samemu (Efez. 6, 5). — Hočete biti srečni časno in večno, dopolnite zvesto:

II. *Dolžnosti služevnikov božjih*, ne hudičevih. Zvestoba u svojem stanu je mati časne in večne sreče. (Mat. 24, 45.) Družinče zvesto najde zlato mesto na zemlji in u nebesih. —

1. Perva dolžnost družine je *sveta pokorščina* u vsih pravičnih rečeh (Kol. 3, 22.) — Gospodarji in gospodinje bodo odgovor dajali, kako so vkazovali, — hlapci in dekle pa, kako so vbogali. — Je pa kaj grešnega vkazano, se ima več Boga bati, kakor ljudi. (Djanj. ap. 5, 29.)

2. *Zvestoba in pridnost na delu.* — Bogu služiš; — Bogu kradeš zlati čas, ako delo mudiš ali slabo opraviš. (Mat. 25, 18) — Zvest bodi in ne jemlji, kar tvojega ni; — nikdar si sam ne plačuj; — Bog bo tvoj plačnik. — Ne kradi poštenja hiši s hudobnim jezikom; in kdor od hiše greš, naj dobro ime pri hiši ostane. — Storjeno škodo si dolžen poverniti, kakor Jakob Labanu (I. Mojz. 31, 39), ali pa poprositi, da si ti odpusti.

Kakor pa svojemu gospodarju — še bolj *zvesto služi* svojemu Bogu: vsako jutro, vsak večer — vsako nedelo. — Prijemaj pogosto in vredno sv. zakramente, in delaj si za nebesa zakladov. Ako časno službo zмениš, Bogu le služi, in vari se hudiču u službo iti. — Ako te vse zapusti, Bog ti dober oče ostane. — Oh, ostani mu tudi ti zvest! —

3. *Zadovoljnost* s tim, kar ti Bog da, in poterpljenje u tem, kar ti Bog pošle. — Gerdo je družini, ako ji ni zadosti dobra jéd, nikdar dovolj plačila. „Imamo živeža in oblačila, itd. (I. Tīm. 6, 8.) Veste, kako se je izberlivemu hlapcu godilo? (Hrana II. 67). Prevzetija mladih let na starost rada kruha prosi. — Kdor malega ne časti — boljšega vreden ni. — Zadovoljnost je polovica življenja. — Le kdor s Jezusom poterpi, se bo s njim veselil. Samo skoz terpljenje se pride u večno življenje.

Ljuba družina! sim vam pokazal nevaršine — povedal dolžnosti, naj vam še *grehe* vaše povém.

1. *Nezadovoljnost* s stanom. „Bolje da bi me ne bilo, kakor da sim vbogo družinče, marskdo zoper Boga godernja. — Kaj govoriš, o červič zemlje? — Se smě glina švarati zoper lončarja? (Rim. 9, 20) Ogledaj se na Jezusa, Mario — sv. Jožefa, in zahvali Boga, da si jim bolj podoben, kakor je storil sv. Armogast, sv. Bendelin, itd. „Nebeško kraljestvo silo terpi, itd. (Mat. 11, 12).

2. *Lenoba in zanikarnost*, košata mati vsega hudega. Pravijo, da se u službi zadosti ne naspí, in se rajši pó osebenstvi valjajo in beračijo. Mlad berač, star tat; take hudič naj poprej u svojo službo dobi. — Poglej mravljo lenuh, in se uči priden biti itd. (Prip. 6, 6.)

3. *Razujzdanost*, hlapcov in dekel navadna tovaršica. — Mladi hlapci so kakor divjaki brez strahu božjega, cele nedele po kerčmah — cele noči za vóglom u hudičevi službi. Dekle u nespodobnih mislih, kakor u mravlinjaku, pa tudi u grehah; od zunej lepe za greh, od znotrej lepe in zrele za pekel. Tako življenje Sodome, kakovo je sedajne družine; bo pa tudi enak pogin. „Ne motite se; Bog se vsramotiti ne da itd. (I. Kor. 6, 9 — 10.)

4. *Nezvestoba pri delu*, kadar ga gospodar ne vidi; velika škoda iz malega, pa tudi velik greh. Kako hočeš škodo poverniti? — Nezvestoba u *blagu*. Dekle si posebej jemljejo, kuhajo; hlapci zernje in druge stvari prodajajo rekoč: „Saj se ne pozná — saj zaslužimo, itd. — Drugo pa sv. Duh govori: Kdor očetu ali materi jemlje, itd. (Prip. 28, 24.)

5. *Zanikarnost u službi božji*. O moji hlapci in dekle! Bogu služiti ne pozabite. Sv. Izidor je molil, in angel za njega oral. — Skerbite, da u gnadi božji živite, in lahko porečete: „Revno družinče sim, pa velikemu Gospodu služim. Nimam svoje strehe, kakor Jezus na tem svetu prostora; so pa nebesa moj dom. „Pobožnost je za vse dobra, itd. (I. Tim. 4, 8.)

Se tih grehov skerbno varujete in svoje dolžnosti zvesto spolnujete, vse vas bo rado imelo — Bog pa naj raj. — Veselo bote živeli, in srečno umerli s Simeonom rekoč: „Sedaj spusti svojega hlapca — deklo, o Gospod, u miru, itd (Luk. 2, 29) Veselo pa tudi Oče nebeški tebi poreče: „Blagor tebi, dober in zvest hlapec — pojdi u veselje svojega gospoda.“ (Mat. 25, 21.) Amen.

L. EDEN IN DVAJSETA NEDELA PO BINKOŠTII.

Od ptujih grehov.

Kadar sohlapci vidijo, kar se je zgodilo, so bili žalostni.

1. *Tri lepe podobe* nam Jezus u den. sv. evangelju poda, naj bi jih prav pogosto pogledali u svoje podučenje. — Perva podoba je *usmilenege kralja*, nam pokazati, kako dobrotliv je Bog. — Druga *neusmilenege hlapca*, nam pokazati, kako neusmileni so pogosto ljudje. — Tretja *zvestih sopostlov*, ki nočejo k grehu molčati, in se ptujih grehov udeležiti: —

2. To tretjo podobo si hočemo danes prav pred oči postaviti, in pogledati, — kako in koliko se *ptujih grehov* udeležimo; kajti u peklu skoraj več pogubljenih zadel ptujih, kakor lastnih grehov terpi. „Zavolj ptujih grehov prizanesi svojemu služavniku, o Gospod!“ Ps. 18, 13.

3. Katekizem devet ptujih grehov pove: 1. u greh svetovati, 2: itd. — — Jaz vsih devet u dva poglavitna ptuja greha povzamem:

I. *Kadar ptujih grehov ne vbranimo, in bi lahko;*

II. *Kadar k ptujim grehom pomagamo, da se Bog žali in duše pogubé.* — Prijatelji! takih ptujih grehov je med nami kot listja in trave. Le poslušajte.

I. *Grehov ne brani.* Slaba družina je, ki svoje hiše škode ne varje; hitro bo u nič. — Malopridna hiša, u koji vsi ognja ne varjejo; lahko bo pogorela. — Še hujši kristiani, ki najo, da grešniki Boga žalijo in podirajo božje kraljestvo. Tudi oni bodo u jamo padli, kojoj si dajo izkopati skoz ptuje grehe. (Eceh. 3, 18.) — Pa kako? —

1. *Kadar k grehu molčijo, in opustijo braterno posvarjenje.* Tega greha so deležni *tovarši in tovaršice*, ki vidijo slabo znanje — gerdo djanje sohlapcev in sodekel — *sosedje*, ki vidijo, da se u soseski gerdo godi, in molčé? „Kaj sim jaz varh mojega brata?“ — velijo s hudobnim Kajnom. (I. Mojz. 4, 9.) Dro! in scer iz kerš. ljubezni. „Ako tvoj brat greši, itd. (Mat. 18, 15.)

2. *Kadar ne povedo in ne zatožijo*, če si ne upajo sami posvariti, ali posvara kaj ne pomaga. — Neža ve, kako se Barbika zaderži, pa gospodinji ne pové. — Sosedje vidijo, kako u sosedno kerčmo slabi ljudje zahajajo, pa gosposki ne naznanijo; — dobro poznajo, da ta ali una dva živita kakor mož in žena, pa tiho denejo, in duhovski gosposki ne povedó. „Kder se greh ne posvari, tam se prederzno greši; greh bo navada, in smert brez pokore.“ Sv. Aug. „Bo pa jeza in zamera, ako kaj rečem,“ je navadni izgovor; ali on ne obvelja. Bolje zameriti se človeku, kakor Bogu. (Djanj. ap. 5, 29.)

3. *Kadar ne posvariš, in greh pregledaš.* Tako grešijo starši iz slepe ljubezni do otrók, kakor stari Heli (I. Kralj 3, 12.); tako premehki redniki in učeniki mladeža, ki jim vso svojvoljo dajo, kakor David Amonu (Kralj. 13, 14) — Tako si hudoba pravico osvoji, kedar čuvaji molčé, in so mutastim pesom podobni. (Eceh. 33. 7—8) — Ako vojšak na straži zaspi, ali pusti sovražniku u tabor, svojo glavo

zgubi — oni pa dušo, kateri greh molčijo, ali ga pregledajo. „O Gospod! očisti me mojih skrivnih grehov, in zadel ptujih prizanesi svojemu služavniku.“ (Ps. 18, 13) — Še hujše je:

II. *Ako ptujim grehom pomagamo.* Domislite si, da bi Jezusa na Golgati vnovič pred vami križali; vi bi pa na mestu braniti, rabelnom pomagali ga na križ pribijati. — Ravno tako storijo:

1. Kteri *greh svetovajo*, kakor Kajfaž judom nedolžnega Jezusa umoriti (Joan. 11, 49). Tako grešijo starši — vražarji — zapeljivci in zapeljivke, nevestni odborniki in prilizovavci. — Gorjé hudobnim svetovavcom! (Prid. 27, 28 — 30).

2. Kteri *greh veljevajo* ali zapovejo, kakor Herodež otročiče poriniti. — Tako grešijo starši, ki velijo otrokom — gospodarji poslom kaj grešnega storiti, tajiti, legati, goljfati itd. (II. Kralj. 11, 14.)

3. Kteri *u greh dovolijo*, kakor Pilatuž u smert Jezusa. Starši vidijo, da dečki prevzetujejo, dekleta se lišpajo, pa jim dopade; — gospodarji vejo za nesramne pote družine, pa jim dajo na ples, cêrkvanje hoditi; gosposka vè, da se na raju greši, pa dovoli, in se vsili grehov vdeleži. Zato je bila s Ahanom tatom vsa žlahta pokončana, ker je u greh očetov dovolila. — Oh koliko je takih grehov — pa tudi kazn med nami, in jih še bo! (Rim. 1, 32).

4. Kteri *u greh napeljajo*, naj bo s besedo ali s izgledom, kakor Putifarjéva žena Jožefa. (I. Moj. 39.) Noroglavi sromake dražijo, da kolnejo — da se tepó; kdo ima greh? — Ako druge šuntaš in jim u hudo serce delaš, koga vpijaniš — ženske napadaš, ali skoz nesramno nošo drug spol u oči pikaš, ali ne grešiš? — „Gorjé svetu zavolj pohujšanja! (Mat. 18, 6.) — In kaj še le, ako se takim smejiš, *jih hvališ*, ki klafajo, nesramne šale vganjajo, druge zasramujejo, itd. „Gorjé vam ki hudobno hvalite, dobro pa grajate!“ (Iz. 5, 20.)

5. Kteri *se greha vdeležijo* skoz pomoč in dobiček, kateri mavho tatom deržé, krivično blago kupijo, poshranijo ali poerbajo — gostivniki, ki nečistnikom, igravcom plajš deržijo, da več izkupijo (Eceh. 13, 19), godeci, ki k grehu godejo, — šivile in šivarji, kateri pohujšlive oblačila delajo. (Ef. 5, 6 — 12) — Kako strašno grešè, ki *drugih grehe zagovarjajo!* kakor krivične priče — prilizovavci — slabi starši, kateri otroke zagovarjajo, če jih kdo po pravici toži, rekoč: „Kaj vam za to! Ti na svoje otroke glej, jaz *pa na svoje*!“ itd. (Prip. 17, 15).

Kakor se kupčevavec vsake priložnosti posluži kaj predati ali kupiti in pridobiti, ravno tako tudi satan zna; njegov dobiček je poguba duš. — Blago hudičevo je greh mnogoverstne baže, p. smertni, vnebovpijoči itd. — Naj več po sveti pa ptujih grehov po svojih pomagavcih razpošle, cele hiše, soseske in duhovnije pohujša in u greh zakopa, — ako ljudje spijo, in greha ne branijo. — Kaj pa Bog stori? — Celo tako hišo — in srenjo kaznuje, kakor Koreta, Datana in Abirona žlahto, ki se je s njimi spuntala; — ako ne časno, pa večno. „Kakor gospoka kaznuje ne le te, ki sami kradejo, marveč tudi one, ki tatom pomagajo; tako bo tudi Bog kaznoval ne le tiste, ki grešé, ampak tudi one, ki iz strahu ali zanikarnosti greha ne branijo. Bodi si sam za se nedolžen, in pravičen u svojem življenji; če pa drugih u dobro ne naklanjaš, kaznovan boš.“ Sv. Krizost.

O bratje in sestre moje! u roko si sežimo si vse prizadeti, vse preterpeti, da le Bog žalen ne bo. Amen.

LI. DVE IN DVAJSETA NEDELA PO BINKOŠTIIH.

Dolžnosti do Boga in cesarja.

Dajte cesarju, kaj je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega Math. 22, 21.

1. Dvem rečem se nikolj zadosti čuditi ne morem: *hudobii ljudi*, ki ne opusté pravici in resnici zank nastavljati; — pa *božji modrosti*, ki se ne naveliča hudobne sklepe ljudem poderati, in uničiti: kar nam den. sv. evangelj prelepo pokaže. —

2. Samo dve besedi Jezus izreče, in zvijačo sovražnikov osramoti. — Oh, vsa človeška modrost — je proti božjej neumnost. (I. Korint. 19—20.) —

3. Te dve besedi: „*Dajte cesarju*, i. t. d. so pa tudi za nas posebno sedajne dni zlate besede; najte, da vam jih danes globoko u serce zapišem. — Dajte naj prej Bogu svoje serce, in poslušajte zvesto božjo besedo!

I. *Dajte cesarju, kar je cesarjevega.* — Bog je na ovem svetu dvojno kraljestvo postavil nam k časnej sreči in u večno izveličanje: *deželsko in duhovsko.* — Kakor imamo dušo in truplo, tako smo udi obdveh. Kraljestva deželskega poglavar so *svitli cesar*, austrianskih velikih držav glava in oče. Mi vsi smo udi in njih deželni otroci. Dolžni smo torej cesarju ko očetu:

1. *Poštovanje in čast.* (I. Petr. 2, 17.) — Ko je Bog Izraelcom kralja dal, je poslal preroka kralja pomazilit in Bogu posvetit. (I Kralj 10, 1) Kralji in cesarji so Bogu posvečeni; za to je David Saula toliko spoštoval. (I Kralj. 24.) — Tudi prvi kristiani so cesarje u visoki časti imeli. „Učimo se gosposki in oblastnikom, ki so od Boga postavljeni, čast dati, ktera jim gre.“ Sv. Polikarp. — Bog ne daj čez cesarja gerdo govoriti! — (Prip. 24, 21.) — Kar smo dolžni cesarju, ravno to tudi cesarskim namestnikom: poštovanje in čast. (I. Petr. 2, 13—17.)

2. *Zaupanje*, da za naše dobro skerbijo. Kder u hiši gospodarju — u deželi poglavarju — u cesarstvu cesarju ne zaupajo, tamo miru, veselja in sreče nimajo. Glava mora misliti in gospodovati, udi pa glavo vbogati, da človek dobro izhaja. — Taka mora tudi u celem cesarstvu biti. — Vsim po volji pa tudi Bog storiti ni u stanu. Hudobni ljudje in pa otroci; — ni jim mogoče dovolj postreči. — Mi pa zaupajmo, da bo vse prav; saj nam je Bog cesarja vižarja dal. (Rim. 8, 28.) —

3. Voljno *pokorščino*. (Rim. 13, 1—6.) Ako pri hiši pokorščine ni, se slaba godi; ravno tako tudi u cesarstvu. Bog hoče pokorščino poprej ko darov. (Prid. 4. 17.) — Pokoren je bil Jezus, božji Sin Pilatužu deželškemu oblastniku — pokorni apostoli — in prvi kristiani; bodimo tudi mi. — Le kadar bi nam gosposka vказala, kar Bog prepové, ali prepovedala, kar Bog zapové, takrat bi imeli Bogu poprej pokorni biti, kakor ljudem. (Djanj. ap. 5, 29.)

4. Dolžno *dacijo*. (Rim. 13, 7.) Dacijo dajamo, ne cesarju, timveč k našemu pridu. Za dacijo imamo gosposko, ki nam pravico spozna — vojšake, ki nam ljubi mir varjejo — učenike, ki nam mladino učé — in toliko vradnikov, kteri za lep red po deželi skerbijo. — Je nam grenko dacijo plačevati, ne pozabimo, da je sladko ljubi mir, pravico i. t. d. uživati. — Za to je tudi Jezus sam dacijo plačal, in nam djal (Mat. 22, 21.) —

5. *Zvestobo*; le zvestoba hišo kakor kraljestvo srečno stori. Bodi si hlapec ali gospodar, kmet ali gospod, vojšak ali cesarski vradnik, zvest imaš biti svojemu cesarju zavolj Boga (Rim. 13. 6.) Kdor cesarja ali pa gosposko goljfa, celemu cesarstvu krivico dela, in huje greši, kakor bi posamesnega vkanil. — Veliki grešniki so vhajovci -- dacije vtajivci — tihotapci — i. t. d.

6. *Molitvo* za cesarja in za vse oblastnike, da bi jim Bog dal potrebno modrost in moč njih težavne, velike dolžnosti dopolniti, (I. Tim. 2, 1—3) — Pravična in modra gosposka je velik božji dar; — pa tudi krivična je

od Boga — naša šiba. Moliti za njo, pa voljno poterpeti nas naša sveta vera uči, — Gorje puntarjem in podpihovavcom! (Rim. 13, 2) —

a) Pridejo hudobni *podpihovavci*, rekoč: „H čemu imamo cesarja? — pokaj gosposko? Sami si lahko gosposko damo, i. t. d. Oj ne poslušajte jih! Take besede je kača Evi dajala. Kraljestvo brez cesarja, srenja brez gosposke, in pa telo brez glave; — hitro ga bode konec. *Mi imamo cesarja od Boga* (Rim. 10, 1) in gosposko od cesarja.

b) Vas hudobneži *šuntajo* se puntati, cesarju in cesarskim oblastnikom nepokorni biti, bežite pred njimi. — Tako je storil Lucifer s svojimi tovarši, rekoč: „Nočem služiti! — Sv. Peter uči: „Bodite vsaki gosposki podložni zavolj Boga; i. t. d. (I. Petr. 2, 13—17.) Puntarija in prekucija je kervava cesta u časno in večno nesrečo.

c) Ako vam malopridneži *branjijo* danke dajati, povejte jim *priliko*, katero je moder mož starim Rimljanom pravil *od udov človeškega trupla*, ki niso hotli za želodec delati; — pokažite jim dober *roj ljubih bučelic*, in ponovite jim Jezusa zlate besede: „*Dajte cesarju, kar je cesarjevega!*“ — pa tudi:

II. *Bogu, kar je božjega*. — Božje je vse, kar imamo, k božji časti smo dolžni vse obrniti. (Ef. 5, 20. Kol. 3, 17) Bogu sliši pred vsim naj imenitnej stvar:

1. *Naša duša*. Čigava je tvoja duša, o grešnik? — Komu si jo pa predal lakomnik — nečistnik — zavidnik — jezov serditnik? — Čigava podoba je zdaj tvoja duša? — Daj jo spet Bogu, očedi jo skoz sveto pokoro — olepšaj jo skoz pobožno življenje. „Kaj pomaga človeku ves svet, i. t. d. (Mat. 16, 26.) — Božji so vsi dnevi našega življenja; posebno pa:

2. *Sveta nedela in praznik*. (III. Mojz. 23, 2—3) — Čigava je sveta nedela, ti šivar — čevljar, kateri celo dopoldne delaš, u večerko po kerčmah greš? — ti vozar, ki si cele nedele na cesti, sebi in živini počitka ne daš? — ti kupčevavec, ki naj več ob nedelah časnega dobička, za večno pa naj vekšo škodo imaš? — vi pijanci — dobrovoljci in prešestniki, ponočni vlačugarji — ali je nedela hudičeva, da po rajih — kegliših — pivnicah hudiču tako skerbno služite? — Dajte Bogu sveto nedelo, in Bog bo vam obilno blaga dal za telo (III. Mojz. 26, 2—10. Iz. 58, 13—14). — pa še več blagra za dušo. (III. Mojz. 26, 11—12. Iz. 56, 6—7.) Dajte Bogu.

3. *Svojo družino*, deco in posle; oni so božji dar. (Sirah. 30, 1. 7—12) — Čigavo je tvoje vbogo dete, ti nesramnica? — čigav je tvoj raz-

puščen sin, ti zanikarn oče? — tvoja razujzdana hčer, ti malopridna mati? — Komu podobna je vaša družina, vi zanikarni gospodarji in gospodinje? — Ali ne veste, da bode Bog enkrat njih duše iz vaših rok terjal? (Eceh. 3, 18—20. — Kaj porečeš, kadar bo na sodbi Bog zaterjal: Daj nazaj sina—hčer—hlapca—deklo, ki sim jih tebi zaupal, te jim pastirja—hišnika postavil! — Boš zamogel odgovoriti: „Tukaj so, i. t. d. (Joan. 17, 12.)

4. Tudi *premoženje* za božjo čast; tudi *življenje*, ako bi bilo potreba. Božje kraljestvo na ovem svetu je sveta kat: cerkva; verni so dolžni skerbeti, da se to kraljestvo spoznanja in čast božja po vsem svetu razšira, da se podperajo misionari s molitvijo in milošnjo. — Koliko krajcerjev si že kaj vložil, misionom u Afriki, ali u Ameriki pomagati? — koliko očenašev izmolil? — Si kaj dal za božjo čast, za lepoto liše božje? — Si se kaj ponosil za sveto vero, ako si slišal, kako sovražnik krive nauke seje? — Kako preklinjavci Bogu čast jemljejo — zapeljivci in pohujšlivci božje kraljestvo razderajo? — Daj Bogu, kar je božjega! —

Preljubi! Dvojnega kraljestva udi smo: nebeškega in austrianskega cesarstva. — Dvojno kraljestvo ljubimo: sveto kat. cerkvo in avstriansko cesarstvo. — Za dvojno kraljestvo skerbimo — živimo in tudi umerjemo: za našo sveto, edino, pravo, izveličansko cerkvo, in pa za našo srečno domovino, slovito Austrio. — Tako bomo dali cesarju, kar je cesarjevega, in Bogu, kar je božjega; Bog nam bo pa dal časno srečo in večno izveličanje. Amen.

LII. TRI IN DVAJSETA NEDELA PO BINKOŠTII.

Od smerti.

Deklica ni umerla, ampak spi. Mat. 9, 24.

1. Kratka, pa strašna beseda je smert. — Smert se ne zogne kraljevih vrat — ne porajta bogastva — ne prizanese mladosti — ne pozabi starosti. — Vse kar na svetu živi — smert pomori. (Sirah. 40, 1—9).

2. Ravno denaš. sv. evangelj nam to resnico pokaže: *boleno ženomertvo dekllico*; bolezen in smert ste si sestri; — spanje pa njuni brat.

— Zato Jezus pravi: „deklica ni umerla, timveč spi.“ — Oj sladka beseda, ki nam grenko smert posladí! — Jeli pa vsaka smert sladko spanje? — Draga je smert pravičnih (Ps. 115, 15) — strašna smert grešnikov. Ps. 33, 22) — Kaka bo pa naša? —

3. Prijatli! smert se nam bliža starim in mladim; soznanimo se s njo, in premislimo danes pred mertvaškim vodrom mlade deklice, ki u smertnem spanju leží, kakor roža za kosoj:

I. *Kako lepa je smert pravičnega — kako strašna krivičnega.*

II. *Učimo se od mertvih pošteno živeti, da bomo mogli srečno umreti.* „Premišljuj svoje posledne reči, in ne boš nikolj grešil.“ (Sirah. 7, 40)

1. *Kaj je smert? Ločba duše od trupla; ločiti se morata; — duša od Boga mora pred Boga — truplo iz prahu zemlje, mora u prah; tako duhovnik na grobu merliča poslové. — Jeli si vidil človeka unirati? — Tako se bo tudi meni in tebi godilo, kadar nama posledna ura doteče.* (Rim. 5, 12)

2. *Kaj je smert? Kazen greha, ktero je Bog pervim staršem napovedal: „Ako bota jedla, bota umerla. — Ker si to storil, se boš u prah povernil, iz kojega si vzet.“* (I. Mojz. 2, 17. 3, 19) — Pervi je umerl Abel — pomerlo jih je milionov brez broja za njim — umerli bomo mi in vsi za nami. „Odloženo je človeku umreti.“ (Hebr. 9, 27). Naj si je kralj — vojvoda — škof — kmet ali berač, mora umreti. — Ali kakor je smert občna — tako razločna; grozna za grešnika, sladka za pravičnega.

3. *Kaj je smert pravičnemu? Konec terplenja in težav, — krivice — bolečin. Premagane so skušnjave — nevarnosti. Veselo se lehko ozira na pretekle dni, kakor večerno sonce. Ljube sabote večer je — večna nedela se začne.* (Ps. 123, 9.)

Začetek veselja večnega. Kakor jetnik rešitve — bolnik zdravja — popotnik očetove hiše — tako se pravičen veseli novega življenja. Tako se je veselil Jezus k Očetu i. t. d. (Joan. 14, 48) sv. Paul s Jezusom biti, (Fil. 1 23) in sv. Alojzi je rekel hvalno pesem zapeti, ko so mu smert napovedali.

Dobre dela ga spremljajo (skriv. raz. 14, 13), rajni znanci in prijatli mu naproti pridejo. — Zato mólijo mašnik umerjočemu: „Pridite svetniki božji, pritecite angeli Gospodovi, i, t. d. — Oh častitliv spredvod iz časnosti u večnost, iz doline solz u očetovo hišo večnega vese-

lja! (Modr. 3, 1.) „Draga je pred Gospodom smert njegovih svetnikov.“ (Ps. 115, 15.)

4. *Kaj je smert krivičnemu! Konec časnega veselja — začetek večnega terplenja*, kakor hudobnemu Antiohu. (I. Mak. 6, 11.) — Za seboj gleda zgublene leta — storjene pregrehe — skopec zapuščen dnar, požrešnik konec vsih dobrih volj. — Krog sebe gleda tovarše, ki mu ne morejo pomagati — mašnika, ktereга se grozi — grehov breme, katero u večnost ponese. — Oh, kako huda je smert onim, ki predobro živé!

Pred seboj vidi ojstrega sodnika — toliko pohujšanih duš — peklenških duhov derhal — pekel goreč — strašno večnost neskončno. — Zato se je Judaž obesil — hudoben Herodež obdivjal u strahu nesrečne smerti. — „Nikolj hujega, ko grešnikov smert.“ (Ps. 33, 22.)

5. *Kakšna bo pa tvoja smert, brat in sestra moja? — Kakšino tvoje življenje, takšna tvoja smert.* „Težko dobro umerje, kdor je hudobno živel; pa tudi nesrečno ne umerje, kdor je pravično živel.“ Sv. Aug. — Ne zanašaj se na svoje premoženje, da bodo svete opravila za tebo najemali: brez prave pokore ti ne pomagajo. (Job. 21, 13) — Ne odlagaj pokore na stare dni; takraj bi grehi tebe zapustili, pa ne ti grehov. Sv. Aug. — Ne zanašaj se na smertno postelo; bilo bi prepozno. „Eden se je posledno uro spokoril, da ne obupaš; pa le eden sam, da se ne zaneseš.“ Sv. Greg. Dokler se Dismas na križu spokori, se njegov tovarš pogubi. — Smert je žetva, ne več setva.“ Sv. Alfons. — Torej:

II. *Učimo se od smerti pravično živeti*, da bomo zamogli srečno umreti. — Kaj nas pa smert uči? Samo dva nauka nam da:

1. *Smert je gotova*; ne uide ji, kar se na zemlji vrodí. — Blizo 1000 milionov ljudi na zemlji živi, vsako leto jih 30 milionov, vsako uro 3400, in to minuto 60 umerje. „Danes meni, jutre tebi“ (Širah. 10, 11—13. — Kako neumno je na smert ne misliti; dokler saj od zibe do pokopališa merjemo. Sv. Greg. — Kako abotno bolniku na smertni posteli smerti ne u misel vzeti, da bi se pripravil. — Bedaki! mislite, da vas bo smert izgrešila, kajti nje nočete poznati? — menite, da bolnika ne bo najšla, ker mu bližno smert zakrivate? — Jeli ni srečnej on, ki ga k smerti obesila peljajo, pa tudi k srečni smerti pripravljajo? — Celó večnost vas bo klel, vi brezvestni vračitelji in lažnivi prijatelji. — Naj vekšo dobroto skažete bolniku, če ga

o pravem času opomnite (Iz. 38. 38, 1), da sv. zakramente vredno prejeme in vse potrebno poskerbli; zakaj: Smert je gotova, ali

2. *Smerti čas je neznan*: ta je drugi nauk, ki nam ga smert da. Eni umerjejo u zibeli, drugi u cvetu svoje mladosti — tretji u naj bolji starosti — četrte smert o palici pobere. (Mark. 13, 33—37.)— Smert doide enega doma, drugega na poti, tretjega u posteli, četrtega na plesu. Ni kraja na suhem, ne na morju, kder bi nas smert ne dobila. — Kako neumno je torej odlagati se za srečno smert pripraviti! — Imajo kristiani molitve, posebne poste in druge pobožbe, da bi poprej zvedeli smerti uro in dan. — Bolje pa je, da za čas smerti ne vemo, in se vedno pripravljamo, ter za srečno zadno uro molimo in skerbiamo. (Mat. 25, 13.)

3. *Kako se imamo na srečno smert pripraviti?* Na to nam sv. Anton pušavnik lepo odgovori: „Vsak dan tako živite, kakor bi danes umerli.“ Cesar Maksimilian si je dal 4 leta pred smertjo rako (trugo) napraviti, in jo je vedno s seboj imel. — Karkolj počneš, baraj s sv. Bernardom: „Jeli bi imel danes umreti, bi to storil?“ Se tebi dobro godi, misli, da ne bo dolgo; — ti je hudo, tolaži se, da dolgo ne terpi; smert bo vsemu konec storila. — *Poravnaj vsak večer svojo večt*, in se s Bogom spravi; kdo vé, če boš vtegnil se še spovedati, ali pa grevengo obuditi? (Ef. 4, 26) — Sdruži se pogosto s Jezusom in prejmi popotnico večnega življenja. (Joan. 6, 52—59. 11, 25—26.) Uči se pobožnih molitvic, ktere te bodo posledno uro tolažile: tri čednosti božje, serčno žalost, i. t. d. Česar se v življenji ne naučiš, ne boš posledno uro razumel. — Čitaj pogosto in *premišluj Kristusovo terpljenje in smert*; — Jezus ti naj lepše oglevalo srečne smerti da.— Tako veselo posledno uro s sv. Paulom porečeš: „Kristus je meni življenje, in umreti dobiček“ (Fil. 1, 21.) Ali tedej živimo, ali umerjemo, smo Gospodovi.“ (Rim. 14, 8.)

Na vsakem križevem potu, ali gori Kalvarii najdemo pri 12. štacionu 3 križe, vidne podobe naše smerti. U sredi umerje *Jezus* — *podoba smerti nedolžnega*; — na desni umerje *Dizma* — *podoba smerti spokorjenega*; — na levi umerje *terdovraten razbojnik* — *podoba strašne smerti nespokorjenega grešnika*. U to šolo hodi, in se srečne smerti uči. — — —

O dobrotlivi Jezus, vslíši me! U svoje svete rane zakrij me! — Se tebe ločiti ne pusti me! — Peklenskega sovražnika ovaruj me! — Ob uri moje smerti pokličí me! Naj z vsimi svetniki bom hvalil te vekomaj. Amen.

LIII. POSLEDNA NEDELA PO BINKOŠTIIH.

Od sodbe.

Prikazalo se bo znamenje Sina človekovega na nebi, in tedaj bodo ječali vsi rodovi na zemlji, in bodo vidili Sina človekovega priti u oblakih neba s veliko močjo in veličastvom. Mat. 24, 30.

1. Neskončno pravični Bog! kaj beremo toliko strašnega u deu. sv. evangelju? — — Malo dni pred svojoj smertjoj Jezus na Oljski gori sedi, in prerokuje dve strašne reči: *terdovratnega Jeruzalema grozoviten pogin* in *posleden konec sveta*. — — —

2. Kako strašno se je prvo prerokovanje spolnilo! — — — Ravno tako natenko se bo tudi drugo zgodilo: *pokončanje sedajnega sveta*, *vstajenje mertvih*, in *posledna sodba*. Pervega spolnitvo nismo skušali — drugo pa bomo videli; oh, da bi le srečno! — „Glejte, poprej sim vam povedal.“ — —

3. Posledna nedela cerkvenega leta je, — konec bo skoraj tudi našega življenja; povzdignimo torej danes svoje glave, in *pomislímo našo posebno sodbo*, pa tudi sodbo celega sveta:

I. *Kdaj bo?* II. *Kakšna bo?*

Nebo in zemlja bota prejšla, moje besede pa ne bodo prejšle, ktere vam u imenu Jezusa govorim.

1. *Kdaj bo sodba?* „Človeku je odločeno kedaj umreti, potem pride sodba,“ sv. Paul uči. (Hebr. 9, 27) — Hitro po smerti pojde duša moja in tvoja na posebno sodbo kakor Lacara in pojedina (Luk. 16, 22 —), da vsakdo prejme, kar si je zaslužil. (II. Kor. 5, 10.) — Tvoja vést se bo izbudila — vse skrivne grehe — že dolgo pozablene razkrila — pokazala tvoje zamude, in te sodniku tožila. Pa tudi tvoje dobre dela te bodo spremljale, in bojo na tehtnico božje pravice djane. (Skriv. razod. 14, 13.) — *Kdo nas bo sodil?* Jezus, ki nas je odrešil, bo razsodil, ali smo pridni ali slabi kristiani, vredni večnega veselja, ali večnega ognja. (Joan. 5, 22) „Grešil sim, in kaj hočem

storiti? — Naj bi se kdo hotel s teboj pripraviti, ne bo ti mogel na jezar edno odgovoriti.“ (Job. 8, 20. 9, 3.) —

Kakor bo vsaka duša posebej — tako bo duša in truplo skupej — celo človeštvo ob ednem sojeno. To posledno sodbo nam Jezus živo opiše. (Mat. 25, 31—46.)

2. *Kdaj bo posledna sodba?* „Dneva in ure tudi angeli ne vedó.“ (Mat. 24, 36. II. Petr. 3, 10.) Pa znamenja sodnega dneva nam je Kristus razodel, in na nje paziti vkažal. — *Znamnja u cerkvi Jezusovi bodo:* Sv. evangelj bo vsim narodom oznanovan; — Judi se bodo preobrnili. — Doma bo pa vera vmirala — ljubezen vgasovala; malo kdo bo pa za véro porajtal — iz prave ljubezni dobro storil. Sv. cerkvo bodo preganjali, in antekrist bo svoje kraljestvo začel. — Oh, koliko ima prijatelov že med nami! — *Na zemlji bodo potresi, vojske in lakote, pusti in prekucije.* — Na nebi bodo otemneli sonce, mesec in zvezde, ki so za človeka stvarjene, bodo tudi pokončane, kadar njega ne bo. —

3. *Kako se bo sodba začela?* Poslal bo svoje angele s trobentoj. i. t. d. (Mat. 24, 32.) — *Perva tromba* bo zabučela, in dalo bo morje svoje mertve — zrak povernil prah človeških teles. (Skriv. raz. 20, 13.) — *Druga tromba* zabučela, in grobi zemlje se bodo odperli. Pride ura, katero bodo vsi, ki po grobih spijo, glas Sina božjega slišali, i. t. d. (Joan. 5, 28—29. I. Kor. 15, 52.) — *Tretja tromba* bo zagromela, in pekel bo dal svoje, od Kajua do Judeža in poslednega nespokorjenca; ki bodo vpili: „Gore, padite na nas! hribi, pokrite nas!“ (Luk. 23, 30.) — *Štarta trobenta* bo zapela; nebesa se odperle, in prišli bodo izvoljeni od nedolžnega Abelna do poslednega pravičnega. — Vse staro bo spremenjeno. (II. Petr. 3, 13.) — Prerrojene bodo telesa za večnost; (I. Kor. 15, 42—43) častitlive izvoljenih, grozovitne pogubljenih.

Sdružile se bodo spet duše s truplom na večno — pravični s neizreklivim veseljem — klele pogublene duše telesa. — Snidili se bodo zopet srečni znanci in prijatelji, starši in otroci, brati in sestre, i. t. d. si veselo roke podajali in Boga hvalili. — Kleli pogubljeni svoje tovarše in zapeljivce. — Angeli bodo odberali pravične nadesno — krivične na levo. Dve ste bile u enem mlinu; edna bo vzeta, druga zaveržena. (Mat. 24, 41—42) — Tako odbrani bodo stali rodovi kakor snopje ob žetvi, in čakali sodbe. — Na kateri strani bomo pa mi? — — —

Prikazalo se bo znamenje križanega na nebi, in vsi rodovi bodo jokali — izvoljeni veselja, pogubljeni od straha pred tim, kar ima priti. — Sedel bo Kristus na prostolu svojega veličastva, (Skriv. raz. 20, 11—25) in dvojne bukve se bodo odperle — evangelja, po kojem

bi bili imeli živeti, in naše vesti, kako smo živeli. — Vsak bo čital grehe vsega sveta, ves svet bo vidil hudobije vsakega. — Pravični bodo nad krivične vstali kot tožniki — priče — sodniki in premagavci. (Modr. 3, 5. 5, 1. Ps. 149. 6.) To bo sodba, pred katero se je sv. Jeronim tresil, rekoč: „Naj pijem ali jëm, ali kar rad storim, vedno čujem trombe glas: *Vstanite mertvi, stopite k sodbi!*“ — Oh, naj bi zadonela tudi u naše serce, spreletela naše pregrešne kosti, in nas izbudila kakor sv. Jeronima k resnični pokori, za sodbo mileno! —

4. *Kako se bo sodba sklenila?* Samo dve besedi bo Sodnik izrekel: „*Pridite!* — *Poberite se!* in vesoljna sodba bo skončana. — Pridite izvoljeni mojega Očeta! i. t. d. (Mat. 25, 34—40.) — Potlej poreče tistim na levisi: „*Poberite se spred mene, prekleti!* i. t. d. (Mat. 25, 41—45.) — *In kaj boše konec sodbe?* Pravični pojdejo u večno življenje u lepi procesii s Jezusom in Mario, in s vsemi angeli u srečno domovino, kder solze ne tekó, ni bolečin ne smerti. (Modr. 5, 10.) — *Zaverženi pojdejo u večno terpenje, s vsemi hudiči u strašen kraj večne teme, kder njih ogenj ne vgasne, njih červ ne umerje.* (Mat. 25, 46.) — *To bo žetva božja,* od ktere Kristus govori. (Mat. 13, 14.)

Kamo pa ti pojdeš čista *nedolžna duša!* tukaj zaničevana in preganjana? — U večno življenje! Blagor jim, ki so čistega serca; Boga bodo gledali. (Mat. 5, 8. Modr. 4, 1.) — Kamo ti pojdeš, pobožen *spokornik in spokornica.* Ti u solzah pokore svoje grehe umivaš, po ojstri poti pravičnega življenja hodiš? — Veselo pojdeš u sv. raj; kaj ti Bog noče smerti grešnika, marveč, naj se spokori in živi. (Eceh. 33, 11.) — Kaj tebe čaka, *skerben kristian,* ki si za nebesa neprenehoma zaklade naberaš? — Vesela žetva sv. raja; kdor tukaj obilno seje, bo tudi tam obilno žel. (II. Kor. 9, 6.) — Pogubljeni bodo za njimi gledali, se prestrašili, in čudili, rekoč; „Ti so, koje smo nekđaj zasmehovali, i. t. d. (Modr. 5, 2—5.)

Pogubljeni se bodo preklinjevaje in obupovaje vsuli u družbi hudičev u peklenski brezden neskončnega terpenja. Vranko! kamo pa ti pojdeš, o zastaran pijanec? — Milko! ti razujdan zapeljivec, kaj tebe čaka? — Brigita, ti jezičnica! — kamo misliš ti priti? — Oh ne motite se! (I. Kor. 6, 9—10.) — Kakoršno življenje, takošna smert, takošna tudi neskončna večnost. — Sedaj je še čas pokore — milosti; — vrata večnosti se bodo zaklenile, ostala bo le večna pravica — večna resnica: — „*Nebo in zemlja bota prejšla, moje besede pa ne bodo prejšle.*“ (Mat. 24, 35.) Amen.

B.

OGLEDALO

blaženih mož in žensk, nekšnjim u spomin,
sedajnim u posnemo.

Takih izgledov se imamo tudi mi deržati, bratje! zapisano je namreč:
»Svetim se pridružite, zakaj kateri se njih deržé, se bodo
posvetili.« In sopet na drugem mestu govori: »Z nedolžnim boš
nedolžen, in z izvoljenim boš izvoljen, in z razujzdanim
sé boš razujz dal.« Zategadel se pridružimo nedolžnim in pravičnim, oni
namreč so izvoljeni božji. — Sv. Klemen u svojem listu na Korinčane. 46.

LEONARD HODIŠČAN.

XLVI. SOLNIGRAŠKI VIŠI ŠKOF IN ROJEN SLOVENEK.

Ako greš iz Celovca na *Vitrinje*, prideš čez dobro uro od tod do majhnega in prijaznega jezera, in tik jezera zagledaš majhno vas, ki se *Hodišče* zove; Nemci pa ji pravijo *Kajčah*. Tu je bival svoje dni *Hodiški* rod, ki je zavolj svojih slavnih del visoko slovel, in pognal mnogo zalih korenik, in odredil mnogo imenitih možev: med vsimi vendar naj imenitniši brez dvoma so bili Leonard, poznejši solnigraški nadškof. Ker jih slovinci, dasiravno so bili naši, le malo poznamo, nam bodo Drobintince nekoliko povedale od njih djanja in življenja.

Bili so rojeni okoli l. 1436 u starem *hodiškem* gradu, od kterega vendar zdaj ni nobenega slěda več. Skerbno so jih njih starši učili, in perve zerna pobožnosti u njih mlade serca vtisnuli; kakor hitro pa se je njih dušna moč razvila, so morli u šolo; zakaj naj bo deček tudi bogatih staršev in žlabtnega roda, učiti se le mora in uriti, sicer bo malo prida iz njega. —

U bližnih *Vitrinjah*, u *Brezah* pri *Dominikanih*, kterih učenos je tada se po širokem slišala, in u *Doberlivesi*, kder so *vredjeni korarji* šole in samostan imeli, so svojo glavo izbistrili in mnogoverstnih znanost si pridobili.

Mnogo vědeti in lepo se zaderžati, je mladenčev naj veča čast; vse jih rado ima, vse z veseljem sprejme, in naj poterkaajo na vrata tega ali unega stana, gladko se jim odpro. Naš *Leonard* so poterkali l. 1460 na samostanske vrata u *Doberlivesi*, so bili od ontod bivajočih *vredjenih korarjev* prijazno sprejeti, in so edno lěto potem ravno velikonočno nedeljo slovesno pred altarjem obljubili, da hočejo z božjo pomočjo po njih vodilih živeti vse dni noter do smerti. Kako so u svo-

jem novem stanu se sukali in obnašali, kako dopolnovali svoje dolžnosti, nam stare pisma sicer ničesar ne naznanjajo; vendar se lahko razsodi iz tega, da po preteklih dvajsetih lëtih, to je 1. septembra 1481, so bili od svojih sobratov njih *predstojnik* izvoljeni.

Tada so bili za *podjunsko* dolino žalostni časi; ljuti Turki namreč so jo bili ob kratkem trikrat preklatali, so l. 1483 vnovič primahali, pri *Mohlčah* se všotorili, in delali grozovitno in gerdo, kakor smo mnogokrat že slišali in brali. Mnogo ljudi, mladih in starih, možkih in ženskih so ali pobili ali gnali seboj u daljno Turčio; in ti, ki so jim ušli, niso razun svojega življenja ničesar oteli, in jim ni družega ostalo, kakor za beraško palico prijeti, in dobrih ljudi za milošno prositi. Gosp. *Leonard* so bili vsmiljen oče vsim, ki so iskali njih pomoči, so jim rane celili, solze obrisovali, oblačili jih in nasitovali; bili so, da kratko povëm, viden angelj božji za *Doberloves* in vse sosedne fare in vesi. — Ali ne samo dobrega serca so bili, timveč tudi jasne glave; so veliko vëdeli, znali za pero na pravem koncu prijeti, in bili sosebno u cerkvenem pravoslovju tako podkovani, da razni višipastirji, zlasti pa *solnigraški* nadškofi so jih vpotrebovali za svojega pooblastenca in posrednika zdaj u tem zdaj u unem opravilu. Tudi so bili viši namestnik *oglejskega* nadškofa za vso *podjunsko* dolino, in vseskoz se tako vedli in obnašali, da so svojim višim vstregli, pa tudi blagor svojih podložnih pospešili.

Devet lët so bili predstojnik ali prošt u *Doberlovesi*, pridni nad vse in polni gorečnosti za božjo čast in zveličanje bližnega, kar pride l. 1490 glas iz gornih krajev, ter jih zakliče me l korarje stolne solnigraške cerkve. Ali komej so u *Solnigrad* došli, jih težko opravilo že čaka; njih tovarši namreč jih pošljejo brez pomude u *Rim*, prosit svetega očeta, naj bi blagovolili jim nazaj dati stolno prošitjo, od ktere je do tistihmal nek francozsk kardinal dohodke dobival; in ker so papež milostno dovolili u njih prošnjo, so bili gosp. *Leonard* izvoljeni za stolnega prošta od svojih tovaršev. — Res da visoka je čast, stolni predstojnik biti stare in slavne solnigraške cerkve; vender gosp. *Leonard* so še višo dosegli.

Nadškof *Žiga II.* so 3. julia 1495 umerli, in komej so jih pokopali, se korarji zberó, voliti novega nadškofa in vladarja; takrat namreč so bili solnigraški nadškofi tudi u deželskih rečeh in zadevah neodvisni gospodi. Da bi se pa volitva preveč ne mečkala in na dolgo ne zavlekla, so pooblastili petero modrih, razumnih in pobožnih možev, da oni naj volijo po svojej previdnosti novega nadškofa in vladarja; in

res! že 7. julia 1495 so bili dosihmalni stolni predstojnik *Leonard Hodiščan* ednoglasno izvoljeni solnigraški nadškof in deželski oblastnik, kar očitno priča, kako visoko in občeno obrajtani so bili.

Veliko je bilo veselje duhovščine in ljudstva, slišati da stolni predstojnik gosp. *Leonard* so postali njih duhovski in deželski gospod; ali le prenglo se je veselju žalost pridružila. Strašna kuga se prikaže, se razširi po Solnigraškem in bližnem Bavarskem, in daví in mori tak grozovito, da mnogo jezar jih je na mertvaški voder položila, in mnogo jih bežalo na vse plati pred njenim smertnim želom. — Zavolj te strupene kuge in zavolj občnega straha so gosp. *Leonard* svoje posvečenje u nadškofa za nekoliko časa odložili, poskerbeli kar je bilo potreba u postrežbo bolnikov, potem pa, ker so imeli mnogoverstnih opravkov na raznih krajih svojega posestva, na Koroško se podali, in bivali u *Brezah* kakega polléta. O velikonoči l. 1496 so vernili se u Solnigrad, in so bili drugo povelikonočno nedeljo z veliko slovesnostjo nadškof posvečeni.

Njih prva skerb se je redovnikom obernila; prepričali namreč so se u *Brezah* in poprej že u *Doberlivesi*, da mnogo samostanov na Koroškem, zlasti benediktinskega reda, slabo dopolnova svoje dolžnosti: zategadel so še l. 1496 ukazali *Virgili-u*, slavnemu apatu *šent-peterskega* samostana u Solnigradu, pregledat iti vse koroške samostane, ter jih vrediti in vdihniti jim boljšega duha. Prav so imeli; kajti sv. véra in prava pobožnost nimate terdnejše podpore, kakor so samostani, ki se véstno in natančno deržé svojih vodil: ali tudi peklensko gnézdó so in u veliko spodtiko vsemu ljudstvu, ako ne živé po postavah svojega reda in se na posvetno obernejo. — Tudi so jeli tega léta u taboru „*Visoki-Solnigrad*“ nove stolpe in zidove staviti, in dali velik prekop u skale vsekati; l. 1497 pa so pustili u mestu izzidati veliko in verlo poslopje, katero se je zvalo po njih „*hodiški dvor*,“ in se zove znabiti še zdaj. Mesto je mnogo pozaljšalo se po tih stavbah, vbogi pa so prisluzili si mnogo dnarja.

Na to so hude tožbe vstale zoper *jude*, da oderajo in ogoljfavajo ljudi, onečastijo presv. rešno telo, oskrunovajo in moré kristianske otroke, ponarejajo pisma in pečate, in mnogo drugega; zategavoljo so nadškof *Leonard* spoznavši, da tožbe so resnične, l. 1498 zapodili vse židove iz svojih dežel, dasiravno so zgubili veliko lepih dohodkov, ktere so dobivali od njih. Nekoliko nadomestiti to zgubo, so rudarije se lotili, so sklicali l. 1500 vse svoje rudokope in umne može, in se

posvetovali z njimi, kako bi se dala ruda z boljším vspelhom kopati; ter so res tako srečni bili, da so močno obogatili in vlekli samo iz *Gaštajna* lëto na lëto 80,000 zlatov. — Dnar, kterege so dali oni kovati, je bil povsod visoko obrajtán; takó dobro zlato in srebro je bilo u njem. Tudi morám spomnuti, da drobižu, kteri je bil pod njih vladarstvom skovan in je veljal štír krajcarje, je bila ena repa vtisnjena; zato so mu rekli u naših krajih „*reparji*.“

Vendar svojega dnarja niso zaperali u železne skrinje, tudi ne na kupe skladali; timveč obrnili ga ali u božjo čast ali u prid svojih podložnikov. — L. 1500 je ravno na bilo pred Velikim-Šmarnim neznanó deževati jelo, in deset dni zaporedoma kakor iz vedrice lilo, táko da je reka *Salca*, ktera skozi Solnigrad teče, svoje bregove prestopila in storila neizrekljivo veliko nesreče; nadškof *Leonard* so jo dali zagradiť od *Halajna* do *Titmaninga*. L. 1501 so papež *Sander VI.* sveto lëto razpisali; nadškof *Leonard* so mnogo med vboge, mnogo med cerkve razdali. L. 1502 so u *Visokem-Solnigradu* novo cerkvo postavili, in posvetili jo na dan sv. Jarneja u čast sv. *Jurja*.

Ali še več drugih cerkev so dali ali novih postaviti, ali starih in zanemarjenih popraviti in olepšati. Znovega izzidali so cerkvo sv. *Boštjana* u Solnigradu, sv. *Erazma* u Norinii (Neringi) na Koroškem, kapélo u *brežkem* gradu, in sprelepo cerkvo Matere božje na *Viščah* (Vajčah), ktero so dali postaviti vsled storjene obljuje. Ko so namreč u svojem gradu *Tagenbrunu* bivali in slišali, kako po divjaško razdelovajo Turki po raznih krajih in deželah, so zaobljubili se, da ako Bog njih dežele in posestva pred njimi obvaruje, bodo dali Marii u čast cerkvo zidati na tistem mestu, na kterem bodo zjutraj ko se zbudé, perve sončne žarke zagledali. Zagledali so jih na višavah, ki nad *Hitenbergom* kipé; in lepo so dopolnili, kar so obljubili. — Kdor toliko za cerkve oberne, in tako živo zaupa u Boga kot oni, je nedvomljivo pobožnega serca in naše pohvale vreden.

Tudi so dali mnogo mest ali znovega obzidati, ali njih staro in razrušeno zidovje popraviti, kakor *Šent-Andrež*, *Breže*, *Kamen*, *Stari-dvor* in *Tagenbrun*, na Štajerskem *Lipnico*, *Nemško-Podsredo* i. t. d. naj več zato, da bi se bile ložeje branile Turkom, kteri so tada po raznih krajih in deželah nevsmiljeno razsajali. — Cesarju *Maksimilianu I.* so posodili 50,000 goldinarjev; da bo gotovo plačal, jim je zastavil *Ptujsko* mesto na Štajerskem in *Gmind* na Koroškem. U *Gmindu* je grad pogorel, oni so ga dali l. 1507 sopet izzidati, in ko so meščani bolnišnico napravljali, so nadškof gosp. *Leonard* veliko pripomogli.

Bili so ročni k vsakemu dobremu delu, in dasiravno so imeli lepe dohodke, so za se le malo potrebovali; timveč potrosili vse ali med vboge ali cerkve ali podložnike svoje. Nekaj zato da bi njih podložniki si kaj zaslužili, nekaj pa tudi da bi svojo žlahto oveselili, so sozidali zalo in veličastno grajšino, ki se zove „*Tancenberga*“, in leži na malem griču *Gospejsvetški* cerkvi ravno u obraz. Tako krasna in veličanska je bila, da bila je prislovica med ljudstvom: *grajšina Tancenberga ima dvorov, kolikor je mescov, vrat kolikor je tednov, in oken kolikor je dni u letu*. Še se kaže prostorna dvorana, u kterej so l. 1563 *Hodiščani* pogostovali nadvojvoda *Karlina* in vse koroške žlahtnike; še je viditi spavnica vsa s čerovim lesom vložena, u kterej je *Karl* prenočil. Kako bogati so bili in koliko dnarja imeli, se netežko sklene iz tega, ker sploh se je govorilo o njih, da pot od *Tancenberga* do *Celovca* bi obdlačili lahko srebrnimi tolarji. — Koliko bogastvo! vendar ono ne vsreči nobenega, tudi *Hodiščanov* menda ni; kajti odmerli so, razsulo se vse njih blago in na ptuje roke prišlo, samo kar so dobrega storili, jim je ostalo. Pač resnično, kar sv. Joan (I. 1, 16.) piše: „*Svet preide in njegova želja, samo kdor božjo voljo dopolni, ostane vekomaj*.“

Kako močno so nadškof *Leonard* si prizadevali, božjo voljo dopolnovati, lahko vidimo iz tega, ker so nekokrat sklicali vse svoje podložne škofe, se posvetovati z njimi, kako bi se imeli duhovniki obnašati, kako podučevati ljudstvo in zlasti mladež, da bi Boga čedalje bolj spoznovali, lepše živeli, in časno in večno srečni postali. Kolikor se je izpraznil škofov sedež pod njih višoblastjo, so vselej mnogo molili in prosili Boga, da bi jim naznanil moža, kateri je naj vredniši take visoke in važne službe in časti: dobro namreč so vědli, da posebno škofi imajo biti luč, ktera se na svečnik postavi in mora svetiti blizo in daleč; ako tedej slabo berli ali clo vgasne, ima sovražnik odperto polje, in naseje ljulike, kolikor je hoče: dobro so vědli, da škofi imajo biti sol, s ktero se solé duhovniki in věrniki; ako se tedej sol spridi, s čim se bo solilo? Z rimkim papežem so bili u vednej edinosti, zatoraj tudi *pizanskega* zbora niso hotli obiskati.

Na vse stanove so obračali svoje oči, povsod poravnavali kar so v gledali krivega ali napčnega. Pri *benediktinih u šent-peterskem* samostanu so hude homatije vstale, in se je marsikaj pripetilo, kar se ne spodobi za redovnike; gosp. *Leonard* so stopili ojstro na noge, so jih prisilili, da so morali izvoliti si apata, in temu naročili, s hudoj strahovati svoje nepokorne sinove. — Solnigraški korarji so do tistihmal

samostansko po redu sv. Auguština živeli; papež *Leon X.* so jih l. 1514 odvezali tih vodil in obljub, ter jim dopustili, da sméjo posamni u hišah živeti: nadškof *Leonard* pa so blizo pet lét se vstavljali, misleč da vkupno življenje duhovnikom bolj vede, jih bolj gotovo na pravem potu ohrani in padca obvaruje. Ko so pa vidili, da nobena ovéra nič ne pomaga, so sicer odjenjali in dovolili u premenbo; sami pa so zvesti ostali svojim obljubam, in svojega samostanskega oblačila niso slekli noter do smerti. — Gotovo lepo znamenje njih pobožnega duha!

Še moram opomnuti, kako miroljubni so bili in kako skerbno se vojske ogibali, ker so vidili svojimi lastnimi očmi, koliko nesreče so Turki in Madžari po Koroškem napravili. Ko je l. 1502 njih najemnik *Juri Visbek*, togoten in visokoteleč mož, se kavsati hotel in po njih deželah ropati jel, so raje se pogodili ž njim in mu plačali lep dnar, samo da so obvarovali pred nesrečnoj vojskoj svoje podložnike. — Ko je l. 1503 bavarski vojvoda *Juri* odmerl, se je njegova žlahta za njegovo zapuščino pipati jela, in huda vojska se vneme. Mnogo deželskih in duhovskih knezov se je te vojske vdeležilo, in cesar *Maksimilian I.* sam hudo si prizadjal, tudi nadškofa *Leonarda* zamotati u njo: ti pa so tak razumno ze vedli, in tak dolgo se poganjali, dokler se je žlahta vmirila in u lepem zastopila. — Tudi solnigraškim meščanom, ki so spuntali se zoper njih, so večdel prizanesli. Mislim, da tudi njim velja: *Blagor mirnim, kajti otroci božji bodo imenovani.*“ Mat. 5, 9.

Med tim so nadškof *Leonard* postarali se in njih leta dotekle; zategadel so l. 1514 od papeža *Leona X.* sopomočnika dobili, *Matevža Langa*, ki je bil cesarski svetovavec in *kerški* škof; vendar so potem še pet lét živeli. Naj raje bivali zlasti svoje posledne léta so na *Visokem-Solnigradu*, kder zdrava in čista sapa hlidi in se očém prostrano polje odpre. Visoke planine in nizke ravnine; temne hoste in zelene trate, veličastne cerkve in zale poslopja se prijazno krog grada versté in razveselé marskako bolano serce. Tudi nadškofu *Leonardu* je ti prijetni kraj marskake oblake raz čela zapodil, in marskako grenko uro poslajšal, zato se jim je posebno prikupil, zato so ga mnogo popravili, pre naredili, izlepšali in zázidali va-nj okolo 26,300 gld. Med mnogimi lepimi rečmi, ktere so bili dali ondi napraviti, posebnega spomina vredne so umetne orgle „*rog*“ imenovane, ktere so veselo zapele slednibart, kolikorkrat je juternico ali večno luč odzvonilo; so delale meščanom kratek čas, pa jih tudi k molitvi budile. Dan današni so sicer obmolknule, vendar njih ostanki se menda še vidijo.

Ker so bili nadškof *Leonard* vedno na *Visokem-Solnigradu*, jih je smertna kosa tudi ondi zasačila, in jih 8. junia 1519 na mertvaški voder razpela. Pokopali so jih u stolnej cerkvi, u kapeli sv. Jeronima, katero so dali oni sozidati. — Bili so 24 lēt solnigraški nadškof in gospod, dober pastir svojih ovčie in skerben hišnik nebeškega Očeta, od kterega so mnogo talentov prijeli. Kakor sv. apostol Paul so tudi oni se dobro vojskovali, věro shranili in srečno dokončali svoj tek, zato se nadjati smēmo, da pravični Sodnik je zaklical tudi njih u sveto nebo, ter jim dal venec življenja, kterega je pripravil od začetka sveta vsim, ki njega ljubijo. — Da bi se bilo zgodilo!

Rozmar.

II.

JAKOB RORMEISTER,

IMENIT CELOVŠK FAJMOŠTER.

Med slavne može, s kterimi se zala *junska* dolina lahko ponosi, se po vsej pravici tudi rajni *Jakob Rormeister* (Rormajster) uverstiti smejo. Učenih knjig sicer niso sestavili, kakor g. Marko Hanžić, s kterim sta u bližnej žlahti bila; toliko marljiviši pa so u vinogradu Gospodovem bili, in vseskoz in poyvod se vedli in obnašali, kakor dober in skerben dušni pastir; zatorej mēnim, da Drobtince so njihov spomin ohraniti dolžne.

U prijaznej *Doberlivesi* so l. 1631 se rodili, kder so njih starši lepo in veliko kmetijo imeli. Ali ne samo premožni, timveč tudi umni in modri so njih starši bili, kar se iz tega lahko sklene, da svojega denarja in imetja niso na kupe skladali, kakor žalibog! toliko bogatinov navado ima: marveč dobra izreja svojih otrok je bila njih perva skerb, in mnogo krajcarjev in goldinarjev so potrosili, da so njih otroci potrebni poduk prijeli. Kaj pa tudi pomaga staršem, kaj otrokom, skrinje polne rude in shrambe polne poljskih pridělkov imeti, ako je glava prazna, in serce puhlo in piškavo? — Brihtna glava in pošteno serce je človeka naj vekše bogastvo, naj varniše ga pelje po polznih potih zemeljskega življenja, in naj gotoviše mu vrata u večno srečo odpre.

Tada so graške visoke šole močno slovele; zategadelj so tudi oč Rormeister svojega nadepolnega sina *Jakoba* u Gradec poslali, ondi viših znanost in vědnost se naučit, in po jasnih naukih umnih učiteljev pridobit si prave in istinite modrosti. Mladi *Jakob* so pa tudi lepo in verlo se obnašali, pridno in nevtrudljivo se učili, in tako veselo napredovali, da niso le latinske, modroljubne in bogoslovne šole slavno doveršili; timveč visoko čast dosegli in postali *bakalar**) svetega pisma. — Kako veselo pač, ako se mladenči dobro uče, pridno napredujejo u potrebnih in koristnih znanstvih, in se zraven tud čedno in bogoljubno vedejo, kdo bi jih rad ne imel? Da se pa ti namen doseže, je treba tudi pri šolskem poduku ven in ven božjega kraljestva in njegove pravice iskati, in vsak predmet z lučjo sv. věre razjasnovati, ako ne, se mladost namesti se požlahniti, lahko pokvari ali navdahne kakih napčnih naukov. Neke lęta sem se u večini naših šol zvun kateketičkega poduka od prave sv. věre skorej besedice ni zinulo, in se je sploh tako govorilo in učilo, da vsak Luteran ali Kalvinec ali Turk bi jih bil lahko obiskal; zato pa tudi vidimo, da mladina, ki se je te lęta po učilnicah izurila, je mnogo vědla, prave pobožnosti pa malo imela, — podobna je ladji, ki sicer polna blaga ali brez jadra in vesla po nezmernem morju plava, in pride ali tolovajem u pest, ali se na kakej skali razbije, ali se u strašne globine pogrezne. Ako hočemo boljši zarod imeti, mora u prihodno to drugače biti; učitelj mora vse svoje predmete u duhu pobožnosti razlagovati, in potrositi jih soljo sv. věre; on mora svojim učencom vedno kazati z enim perstom na Boga, z drugim pa na njegovo sveto cerkvo, da jo poštujejo in ljubijo kakor svojo mater, ter jo imajo kot svojo naj zvestejšo prijateljico u raznih zadevah svojega potovanja na zemlji: on jih mora, da kratko rečem, u šoli in zvun šole tako vaditi in voditi, da dan na dan pobožniši in Bogu podobniši prihajajo. Takemu učitelju prijazno roko podamo in rečemo: Slava!

Taki izverstni učitelji so bili svoje dni očeti Jezuiti, pri kterih se tudi rajni *Rormeister* u šolo hodili. Kterega lęta ravno da so šole izgotovili, kterega mašnik posvečeni bili**) in kde novo mašo imeli, se nikder zapisano ne najde, in se tudi iz tistikratnih pisem določiti ne

* Bakalar, iz latinske besede „baccalaureus“ ima u raznih časih in u raznih deželah sicer razne pomene; naj pogoje vendar pomeni bogoslovca, ki je na naj bližnej stopnji, postati doktor sv. pisma.

** Pozneje sim najšel, da so bili 15. julia 1657 u Gradcu mašnik posvečeni. Pis.

da; ednako malo se vč, kde so perve lčta opravljali duhovsko sluŹbo: toliko pa je gotovo in dognano, da so kmalo postali fajmoŹter u *Globasnici* in potem u *GuŹtanju*, in so bili sedemnajst lčt glavni namestnik oglejskega Źkofa za podjunsko dolino. — Pridejo duhovnik Źe le trideset lčt stari na tako častno stopnjo, Źe mora kaj posebnega biti. Res je sicer, da nekterega nenavadna sreča iŹče, res da marskakemu visoki stan kaj pomore, redoma vendar so taki gospodi ali visoko uče- ni, ali sosebno poboŹne in čedne obnaŹe.

Kako so se vedli ves čas, kar so bili fajmoŹter u *Globasnici* in *GuŹtanju*, kako bili goreči za boŹjo čast in zveličanje bliŹnega, in koliko duŹ pridobili Bogu u spovednici, na priŹnici in po drugih potih duŹnega pastirstva, ni sicer nobeden s peresom zaznamoval, nobeden u kamen vsekali; ali kdor prevdari njih izverstne duŹne zmoŹnosti, in premisli veliki zaup, kterege so pri svojih viŹih imeli, lahko razsodi, da niso kriŹem rok derŹali, timveč slavno dopolnili svojo nalogo. Cesar *Leopold I.* sami so priznali njih velike zasluge za blagor cerkve in derŹave, in povernuti jim saj nekoliko njih trud in prizadetje, so poklicali jih u *Celovec* na mestno *faro*, ki je tada močno slovela in obilno dohodkov imela.

O svetem Jurju l. 1678 so prijeli ključe nove fare, in kmalo na vse strani krepko stopili na noge. Njih perva skerb se je na cerkvo obernila; farna cerkva namreč je bila Źe silno slaba, vsa razpokana, in malo malo da se ni razsula; tudi kar je premoŹenja imela, je bilo u slabih in negotovih rokah. Nič boljŹa, znabiti Źe slabŹa sta bila zvonika ali stolpa, tako da so primorani bili, zvonove odstraniti in shraniti jih na mertviŹču u nekem lesenem poslopju. Gosp. *Rormeister* so priŹli vsemu u okom, so vredili cerkvene dohodke in postavili novo cerkvo in nov stolp; koliko dela in skerbi to naredi, koliko denarja se potrebuje in drugoverstne priprave, ne bom tu razkladal; kajti je dobro znano vsakemu, kdor je pri takem poslu Źe bil. Več ko sto pisem so razposlali na domorodce blizo in daleč, prosivŹi jih milih darov, so doloŹili iz svojega 1515 goldinarjev, in koliko storili drugih stopinj, vč Bog sam, pred kterim nobeno dobro delo ne zgubi svojega plačila. — Dno kopati so jeli 8. julia 1692, in ogelni kamen poloŹil je *Joan Miroslav grof Ursini RoŹenberŹki* 30. julia: zaznavŹi pa, da prostor je mnogo pretesen, so kupili *Rajnerjevo*, *HalerŹtanjevo* in oddelk *Gajsrukove* liŹe, poderli jih staroj cerkvoj vred, in iz njih razvalin je izrastla sedanja nova cerkva, in bila posvečena o MalimaŹi l. 1697 po

labudskem knezo-škofu *Francu Gašparu Stadion-u*. Za cerkveno poslopje, kakor svedoči njih dnevnik, so razdali 12,398 gld.

Prihodno leto 1698 so tudi stolpa trdno se prejeli, kterege dno so sicer že l. 1692 položili; ali stavba njegova je šla dosihmal le malo od rok. Čveteri kamnitni stebri, na kterih sloni stolp, so dali mnogo dela in vzeli mnogo denarja; šele l. 1703 je bilo prvo nadstropje gotovo. Posihmal pa je hitrejše kviško se vzdigoval, tako da so na bilo pred Kristusovim vnebohodom, to je 11. maja 1706 že bili zvonovi u njem, ter prijazno pozdravili mesto in bližno okolico. Popolno vendar dodelan in sedanjo visokost od 48 sežnjev in dveh črevljev dosegel je bil konec l. 1709. — Potroškov izkaže njih dnevnik 15,206 gld. — toda marskaki izdavek, kakor post: za kositar, je očitvidno izpuščen; za železno hodišče okrog stolpa pa je dala mestna gosposka 450 gld.

Ali dasiravno je stavba cerkve in stolpa pobrala jim mnogo dragega časa, in naredila jim veliko truda in skerbi, vendar ne smemo misliti, da družega niso delali ničesar: timveč ven in ven so bili pridni, in vseskoz se vedli in sukali kakor skerben gospodar. — Vredili lepo so farne pisma, in rešili pogube marskako drago starino; spisali knjigo polno vodil u rabo nastopnikov svojih, in dnevnik vsih duhovnih opravil pri mestnej fari, sestavili dnevnik duhovskih opravil u mestnej bolnišnici; imenik bratovšin in dobrotnikov cerkve; sestavili naposled tudi zgodovinsko knjigo celovškega mesta in fare, in naj važniših tističasnih dogodb; in še marsikaj družega: ali žalibog! skoraj vse njihovih spisov se je po nevgodi časov pogubilo.

Ravno tako marljivi, kakor u pisanju, se bili na polju dušnega pastirstva. Kdor nekoliko pretuhta in premišljeva, lahko vidi in spozna, kako težka butara raznoverstnih opravil in dolžnost sloni na fajmoštrovih ramah; zdaj je treba razlagovati božjo besedo u pridgah in kerščanskih naukah, zdaj spovedovati, zdaj obiskovati bolnike, zdaj se vkvarjati z otrocemi u šoli. Kmalo je treba kakega podučiti, kmalo kakega posvariti; enega tažiti, drugega u strah vzeti. Se razkrušijo zakonski, fajmošter jih imajo soediniti; se zgubé mladenči in deklči na slabe pote, dušni pastir jih ima zaobernuti. Gosp. *Rormeister* so bili vsim vse, bili ogledalo dobrega in skerbnege dušnege pastirja. U pohvalo njih truda in prida so jih počastili tudi *solnigraški* nadškof, ter izvolili za svojega svetovavca. — Verh tega so bili spovednik u samostanu gospá Uršulinare, ktere so u Celovec l. 1678 došle. Gotovo da niso praznovali!

Naj lepša cvetlica vendar u vencu njihovih čednost je njih rado-
darnost; ona cvete in bo cvetela na vse věke. Dokazati da je to gola
resnica, sledé tukaj njih zavodi ali milodari:

1. Cerkvi sv. *Katarine nad svetim Mihelom pri Pliberku* (Pribregu)
so izročili 1047 gld. Od obrestov dobé nekaj ontodni duhovnik proti
tem, da imajo brati sv. maše za njih in za celo žlahto, nekaj dobi
cerkva za svetilo, nekaj cerkovnik, nekaj fajmošter u Doberlivesi za
duhovne opravila, ktere se imajo deržati pri devici Marii na Gori.
Zraven tega so podarili cerkvi sv. Katarine mnogo mašnega oblačila,
k novemu altanju 112, in k novemu žagrabu 139 gld.

2. Pri koroških deželnih stanovih so l. 1692 naložili 3400 gld.
proti tem, da se od obrestov dva šolca u *graškem rejšiču* (konviktu)
z vsim potrebnim previdita. Rejenca imata biti njih žlahte, ako pa ni
iz žlahte nobenega, se odbereta ali iz *doberleveške* ali *šentkocianske* ali
globasniške ali *šitareveške* ali *kamniške* ali *gališke* ali *švabečke* ali *gu-*
štanjske fare.

3. Pri koroških deželnih stanovih so l. 1695 naložili 1400 gld.
proti tem, da se z obrestmi preskerbi en bogoslovec u *celovškem seminišču*.
Bogoslovec ima biti njih žlahte, ako pa ni njih žlahte nobenega, se
vzeme iz gori imenovanih far.

4. Koroškim deželnim stanovom so l. 1696 posodili 500 gld.
obreste pa izročili *bratovšini presv. rešnega telesa u Celovcu* s tim, da
lěto na lěto nekaj za sv. maše da, nekaj pa oberne za olupšanje pro-
cesij sv. rešnim telesom.

5. Koroškim deželnim stanovom so l. 1702 posodili 2800 gold-
obreste pa obernili za dva bogoslovca u *celovškem seminišču* s pogod-
bami, kakor zgoraj pod številkoj 2.

6. Desetino, ktero so lastno imeli po *guštanjski* okolici, so l.
1704 izročili fajmoštru u *Libeličah*, Kadeli Valentinu, s kterim sta u
bližnej žlahti bila, proti tem, da opravijo u *guštanjski* cerkvi vsako
lěto bilje in tri černe maše za njimi, in podaré ontodne vboge; tretjino
pa smejo za sebe obderžati. Za *Kadeli-om* stopi bližni sorojak u to
pravico; ako pa žlahta odmerje, jo dobé fajmošter pri *Materi božji*
na jezeru.

7. L. 1705 so posodili koroškim deželnim stanovom 1000 gld. —
Od obrestov dobé nekaj *gališki* fajmošter za večne maše, nekaj tamo-
šna cerkva, nekaj ubogi.

8) L. 1707 so naložili pri koroških deželnih stanovih 3000 gld.— Od obrestov dobé nekaj *globasniški*, *doberliveški*, *šentkocianski*, *gališki*, *šitaraveški* fajmošter, in duhovnik ali beneficiat pri sv. *Katarini* za večne maše, nekaj pa ontodni ubožniki.

9. Gospem *Uršulinarcam* u Celovcu so l. 1708 podarili 1000 gld. s pogodboj, da pusté leto na léto tri sv. maše za nje brati.

10. L. 1709 so naložili pri koroških deželnih stanovih 2000 gld. Naj več tih obrestov imajo dobiti kaplan u *Libeličah*, nekaj ontodni nekaj *švabečki* fajmošter, nekaj ubožniki.

11. L. 1709 so koroškim deželnim stanovom na posodo dali 1000 gld. s tím, da obreste potegnuti imata *obirski* in *jezerski* fajmošter za večne maše.

12. L. 1710 so *šentpaulskemu* samostanu u *labudскеj* dolini posodili 1500 gld. s tím, da obreste imajo potegnuti *šentkocianski*, *kamniški* in *šentvidski* fajmošter za večne maše. Dotične cerkve, kakor se samo od sebe razumi, pa tudi nekaj dobé za svetilo.

13. Naposléd so l. 1710 podarili 1000 gld. s tím, da obrestov od 600 gld. potegnejo nekaj *šitaraveški* fajmošter za večne maše, nekaj ontodni ubožniki: z obrestmi ostalih 400 gld. pa se špoga *večna luč* pred altarjem sv. *Ignacia* u celovškej cerkvi ssv. *Petra* in *Paula*.

Razun tega so pregovorili *Jakoba Ložnika*, ki so bili njih žlahte in *globasniški* fajmošter, da so dali tudi oni 1700 gld. preživiti z obrestmi enega rejenca njih žlahte ali vsaj iz podjunske doline u *grškem* rejšiču; in dali drugih 1300 gld. preskerbeti z obrestmi enega bogoslovca njih žlahte u *celovškem* seminišču. — Dalej so pregovorili *Jerneja Hanžiča*, ki so bili njih žlahte in fajmošter na gornem Koroškem, in *Gregorja Cvancigerja*, ki so bili rojen *Pliberčan* in *šentvidski* dekan in fajmošter, da sta podarila, prvi 3000 in drugi 2400 gld. oskerbeti z vsakolétnimi obrestmi štir bogoslovce u *celovškem* seminišču.

Evo, koliko denarjev, pa tudi koliko zakladov za nebeško kraljestvo! Res je sicer, da njih zavodi so mnogo se spremenili in zmanjšali; ali njih zaslužnja in plačila pred Bogom to nikakor ne zmanjša. Njih dela so zapisane u knjigah življenja, in njih spomin u podjunskej dolini živi od roda do roda. — Ali človek tud naj čverstejši, sčasom opeša, in vsakdo mora spolniti besedo večne resnice: *Človek! prah si in u prah se boš spremenul*; tudi g. *Rormeister* so pod težoj svojih lét omagovati jeli.

L. 1704 u svojem *tri in sedemdesetem* lētu so svojej fari se odpovídali, in 28. januara 1706 resnično odstopili od službe mestnega fajmoštra, katero so opravljali 28 lēt slavno in častno. Kakor iz ednega gerla je šla hvala in pohvala za njimi, in Oče nebeški jim je dal doživeti veselje, o sv. Jakobu l. 1706 svojo drugo novo mašo imeti. U mestnej farni cerkvi so opravili presveto daritvo, in kako jih je ljubilo vse in kako visoko spoštovalo, se sklene lahko iz tega, da mnogo mnogo duhovskih in deželskih gospodov visokega rodu in stanu je bilo nazočih; clo labudski škof *Joan Žiga* so slovenost počastili. — Še se kaže u *Doberlivesi* krasen in veličasten venec z latinskim napisom: „*Jubilaeus*“, in mnogo jih je, ki mislijo, da g. *Rormeister* so ga nosili pri svojej drugi novi maši na glavi, in ga podarili potem svojej rojstni fari; ali je pa to neovergljivo resnično, se ne da dokazati.

Še deset lēt so potem po zemlji hodili, toda brez dela biti tudi zdaj niso hotli; timveč vseskoz ostali spovednik u samostanu gospá Uršulinarc, kterim so skazali mnogo dobrot, in bili tudi beneficiat pri cerkvi angeljev varhov u predmestju noter do smerti, ktera je 1. februara 1716 izpihala luč njih življenja in odperla jim pot u boljšo deželo. Na kamen, kterege so postavili u spomin svojej materi, kojo so imeli 37 lēt neprenehom pri sebi, so napisali še u svojem življenju svojo nadgrobnico, ter ga uzidati dali u steno mestne farne cerkve na levej roki, ako se gre u žagrab. — Naj počivajo u miru! oni so vbojali Jezusa, in natančno dopolnili njegovo zapoved, ki veli: „*Delajte si prijatlov zapeljivim bogastvom! da vas, kadar obnemagate, vzemejo u večne stanovališča.*“ Luk. 16, 9.

ROMAN.

III.

MARTIN PEGEUS,

ROJEN LJUBLANČAN IN SLAVEN PRAVDOZNADEC.

Že mnogo možev je na Slovenskem izraslo, ki so svoje dni kakor zvezde na ponočnem nebu se svetili, in so bili blizo in daleč visoko časteni; ali ko smo prepozno jeli jih iskati, smo jih mnogo že zgubili in mnogo so jih nam Nemci, Lahi in drugi narodi vzeli in med svoje

uverstili. Nekaj jih je u starih knjigah sicer zapisanih, ali tako malo poznanih, da zlasti mlajših nobeden ne vë kaj o njih; zategadel mislim svojim rojakom vstreči, ako ponovim spomin moža, kateri je slovenskemu narodu u veliko čast, in bo u slovenskej dôgodivščini gotovo najdel svoj prostor.

Ti mož je *Martin Pegeus*,*) ki je o začetku šestnajstega stolëtja u *Ljublani* se rodil. Njegovi starši so bili pošteni ali ubožni, so kmalo umerli, in mu niso drugega premoženja zapustili, kakor dobro glavo in bogaboječë serce. Zapuščenega dečka se usmili vendar nek kupec, ki je kmalo spoznal njegove izverstne dušne moči; ga posinovil, u božjem strahu zređoval in u šolo pošiljal. U više šole ga je menda na *Italiansko* dal, kder je mladeneč pravoslovja se lotil, in vse skoz izverstno se obnašal, pridno in neutrudljivo se učil, pa tudi ven in ven lepega zaderžanja ostal. — Žalibog! koliko mladenčev se dobro uči in u znanostih lepo napreduje: ali boljše ko se učë, in dalej ko seže njih vědnost, huje se spridijo u svojem sercu in slabše živë. Al bi ne bilo boljje, da bi učilnic nikdar ne bili vidili?

Ko je naš *Martin* šole doveršil, je postal dohtar pravice in pravdoznanec. — Pač blaga naloga, zatirovati krivico, se potegovati za poštenje in pravico, in obrisovati solze zatiranih vdov in sirot; kako srečni ste, pravdoznanci! ako jo poznate in dopolnovate natanko in věstno svoje dolžnosti. Ali kakor lepa, tako nevarna je vaša služba: lahko se obogati, pa še lahkejšë duša in nebesa zgubë; zatorej čujte, ne pozabite Boga, in obnašajte se, kakor *Martin Pegeus*. Bil je najden in bistroumen pravdoznaneč, da malokdo je bil mu kos; pa tudi bogaboječ in ljudomil, da od mesta do mesta je šla njegova pohvala: zategadel so solnigraški nadškof, ki so tolikokrat slišali hvaliti njegovo verlo in pošteno obnašo, ga zaklicali na svoj dvor in uverstili med svoje svetovavce.

U *Solnigrad* pridši se je med knjige zakopal, noč in dan u nadškofovskej knjižnici tičal, in neprenehoma bral in se učil; postal pa

*) Berž ko ne je to njegovo ime potujčeno, ker v tistih časih je bila navada, da so skorej vsi učeni in imeniti možje svoje imena ali polatinčili ali pogerčili. Beseda »pege« je gerčke korenine, in pomeni u slovenskem jeziku »vir, vrelec ali studenec; zato je verjetno, da po svojih starših se je pisal ali »Virnik« ali »Vrelec,« ali drugače ednako, kakoršnih imen je še zdaj dosti na Slovenskem. — Vem sicer, da beseda »pega« je tudi čisto slovenska; ako pa prevdarim duh, ki je tada po večini omikanc Europe hlidil, se mi zdi, da prvi izvod je gotoviši.

tudi toliko učen, da kdor bere njegove spise, se čudi in nehoteč mi-
sli: od kod tolika učenost! Od blizo in daleč so ga popraševali za
svet, in naj huje zamotane reči je večdel tako umno razsodil, da vse
se je čudilo in hvalilo ali njegovo bistro sodno moč, ali njegovo po-
hlevnost in věstnost. Bil je dobrega serca, nevtrudljivo priden u službi
svojega gospoda, in pomagati pripravljen vsakemu, kdor je potreboval
njegove pomoči; zategavoljo so ga solnigraški nadškof vseskoz visoko
visoko poštovali, in so ga ljubili vsi, kateri so ga poznali. Umerl je
že močno star u Solngradu, okolo l. 1570.

Knjige, ktere je nam zapustil, so sledeče:

1. *Nemški zakonik cesara Justiniana*. U Ingolštadtu 1566.
2. *Knjiga zakonitih naredb*. U Ingolštadtu 1566.
3. *Dražbina pravica, kako bi se dale cerkvene imetja o sili slo-
bodno po dražbi prodati*. U Ingolštadtu 1566.
4. *O prodaji*. U Brodnicah (Štrasburgu) 1596; u Ingolštadtu 1654.
5. *O pogojenem odkupu*. U Brodnicah 1596.
6. *O služebnostih mestnih in kmetovskih lastin*. L. 1558 in 1567.
7. *Osmero knjig o besednih slikah in o načinu slično govoriti*. U

Ingolštadtu 1561. —

Vse kakor se mi zdi, u latinskem jeziku: nektere pa so bile po-
zneje u nemški prestavljene.

Pisal je tak dosledno in bistrourmno, da dolgo časa so pravdo-
znanci iz njegovih knjig zajemali svojo učenost; pa tudi toliko lepo,
da Ljublansko učeno društvo, ktero se je pod imenom „operosi“
osnovalo, mu je dalo priimek „Krajnski Balde.“*) — *Kristian Kriper*
piše, da tačas je marsikdo si prizadeval, razjasniti tisti del govorništva,
ki uči besede in stavke lepo vezati; vendar tako razložno, tako obšir-
no tega gotovo nobeden ni doveršil, kakor *Martin Pegeus*, pravdozna-
nec, katoličk in pošten mož.

Rezman.

*) Balde je bil slaven jezuit, pesnik in pisatelj.

IV.

ŠTEFAN REIH,

VISOKO POŠTOVAN DUHOVNIK LAVANTINSKE ŠKOPIJE.

*Pred cerkveni prag me položite,
In po mojih persih v cerkev hodite.
Ko bi prišel kedaj še na svet,
Hotel mašnik biti bi jaz spet;
Fajmošter na svetu pa nikjér,
Kakor biti u Dramlji spet pastir.*

Ta lepa nagrobnica se bere pri sv. Marii Magdaleni u Gorjancah na grobu rajnega častitega Štefana Reih, kteri u Ribnici na Krajnskem rojen, so bili 42 lèt fajmošter u Dramlji, verli pridgar, moder mašnik in dober pastir, ki so imeli za resnico kakor za smèh zmirej pravo besedo. Umerli so 81 lèt stari u Dramlji 3. januaria 1826.

„Na grobu rajnih, pravi en sv. cerkven učenik, se modro živeti učimo.“ Na grobu pokojnega Štefana torej postojimo, ter se učimo od tega svoje dni veliko slovečega moža in častitega duhovna drage zadovoljnosti u svojem stanu, ktire je, (žalibog!) tako malo (tudi u duhovskem stanu) po svetu, da si je ravno zadovoljnost polovica življenja, blaga mati, ki časno srečo in izveličanje večno za vse stanove u svojem krilu ima. „Kadar imamo živež in oblačilo, naj nam zadosti bo, uči sv. Paul; zakaj kteri hočejo obogateti (naj si bo na blagi ali na časti), padejo u skušnjavo in zadergo hudičevo, in u veliko nepridnih in škodljivih željá, ktire človeka potopé u pogublenje in končanje.“ Ali kdor hoče zadovoljno živeti, mora od mladih nog zadovoljnosti vaje biti, vse za dobro vzeti, kar mu Bog da, kakor rajni Štefan Reih, ki so radi u šali djali: „Jaz sim vedno bogat (kar se po nemško reče reich), ker sim s tim zadovoljen, kar imam.“

Rojen u Ribnici, dobro znanem tergu na spodnem Krajnskem, kder so marljivi rešetarji in lončarji domá, ki s svojoj lesenoj in gli-

nastoj posodoj, s rešetmi in sitami široko po svetu obhodijo, je imel Štefan, kakor se vidi, ne premožne, pa poštene starše, ki so mladenčca učili, kakor stari Tobia svojega sina, rekoč: „*Ne boj se, moj sin! revno sicer živimo, vendar veliko dobrega bomo imeli, ako se Boga bo- jimo, se vsega hudega varjemo in delamo dobro.*“

U mladih letih se je Štefan učil pridno vbogati, zvesto delati in pa s slaboj hranoj in hodnoj oblekoj zadovoljen biti. Tako je izrastil mož dobu ali hrastu podoben, ki nepremakljivo na mestu stoji, kamur je svoje korenine zasadil, ter daja kraju senco in sad: zadovoljnega moža krasna podoba.

Starši radi svojim otrokom vse dovolijo, ter se za njih ljubezen bojé, in mislijo, da jih bodo deca radi imeli, ako jim vse po volji storé. Pa samoglavni, termasti, kujevi, nepostrežni, izberlivi, kljubetni, na vse hudo razvajeni otroci svojih staršev ne ljubijo, in se jih ne bojé. Dokler so mladi, očetu in materi naganjajo, kedar njih strahu odrastejo, jih pa kolnejo, da se dopolni takim premehkim staršem, kar sv. Duh govori: „*Le ljubi negodno svojega otroka, in strašil te bo; igray z njim, in žalost ti bo narejal.*“ — „*Blagor možu, ki je od svoje mladosti vajen Adamov jarm nositi.*“ sam sebe zatajiti, težave življenja voljno nositi, poterpeti in pa za dobro vzeti, kar mu Bog da. Taka šola je *zlata šola srečnega in zadovoljenega življenja*; u tej šoli morjo starši prvi svoje otroke imeti, ako hočejo, da jih bodo deca za ljubo imeli, kakor naš Štefan svoje ljube, če ravno revne starše, ktere so vse svoje žive dni u hvaležnem spominu imeli, in pri svoji drugi novi maši javno u svoji predigi povedali, da jim je Bog sauno za to tolike starosti učakati dal, ker so svojega očeta in mater priserčno ljubili, in dopolnili 4. božjo zapoved. „*Iz otroške ljubezni do svojih staršev, so djali, sim novo posvečen mašnik iz Dunaja u Ribnico potoval, in jim sveto novo mašo pel; in danes ko drugo zlato mašo služim, in mojih staršev telesno tukaj ni, hočem Jezusa u presv. rešnem Telesu tako dolgo u posvečenih rokah deržati in prositi, da mi obljubi, jih u nebe- sa vzeti, če bi še božjega obličja ne gledali.*“ — Pač živa, smirej mlada ljubezn blagega sina do dobrih staršev, ki tudi u sivih lasih tako lepo cveti! Ona pa le tam prebiva, kder staršev moder strah in pa ljubezn otroke redita. „*Začetek modrosti je strah božji,*“ uči sv Duh; kder njega ni, tudi prave ljubezni ni.

Velike dote oče in mati Štefanu dati nista imela; pa bistra glava, blago seree in pa zdravo telo bilo je mladenčca bogato premo-

ženje. Mu po svetu pomagati dasta mladega, verlega Štefana u šolo, ko je že bil prav pri moči, odrašen za vsako delo, pa tudi tako pri pameti, da se je vedel hudega varovati, in za vse dobro sam skerbeti. Le tak mladenč naj gre po svetu, zapustivši očeta in mater, med ptuje, večidel malo prida ljudi. Ni dobro, da otroci prehitro starše svoje zapustijo; na duši in truplu kilovi nimajo pravega varha ne strahoneta, ne najdejo matere zlate skerbi, in so razgubljenim pišetom podobni, ktere kokljo zgrabijo. Ljubezni med takoj decoj in starši nobene prave ni, sreča take rodbine žive korenine nima in se po navadi hitro razleti. Ptuja rēja otrok je le mačuhna goja, bodi si u dečjih redilnicah ali varvalnicah še tako dobrih. Dēte naj za materjo — otrok za očetom tako dolgo hodi, da si bo samo po svetu pomagati znalo. Ako perve šole otroci doma ne najdejo, vse svoje žive dni ostanejo kilov sad. Blagor sinu, komur je mati prvi, oče drugi moder in pošten školnik, tretji še le učitelj, ki ni samo učitelj, marveč tud skerben, keršanski rednik! Take je Štefan imel.

Mlad in čverst korenjak, ki se je doma modro odredil, si lehko sam po svetu pomaga, naj si gre u šolo ali u delavnico svojega kruha iskat; torej mladenč slabo kaže, kteremu starši nikolj zadosti poslati ne morejo. Tak neték je meglenjak ali pa zapravljivec, tat svojim staršem, bratom in sestram; verli mladenč si vč hitro sam pomagati, in se veseli rajši svojem ljudem prej kaj poslati, kakor neprenehoma od njih jemati. Tako naš Štefan Reih. U Gradec se u više šole poda, kajti so tisti čas posebno slovele; in ker se mlad in verli diak čedno obnaša, najde pri plemeniti gospodi svoj kruh, kder več let žlahnega stanu deco uči, in se navadi toliko čedne obnaše, ki ga je vsim priporočala, in mu vse žive dni prijeten duh dajala. Koliko verlih mladenčev ima obilno dragih lastnost, glavo prebriso, polno potrebnih vednost, serce tudi pošteno; pa kaj pomaga, ako neotesani ostanejo, dragemu kamnju podobni, ki u prahu brez svetlobe leži. Veče sreče torej ni za nadepolnega mladenča, kakor če pride u hišo izobraženih, pa tudi poštenih ljudi, pri kterih njegove lepe lastnosti čedno svetlobo dobé, ki se u djanju človeka sveti, in mu pravo prijetnost da, kakor našemu Štefanu, kojega je vse rado imelo.

Poštenemu sinu keršanskih staršev za duhovski stan¹ naj bolj serce igra, in tudi oče in mati za naj večo čast in veselje imata, kadar svojega sina mašnika k altarju peljata. (Oče mili! roditeljem našim to lepo misel in željo ohrani!) Po svojih in željah staršev se je Šte-

fan u mašni stan podal, svoje šole u Gradcu doveršil, perve duhovske rede ali blagoslove tudi u Gradcu prijel; mašnik so bili pa blezo leta 1775 u Beču ali na Dunaji posvečeni, in so novo mašo u svojem rojstnem tergu služili, iz hvaležnosti do staršev in teržanov, kateri so jim za mašni stan potrebno prevžitno pismo (titulum mensae) dali. — Pač je za celo duhovnijo nova maša domačega rojaka veselje in čast! Fara, ki dokaj svojih rojakov verlih mašnikov ima, je svete matere kat. cerkve rožni vert; in taka je svoje dni poštena Ribnica bila; bili pa tudi Štefan slava svojega kraja.

Dobro ni za človeka, če se mu hitro predobro godi; prelehko se dobrega razvadi, težko težko pa odvadi, in po preranih dobrotah na vselej svojo zadovoljnost zgubi.

Od kraja moraš u terdem začeti, in dokler si še mlad, pešec hoditi, ako se hočeš na stare dni zadovoljno u kočii voziti. Tudi naš Štefan so začeli kaplan na visokih Kalobjah služiti, kjer so si spomlad sami po polju salato brali, ktero sta s župnikom (rajnim Mihael Zagajšekom) jedla. Zadovoljnost pa vse težave polajša, vsako jed posladi; in iz hriba se pride u dolino. Tudi gospod Štefan so se čez pol leta iz Kalobja u Šmarje preselili, in u tej veliki duhovnii blizo sedem lēt služili. — Tri reči se Slovencom naj bolj prikupijo: zvana glas, orglarja milo petje in pa mašnika besednost ali govornost; po besedi duhovnik naj več slovi. Sloveli so Štefan po svojih lepih pridigah, kakor vbranih citer mična glasba; so pa tudi znali povēdati, kakor bi rožice sadil. Povabili so jih na vsako duhovsko slovesnost, in za vsako priliko so ljudem lično besedo prinesli, ki se je lepše prilegla, kakor bi godci zagodli. Že je minulo nad 45 lēt, pa še pomnim njih pridigo od sv. roženkranca. „Lepe tri reči sim vam danes prinesil, so djali,— tri žlahne rože. Ako so ravno za lētas rožice ocvetele, in davnej minul že rožni cvet, vendar sim vam za denašen praznik tri rože izbral: pervo belo lilijo, drugo rudečo vertnico, in romeno sončnico tretjo: podobe tri treh delov svetega roženkranca.“ — Radi smo rože duhali in jih željno gledali, pa še rajši gospod Štefana pridigo poslušali. Po celem potu, pri vsakem delu smo govorili od treh svetih rožic, koje so nam bili prinesli. Blagor možu, trikrat blagor dušnemu pastirju, ki strune svojega ljudstva pozná, in jih vč tako dobro vbrati! On ima svojega ljudstva sercé, s sercom pa tudi vse. Kar on reče, česar le poželi, vse se zgodi.

Slovitega zgovornika so tudi drugod poželeti, in Štefana k svetemu Jurju predstavili, kder je tistobart dekanija bila; to da so le devet mescov pri tej fari služili.

L. 1784 se jim je tiha fara sv. Marie Magdalene u Gorjancih ponudila; s njo so se zaročili, in ji 42 lēt zvest pastir ostali, do svoje smerti. Duhovnja Drameljska, po bližnem potoku tako zvana, se je l. 1762 stare Ponkve krušila, in se po sončnih vinskih gorah razlega; za to ji spodjanci Gorjance pravijo. Lega prijazna, pa farno selo samotno in u lesu skrito, dohodki pomalem, tudi služba po hribih težavna; pa vse to je bilo raj za moža, kateri so znali u malem srečno živeti, in čez potrebo ne poželeti. In to je življenja velika modrost, pa tudi dolžnost, da si jo človek osvoji, ako dobre dni na ovem svetu hoče imeti. Veliko bogastvo je sreče vodenika; veliko skerbi, pa malo dobrega da. Imeniten stau in visoka čast je ledena gaz, po kateri človeku rado spoderkne, in višej ko stoji, globeje obleži, če se dobro ne varje. Le s ednoj žlicoj jčš, dosti da iz edne kupice piješ; in kedar tvoja ura doteče, seboj vsega tega ne poneseš, kar ti svet svojega ponuja. Pokaj se toliko goniš za prazen mak posvetne minljive sreče? So, ki se ženejo po blagu; in več ko imajo, še več poželijo; kakor bi bili za to na svetu, da bi oni obogateli, in vsi drugi obožali! Oj zmota in goljfiya! — So, ki se po viših službah stegajo, in višej ko stopijo, še na višej hitijo, in vse čerté, ki s njimi za vetrom letajo. Nimajo pokoja, ne obstaje, kakor bi jim svet pretesen bil; in kaj jim poslednič ostane? U kratkem se clo njih mesto ne pozná. — Tudi duhovniki se dajo nepokojnemu duhu podfti od fare na faro, iskati lepših krajev, boljih prihodkov, priti u večé časti; in kdor ne dobi, česar iše, misli da je nesrečen, in svoje viši dolži, da so krivični, ker ne morejo vsim po volji storiti. To gnanje ne da zvestih služavnikov božjih, ne srečnih, zadovoljnih ljudi, timveč le merz življenja in pa nezvestobo porodi; in tak človek na tem svetu drugega ne najde, kar bi mu zadostilo, ko grob. Prave časne in večne sreče pot se ne leta previsoko, se ne valja pregloboko, marveč po lepi ravnini zadovoljnosti gre, kakor so častit Štefan hodili, ki so svojim prijatlom mnogokrat djali: „Naj bi še kdaj prišel na svet, hotel bi mašnik in pa spet fajmošter u Dramljah pri sv. Marii Magdaleni biti. Vsega imam zadosti, če ravno ne veliko, ne preveč; toliko pa vselej, kolikor potrebujem; kaj še pa hočem imeti?“ Lepa zadovoljnost! Kaj pa človeku to srečo da? *Zvestoba stanu*, da je človek službi kos, ktero nastopi, in da je u svojem poslu mož, kakor so bili fajmošter Štefan.

Minulo je že 28 lēt, kar je gospod Štefana u Dramljah zmanjkalo, večidel ljudi je že pomerlo, kateri so jih poznali, in že je drugi rod za njimi nastopil; pa rajnega pastirja ime še slovi. Radi pripovedajo stari mladim od njih slavnih pridig in mogočne besede, kako so bili rajni Štefan hudobnim farmanom strah, dobrim pa oče. Radi pomerjajo sedajne čase k svojim nekdanjim rekoč: „Kaj bi rekli rajni fajmošter Štefan, ko bi se bilo njih žive dni to zgodilo? Bog ne daj, da bi se bil pri njih kdo tako obnesil!“ — Kmetič, ko je farovž vgleдал, se je že od daleč odkril, in spošтовaje povēdal, kaj bi rad, pa tudi ponižno prijel, kar so mu rekli. Se gospod fajmoštru zameriti, je bil farmanov strah, u njih prijaznosti biti na svetu naj večja sreča in čast. Gorjé je bilo, kadar so za kako napako u fari zvedeli in se tiste lotili; vselej jim je prišel sv. evangelj kakor nalaš za posvarjenje. Slišati jih živo popisovati hudobo pregrehe in grešnika strašen pogin, je človeka groza obhajala; so pa tudi farmani vse krivo med seboj popraviti hiteli, da ni gospod fajmoštru na uho prišlo. Pa tudi fajmošter so svojo čredo nad vse na svetu radi imeli, ter držali čez njo svojo mogočno roko. Gorjé njemu, ki se je fare ali cerkvenih reči prederzno lotil; on je zadel njih pastirsko oko. Po tem takem je pa tudi vsa fara za njih dni u lepem miru živela, dobro slovela in imela pod njihovej pastirskoj palicoj svoj zlati čas.

Kakor vsako kraljestvo, ima tudi vsaka duhovnija ali fara svoje lepe, *zlate* dni; in kdo jih fari naredi, ko dober dušni pastir? oni so svoji věrni srenji zlato sonce. *Kdo so pa dober pastir?* Ne vsaki taki, kojih ljudi hvalijo, rekoč: „To so dober gospod.“

Župnik, kateri ljudem vse dovolijo, kar le farmani poželijo; pri podružnicah opravil, kolikor hočejo, godec in strel, kakor radi; so dober gospod, pa slab pastir, kojega le ovce vladajo, pa ne oni čedo. Duhovski pastir, kateri molčijo, če se po srenji pohujšanje dela, in kaj ne rečejo, da strahu pri hišah in redu pri cerkvi ni: so dober gospod, da se Boga vsmili! Mladina odivja, odrašeni se u hudobijah zarastejo, in postarani umirajo brez pokore, kder so dober gospod. Desetero dobrih pastirjev težko popravi, kar zapravi u kratkih lētilih en sam tak dober gospod. —

Dober dušni pastir so svoji fari *dobra ura*, ki skerbi, da se vse o pravem času zgodi; — *glasen zvon*, kateri kliče mlade in stare skerbno u hišo božjo k božjemu nauku in k vredni prijemi ssv. zakramentov; — *gromēča tromba* grešnikom, pa tudi oče spokorjencom. Dober

pastir so tudi *skerben gospodar*, da so veže božje čedne, da je služba božja slovesna, in je pri fari prav veselo: to je dobrega pastirja delo, naj jih hudobni ravno grajajo, in terdovratneži čerte. „*Ako bi takim ljudem dopadel, bi služitelj božji ne bil,*“ pravi sv. Paul. Kdor po hvali derhali hrepeni, ni bil dober pastir in ne bo. Mladine lepo podučene in pa nedolžne žlahen cvet — možev in žen dobrega djanja obiln sad, in pa starih spokorno življenje po fari je dobrega pastirja pristna hvala in čast. Fajmošter morjo biti lud, pa dober tudi, kar je prav, kakor so rajni Štefan bili.

Vsaka fara svoje križe in težave ima, s kojimi jo Bog obiše. Tudi Gorjansko duhovnijo so za rajnega Štefana velike težave zadele. L. 1810 se je pri farni cerkvi turn nenadoma poderl in kaplanijo porušil. K sreči so kaplan ravno pri kosilu bili, da jih ni ubilo; malo po tem je na gori pri sv. Uršuli u zvonik trešlo, in ji streho na dvoje razklalo. Velika žalost in skerb: kako bomo zidali, kako vse to postavili, je bila po fari; ali fajmošter povzdignejo svoj glas, potolažijo u lepi predigi svoje skerbne ovčice, pobudijo zaspane, in vsim serce oživé. Kakor mravlje so kamnje in les na samo besedo svojega fajmoštra vozili (ne daj Bog se jim vstaviti); še tisto leto pozidali in obadva turna so pokrili brez patrona, brez vsakega dragega komisiona so postavili tudi čedno kaplanijo.

Bog jim je dobre letvine dal, da so lahko pozabili, kar so svojim cerkvam in duhovnikom storili. — Tako se godi, kder dober pastir modro vlada, čeda pa vboga rada; ona zlate čase ima.

Samo edno je bilo, kar verlega fajmoštra Štefana po našem mnenju ni priporočalo: namreč, da jim ni bilo za *ljudsko šolo* pri njihovi fari mar. Pa mislim, da dober dušni pastir so bili dobri šoli ravno tak priserčen prijatelj, kakor so bili slabi šoli po vsej pravici sovražnik. „Bote vidili, so večkrat svojim znancom djali, kaj bote hudega od slabih šol učakali. Brati in pisati bodo naši ljudje znali, moliti pa pozabili. Mladina bo u šolo hodila, delati pa pozabila in se prijela hudih razvad. Veliko se bodo otroci naučili, česar jim vedeti potreba ni; le ubogati in pa Bogu lepo služiti ne. Prirasli nam bodo posvetni, razpušeni modrijani, pa tudi slabi kristiani, kateri se ne bodo bali Boga, ne spoštovali svoje gosposke.“ Kdor more utajiti, da ni vse to naših slabih šol žalosten sad? Šole so se od tiste dobe pomnožile, število srečnih, bogaboječih ljudi pa pomanjšalo. Kako je to? Jeli so šole same na sebi kaj hudega? Kratko nikar! Šola je božji dar, dokler je ker-

šanska in pa prav pridna, u koji se deca učijo Boga spoznati in mu lepo služiti, starše ubogati, gosposko spoštovati, ljubiti svojo domovino, dopolniti vestno svoje dolžnosti, in pa zadovoljno živeti. Ako pa starši le za nemško besedo svoje otroke u šolo pošiljajo, se le na šolo zanašajo, jih doma učiti, in tudi strahovati pa opustijo, če oče in mati ne pogledata, kaj deca po poti u šolo in iz šole počno, in s kom hodijo, nikdar ne pobarata, kaj in kako se učijo; — kedar otroci pogosto iz šole ostajajo, eden dan grejo, po dva dni pa pasejo, doma otroke pestvajo ali se potepajo; — u šolah, ktere nimajo skerbnega, dosti ojestrega učenika, ki otrokom vsako svojovoljo da, ali če jih postrahuje, oče in mati jezno nad šolnika sežeta, ga u pričo otrok zmirjata in hudobni deci potuho dajata: take šole so iz pekla doma; bolje da bi jih ne bilo. Takih je, žalibog! med nami preveč, dobrih pa premalo, ker naši ljudje dobre šole premalo obrajtajo, prave skerbi za šolo nimajo, in še to na domačem pragu pokvarijo, kar se u šoli dobrega zgodi.

Prav so torej Štefan imeli, da so se take šole bali; bolje šole nobene, kakor pa slabe; slabe šole si je u sedajnikih časih hudič izbral, da bi človeški rod u cimi pokvaril.

Kakor so u mladih letih gospod Štefan svoje pridige skerbno pisali, tako so si jih dali na stare dni brati, kedar jim niso oči več nesle. O sredi tedna so poklicali Petra, svojega čitatela, si pridigo za prihodno nedelo ali praznik poiskat. So najšli predmet za pridigo po volji, so si dali nekoliko pridgarja prebrati. Med branjem so svoje misli zberali, dodjali ali oddali, kakor jim je kazalo. U saboto so si rekli osnovo pridige spet prebrati; ali kdor je slišal brati, in je po tem njih predigo čul, je slišal vse drugo, vso novo in živo, ki ni bila predbrani kaj podobna. Le zerno so iz pridigarja pobrali, ter mu lepo prijetno oblačilo dali, da je bilo veselje. Tako so znali od leta u leto le nove, mične predige snovati, kaj ti so bili moder, iznajdliv mož.

Moder mož je ojster o pravem času pa tudi usmilen, kakor je potreba; negodna dobrota duhovskega gospodarja je slabota, in fara sirota, ki takega vladarja ima. Štefan pa so vedeli vsakemu versto, bodi si stanu ali starosti kakoršne rad; znali so biti vsmilečni, pa tudi ojstri. Se jim zameriti so se ljudje huje bali, ko u vozo priti; in sam opomin: „*Kaj bojo gospod fajmošter rekli?*“ je djanje in nehanje farmanov mnogokrat, in pa prav dotično odločil. Kakor so farmani svojega duhovskega očeta spoštovani, tako so jih vsi duhovski in deželski gospodi

radi imeli, in se radi k njim pripeljali na kratek čas. Sméšne pa tudi modre so pravili, da je bilo veselje, pa tudi prijatlom prav ljubezljivo postregli. Je pa njihova ura za dobro voljo obtekla, jih ni nobeden premogel u družbi še tako veseli pomuditi; in kakor radi so svoje sosedo na svojem domu pogostili, tako so se jih vedli iznebiti, kedar so se jim predolgo mudili. Rekli so skrivaj kučjažem napreči; in ko so vozovi pred pragom vpreženi stali, so se tudi ljubi gosti odpeljali o pravem času. Tako djanje pa je za srečno, zdravo in veselo življenje potrebna modrost. Tudi židane volje se naveličaš, ako predolgo terpi; in kar je preveč, ni dobro, naj si bo še tako sladko.

Starost je Štefana močno siliti jela; še *drugo novo mašo* čakati in svoje ljube ovčice kakor star očak Jakob svoje sinove blagosloviti so želeli. Nad 40 lēt so za svoje kakor dober pastir skerbeli, večidel farmanov so kerstili; nov rod so videli u veselih Gorjancih izrasti, in lahko so rekli po besedah sv. Paula: „*Naj bi ravno vi (Dramljičani) deset taužent učenikov imeli, vendar nimate veliko (duhovskih) očetov; zakaj u Kristusu Jezusu sim vas jaz po evangelju rodil.*“ — Šumeče slovesnosti niso hotli imeti, timveč tiho pobožnost pri novi maši. Povali so svojih naj boljih prijatlov u svate, svojim domačim farmanom pa samo toliko oznanili, da bodo čez osem dni posebno svatovšino videli; naj le kolikor morejo k velikemu opraviu pridejo. Prišla je za častitega pastirja petdesetlētna zlata nedela, prijatli so častitlivega sivčeka obdali, jim zeleno leskovo palico u roko podali, venec rožic na sivo glavo posadili, in jih tako čedno kakor starega Simeona u tempel Gospodov peljali, drugo novo mašo služiti. Slovesno predigo so sami imeli; bila je posledno sporočilo dobrega pastirja svojim dragim ovčicam, posledno s Bogom! Še zdaj njo pomnijo, in starši svojim otrokom in vnukom pripovedajo. Naj tudi jaz nekoljko te slovesne pridige povēm: „Oznanil sim vam, preljubi moji farmani, so djali, da bote danes posebno ženitnino ali svatbo vidili. Vi gledate svate, išete ženina in neveste, pa jih ne najdete, in vendar so danes med nami. Pogledjte, preljubi! *ženin* sim jaz, vaš star fajmošter, ki ravno danes svojo drugo novo mašo obhajam, zahvaliti toliko dobrega Boga, ki mi je u svoji sveti službi dal doživeti petdeset let. Moja *nevesta* je sveta Maria Magdalena, naša farna patrona, s katero sim se pred 40 lētmi zaročil, in ji hočem zvest ostati do svoje smerti. *Vodila* je Maria prečista devica (ki se u podružnici u Dobji časti), *devir* je sveti Til, naše fare podružni priporočnik, in *družica* je sv. Uršula, naše duhovnije preljuba priprošnica. Moji ljubi *svatje* ste pa vi vsi, stari in mladi, moji du-

hovski otroci. Obhajajte tedaj danes s menoj častljivo gostijo moje druge nove maše, in mi pomagajte hvaliti Boga za toliko nepreštevilih dobrot, katerih je meni vse moje žive dni Oče nebeški dodelil, pa skoz mene svojega malovrednega namestnika tudi vam dal.“ To in tako so govorili častitlivi Štefan, poslušavci pa njih lepe besede u solzah topili. Bila je ta zlata petdesetoletnica lepa večerka za ljubega pastirja, kteremu se je večerno sonce življenja še prijazno po hribih oziralo.

Kakor si niso hotli visoko poštovan Štefan imenitneje fare, ne lepšega kraja preskerbeti, kar bi bili po svojih zaslugah in prijatlih lahko dosegli, tako niso tudi za počiven prevžitek prosili, rekoč: „Kamo se hočem na stare dni seliti? Stara omara naj pri miru stoji; kakor hitro njo premeziš, se ti bo zdrobila. Ravno taka je s starim človekom. Sim u Dranljah svojo moč pustil, naj še moje kosti tukaj pustim. Nisim si drugam želel, in si tudi ne želim. In ako bi jaz spet na svet prišel, hotel bi sopet mašnik biti, in pa fajmošter nikjer drugej kakor u Drameljski fari.“ Tako je bila zadovoljnost prijatliva njih življenja do smerti. Saj pa tudi lepo in prav ni, kar se tako pogosto godi, da se nehvaležni farmani svojih starih, boletnih duhovnikov in cerkvenih služavnikov naveličajo, s njimi nobenega poterpljenja nimajo, ter jih tako dolgo nadleževajo, da so prisileni jih na svoje posledne dni zapustiti in si med ptujimi ljudmi pokopa iskati. Ako star oče ali mati svojo hišo pred smertjo zapusti, gre blagoslov s očetom tudi od hiše. Ravno ta se fari godi, kateri svoje dušne očete iz duhovnije po nepoštenu spravijo. Joana evangelista 90 lēt starega apostola so verni kristiani na rokah u cerkvo nosili, na rokah; kajti ni mogel sv. starček več hoditi; Drameljecani so pa svojega 81 lētnega fajmoštra za roke u cerkvo vodili, ker clo oslepeli niso videli hoditi, pridigovati in moliti so pa še vedno dobro znali. Slep sromak so cele večerke po sobi gori in doli hodili, ter naglas molili roženkranc in litanije. Njih posledno sporočilo je pa ravno tako posebno bilo, kakor priserčno. Rekli so naj jih pred cerkven prag pokoplejo, in čez njih persi u cerkvo hodijo; kar se je tudi na bilo svetih treh kraljev 1826 zgodilo. Na sončnem komolcu pri svetej Marii Magdaleni pri stranskih vratih pred pragom počivajo, in njih duhovski rejenček, prečastiti sedajni Celjski apat Matia Vodušek so jim dali u zahvalen spomin lepo nagrobnico vzdati, koji bi jaz še te zlate besede dodal:

Bratje! k temu grobu se vstopite;

Zadovoljni biti se učite.

MICA BEZGOVŠEK LOKOŠICA,

POŠTENA KMETICA ŠENTRUPERSKE FARE.

U slednem stanu in na slednem kraju so duše, ki Boga ljubijo, in mu na tihem služijo; največ pa, bi rekel, jih je po kmetih, kamor povodenj mestnega pohujšanja ni še segla. Svet sicer jih ne pozna, aji jih mnogokrat clo za nore ima; toliko ljubše pa so Bogu, ki njih oserčje gleda, in njih zvestobo in vdanost vidi. Zategadel se tudi jaz u svojih mislih rad sprehajam po farah, po katerih sim svoje dni kot dušni pastir posloval, se z veseljem spomnim nekterih duš, kako lepo in včestno so živele, spomnim se pa tudi marskake blage ovčice, ki je u Gospodu že zaspala, in preselila se u boljšo deželo.

Zmed takih pravičnihih, in kakor jaz sodim, zdaj že izveličanih duš je bila rajna *Mica Lokošica*, ktera se je po svojem očetu *Bezgovšek* pisala, in 23. listopada 1813 na svet rodila. Njeni oče so bili *Matia*, njena mati pa *Špela*, ki sta u *Bezgovju*, majhnem selu *šentruperske fare* veliko in zalo kmetijo imela, in sta, Bog jima daj sveti raj! oba zdavno že na unem svetu. Otrok, kakor se mi dozdeva, je Oče nebeški jima petero dal — troje fantov in dvoje deklet, zmed katerih menda drugorojena je *Mica* bila.

Od njene perve mladosti mi ni družega znanega, razun da je svojim staršem pokorna bila, in vseskoz se vědla in obnašala, kakor se spodobi in gre — malo sicer, vendar to malo njo dovolj pohvali. Dokler dečki in dekličiči radi vbogajo, in starše svoje u časti imajo, so večdel še nepokvarjeni, so nedolžni jagujiči, katerih se veseli Bog in se veselé vsi pošteni ljudje; kedar pa več vbogati nočejo, in staršem in gospodarjem besedovati začno, tačas je slabo, je znamnje, da omagujejo ali so že omagali in soznanili se z grēhom. Zatorej prosim, neprecenljiva pokoršina! včversti moj jezik, da te ljubej mladini globoko u serce vtisnem; kajti kder ti zeleniš, naj lepše čednosti cvotó,

kder pa ti vsahneš, je žalostna puščava; se nesreče verté, se pregrehe gnézdijo, in hudi duh svojo peklensko zalego vali. „Kdor ne vboga, je brez Boga,“ že stolétja poterdijo.

Ali ne samo rada vbogala je rajna *Bezgovšekova Mica*, timveč tudi pridna bila, in od mladih nog vsakega dela se marno lotila. Ušolo sicer ni hodila, ker tada so bile še redke; vendar je nekokrat potožila, da se ni čitati ali brati naučila. — Človek je za delo vstvarjen, in dela se vsakdo brez sneme zmladega privajati mora. Ni nevarniše plaže na svetu, kakor so pohajachi in pohajavke, katerim delo smerdi in se od ptujih žulov masté. Kakor voda mirnostoječa kmalo gnjiti začne, in brez števila merčesa u sebi zaplodi, se tudi lenuh hitro osmradi, in gerde misli in želje u sebi zaredi; torej komur je ljubo zdravje in življenje, naj se lenobe kakor strupa ogiblje. Ali ne samo truplo od lenobe perhni, marveč tudi duša zarijovi, kakor železo, ki u zemlji leži; zategadel se imajo deca zarano potrebnih naukov učiti, se ima oplemeniti njih serce, kar se naj ložeje s šolskim podukom doseže.

Lepo je tedej in koristno, ako se mladenči in deklice čitati naučé; ali še lepše, ako čedno in pobožno živé. Kder se rožica sramožljivosti osuje, kder limbar nedolžnosti vsahne, je kakor tod, kder toča žito pobije; povsod žalost in siročstvo. — Rajna *Mica* čitati ni znala; kako zlahna pa je njena duša bila, kako zvesta ljubemu Jezusu, pričnje sledeča dogodba:

Ednega dne, ko je še clo mlada bila, jo oče u Celje pošljejo, kamor je tri ure hoda. Pot do tod je samotén, po bregih, rovih in hostah, in ko pride iz Svetine na Pečovnik, ki ravno nad Celjem kipi, jo nesramen jastrob napade in posiliti hoče. Vsa u strahéh se obrača na vse kraje, in vidši da ni žive duše, ktera bi ji pomagati mogla, se u sercu vžali, in pokleknivši glasno moliti začne: *O mati božja Svetinska, prečista devica Maria! skaži zdaj, da si moja mati, in reši me iz te zaderge, da se ne ognusim in Boga ne razžalim. Vedno sim te častila, in te bom u prihodno še bolj, le zdaj mi pomози.* In glej! — razujzdanec viditi klečečo, vso solzno devico se omehča, ter jo nadlegovati neha, rekoč: *„Le vstani in idi u božjem imenu, se nisim nadjal, da si tako bogoboječa.“*

Kaj ne, dekleta! to vam dopade, da se je tako serčno vstavila; ali čujte, kaj vam povém. Tako se vstavi le tista, ktera gerdim mislim in željam nikoli ne privoli; druga pa o času skušnjav vsaka oma-

ga. Kakor o hudi uri vse, kar je piškavega in červivega, od drevja pade, in le kar je popolno zdravega, obvisi: tako tudi mnogo duš Bogu zvestih ostane, dokler ni hudih skušnjav ali jim slabe priložnosti manjka; ako pa skušnjava prihruje ali zapeljivost privihra, zaporedom padajo, kakor gruške ali jaboka od drevja, kedar veter buči. Zatorej ako vam je nedolžnost ljuba in draga, varujte se gerdih in nespodobnih misel; kajti one so seme vsega huđega. Ali kakor seme včasih dolgo u zemlji leži, napreden kaliti začne; ko se pa enkrat scimi, mnogokrat hitro naraša, in postane čversta in košata rastlina: tako tud slabe misli rade nekoliko u sercu pospé; ali ko enkrat zalego naredé in se zdramijo, gorje tada človeku! težko težko se jih znebi. „*Iz serca, kakor uči Jezus sam, (Mat. 15, 19.) vstajajo hude misli, uboji, prešestva, kurbarije, tatvine, krive priče, preklinjevanja.*“

Rajna *Mica Bezgovšek*, kakor smo slišali, je klečé Materi božjé obljubila, da u naprej jo bo še lepše častila, ako jo reši iz strašne nevarnosti; in kar je obljubila, je zvesto dopolnila. Rada se je postila, pridno molila, marljivo u cerkvo hodila, in kar je naj gorše, vseskozi živela, kakor se kristianskim dekletom spodobi. Z možkim spolom ni hotla nobenega znanja, po pivnicah in stranskih kočah nikoli se klatila, tudi dragega, nečimernega oblačila si ni omišljevala. Tiha in vsa zadovoljna je u očetovej hiši živela, in si drugega stana nikoli ni želela; alí previdnost božja je drugače sklenila. *Lokošekov Janez*, pošten kmetiški mladenč jo snubi, in ker jo tudi nje oče nagovarjajo in ji pametni možje nasvetovajo, se vda u voljo božjo, in nevesta postane u svojem 22. létu. — Dekleta! dokler u zakonu niste, nikar si moža ne želite; timveč prosite Boga, da prelepa roža devišstva u vašem sercu ne vsahne; ako pa Bog vas u zakon kliče po volji modrih staršev ali oskerbnikov, nikarte se braniti; kajti tudi za zakonske, ki pobožno živé, krasen venec u nebesih visi. Le poštenje svoje varujte in čiste se ohranite, da neoskrunjene k poroki pristopite, potem bote berž ko ne srečo tudi u zakonu najšle, kakor je najšla jo rajna *Mica Bezgovšek*.

Pred pustom l. 1835 je k poroki šla, z lepim vencom na glavi, ali še z lepšim, deviškim sercom namreč u persih; je obljubila in prisegla pred božjim altarjem, da hoče vse dolžnosti zakonskega stana zvesto dopolnovati, da hoče biti zvesta žena, dobra mati in skerbna gospodinja, kar je tudi bila vse dni svojega življenja. — Bila je:

1. *Zvesta in modra žena*, pokorna svojemu možu u vsih pravičnih rečeh, in lahko rečem, da ptujega moža ni nikoli pozelela. Žalibog!

da je toliko zakonskih, ki menijo, da u zakonu je vse pripuščeno, od zakonske čistosti ničesar slišati nočejo, in živé malo drugač, kakor konj in mezeg, ki Boga ne poznata. Al mar niste še slišali, kaj nas uči božja beseda, da zakonska postelja ima biti čista in brezmadežna? da kdor ptujo ženo ali ptujega moža poželjivo le pogleda, že prešestova u svojem sereu? — Kolikokrat Bog liše pretepa, komej ena nesreča odide, se že druga oglasi; mož zdihuje, žena se solzi, ter za sv. maše darujeta, da bi jima Bog dobro srečo dal; ali da sta pogostokrat sama vse svoje nesreče kriva po svojem nespodobnem in nenavnem djanju, jima ne pride na misel. Je hudič že u starej zavesi zadavil sedem možev, ki so iz nečistega poželenja u zakon stopili, kaj še le bo u novej zavezi, ktera je mnogo svetejša od stare? Zatorej možje in žene! ako vam je kaj za božji blagoslov, zdramite, očistite, opravičite, posvetite se; ako ne, bo slaba za vas na pravici božjej. — Rajna *Lokošica* je bila:

2. *Dobra in pobožna mati.* Svojemu možu je porodila troje deklíčev, ktere je še pod sercom nosila, ko jih je že priporočevala Bogu in Materi božjej, jih dojila z božjim strahom, učila lepih naukov in potrebnih molitev, in jim naj žlahniše seme bogoljubnosti u serce vsijala. Kako to seme rase u njihovih sercih, mi sicer ni znano; vendar se nadjam, da ker njih rajna mati prosi za nje pred Bogom, se ne bode izverglo, marveč bode lep sad obrodilo. Toliko pa vém, da naj stariša hči *Ančka*, se je clo zgodaj brati naučila, znala kerščanki nauk, da je bilo veselje poslušati jo, ter se pripravila k spovedi in svetemu obhajilu vselej toliko lepo, da lahko bi se bila postavila drugim u izgled. Druga hči *Mica* še ni bila vgodna za nauk, in naj mlajša *Tereza* je še u zibelki spala, ko so mati zamerli. Njo, dasiravno je bila u postu rojena, sim kerstil *Terezo*, ker me je rajna, ktera je do sv. *Tereze* sosebnost pobožnost imela, za to nadležno prosila. — Ve pa preljube dekleta, *Ančka*, *Mica* in *Tereza*! ako vam pridejo te knjige u roke, in berete, koliko bogaboječo mater ste imele, vbogajte me, in idite vsako leto vsaj enkrat na grob svoje matere, in pokleknivši molite za nje. Duh rajne matere vas bo obsenčil, in zdelo se vam bo, kakor bi prijazno vas nagovorili, rekoč: „Ljube hčerke moje! rano sicer sim vas zapustila; ali ne žalujte, vsaj prosim u nebesih za vas. Vedno sim vas Bogu priporočevala; torej le vedno lepo Bogu služite. Vaša nedolžnost je rahla, kakor cvet trave na polju; pohlidi hladen veter, se cvetje osmudi in odpade, še prej se devica popači in pohujša: za-

tega del vas prosim, le rade molite, zatajevajte se, in k spovedi in k sv. obhajilu pogosto in vredno pristopite, kder vas bo ljubi Jezus, vaš nebeški ženin pokrepčal, da bote zmagale svet in njegovo poželenje, in se skušnjavam vbranile. Tudi vaše leta so kratke, kmalo bote mene sledile, u hladnej zemlji počivale, in čakale z menoj vred svojega vstajenja in sodnega dne; zatorej vas še enkrat poprosim: le sramožljivo, čisto in trezno živite, krotke in ponižne bodite, da bomo vekomaj skupej, in gledale Boga od obličja do obličja.“ — Rajna *Lokošica* je bila:

3. Tudi *zastopna in skerbna gospodinja*; smē se reči, da tri vogle hiše je podpirala. Imela je mnogo družine, dala vsakemu pri hiši pravico; terjala pa tudi ona od družine, da je pridno delala in svoj posel vēstno opravila. „*Lokošekov Janez ne ve, kako gospodinjo je zgubil,*“ mi je rekel nek rokodel ene dni po njenej smerti, „*ona je vsakemu pravo mēro in rajtengo vēdla.*“ — Nespodobnih marnov, gerdega znanja, ponočnega vesovanja in kar je družega takega, kar ni mogla terpeti, ali kaj! da jo družina dostikrat vbogati ni hotla. Hlapcov eden, kakor mi je sama povēdala, je vselej, kolikorkrat so sv. roženkranc moliti začeli, poln nevolje iz hiše godernjal; še huje pa so zavolj posta se vstavljali, tako da reva nekokrat sama ni vēdla, kaj bi počela. — U resnici! tudi gospodinje imajo težko butaro nositi; ali blagor jim, ako jo iz ljubezni do Boga negodernjaje nosijo, in pod njenoj težoj ne omagajo; plačilo gotovo ne bo zaostalo.

Ali ne samo skerbna in delavna je bila rajna, timveč tudi dobrih in vsmiljenih rok do vbogih in revnih. Ko so Celjski gospodi Kapucini po fari maslo pobirali, so njo med vsimi naj bolj hvalili, rekoč: „*Gospod fajmošter! tak radodarne gospodinje nimate u fari, kakor je tista mlada na Lokah. Tako se je obnesla, da je kaj.*“ Prav je imela, ti so naj boljši zakladi, ktere si je za nebesa nabrala; njih moli ne snedo, tatje ne vkradejo, in se svetili bodo sodni dan, kakor naj dražji biseri. — Svojim podložnim je povsod in vselej z dobrimi izgledi svetila, kar druge učila, je sama storila; bila je, da kratko rečem, edna naj pobožniših duš, kar sim jih u svojem življenju kada poznal. Bé ko bi dolgo živela bila!

Ali človek je kakor kaplja na veji. Konec l. 1843 je zbolela, kmalo se zazna, da bolezen je legar, in sv. zakramenti se previditi da. Na to ji sicer nekoliko odleže; ali kmalo smertne težave nastopijo, in dva dni po novem letu 1844 na mertvaškem vodru leži: njena duša

pa se je vzdignula u sveto nebo, k Stvarniku in Odrješniku svojemu, kteremu je toliko lepo in sveto služila. — Strašno je medlo, ko smo jo pokopovali in njeno mertvo truplo u zemljo zagrebli, ali naj mede ali toplo sonce sije, merliču to ne škoduje nič in ne pomaga nič: le to imamo skerbeti, da se naša duša u gnadi božjej znajde. „*Blagor jim, kteri u Gospodu umerjejo!*“

Roman.

VI.

JERA KOSEC PIPANOVA,

IZGLED POBOŽNE DEKLICE.

Na čednim mertvišu vodiške fare, polčeterete ure hoda od Ljublane, zad za prelepo Šmarnogoro se vidi lepo ozaljšan grob, na kterim vse poletje mnoge vertne cvetlice cveto in rasejo. Na grobu je žezezen križ s sledečim napisom:

„Tukaj počiva truplo rajnce Jere Kosec iz Polja h. št. 32, ktera je 40 let stara umerla 5. rožencveta 1851, obžalovana od svojega očeta, brata in sester, od veliko svojih prijatelov in od cele fare.

Zdavnej že ni rože take
 Bilo med devicami,
 Tako čiste v sredi spake,
 Tak nedolžne med ljudmi.

—

Oh zakaj si Jera vmerla,
 Nam storila toljko ran,
 Kaj si se u grob zaperla
 Luč in zgled za d'viški stan!

—

Tam pred jagnjetom zdaj nôsi
 Lilijo in d'viški cvet,
 In ga spremljaj, in — ga prôsi,
 Naj nam da premagat svet!“

Vsako nedelo in zapovedan praznik, da le dežja ali snega ni, marsikdo, zlasti kako dekcle na tem grobu kleči, in vsak ptuji človek se pri tem tako ozaljšanem grobu vstavi, in ko napis prebere, se čudi ter oprašuje, kako da ima ti grob tak napis, kakor da bi u njem ležalo truplo kake svetnice.

Naj ti povem dragi bravec! da če so tudi neizvedne božje sodbe, in če je Bog tudi nad svojimi angelji madeža najšel, ti napis, kolikor se smē po človeško soditi, ni prenapet, ker vsi, kateri so Pipanovo Jero poznali, pravijo, da jim je napis prav iz njih serca vzet.

Jera Kosec pri Pipanovih u Polji doma, je bila od svojih otročjih lēt ljubezniva deklica, krotkega in pohlevnega serca, bistre pameti in jasnega duha, da malo kdo na kmetih tako. U keršanskih resnicah je bila tako podučena, da se ji ni dalo lahko vprašanje, kterega bi ne bila mogla primerno rešiti. Pa nikoli se ni zato ponosila, nikogar zaničevala. Ker je bila šivila ali mojškra, so se otroci iz vse vasi k nji brat in keršanskega nauka učit hodili; za sveto birmo, za spoved in za pervo sveto obhajilo je ona vse otroke iz cele vasi vselej dobro podučila.

Ni ga bilo bolnika, da bi ne bila Jera pogosto pri njem; kdor je zbolel u vasi, naj bo možki ali ženska, star ali mlad, vsak je djal: „*Naj Pipanova Jera pride, ona me bo koj potolažila.*“ Vsi bolniki so u molitvo se ji *priporočevali* in slednega umirajočega je Jera u večnost spremila.

Nikder se posvetnjakov ne manjka, tudi u Vodiškej fari ne, kateri se pobožnim posmehujejo, se norea delajo iz njih, in jih s primiki obkladajo, ali našej Jerci ni noben človek kaj žalega prizadjal; vse jo je spoštovalo, vse ljubilo, in še clo pijanci so jo imeli u časti. In kako ne, ker ni nikoli nobenega človeka žalila, se proti vsakemu obnašala s keršansko prijaznostjo in priljudnostjo, se nikdar gerdo in kislo držala, nikoli glave obešala; mir, krotkost, ljubezen in veselje duha se je vedno bralo na njenem obrazu. „Oh, je večkrat djala, za božjega služabnika se žalost nič kaj ne spodobi, naj žalujejo oni, kateri satanu služijo, vsaj sv. Jakob pravi, da veselega darovavca Bog ljubi.“ Petje, sveto petje je bilo naše Jerce sladko veselje od njenih mladih nog, in tudi je imela dobro gerlo za to. Vsa zamaknjena je u cerkvi božjo čast in hvalo prepevala, s petjem si tudi sicer duha vedrila, ter budila in k Bogu povzdigovala svoje serce. Ker so tudi njeni oče radi peli, sta večkrat skupej kako zapela, da je prav prijetno bilo slišati.

Ker je Poljska vas pol úre od Vodice, Jera ob delavnikih ni mogla vselej u cerkvo, ob nedelah in zapovedanih praznikih pa je na vse zgodaj prišla; če je bilo mogoče, je k ssv. zakramentom pristopila, in brez vse druge jedi ostala do večera u cerkvi. Lepo jo je bilo viditi vso u Boga zamaknjeno klečati, in prav čudopolno je bilo to, da jo ob pozimskem času kar nič ni zeblo u cerkvi. Gotovo je bila njena kri tako od ognja božje ljubezni ogreta in vneta, da zvonajnega mraza ni občutila, kakor nam kaj tacega pripoveduje tudi učeni mož Goeres od nekterih božjih služabnikov.

Vendar ne misli, dragi bravec! da je našej Jerci neprenchoma sijalo sonce prijetnosti, in da niso prihruli čez njo nobeni hudi viharji. Mnoge težave in britkosti so jo vseskoz zadevale. Ko je bila 15 let stara, so Pipanovi u Polji pogoreli, in tako prišli u velike nadloge in stiske, pa nikoli ni bilo slišati, da bi se bila Jerca le enkrat zavolj časnih težav pritožila, ali le kterikrat pogodernjala. Komej si Pipanovi po ognji enmalo opomorejo, pride druga velika žalost čez nje; mati, dobra in skerbna gospodinja jim umerjó. Jerca zgubi ljubeznivo mater, svojo naj večo prijateljico na svetu. Njeno veselje na svetu je bil zdaj še njen brat Gašpar, že u visokih šolah u Ljublani, silno pohleven in pobožen mladeneč; pa gléj, tudi tega ji Bog vzame, umerl je u 10. šoli in jo je s svojo smertjo na novo prepričal, da človek se kar na nobeno reč na svetu ne smé navezovati. Jerca se zdaj še bolj Boga oklene, si besede sv. pisma u serce utisne, da Bog tistega tepe, kterege ljubi, in da noben drugi pot u nebesa ne derži, kakor pot križev in težav.

Kakor se na svetu vedno vreme spreminja, takšino je bilo tudi Jerčino življenje vseskoz; komej jo kako veselje doide, ji ga že u kratkem skali in ogreni kaka britkost; zato je pa tudi ni nobenkrat nobeno veselje prevzelo; še clo u božjih rečeh ni nobenih prijetnost in sladkost iskala, ter je bila zmiraj bolj u križih in težavah kakor u sreči zadovoljna.

L. 1850 u nedeljo po prazniku svetega rešnega telesa Jerca u cerkvi zboli; tako hudo jo kerč u želodcu zavija, da mora ostati pri neki svoji prijateljici tikoma farne cerkve, in da mora biti še tisti večer s ssv. zakramenti prevedena. Ta bolezen je več tednov terpela; Jerca ostane ves ti čas pri svojej prijateljici, kjer je bila s priserčno ljubeznivostjo postrežena, ter tudi z duhovsko pomočjo oskerbljena. Vsako noč so bile kake dekleta pri nji, zdaj ene, zdaj druge, in prav očitno se je vidilo, da Jezusova nevesta ni nikoli zapušena.

Kakor u zdravju, tako je tudi u bolezni Jerca lep zgled pobožnega keršanskega življenja; nikoli se čez svoje bolečine in težave ne pritoži, in si tudi za zdravje ne prosi; komej jo kerč popusti in ji en malo odleže, se spet po navadi ljubeznivo nasmehlja, ter kaj fletnega in pobožnega povč. Ko ji je bilo toliko boljše, da je bila za prepeljati, jo damo vzamejo, ker so jo tudi njeni ljudje silno radi imeli, in jo komaj že čakali. — Jerca sicer spet z-hodi, toda prav zdrava ni nič več.

Do velikega posta 1851 je večdel še ob nedeljah in zapovedanih praznikih u cerkvo prišla, pa grozno jo je že težko stalo, komaj je že vlačila noge za seboj. Ob slabem vremenu je po poti grede zdihovala: Gospod! kako dolgo bom še za teboj cokolala, kedaj bo že vendar konec mojega popotvanja na svetu, kedaj bom že k Tebi prišla, in se znajdila pred tvojim obličjem?

Jerca o velikem postu 1851 popolnom zbolí, nič več ne more u cerkvo, in tudi le malo iz postelje. Od spovednika je bila vsaki teden obiskana in vsake 14 dni obhajana. Noben človek se ni spodtikoval nad njenimi pogostimi obhajili, kar se sicer rado vrajma. Vsim ljudem, zlasti pa Poljskim otročičem je bilo silno žal, da Pipanova Jerca, njih priserčna učiteljca, bolna leži.

U četrtek pred smrtjo skušim, precej zjutraj jo začno napadati smertne težave. Ako tudi poprejšni teden obhajana, želi še enkrat pred smertjo Jezusa prejeti, in se skleniti ž njim, pred kterege sodni stol bo o kratkem stopila. — Po njenih željah berž po sv. obhajilo pošlejo, in Jerca prejme zadnič presveti zakrament z neizrekljivo pobožnostjo, Njega, ženina svoje duše, po katerem je vedno medlelo njeno serce, in zmiraj hrepenelo po njem. Vsa zadovoljna, ter že vsa na uni svet zamaknjena, čez pol ure po prejetem sv. obhajilu med molitvami in blagoslovom svojega duhovnega očeta svojo dušo mirno izdihne, in kakor da bi bila sladko zaspala, zatisne svoje deviške oči. — Že zdavnaj nismo vidili tako lepe in kratkočasne smerti; pač res: „Kakoršno življenje, taka smert.“ Binkoštno saboto je bila naša Jerca častljivo pokopana, in od tistega časa je njeni grob zmiraj lepo ozaljšan, ter z mnogimi cveticami obsajen.

Iz dozda je rečenega je očitvidno, kako resničen je napis na grobu Pipanove Jere, in da je vodiška fara zgubila ob nji edno svojih naj lepših cvetic. Zdaj naj tudi še tam pri Bogu vodiškeje fari pomaga,

kakor je bila tudi u življenju vedno vsim lep zgled, ljubezniva učiteljica otrok in podporna bolnikov.

Nikar ne pozabite vodiški farmani, in zlasti ve vodiške dekleta rajnce Pipanove Jere; posnemajte njeno bogobjubno življenje, in naj izraste med vami še ktera, še več takih dragih in zlahnih cvetic.

Adlo.

VII.

KRISTINA,

ŠVEDSKA KRALJICA IN IMENITNA SPREOBERNJENKA.

Kako čudno Bog nektere duše vodi, nam dokaže *Kristina*, švedska kraljica. Švedsko kraljestvo je šestnajstega stolčtja strašno zabredlo, je iz katoličke cerkve iztopilo, in se luteransko živiveri pridružilo. Kaj vse je bilo krivo tega nesrečnega odpada, vč Bog sam; toliko vendar je gotovo, da naj več so bili švedski kralji sami. Oni so bili lakomni cerkvenega blaga, in cerkve ložeje obrorati, so jeli katoličke škofe odstavljati in iz dežele izganjati, in so luteranskemu papežu pokoršino odpovčdali. Glejte, da je gola resnica, kar govori sv. Paul I. Tim. 6, 10. „*Korenina vsih zlegov je lakomnost. Nekteri so njej se vdali, so odpadli od vere, in zamotali se u mnogo bolečin.*“

Sto lčt pozneje je sedel na švedskem prestolu *Gustav Adolf*, ki je bil luteranov naj močnejša podpora, ki je z velikoj vojnoj na Nemško vihral, in luteranskej kriviveri na noge pomogel. On je imel edino lči z imenom *Kristino*, ki je bila njegovo veselje in njegovo serce; ali kak razloček med njima! — on naj luji sovražnik katoličke vere, ona zmladega vsa vneta od ljubezni do nje. Imela je jasno glavo, kakoršino malokdo možkih ima, tičala u knjigah noč in dan, in bila toliko umna in bistra u svojih razsodih, da vse se je čudilo nad njo. Varhe in učitelje, kakor se samo od sebe zastopi, je imela same luterane; pri vsem tem pa se je vendar le primerilo, da tu in tam je kako zerno na katoličkem polju pobrala, kar je vselej jo močno oveselilo. U svojem devetem lčtu je slišala, da katolička vera deviški stan visoko cení in spoštuje. *Oh, je izdihnula, to je lepo! taka vera je za mene! tudi jaz hočem biti katoličanka!* Njeni učitelji so jo sicer u strah vzeli,

kolikorkrat je kaj takega izustila: ona pa si je vse toliko globeje u serce vtisnula.

Še le deset lēt stara je večkrat rekla: *Kako srečni pač so katoličani! oni verujejo, kar je verovalo toliko blagih duš celih šestnajst sto lēt, njih vero je poterdilo milionov čudežev in milionov mučenikov; ona je izredila toliko čudnih devic, ktere so premagale slabost svojega spola in se Bogu zaročile. Oj zlata vĕra, kdaj se boš meni prisvetila!*

Ko je nekoliko odrastla, je u vednostih in znanostih tako napredovala, da vse se je zavzelo, se je zavedla u naj huje zamotanih rečeh, se naučila mnogo ptujih jezikov, in govorila nektere tak gladko, kakor da bi se jih bila od svoje matere naučila. — Osemnajst lēt stara je vladarstvo prevzela, skoz in skoz silno ojestro in zmerno živela, spala samo pet ur na dan, ven in ven brala in se učila, in naj huje zavozlane vladne reči s toliko bistrim očesom prezrela, da stari in skušeni moŕže ji niso bili kos. Toliko modra in izobražena, je kmalo poznala po svojem lastnem umu, da luterani so ogoljvani; spoznala pa tudi, da kristiansko-katolička vera je edino prava, edino zveličavna: zategadel si je od tiste dobe veliko prizadevala, katoličkih naukov se naučiti, in u katoličko cerkvo prestopiti.

Pervi, s kterim se je zavolj tega posvetovala, je bil jezuit *Anton Macedon*, ki je bil spovednik portugalskega poslanika na Švedskem. Ker poslanik ni znal drugega jezika kakor portugalskega, je moral *Macedon* tolmačiti; ali kraljica namesti o političnih se je večdel o vĕrskih rečeh pogovarjala z njim, ga popraševala zdaj to zdaj uno, in zaupno mu razodela, kaj želi in misli storiti: poslanik pa, ki ni švedskega znal, od vsega besedice ni vědel. Na to je *Macedon* u njenem imenu u Rim se napolil, pomenit se ondi z jezuitičkim višiglavarjem; in ne dolgo potem pridejo u glavno mesto *Štokholm* nekteri jezuiti, preblečeni kakor kupci; ali kraljica je prec jih spoznala, h kosilu povabila in mnogo pogovorov o vĕri z njimi imela. Hotli so, da bi se bila kraljica iz katekizma učila katoličkih naukov: ona pa jih je oprášala vse druge reči, kakor u katekizmu stojé, je toliko že vědla in govorila tak modro, da vsi osupnjeni so rekli: *sveti Duĕ sam jo je razsvetil.*

Ali kakor popolno prepričana je bila, da katolička vera je edino zveličavna, ravno tak dobro je spoznala, da čaka jo mnogo over in težav; sosebno ker je na Švedskem katolička vĕra ojestro prepovedana bila. „*Dobro vĕm, je djala, ali mora kraljeva krona iz glave, ali pa*

moram luteranka ostati.“ Oprašala je, ali bi ji papež ne mogli dovoliti, da bi šla vsako leto enkrat po luteranskej šegi k obhajilu? in ko so jezuiti odgovorili, da ne, je rekla: „*Po tem takem ni druge pomoči, kakor krona mora iz glave.*“ — Blagor ji, ker je toliko srečno sama sebe zmagala, in clo kraljevej časti se odpovedala iz ljubezni do zveličanja svoje duše! Take duše so redko vsejane, so zlata vredne, in mislim, da vodi jih posebna gnada-božja.

O kresu l. 1654 je sklicala državne stanove, ter jim oznanila, da od vladarstva odstopi in jim švedsko krono nazaj izroči: ali nihče se ne upa, jo iz glave ji vzeti, dokler jo sama stran položi. — U priprostem belem oblačilu je jela potem slovo jemati, in stanovi so poslovičili se od nje; vse je bilo u sercu ganjeno, vse u solzah, sosebno kmetom se je milo storilo, viditi mlado in ljubleno kraljico, da je toliko ponižna in da jih zapusti.

Na to je brez odloga iz dežele odrinila, dobro vědši, da za katoličko věro u tistih merzlih gorah ni nobenega varnega zavetja. Prebleče se, in spremljena od nekotih vdanih prijatljev u *Ambor* (Hamburg) vesla, od tod pa se oberne u *Bruselj*, kder je skrivoma katoličko věro spoznala. Od *Bruselja* gre u *Inšpruk*, kder je javno in slovesno u katoličko cerkvo prestopila; potem pa na *Italiansko*, kamor so jo sv. oče papež *Sander VII.* povabili. — Na slovečem božjem potu pri *Materi božji u Loretu* je svojo krono in svoje žeslo nebeškej kraljici darovala, in se u njeno varstvo izročila. U Rimu so jo sprejeli s kraljevo častjo; ona pa polna ponižnosti pokleknivši prosi svetega očeta za sv. blagoslov; u Rimu je živela večdel vse svoje dni noter do smerti, lepo in pobožno, kakor se dobrim kristianom spodobi — pa tudi umerla lepo, in bila pokopana u šentpeterskej cerkvi.

Kristino, švedsko kraljico luterani hudo psovajo, zato ker je ujih krivovēro zapustila: nam katoličanom pa ima biti ljuba in draga, ker nas mnogo lepega uči. Uči nas;

1. Da prava vēra nam ima biti čez vse. Kakor je ona zavolj vēre zapustila svojo domovino, svoje veličastvo, in vse, kar je imela rada na svetu, in šla u ptujo deželo: tako moramo tudi mi, ako je treba, se vsemu odpovedati, kar nas veže na svet, tudi kerv preliti in življenje dati, da le vēro ohranimo. Vēra je človeka naj dražje blago — kdor njo zgubi, zgubi vse, ker *brez vēre ni mogoče dopasti Bogu.* Hebr. 11, 6.

2. Uči nas, kako skerbno se moramo dušnih nevarnost ogibati. Kakor je šla ona iz svoje dežele, in od svoje žlahte in iz hiše svojega očeta, kder je njena duša u nevarnosti bila: tako moramo tudi mi, ako ni drugač, zapustiti hišo in službo, mesto in vas, človeka in tovaršijo, in raztergati naj ljubšo zavezo, kakor hitro nam je nevarna in nas u greh napeljava. „*Kaj namreč pomaga človeku, ako ves svet pridobi, svojo dušo pa pogubi? ali kakošno menjo bo človek dal za svojo dušo?*“ Mat. 16, 26.

3. Uči nas, kako radi moramo božjo besedo poslušati in svetili naukov se učiti. Ona je poslala u Rim, tako daljo, po učitelje, da so prišli njo u pravej véri podučevat: mi pa imamo doma toliko lepih priložnost, ko se nam vsako nedeljo in vsak zapovedan praznik božja beseda u cerkvi razlaga; imamo toliko spovednikov, ki so zmir pripravljene, nas u tej ali unej reči podučiti; imamo toliko toliko pobožnih knjig, ktere naj lepše nauke zaderžé — ali kako nemarni smo večkrat, kako mlačni! — Resnično! ona je bila podobna tistemu kupcu, o katerem nam Kristus (Mat. 13, 45, 46) pové, *da je dobrih biserov iskal; in ko je najšel drag biser, je šel in prodal vse, kar je imel, in ga je kupil.* Zatorej večna slava ji!

Roman.

VIII.

G. BONARD,

MUČENIK IN MISIONAR.

Na Tonkinskem u Azii se kristianom še zmirom slabo godi; kogar zasačijo, je djano za njegovo življenje. Zvedli smo, da 10. aprila 1852 so sopet nekega misionara djali ob glavo.

G. Bonard je bil na Francozkem doma; ali gnan od goreče ljubezni do svojega bližnega je zapustil svojo domačo deželo, in u daljno Tonkinsko veslal, razširovat po ontodnih planjavah božje kraljestvo. Bezbožniki vendar ga zgrabijo, brez milosti obsodijo u smert, in brez pomude sporočé u glavno mesto, da bi se sodba poterdila. In res! že neke dni potem pride od više gosposke poterjenje smertne sodbe — bilo

je 9. aprila zjutraj ob desetih, ko je viši mandarin ali cesarski oblastnik še u postelji se valjal. Nek kristiansk vradnik to skrivoma zvé, in naglo naznani nekojim svojim prijatljem, kaj žalostnega se bo zgodilo berž ko ne še tisti večer.

Hitroma kakor blisk gre novica od hiše do hiše, od ust do ust, in od vsih krajev novokerščenci u mesto hité, gledat častitega misionara na njegovem zadnem potu, ter se po njegovem izgledu u dobrem poterdit; sosebno močno pa so pritiskali proti vratam, iz kterih so mislili, da ga bodo gnali u smert. Tisti dan vendar so čakali zastonj, ker sodnija je obglavljenje odložila, naj berž zato da bi se bila množica nekoliko izšla — in u resnici! mnogo jih je damo potegnulo, dasiravno ljudstva tudi drugi dan ni manjkalo.

Komej drugo jutro napoči, bilo je 10. aprila, ko se vse kardelo vdere na mesto, kder so obsojence navadno devali ob glavo, in kder so mandarini za obglavljenje že vse pripraviti dali. Kmalo pa se je zvédlo, da misionara na drugo stran peljajo u smert; zatorej se ljudstvo vzdigne in na tisti kraj vre: ali ker je imelo velik ovinek storiti, ni moglo priti ob pravem času na morišče, in dospelo je samo nekaj sto kristianov, ki so bili priče njegove častite smerti. — Morišče je bilo kako poldrugo uro od mesta; misionar pa je šel celo pot peš, in akoravno je bil obtežen sramotnim plohom in vklenjen u železje, je vendar krepko stopal, in bil veselega in jasnega obraza, kakor nekdo, ki gre na svojo ženitnino.

Na morišče pridšemu zvežejo roke na herbtu, tako terdo da kerv se je vlila iz njih; ali ko mu ploh in verige odkleniti hočejo, se je vidilo, da mandarini so potrebnega orodja seboj vzeti pozabili. Zategadel gredo iskat orodja, in skoraj cela ura preteče, napreden je bilo prineseno, in ves ti čas je misionar na kolenih klečal in molil toliko serčno, da na obrazu se mu je brala njegova notrajna pobožnost; kar je pa tudi clo lahko vërjeti, ker ravno poprej, kakor je ječo zapustil, je sveto obhajilo prijel. — Med tim prineso pripravno orodje, misionaru odvzamejo sramotni ploh in verige, in viši mandarin stopivši z velbljuda mu lase poravna, mu na uho pošepeta nekoje besede, ktere pa nikdo ni mogel razumiti; tudi misionar mu je nekaj odgovoril, ali kaj, se ni čulo.

Na to se mandarin sopet na svojega velbljuda vsede, poludrica ali cimbala trikrat zadoni, in misionarova glava je pod mečem ležala—

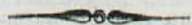
z ednim mahom mu jo rabelj je odsekal. Kristiani so sicer hitro pristopili, vendar so kervi njegove le malo vlovili, zato ker častniki so jih odganjali s palicoj; bilo je namreč mnogo pešvojakov, in mnogo konjikov za varnosti voljo pri obsodbi pričujočih. Vojaki so polastili se tudi oblačil, ktere je *G. Bonard* nosil, ter jih med seboj razdelili, da bi prodajali jih kristianom na drobne kosce in za drage denarje.

Kristiani so mislili, da ga bodo na mertvišču zagrebili, kakor rajnega Auguština Šefler-a, in bodo vergli samo njegovo glavo u vodo, zategadel so vse poskerbeli, da bi jim njegovi dragi ostanki prišli u roke; ali tu jim ni šlo po godu. Priveslale so namreč dve ladji, na kterih je bilo nekaj mandarinov in mnogo vojakov, so vzele glavo in truplo častitljivega mučenika, se priskerbé le z živežem za tri dni in spet odveslajo. Kristiani pa so šli s čolni za njimi, in so skerbno gledali in pazili, kaj da bodo bezbožniki z mertvim truplom počeli.

Bilo je ob osmih ali devetih zvečer — ravno je začelo nekoliko deževati, ko so mandarini svojoj ladjoj došli do mesta *Tam Too*; ondi se vstavijo in nekoliko časa obotavljajo, potem pa sopet odrinejo. Na tisti kraj torej so kristiani obračali svoje oči, in komej se mandarini svojoj ladjoj zgubé, se je spustil mlad človek 25 čevljev globoko pod vodo, je zadel ravno na truplo rajnega *G. Bonarda*, in iz vode pridši reče vesel: „*Najšel sim ga.*“ Mandarini namreč so bili navezali velik kamen na mertvo truplo, glavo pa vteknili u malo vrečo in pod pasho mu dali. — Zdaj ga kristiani brez pomude potegnejo iz globočine in u svojo vas zanesó, ga po mašniško oblečejo, u lepo mertvaško skrinjo denejo, in do večera drugega dne u svojej cerkvi razpostavijo — potem ga pokopajo po cerkvenej šegi. Akanski škot sami, gosp. *Reford* so sv. službo za njega opravili.

Pravijo, da še u smerti se je tako lepo na smel držal, kakor bi bil u pokojno spanje zamaknjen. — Pač srečen, kteremu je dano, za Jezusovo véro terpeti ali clo umreti! njegovo ime je zapisano u knjigi življenja.

Roman.

TURKI NA KRALJINSKEM

Č.

PRIGODBE

žalostne in vesele mladim in starim u poduk in svar.

»Bog je iz začetka človeka vstvaril, in mu dopustil prosto si voliti.

K temu mu je dal svoje zapovedi in postave.

Ako hočeš njegove zapovedi deržati, in biti zmirom véren po njegovem dopadenju, boš tudi ohranjen.

On ti je podal ogenj in vodo; iztegni svojo roko po tem, česar hočeš.

Človek ima pred seboj življenje in smert (dobro in hudo): česar hoče, mu bo dano; kajti velika je modrost Gospodova; on je silen u svojej moči, in gleda neprenehoma.

Oči Gospodovi gledajo na te, kateri se ga bojé, in on vé za vsako delo človeka.

On hudobnega djanja nobenemu ne veleva, in greh storiti nobenemu dovoljenja ne da; (kajti on ne želi mnogih otrok, ki so nevéni in nepridni).^c

Sirah 15, 14—22.

I.

TURKI NA KRAJNSKEM.

Mnogo nesrečnih in žalostnih dni je lepa *krajnska* dežela že videla in doživela; mislim da težko bi se vsi popisati in naznauiti dali. Koliko njenih sinov in hčer je že kuga podavila, se iz tega lahko posname, da l. 1006 po Kr. je u notranjem Ljublanskem mestu skoraj vse, u njegovih predmestih pa in po bližnjih vaseh nad 17,000 ljudi na mertvaški voder položila. Cerkva sv. *Roka* u *Dravljah* pričuje še dan današni *Ljubljančanom*, in undotnim vešanom, da je kuga njih očete morila, pa tudi kako pobožni so bili, ker so svetemu *Roku* u čast cerkvo sozidali, in po njegovej priprošnji iskali pri Bogu pomoč. Koliko jih je lakota vgonobila, nam l. 1529 naj bolj živo dokaže, ko večina ljudstva velikonočno nedeljo ni imela družega jesti, kakor répine oblube, in se za hleb kruha je lahko lepa njiya kupila.

Koliko hiš, vasi, tergov in mest je že ogenj pokončal, se u starih in novih knjigah obilno zapisanega najde, in se žali Bog! leto na leto le prepogosto še sliši. Koliko nesreče, škode in žalosti so že vode napravile, po raznih krajih dežele, tu in tam oko še pokaže, in stare pripovédke poterdijo. In koliko drugih stisk in nadlog je čez deželo še hrulo, koliko hudih in žalostnih bojev in vojsk, koliko neznanih potresov, koliko gerdih vremen, slabih letin itd. so zapisali zgodovinarji nekaj, nekaj se od ust do ust izročuje.— Hujši vendar in grozovitniši, kakor imenovane nadloge, so ljuti in divji *Turki* delali, so mnogo let deželo in ljudstvo do kervavega žulili, in vse, kar jim je u kremplje prišlo, ali vničili ali zamorili, in seboj u Turčijo vlekli. Kakor cvetlice pod kosoj kosca, so padale kristianske glave pod njihovimi mečmi; oni niso prizanesli ne dojenču na maternih persih, ne sivemu serecu, ki se je na berglje vpiral; komur pa so prizanesli, je moral u sužnost ž njimi, in delati jim namesto živine; zategavoljo Slovenci *Turkov* še zdaj strahom pomnijo, ter se jih bojé bolj kakor divjih risov.

1. Pervikrat na *Krajnsko* so bili primahali 9. oktobra 1408, ko je *Suleman I.* na turškem prestolu sedel, in dasiravno jih ni menda velika četa bila, so vendar *Metliko* in njeno okolico popolno izrili in pomandrali. Kar je živega bilo in se ni poskrilo, so ali pobili ali seboj na Turško gnali, kar pa so žita najšli in drage robe, so ali vplenili ali sožgali, in obloženi z mnogoverstnim ropom sopet se odmaknili u svoje dežele. — Dve lēti potem je bil sultan *Suleman* umorjen, in Turki, ki so med seboj se vjedati jeli, so kristiane nekoliko časa u miru pustili; vendar ne dolgo, ko sopet rogoviliti začnó. Komaj se novi cesar *Mohamed I.* svojih nasprotnikov otrese, ga že po kristianskej kervi žeja, in na zapadne katoličke meje obrača sovražno svoje poželjive oči. L. 1418 se blizo 20,000 pešcov in konjikov na *Štajarsko* pridervi, in pri *Radgoni*, kamor so Korošci in Krajnci Štajarcom pomagat šli, strašna bitka vstane. Hrabro so kristiani se bojevali, hrabro Turki se obnašali, in marskakemu naših junakov glavo odbili; poslednič vendar so bili tako tepeni, da vsi so razkropili se, in večidel ali vjeti bili ali vsmerteni, le malokdo je pete odnesel. Polni veselja nad tolikoj zmagoj so Slovenci hvalo peli Gospodu vojskinih trum, razdali med samostane in cerkve polovico vsega, kar so Turkom odvzeli in berž ko ne nadjali se, da Turki na Slovensko ne bodo več hodili; ali kaj! ko jih je goljfaló.

2. L. 1421 turški sultan *Mohamed* umerje, in njegov sin *Murad II.* se še bolj po širokem ozira, in noč in dan spona za sosedne narode kuje. Na vse strani njegovi konji dirjajo, in kamor stopi njih železna noga, se nebo od ognja in plama žari, in se zemlja rudeči od človeške kervi. Koliko vjetnikov so včasih skupej navlekli, se iz tega razsodi, da na *Serbskem* so enkrat naj goršo sužnjo za edno škornjo ponujali. Kako pa so z dekljami, kako z nosečimi ženami delali, pobožne serea in sramožljive ušesa tako žalostno zadeva, da pero u roki mi brani, kaj takega zapisati. — Ravno so *Metličani* nekoliko si pomogli, svoje pohištva pripravili in stare rane pocelili, ko l. 1431, ali kakor drugi terdijo l. 1429, nova nevilta pribuči, strašnejša še, kakor je prva bila. Osem tisuč Turkov se čez *Kupo* pripodi, in na ravnost nad *Metliko* malnejo, jo do nagega slečejo, in povsod na vsih straneh zapalijo in clo cerkev razvalé. Ali ne zadovoljni s prepričlim ropom od *Metlike* na levo in desno vlijejo, in povsod, po planih in po hribih po svojej navadi šarijo in divjajo. U *Novem-mestu* že se tresejo, poslanca za poslancom pošiljajo u belo *Ljublano*, in za božjo voljo rešitve in pomoči pro-

sijo. K sreči sta ravno tada u *Ljublani* bila *Urh Šenk*, krajnski in *Štepan Montfort*, koroški deželni poglavar, ki sta hitreje ko sta mogla, okoli 4000 mož nabrala, in brez pomude nad Turke mahmeta. Pri *Novemestu* se zgrabijo, mah na mah udarjajo, da dolgo se ne vč, na katero stran bo vaga potegnila; nihče odstopiti, nihče odjenjati noče. Naposled vendar je Bog dal, da so naši zmagali, posekali polovico Turkov, drugo polovico pa u beg zagnali, ter jim srečno odvzeli vse, kar so bili naropali ljudi, živine in druge baže. Koliko veselja so imeli zavolj te slavne zmage ne samo na Krajnskem, timveč na vsem Slovenskem, se samo od sebe razumi; pa tudi Boga, od kterega vsaka zmaga pride, niso pozabili, marveč so lepo se mu zahvalili.

3. Posihmal so Turki blizo štirideset lēt po raznih krajih Azie in Europe obilno bojev in homatij imeli; zlasti dva junaka, *Jan Huniadi* in *Jurko Kastriot*, ali kakor se obče zove *Žkanderbeg*, sta jim glave belila, in mnogokrat jih hudo našeškala. Ali Turkov je bilo kakor listja in trave, je edna truma se pokosila, je že druga močnejša in kervoželjnjša nastopila, ravno, se človeku zdi, kakor bi iz zemlje rasli bili. Sosebno ko je l. 1451 *Mohamed II.* turški cesar postal, gerd in nesramen da je smerdel, je kristiansko-katoličko nebo če dalje bolj se oblačilo, in bližej in bližej slovenskim mejam hudo vreme se vleklo. L. 1453 je gerčko glavno mesto *Carigrad* u naskoku si osvojil, kmalo potem *Serbsko*, *Bosno* in *Hercegovino* popolno zmagal, in ravno so Krajnci enmalo pozabili prestane nesreče, in se solziti nehali, ko sopet zaropoče turški boben, ter jim naznani novo žalost in nove solze.

Kakor se zapisano najde, je turški baša *Bajbeg*, osemdeset lēt že star nevarno zbolel, in u svojej boleznii se zaobljubil, da ako mu Bog in Mohamed sopet zdravje da, bode u zahvalo na *Krajnsko* se vzdignul, untodne kristiane davit. In res, kdo razumi skrivne pota božje! komej ozdravi in se nekoliko okreva, se že napoti, vzeme 10,000 Turkov, prebrodi reko *Uno*, in *Horvaško* prestopivši se okolj kresa l. 1469 na vbogo *Melliko* zavali, ter jo stiska in tare, da je groza in štrah.— Pri *Melliki* razdeli u troje svoje divje čete; prva se proti *Ljublani*, druga proti *Novemestu* spusti, in po *šentjernejškem* polju noter do *Kostanjevice* razprostrani; tretja pa, pri kterej je on sam ostal, se na *Kupi* vstopi, in pri *Petrovinu* in krog *Vinice* všotori. Rad bi zdaj pero iz roke dal, da bi mi ne bilo treba pisati, kako gerdo so ti divji lovci po Krajnskem delali. Od *Mellike* do *Iga* na enej, in do *Preddvorá* na

drugej strani ni bilo družega viditi, kakor žar, plam in dim, sramožljivost je debele solze takala, in smert prebogato žetvo imela. Okoli 6000 obojega spola, kakor so prerajtali, je pod turškimi mečmi glave zgubilo, koliko pobištev pa so požgali, vč Bog sam; samo toliko opominim, da verh raznih vasi in tergov so tudi *Kočevje* vpepelili. Gotovo bi še dalej bili šarili, in še više nesreče napravili; ali tudi njim so jele hlače tresti se. Od vsih strani kristiani vkupej vrejo, in u devetih dneh je 20,000 čerstvih mož na nogah. Na *šentjernejsko* polje udarijo, ali ko do *Kostanjevice* pridejo, so jastrobi že iz gnězda ušli, leteli čez *Kupo* in Horvaško u svojo domačijo, in vlekli seboj 8600 vjetnikov, kterih ni bilo nikolj več nazaj. Zmed vjetih je stari baša *Bajbeg* 500 naj gorših dečkov in 500 naj nježniših deklíčev odbral, vse ednako oblekel in poslal svojemu sultanu u darilo.— Komu bi pri takih glasih solze u oči ne stopile?*)

4. Odslej sledi mnogo žalostnih lét za celo Slovenio, zlasti za *krajnsko* deželo. Kar je prirastlo, so ali Turki pozobali ali njih konji pomandrali; kar so zasačili, so ali u nič djali ali u daljno Turčijo vlekli. Kmalo ko jih je edna truma odšla, je že druga nastopila; kar je pervej in drugej ušlo, je tretja zajela; bila je žalostna doba, da nas večni Bog vari pred njo! — Že l. 1471 se vzdigne 15,000 turških konjikov, davijo in palijo najprej po Horvaškem, in mnogo živine in 20,000 vjetih ljudi tirajo seboj; potem pa, ko so rop med seboj razdelili, in u svojih varoših ga poshranili, se jih 10,000 sopet verne, in se na *Krajnsko* vderejo. Kamor pridejo, rudeč petelin po strehah skaka, in gorje slednemu, kteri jim pride u pest. Do *Iga* in *Preserja*, in clo na *Kras* njih konji prirazgetajo, in *Štičinski* samostan se u kup pepela preoberne. Koliko ravno so naropali, ni *sicer nikder zapisanega*, vendar se iz njih drugikratnega ravnanja lahko sklene, da milost jim ni bila prirojena. — Turkom njih roparije vsaj nekoliko overati, so jeli tega leta po *Krajnskem tabore* staviti, to se pravi, močne in terdne obzidja gričev in cerkvá, kamor so ljudje slišaje, da se Turki bližajo, hitro bežali, ondi za varnim zidovjem bolj spešno se branit. Taki tabori se še

*) Nemški zgodovinar *Hamer* nekoliko drugač pripoveduje. On pravi, da l. 1469 je derhal lahkih turških konjikov Horvaško, *Krajnsko* in *Štajarsko* prejahala in noter do *Celja* se pridervila, je zateptala njive in nograde, pobila 2000 kmetov z njih živinoj vred, in 20,000 jih seboj u sužnost gnala. To pa, kar sim zgorej popisal, je po njegovem razsodu l. 1470 se prigodilo,

dan današni po Slovenskem tu in tam zagledajo, in marskaka vas, fara ali cerkva je od njih ime dobila.

5. Takih taborov ali terdnih krajev je pa tudi nad vse treba bilo; kajti ko je bilo léto okolj, Turki sopet primahajo, *Ljublano* obležejo in na treh krajih razpno šotore svoje. Ljublančani! hočete viditi, kde da so trije kraji bili, idite u *Lovševo* jamo, ki je za svetim Krištofom tik Dunajske ceste, u njej se je perva truma zakopala, in nože in meče za dede in očete vaše brusila; idite u *Šiško*, ondi na *Jami*, kder je rajni *Vodnik* se rodil, je druga četa svoje gnězdo imela; tretja pa na *Poljanah* se valjala, in 3. junia zapalila cerkvo sv. Petra, kakor se u ravno tej cerkvi na steni, nekoliko od velikih vrat zapisano bere. Gotovo je, da jih je veliko kardelo bilo, ker sicer bi se tolikega mesta ne bili lotili; ali še gotoviše je, da so Ljublančani vse napade serčno odbili, in svinčenimi krogami iz grada dol jih tako kropili, da so Turki se vplašili, pobrali svoje kopita, in vernili se u svojo domovino: tode žalibože! ne za dolgo.

6. Že l. 1473 njih konji sopet *Ljublano* in *Savo* pijejo; vendar viditi vbogo krajnsko deželco, da je vsa zateptana in oguljena, se nad Koroško veržejo. U jeseni že je bilo, ko 27,000 konjikov memo *Šentjurja* in *Krajna* dirja, hitro kakor ptiči skoz *Kokro* planijo, in noter do *Šentvida* nad *Celovcom* pridirjajo. Kamor so priderli, se je nebo od ognja žarilo; kar jim je u pest prišlo in za nje bilo, naj že od blaga ali od ljudi ali živine, vse je moralo ž njimi; kar pa ni bilo za nje, so ali pobili ali drugače pokončali. Kristianov 8000 seboj ženejo, in se čez *Štajarsko* memo *Celja* in *Šentjurja* pod Rifnikom proti Turškem nazaj valé. *) — Prihodne léto 1474 se Krajnci in sploh Slovenci nekoliko oddahnejo; Turki namreč so nad *Madžarsko* se zagnali, in tudi ondi po svoji navadi rojili in divjali, tako da njih glavav *Malovič* je mnogo vreč ali žakljev glav, ušes in nosov, ktere je kristianom odrezal, sultanu u *Carigrad* poslal. Vendar se bere, da tega léta so Turki zasačili dva *Kozjeka*, znamenita krajnska plemenitnika; ali kde? in kako? ne naznani nobena knjiga.

7. Zatim nastopi léto 1475, in ž njim nova žalost in britkost za ves slovenski svet. Baša *Ahmed* in 15,000 Turkov ž njim se na *Štajarsko* privali, in za *Dravoj* gor ropajo, palijo in moré, da, ko bi od

*) Kdor hoče od tega ali naslednih turških navalov na Koroško više zvediti, naj vzeme predlanske Drobttince u roke.

hude žalosti trava se sušila, bi gotovo vse zelenje zginilo bilo. Napasti jih in odgnati, se Krajnci, Korošci in Štajarci pri *Brežcah* zberajo; ali Turki jih prehité, in ravno sv. Jerneja dan se primejo in strašen boj se vneme. Začetno so naši sicer srečni bili, in nekaj nad 2000 Turkov ob glavo djali; končno pa se sreča oberne, in so bili popolno zmagani — ali pobiti ali vjeti. Plemenitnikov se ni več kakor petnajst otelo, med kterimi sta bila tudi *Gasper* in *Krištof Lamberg*. Na to so Turki brez dvombe na svoj dom se vernili, poshranit, kar so bili naropali; vendar so čez štir tedne že sopet na *Krajnskem* bili, se poleg *Save* in *Kerke* zdaj na eno zdaj drugo stran obernejo, in kamor prikoračijo, jim žalost za petami gre in vsestrana nesreča. *Štičinski* samostan, ki je dima in pepela ravno se očistil, se sopet u ognju zgrudi, in kar so redovnikov zasačili ali drugih ljudi, in kar so živine ali blaga dobili, vse je moralo ž njimi.

Ravno tako nesrečno je bilo prihodno lèto 1476, o kterem je *krajnska* dežela dvakrat turške bandere vidila. Pervikrat se o sredi julia pred *Ljublano* pridervé, potem pa se na dvoje razdelé. Perva četa, 2000 mož, se proti *Celju* zapodi, ostali pa na *Notranjsko* dirjajo, si *Lože* osvoje in mnogo druge nesreče načinijo. — Drugipot se o sredi oktobra za *Savoj* gor dersté, bila je derhal okolj 8000 mož; vendar se na *Krajnskem* malo le mudé, timveč ven in ven naprej deró, dokler se memo *Krajnske gore* in *Korena* na *Podkloster* zavalé, preklatijo vbogo *koroško* deželo, kakor je dolga in široka, ter jo vklestijo, da je kervave solze točila.

8. Odsihmal so Turki, vidši da so Krajnce že do kože slekli, in jim do zadne bilke vse pozobali, tri léta zaporedoma jih u miru pustili; ali kar jim je na *Krajnskem* ušlo, so jim morale druge dežele obilno nadomestiti. L. 1477 so *goriške* in *furlanske* ravnine pod njih podkovami se šibile, in dasiravno so iz *benečanskih* in *videmskih* zvonikov divje kardela vidili, se jih vendar nikdo ni lotiti upal. L. 1478 so sopet na *Benečane* se namenili; ali ker je bila žetva ondi že pri kraju, in večdel vse u varnem zavetju, so na desno, na *Koroško* se obernili, in od *Trebiža* do *Pliberka* vse pogrudili in pogonobili. L. 1479 pa, ko so z *Benečani* se pomirili, so se na *Sedemgraško* vergli, kder so vendar tako se opekli, da 30,000 jih je mertvih obležalo; zategadel se l. 1480, za svojo zgubo saj nekoliko se odškodovat, sopet na *Slovensko* zakadé. Pravijo, da nad 26,000 večdel konjиков je bilo, ko

so 29. julia spod *Breže* Savo preladjali, in čez vodo pridši u dvoje se razcepili. Znabiti kakih 2000 jih je bilo, ki so proti *Cirknici* in *Ribnici* mahnili, požigali hiše, žito in blago, koder so dirjali in mnogo kristianov pomorili, mnogo vlovili. Vekša derhal pa se je na *Koroško* gnala, in sopet skor vso deželo premlatila; še huje pa je divjala una truma, ktera je nad *gorno Štajersko* planila. Samo duhovnikov u železje zakonih je blizo petsto seboj vlekla, in cerkve zapored ali zapalila ali obropala ali razdjala.

9. Pol leta po tem tolovajskem napadu je sultan *Mohamed II.* svojo gerdo dušo izdihnul, in *Bajesid II.* na cesarski stol se vsedel; ali dasiravno je bil mnogo mirniši od svojega očeta, vendar stanoviten mir za krajnsko deželo še dolgo ni napočil. — L. 1483 se je sopet 6000—7000 turških konjikov na rop podalo in u tri čete razdelilo. Perva zmed njih je 16. oktobra po *Kokri* gor u *podjunsko* dolino hrula; od unih dveh pa ste se edna na *Štajarsko*, druga na *Krajnsko* zapodile, in koder se derstile, neznano divjale. Do gerla siti in obloženi z nezmernim ropom se čez *Uno* u *Bosno* nazaj plazijo, ko se, kakor strela iz jasnega, Horvati in Krajnci nad nje vderó, in jih tako nažgó, da razun vojskovodja in nekih drugih redkih je vse mertvo obležalo; vjete kristiane pa, kterih iz vsih treh dežel, iz *Koroške*, *Krajnske* in *Štajarske* jih je blizo 10,000 bilo, so brez vsega plačila do svojih damo spustili. — Turki oplašeni se zdaj pet lét na *Slovensko* ne upajo; ali ko enmalo k moči pridejo, se jih l. 1488 sopet veliko kardelo zbere, se nad Horvate vderejo, ter jih tako nasekajo, da 7000 jih je na *bojišču* obležalo, ostali pa se razkropé, in jo na vse strani vlijejo. Mnogo *Turkov* pa, nezadovoljnih s tim, kar so *Horvatom* odvezeli, se še na *Krajnsko* ženejo, na levo in desno svoje dolge perste stegajo, in kar kristianov u pest dobé, u sužnost seboj podé.

Še bolj nesrečno za *Krajnce* je bilo l. 1489. Od edne strani se *Turki* privale, od druge *Madžari*; kar ednemu ostane, drugi pozobljejo; šel je strah po deželi in siročina vstala, da jo pero ne popiše in človek ne izusti; samo misli se. — Ali povračilo gotovo ne zastane; akoravno mnogokrat počasi krevlja, pa toliko huje udari. — *Turki* vidši, da se jim je na *Krajnskem* dve léti zapored tako dobro obneslo, se tudi l. 1490 privlečejo, prav po divje šarijo in razsajajo, mnogoverstnih reči naplenijo, in skup navlečejo. Ali ko se z obilnim plenom u svoje domače kraje nazaj pomikajo, in u *Hruščo* prisopihajo, jih *Krajnci* za-

lezejo in tako dolgo po njih mlatijo, dokler je kaj živega bilo — le malokdo je odnesel svojo kožo.

10. Vendar, kdo bi mislil? ni bilo še dveh let okolj, ko turški konji sopet slovensko zemljo tlačijo. Kakor dereča voda, ktera prestopi vse korita in podere vse jezi, se turške trume l. 1492 na *Krajsko*, *Koroško* in *Štajersko* valé; bilo jih je kakor peska u morju ali kakor listja u hosti. Od *Metlike* do *Novegamesta*, in od *Novegamesta* do *Ljublane* se je nebo blizo in daleč u gost dim zavilo, po tleh pa je bila gnusoba, kakoršne na *Krajskem* menda ni bilo, ne prej ne polej. Kder so prej grajšine stale in cerkve, vasi in tergi, ob kratkem je bila gola razvalina, samo pepel in posutje; mnogo ljudi in živine je zgubilo u ognju in dimu svoje življenje. Vse pota in ceste so bile omadežovane s človeškoj kervjo; na kolih nabodeni so otroci cepljali, osramotene zraven njih matere umirale. Kolikim so glave odsekali, jih na sulice nabodli in plesali okrog njih! kolikim trebuh prerezali, čreva izmotali, jih na drobno razsekali, in zraven nesramnosti vganjali, kakor bi bili iz pekla doma! — Ravno tako gerdo so tudi po *Koroškem* in *Štajarskem* delali, zdi se mi, da slovenski narod so popolno od zemlje potrebiti hotli. Nekteri sicer pravijo, da Korošci so jih na *Belaškem* polju namahali, in 15,000 vjetih kristianov rešili; drugi pa tajé, rekoč da ni res. Po mojih mislih je močno verjetno, da so kristiani in Turki se nekod prijeli; ali da bi tolika bitka in tolika zmaga bila, kakor zgodopisec *Megiser* naznani, dvomim.

11. Turki so odšli, ljudje kar jih je ostalo, vsi plahi in solzní po razvalinah in pogoriščih berskajo in črepine preobračajo, kar se l. 1493 turške lese sopet odpro, in se 8000 vragov na rop in mor vzdigne.

Kakor sovražna toča se po dolnem *Krajskem* in *Štajarskem* vsujejo, celih petnajst dni sosebno okrog *Ptujega* in *Gelja* smodé in koljejo, primahajo vnovič blizo *Ljublane*, in 10,000 kristianov u sužnost seboj peljajo. Ali ko nazaj gredo, jim Horvati pot zastavijo in 9. septembra se na *modruškem* polju strašno zbijejo. Junaško sicer in pogumno, kakor nekdej Makabejci za domovino so Horvati se bojevali; ali kaj! ko jih je premalo, Turkov pa preveliko bilo — dalej ko se mahajo, vekša zguba je. Vsim padlim kristianom so nosove porezali, in 5700 nosov sultanu u Carigrad poslali. Horvaški ban *Derenščeni sam*

je bil vjet, in ko ga h kosilu pokličejo, mu lastnega sina in brata glavi na mizo priuesó.

L. 1494 Turkov na *Krajnsko* ni bilo, zato pa so na *Štajarsko* in *Madžarsko* se obernili; vendar na obeh krajih hudo tepeni bili. Iz *Štajarskega* jih je cesar *Maksimilian I.* zapodil, tako da vsih 25 lét, kar je on cesar bil, se niso več prikazali; še huje pa jih je naklestil madžarski vojskovodja, *Paul Kinis*. Toliko ljudi in živime jim je vplnil, da čez *Donavo* nazaj pridši je prodajal petero volov po zlatu, petero žensk pa po 18 srebernikov. Pač žalostni časi, ko so človeka, kakor vola ali kravo prodajali! Zahvalimo Boga, da so prejšli. — Ali l. 1496 se Turki že sopet na *Krajnsko* privlečejo; vendar kakor se kaže, jih ravno ni veliko bilo: huje pa so sledeče léto 1497 razsajali. Posebno okrog *Ribnice*, *Cirknice* in *Logatca*, in sploh po vsih selih noter do *Verhnike* so svojo grozovitost skazali, in požerli in odnesli vse, kar je za nje ali za njih konje bilo.

Od zdaj Turki *Krajncov* in sploh *Slovincov* nekoliko lét niso nadlegovali, razun léta 1499, ko je 10,000 konjikov in 5000 pešcov nad *Benečansko* se zagnalo, na planjavi med *Gradiško* in *Vidmom* se všotorilo, in na vse kraje noter do *Trebiža* na rop planilo; in l. 1511, ko so nad *Metliko* se vergli, od tod pa deloma na *Istriansko*, deloma na *Goriško* smert in pogubljenje nesli. Vsať pa tudi, ako ktera dežela, je gotovo *krajnska* mira in pokoja potrebna bila. Ako premislimo, da so Turki nektero léto samo sužnikov po 20,000 seboj peljali, nedvomljivo ni pregnano, kar se zapisano najde, da so od l. 1460—1508 nad dve sto jezar *Krajncov* in *Horvatov* ali pobili, ali u *Turčio* gnali; in ako prevdarimo, da so l. 1499 samo po *Benečanskem* 132 mest, tergov in vasi posmodili, si lahko mislimo, koliko nesreče in gnusobe šele so po *Krajnskem* napravili, kder so tolikokrat razsajali! — koliko hiš, gradov in cerkev so razsuli! — koliko njiv in nogradov zateptali! — in koliko bolezni, lakote in drugih nadlog vzročili! — Bili so žalostni dnevi, kakor o časih preroka *Jeremia*, ko so *Babilonci* priderli, in pomandrli sveto mesto *Jeruzalem* in otroke u njem.

12. Ali do dna čaše terplenja *krajnska* dežela še ni izpraznila, timveč še mnogo grenkih kapelj mora požreti. L. 1520 sultan *Selim I.* umerje, in njegov sin *Suleman II.* vladarstvo prevzeme, Turkov naj slavniši cesar, in njih naj vekši junak. Komej je svojega očeta pokopal, se njegova vojska, kakor silovita povodenj proti kristianskim mejam vali, in kakor padajo drevesa u gojzdu pod ojstroj sekiroj, se vklanjajo

posamesne mesta in cele dežele pod njegovo oblast. *Beligrad*, na kristianskeji meji naj važniši tabor, pred Turkmi svojo glavo nagne, in kmalo jih imajo tudi *Krajnci* u svojej deželi. Ravno cvetno nedeljo l. 1522 je bilo, ko Turki nenadoma kakor smert u *Slavino* prideró. Mašnik je ljudem u cerkvi terplenje Jezusa Kristusa bral, ko Turki kakor blisk po njih planejo, popadejo duhovnika in mnogo zbranega ljudstva, jih nekaj posekajo nekaj seboj vzemejo, in se morivši in požigaje skoz *Ribnico* in *Kočevsko* tako hitro u svoje kraje podé, da o treh dneih so zginili, kakor bi jih škratel bil odnesel. Krajncov se je sicer brez pomude zbralo lepo kardelo in za njimi udarijo; ali prepozno, Turki so bili že čez hribe in doline u varnem zavetju. Vendar o postu prihodnega lěta 1523 pridirjajo sopet, in kamor se prikažejo, vse pade pod njihovimi mečmi, ali mora ž njimi u globoko Turčio. — L. 1527 pa niso dalej prišli kakor do *Metlike*, (13. majnika je bilo) so požgali celo okolico, in pobili mnogo ljudi, mnogo vlovili in tirali seboj.

Še vse hujša pa je bila nevihta, ktera je l. 1528 nad *Krajnsko* pribučala. Jezar turških konjikov okoli poldneva 8. marca na *Pivko* prijaha, in *Postojno* do čistega izpraznijo. Pod hribom srečajo nekaj italianskih kupcov, kteri so mnogo svilene robe tovorili, ter jim vzemejo do malega vse. Potem pa se dervé, kakor valovi morja, ki vse povalé, skozi *Cirknico* na *Lože* in *Bloke*, in memo *Šneperka* in *Osteneka* na *Ribnico*, *Kočevje* in *Kostel*, in dirjajo tak urno in jaderno, da že 12. marca so unstran *krajnske* meje. Ali dasiravno so več sto nesrečnikov, možkih in ženskih vjeli, vendar niso bili zadovoljni; timveč zviti kakor gerča, se jih kakih pet sto blizo *Kostela* potukne in kakor tičarji prežijo na ljudi, ki so misleč, da vragi so že zdavnej odrinili, iz host in berlogov, kamor so se poskrili bili, sopet na svoj dom se vernuli — ter jih še blizo 400 zasačijo.

Ne dolgo potem, mesca julia namreč, se Turki sopet po *krajnskeji* zemlji gonijo. Eni pravijo da 4000, drugi da 10,000 jih je bilo, ko se čez *Kupo* privlečejo, in pogonobijo in razrušijo vse okrog *Kostela*, *Kočevja*, *Ribnice*, *Osteneka*, *Turjaka* noter do *Iga*, kder so menda svoj tabor imeli. Od *Iga* pred *Ljublano* dirjajo, *Savo* prebrodijo in do *Mengša* priropajo; ondi pa se vernejo, se zedinijo z unimi, ki so pri *Igu* ostali, ter se valé čez *Višnogoro*, *Štičino*, *Trebno* in *Mirnopeč* u *Turčio* nazaj. Ali *Krajnci* se zberó in kakor piš za njimi deró, ter jih s pomočjo *Horvatov* tako namahajo, da jih 1250 obglavijo, 400 ranijo in vse vjete kristiane rešijo.

13. L. 1529 je turški cesar vse svoje trume zbral, in glavno mesto *Beč* oblegel, torej jih ni bilo na *Krajnsko*; ali komaj l. 1530 nastopi, se že prilomijo. Mesca februara se nad *Kočevsko* zakadé, kakor volki nad ovce; potem ravno tisto léto na *Krajnsko* še petkrat prirožljajo, tergajo in moré zdaj tu zdaj tam, in nad 3000 ljudi odpeljejo. L. 1531 se poleg *Pivke* vlačijo, in mnogo blaga in si ljudi prilastijo; ali grof *Frankepan* in mnogo Hrovatov ž njim se na konje veržejo, za njimi vderejo, jih vekšinom potolčejo. in jim vzemejo vse, kar so naplenili.

L. 1532 se turške čete nad *Madžarsko* zaženejo, sploh vse je mislilo, da pred *Beč* jo mahajo; ali do *Kiseka* pridšim se *Miklavž Jurčič* tako pogumno vstavlja, da jim serce upade, torej se vernejo in večdel čez *Štajarsko* nazaj valé. Mnogo mest, tergov in vasi, med njimi tudi *Slovensko Bistrico* in *Konice* so do tal požgali, in razsuli in pobili vse posebno okrog *Celja*; u *Mariboru* pa se je *Žiga Višnjagorski* tako slavno nosil, da so Turki, akoravno so trikrat ga napadli, z dolгим nosom se posloviti morali. — Med tim pa, ko se Turki po *Štajarskem* dervijo, se tudi Krajnci vzdignejo; zvedši namreč, da čversti možje so skor vsi u vojsko šli, se u Turčio zakadé, ropajo, moré in delajo, kakor so jih Turki toliko let že učili, naložijo raznega blaga, oprostijo mnogo vjetih kristanov in seboj vlečejo. Zato se Turki damo pridši in zvedši, kaj se je med tim zgodilo, močno vjezé, brez odloga konje vsedlajo, in noter do *Krasa* pridirjajo, maščevat se; tu pa jim Krajnci zobe pokažejo, in jih do malega vse vničijo.

Ker je tedej Krajncem na Turškem tobart tako po sreči izšlo, se l. 1533 pod vodstvom *Ivana Kancianer-a* sopet upotijo, in do *Udvina* prikoračijo — in tudi zdaj jim dobro izvede. Turkov mnogo pomahajo, mnogo polové, sosebn pa živine obilno vplenijo in seboj ženejo. — Ali kakor srečni so zdaj, tako nesrečni so bili l. 1537. Velika vojska skoro iz vsih austrijskih dežel se zbere, in zgor *Oseká* všotori; tu pa jih Turk napade, zgrabi od pred in zadej, in od leve in desne, in napolni tabor strelom in trepetom, dokler mnogo kristianov pobegne; kar pa je ostalih bilo, so ali na borišču obležali, ali vjeti u *Carigrad* peljani bili.

14. Da Turki po tej slavni zmagi niso prec nad *Krajnsko* udarili, pride od tod, ker so z *Benečani*, in potem, ko so z njimi se pomirili, s kraljem *Ferdinandom* u vednej vojski bili, zraven pa tudi po *Arabii*, *Moldavi* in marskakih drugih krajih dosti opraviti imeli; vendar

se pri vsem tem turških roparjev na Krajskem tudi te leta ni manjkalo. — L. 1540 so po *Kočevskem*, l. 1545 po *Šent-Jernejem* polju razsajali, in noter do *Kerškega* vse razmeli in zateptali. Ravno tako so delali l. 1546 po *Kočevskem* in *Ribniškem*, in okrog *Nadliškega* tabora, po *Blokah* in na štiri milje do *Ljublane*; kamor je njih noga stopila ali njih roka dosegla, so požigali in davili, in mnogo ljudi in živine vplenili. Tudi na *Vinico* je kakih 120 se priteplo, pa so slabo zadeli, ker so bili dobro nažgani, dvajset pa jih je bilo vjetih. — L. 1547 so okrog *Metlike*, *Semiča* in *Novgamesta* se klatili, so na levo in desno z ogujem in mečem vse razdjali, in gnali mnogo ljudi in živine seboj.

15. O tem času je turška država na verh svoje slave dospela, dosegla svojo naj vekšo moč in čverstost, in po treh delih sveta, po Azii, Evropi in Afriki se je strah njenega imena razširil; po bližnem *Ogerskem* je padlo mesto za mestom u njeno oblast — stara *Buda*, sveti *Ostrogon*, *Stolni-Biograd*, terdni *Gjur*, *Pečuh*, *Temišvar*, *Solnok* itd. vse zapored se poklonijo, in turške bandere na svoje ozidja obešijo; še huje pa polomljena je bila *Horvatia*, zlasti med rekama *Kupo* in *Uno*: torej se nikakor čuditi ni, da so Turki te leta tako pogostno nad *Krajsko* udarjali, in da tudi u naprej njih napadi ne nehajo. — L. 1557 jih je vojskovodja *Lenković*, ki je imel tri sto Krajncov in sto Horvatov pri sebi, sicer dobro naklestil, ali pri vsem tem se drugo leto sopet na *Kočevsko* in *Ribniško* privale, in kar niso požgali ali pobili, so seboj u Turčio vlekli.

Vendar to je bila le majhna praska proti tem, kar se je l. 1559 prigodilo. S 15—16,000 jež in peš se *bosniški* baša proti *Melliki* pritepe; zvedši pa da Krajneci ga pričakujejo, se je vernul in čez *Polanje* nad *Kočevsko* in *Ribniško* vergel. Od tod pa se dervé kakor čeda divjih bikov čez *Bloke*, *Cirknico* in *Postojno* na *Kras* in *Pivko* noter do *Klana*, ki je bil tabor in vas dve milje od *Reke*, so spremenili vso deželo u žalostno puščavo, in čez *Grobnik* po *viničkej* dolini sopet damo se gnali. — U nekterih rokopisih se bere, da so Turki to leto še enkrat na *Kras* in *Pivko* privihrali; ali po tem kakor se pripoveduje, je verjetno, da ti drugi napad od pravega, ravno popisanege ni različen.

Ko pa pride svečnica l. 1560, Turki sopet po *Krasu* in poleg *Pivke* šarijo, lové ljudi in živino, in s kervjo okropijo cerkve, liše, hleve in vse, kamor njih ljuta noga stopi. — Toda tudi nad njimi

zagromi maščevavna roka, tudi za njih nastopi dan jeze in osvete. Izenenada in naglo kakor huda ura plane *Herbart Turjaški* mesca julia čez turško mejo, razvali u prah in pepel mnogo vasi in sel, in odžene 2500 konj in goved, in še vekšo množino drobnice. Turki sicer za njim vdarijo in ga tudi dohité; ali u svojo nesrečo. Slovenci jih skor do malega vse potolčejo, clo njih vodja, *Deli Mohameda* in *Hasa-na* obglavijo. Kmalo potem, 18. julia namreč, se sopet zbere 700 konjikov in 500 strelcov, med njimi 300 Krajncov; svojim vodjem *Vidom Halek-om* nad Turka napnó, in neko veliko vas zažgo in popolno razrušijo.

L. 1563 jih *Herbart Turjaški* sopet prav dobro našeška, in noter do *Unske-Kostanjevice* podi, jih mnogo na planem podavi in mnogo u vodi vtopi; ali o svečnici sledečega léta 1564 njih konji vendar le nad *Krajnsko* prirazgečejo, in sopet so vbogi *Ribničani* in *Kočevarji*, ki se pod njihovimi podkvami solzé, in smert ali sužnost na zbero imajo. — Po *šmarskej* in *šentruperskej* fari pa je kuga divjala, in zamorila marskakega čverstaka.

L. 1565 *Herbart Turjaški* vnovič na Turka gre, ga mnogo poseka mnogo vjeme, in obilno blaga in denarja in živine naropa. Ali kakor pogumno se je tu, tako slabo pri *Krupi* obnašal. Baša *Mustafa Sokolovič* je namreč horvački grad *Krupo* oblegel, in 16 dni se obsedenci junaško branijo. Na to pride *Turjaški* s 700 vojakmi, in se tikraj vde všotori; ali vé Bog sam, kaj da je bilo! Akoravno ga je vse lepo prosilo, da bi *Krupčanom* vsaj jezar vojakov poslal u pomoč; akoravno so ga Turki in Madžari psovali in za bebo imeli, in akoravno je vidil z lastnimi očmi obležencov stisko unstran *Une*, vendar stopinjice ne stori iz tabora svojega, in pred njegovimi očmi Turki razsekajo žene in otroke, in grad u prah in pepel premené.

Toda kar se je tu zadolžil, je nasledno léto 1566 slavno popravil. Z *Joštom Turnom* 23. septembra čez *Uno* na *Bosno* dereta, dva terga zapalita in pred *Novigrad* prihrujeta; tukaj pa, na rečici *Sarni* jima *Kelunski* baša s 30,000 vojakmi nasproti stopi: ali Slovenci dasiravno jih ni kej čez 4000 bilo, ga popolno zmagajo, vjemó njega in čvetero njegovih sandšakov (viših častnikov ali poveljnikov), zdrobé blizo 10,000 prostih vojakov, in vplenijo 4 zastave in mnogo družega blaga — zmed Krajncov pa ni bil nikdo vjet, razun *Krištof Abfalterer*, kterega so u *Carigrad* poslali.

16. U zgodovinske knjige l. 1566 zapisane biti zaslužijo še dve posebno važni dogodbi. Perva je razdjanje mesta in grada *Sigeta*, katero je svojemu branitelju *Miklavžu Zrini-tu*, in njegovim tovaršem večno slavo doneslo; druga pa je smert *Sulemana II.* ki je bil Turkov naj silniši cesar. Za njim nastopi *Selim II.*, pod katerim je turška svitlost pojemati jela, dokler dan današni le nekoličko še berli, in bo berž ko ne ob kratkih lētih vgasnila. — Vendar stanoviten mir Krajncem šele ne prisije, še manj pa Horvatom.

L. 1570 Turki sopet poleg *Pivke* divjajo, moré, ropajo in požigajo, kakor so bili navajeni, in strašna revšina jim za petami gre. Verh tega je to lēto grozovita lakota po deželi vihrala, tako da star pšenice, ki derži 4 mernike, je veljal devet zlatov, in star naj slabšega žita devet goldinarjev; zategadel se je l. 1570 dolgo časa po Krajnskem obče černo lēto zvalo.

L. 1575 se je sopet nekaj zlo žalostnega pripetilo. Okoli 2000 Turkov in sedmero topov se pri *Krupi* zbere, iz namena, grad *Biháč* si osvojiti. *Turjaški Herbart* to zvedeti, svoje vojake pri *Budačkem* gradu zbira, ali kaj! ko jih je premalo bilo. Turki, katerih vodja je bil *Ferhadbeg*, kakor hud piš nad naše udarijo, in kar je bilo peštrum, jih kmalo razkropé na vse plati; konjiki pa, horvaški in slovenski se kaj pogumno mahajo, naj pogumniše pa *Herbart* sam, ki se svojim 22 lētnim sinom *Volbenkom* in stotnikom *Miroslavom Višnagorskim* med Turke zakadi. U ednej roki samokres, meč u drugej si nareja cesto u vrage; tresk! na levo, tresk! na desno jih podi, in jim dušo iz gerla tlači: ali sovražnikov je bilo preveliko. Pade eden, zastopita njegov prostor dva, in ker mu od spredej niso kos, ga zaleze eden od zadej, in njegovemu konju križ preseka. S konjem vred pade *Herbart* in *Višnagorski* prec za njim, in pri priči jima glavi odsekajo: sina pa *Volbenka*, *Baltazar-a Gusič-a*, *Štepana Čateža* in mnogo drugih vjemejo.

Na to je *Herbartova* žena *Ferhadbegu* pisala, ter ga prosila za glavo in truplo svojega padlega moža. Mertvo telo ji precej pošlje; od glave pa, je odgovoril, mora prej koža se odreti in slamoj se nabasati, da se u *Carigradu* sultanu pokaže. — *Herbartovo* truplo so u *Ljublani*, u cerkvi sv. *Elizabete* z nenavadno častjo in slovesnostjo pokopali, *Višnagorskega* so u *Černembl* zanesli, njune glavi pa morali odkupiti za 50 tolarjev, so ju položili u cipresino skrinjico, in častitljivo shranili u *turjaškem* gradu. Tudi vjeti *Volbenk* se je z dragim denarjem, s 30000

tolarji odkupiti moral; ali damo pridši ni dolgo živel, timveč kmalo zvenil kakor mlado drevce, katero se u korenini prehudo strese.

Žalost pri *budačkem* gradu se je dogodila 22. septembra, in kakih osem tednov potem je Tu k že sopet na *Krajnskem*, si osvoji *Metliko*, poseka njene prebivavce, razruši njene hiše, in vjetnike seboj u sužnost žene. — Tri léta potem se vnovič pripodé, in štirinajst dni vbogo *Metliko* stiskajo; ali posiliti jo jim ni dano, timveč sramotno so morali se odtegnuti.

17. Turki vendar ne dajo mira, in njih mavha nima dna. Več ko prelijejo kristianske kervi, huje jih žeja, in več ko naropajo, bolj široko zijajo. Jih popolno vgnati u kozji rog, se l. 1578 vojska zbere; bilo je 10,000 mož in so imeli 18 velikih topov. Njih vodja *Juri Kevenhiler* 11. avgusta iz *Ljublane* odrine, se plazi počasi čez *Metliko*, *Novigrad* in *Sluin*, si osvoji *Drešnik*, *Serin* in *Ostrovač*; pred *Busin-om* pa se oberne in 12. oktobra u *Novomesto* nazaj pridši razpusti vojake, da grejo namesto Turke — gobe žet. — Tako vesele nade, in so tako hitro po vodi splavale!

Pri vsem tem pa so Turki tudi to léto dvakrat do kervavega tepeni bili. Pervikrat so okoli *Kostela* in *Kočevja* se gonili, in zajeli mnogo ljudi, živine in raznoverstne robe; ali Krajnci za njimi hité, se s Horvatmi soedinijo, in Turke tako naderejo, da ne eden ni ušel. — Čez nekaj tednov se sopet kakih dvesto privleče, pozvedit, kde da so njih pajdaši zaostali; ali tudi njih so Horvati polomastili razun ednega, kterega so pri življenju ohranili in mu naročili, da ima na dom povédat iti, kam da so uni tovarši prišli. Vendar tudi Turki so nad Krajnci ojstro se maščevali; kugo namroč so jim zapustili.

Še tisto leto je po *Kočevji*, *Novemestu*, *Kerškem*, *Šentrupertu*, po *Čirknici* in marsikod drugod ljudi kosila; l. 1579 pa po *Ljublani* taki strah napravila, da so vse uradnije u *Krajn* potegnule. L. 1582 je clo u *Škofjo-Loko* pridivjala; poleg *Kupe* pa so Turki sopet razsajali in do *Poljan* prišli, od kodar so 30 kristianov odpeljali.

18. L. 1584 sta se cesar *Rudolf II.* in turški sultau *Murad III.* sicer na osem let pomirila, vendar Turki se ne dajo vgnati. Bosniški baša *Ferhad* pomirju ukljub zbere 9000 mož, in ž njimi nad Horvaško in *Krajnsko* vdari, zlasti okrog *Kostela*, *Kočevja* in *Poljan* svojo divjost razodeva; clo do *Ljublanskih* vrat so privihrali, in povesod mnogo solz napravili. Ali *Jošt Turn* s Krajnci, in *Tomaž Erdedi* s Hrovatmi za njimi gresta, jih pri *Sluinu* doideta, vzemeta deset zastav, vse vjete

kristiane rešita, in Turkov blizo 4000 potolčeta. — Ravno tako je bilo na *Ogerskem*, kder je sledil boj za bojem. Prišlo je mlado leto, ko narava vstaja; prišlo polétje, ko sonce rado vroče pripeka; nastopila je jesen, ko zemlje sad zori; nastopila zima, ko dostikrat od hudega mraza drevje poka; ali boj se ni ne tu ne tam vmaknul; enkrat so kristiani, drugikrat Turki zmagali, in koliko kervi se je prelilo, vé Bog sam!

19. L. 1591 so mir sopet na osem lét ponovili, pa tudi zdaj se nobena stran za mir ne zmeni. Bosniški oblastnik *Hasan-baša* s 5000 nad Horvate plane, in pomendra celo deželó med *Križevav-čom* in *Svaničem*; ali Horvati in Krajnci za njim gredo, dohité njegove zadne trume, jim vzemó 22 zastav, vlové 100 konj in 72 Turkov, pomoré jih 120 in 400 kristianov rešijo. Toda ni bilo dolgo, ko *Hasan* sopet prihruje, in obleže *Sisek*, ki leži na vtoku *Kupe* u *Savo*; vendar vzeti ga mu ni dano. — Ali *Hasan* ne zgubi serca, tim več l. 1592 sopet veliko vojsko na noge spravi, si osvoji *Krastovač*, *Goro* in *Bihač*, sozida nov tabor, *Petrinio* po imenu, in vdružič pred *Sisek* privihra: akoravno pa *Siseka* tudi zdaj ni dobil u pest, je vendar nekoliko pod mestom kristiane popolno zmagal, jim vzel 5 velikih topov, potem pa pihaje serd, na levo in desno, in proti jutru in večeru se osul, in tak strah napravil, da u *Ljublani* že so tresli se pred njim. Kristiani sicer od vsih plati u pomoč hité; ali ko pridejo do *Zagreba*, je padel velik sneg in vse saksebi gre, med tim ko so unčraj *Save*, u *Turopolju* Turki ukali in našim fige kazali.

Še hujša vojska se l. 1593 vneme. Kakor dereča reka val za valom u morje žene, deró Turkov divje rajde od vsih strani u *Banjalučko*, kder je njih občno zbirališče bilo, in jih njih glavar *Hasan baša* čaka. Narastivši se na 25 — 30,000 se napotijo, in počasi proti *Siseku* koračijo, med tim ko 29 šajk njih topove po *Savi* gor pelja. U torek pred svetkom sv. rešnega telesa, to je 15. junia, na *Kupo* pridejo, mostove naredé, in na levi breg prebrodivši *Sisek* obsujejo, ter ga stiskati jamejo, in od vsih plati topovi na-nj gromé. Sila u mestu je bila neizrekljiva, in nagle pomoči na vse potreba; zategadel se kristiani hitroma zberó, na sv. *Ahaca* dan, to je 22. junia, blizo *Siseka* doidejo, in se vstavijo u kotu pri vtoku *Odre* u *Kupo*. Turki komej zvedó za njih dohod, jim že nasproti gredo in jih začétno hudo silijo; kmalo vendar začno odstopati, in čez mostove unstran vod se umikati; ali mostovi so prešibki in teža begunov prevelika, torej se poderó, in

18,000 Turkov ali na suhem u kervi leži, ali mertvih po vodah plava; *Hasan-baša* sam je bil med mertvimi in pet drugih naj viših častnikov. Rop je bil obilen; 39 topov, 1000 konj, vse zastave, mnogo sedel, oklepov, pukš, dolgih nožev, dragih mečev in drugih reči dobljenih; med njimi *baša-Hasana* prekrasni šotor, iz kterega so naredili za Ljublansko stolno cerkvo zal mašni plajš, u kterem se sv. *Ahaca* dan še dan današni Bogu u zahvalo daritva sv. maše opravlja. — Bil je dan sreče in slave za ves kristianski svet, zlasti pa za Horvate in Slovence; vojaki vsi ginjeni trikrat *Sisek* obhodijo, in trikrat se na kolena veržejo, Boga zahvalit za toliko slavno zmago. U zlatem *Pragu*, kder je tačas cesar bival, so hvalno pešem peli, in iz *Rima* so papež *Klemen VIII.* z lastnoj rokoj pisali *Andreju Turjaškemu*, ki je vodja te vojske bil, pohvalivši ga, da je tak hlabro se obnesel. — Kakor vesel pa je dan sv. *Ahaca* za kristiane, tako žalosten je za Turke; zarad te zgube se leto 1593 u njih dogodivščini vedno *letu pogubljenja* zove.

20. Ko se u *Carigradu* zve, kaj se je pri *Siseku* dogodilo, strašen krik in hrup vstane; in vse od kraja na ves glas maščevanje tirja. Cesarskega poslanca u železje veržejo, in vse ceste in vse steze mergolé od vojakov, ki u vojsko nad kristiane gredo. Že sv. *Jerneja* dan se polastijo *Siseka*, pomandrajó vso posadko, večinijo mnogo druge nesreče, in Horvaško in Ogersko žulijo in odirajo; vendar *krajske* dežele od te dobe turška nima ni več premlatila. Trikrat sicer so še primahali; pervikrat l. 1595, ko so poleg *Pivke* žgali in ropali, pa tudi storjeno škodo z lastno kervjo plačati morali; drugič l. 1598, ko so do *Malegagrabna* privihrali in nekega *Lamperga* vjetega seboj peljali; in tretjič l. 1600, ko se jih je kakih 5000 privleklo, in tu in tam ljudi in živino ropalo: ali vsi ti trikratni privali so bili le posamezne kaplje po hudej plohi, le kratke, memoideoče slabosti po srečno prestani smertnej nevarnosti — od leta 1600 pa turški konji *kranjskih* njiv niso več teptali.

U naših časih so Turki popolno obnemogli, ni se jih treba več bati. Vsa njih moč in oblast je podobna staremu drevesu, kterega deblo so červi razglodali in ga trohljivost grudi; dokler je tiho vreme, sicer mirno stoji, ako pa vihar pribuči, ga na tla telebi. Tudi turško cesarstvo bo pred ko ne pri pervej hudi burji, ki se bo na političkem polju vzdignula, u koreninah se zmajalo, in zbrisalo se iz imenika europejskih deržav.

II.

KOSTENA MIZA.

U znožju visoke Svinje, dobro znane planine na Koroškem, na sončnem berdu stara cerkvice stoji svetemu Leonardu posvečena, koja radi posebno Slovenci obiskujejo; zategadel njo tudi Nemci slovensko cerkvo sv. Leonarda zovejo. Malo pod bregom farna cerkva sv. Mihaela u Golovici leži, in po serverni strani pot pelja iz Svinca u prelepo lavantinsko dolino. Malo nad potom blizo sv. Leonarda vidi popotnik kos starega zidovja žalostno stati, in na vprašanje, kaj ta žalostna groblja pomeni, mu planinski pastirji, ki krog tega zidovja po zelenih spašnikih lepo živino pasejo, od kostene mize to le pripovedajo:

Živel je svoje dni na ovem selu premožen planinski kmet, kojega so še stari možje poznali, bogat Kvase ali Kvasnik po imenu. Imel je veliko drobnic in goveje živine, in pa po dvanajst in še več konjev, ki so mu oglje u bližne fužine vozili. Živinoreja in kupčija mu je dajala toliko denarja, pa tudi polje živeža toliko, da so ga planinci za prvega bogatina u tem kraju imeli, rekoč: *Kvase premožen ne bode vbožen.* U veliki časti so ga gorjani imeli, in klobuk pod pasuho deržali, kadar so ga prišli za dnar prosit, ali mu pa oglja ponujat, naj bi ga kupil, ali pa posodil za dacijo plačati. Kvase je tudi sam čutil, da ima vsega zadosti, in je pogosto na dobri volji tovaršem djal: *Meni drugega ne manjka, razun kostene mize; tako bi še rad imel.*

Premožni gorenci se radi prevzamejo, zaničujejo svoje revne sosedu, jih radi stiskajo skoz preobilne obresti, pozabijo tudi svojega Boga, ki jim vse da, ter vprašajo u svojem sercu prevzetno: „Kdo je moj Bog? Ako le plačam, kdo mi kaj more? Bog je Bog; jaz sim pa jaz. Koga se bom bal?“ Tako prevzetni bogatini in bahači govorijo, in si mnogotero vmislijo in spočnejo, ki ni poštena, ne lepa. Tudi bogat Kvase si je edno ubral, ki še po planini sluje.

Bil je pri sv. Leonardu velik shod, in od daleč so se romarji shajali; tudi Kvase iz bližnega svojega sela prijaha, ter na lepi ledini pred cerkvijo s konjem postojl. Tropa možakov ga obsuje in se veselo s njim pogovarja. Kvase je ves židane volje, in namesto se na službo božjo pripravljati, pred cerkvijo burke vganja in šale dela. Ravno gospod fajmošter iz Golovice memo pridejo; Kvase jih oholo pozdravi, in se njim pobaha rekoč: „*Moj gospod! naj mi dovolijo, da s svojim konjem u cerkvo jezdim, in krog altarja sv. Leonarda jaham; hočem to ježo dobro plačati in vsako stopinjo mojega konja s križovačoj podkovati, in tako cerkvi srebern tlak narediti.*“ Abotni planinci so se temu prevzetnemu guču smejali, gospod fajmošter pa resno bahaču djali: „*Kvase! varujte, da vam kobila sreče ne uide, in se vi u kratkem na golo ne vsedete; sreča je opoteča, in kdor se danes s bogastvom baha, bo še jutre kruha prosil. Vse to se bo še lahko tudi vam godilo. Bog le ponižnim milost daja; na prevzetne njemu merzi.*“ To so dušni pastir grede prevzetnežu povedali, in šli božjo službo opravljat. U kratkih lētih se je Kvasetu napovedana beseda spolnila. Tudi ptica, ki previsoko leta, po navadi nizko obsedi.

Rodovitne lēta so se prevergle; vreme hladno in močarno je planincem hude letine prineslo. Polje ni po planinah rodilo, in kar so vsjali, jim ni dozorilo. Njive so ostale celine, in poprej velike kmetije so bile puše. Živina je gladu pocepala, in ljudje so se u ravnine preselili se preživet. Veliko planincov je pomerlo, še več jih obožalo; med njimi je tudi Kvase premožen bil v kratkem silo vbožen. Konji njegovi niso kerme imeli in popadali; vole je poprodal, da si je živeža nakupil. Hlapci so ga popustili, in šli u ravno polje za kruhom.

Edina hčer, kojo je imel, se mu je omožila; ali ni ji imel dote dati. Tudi ona je s možem na ptuje potegnila; in Kvase, dobrega vaju se je tako zadolžil, da je moral svoje imenitno posestvo prodati. Bogat gorjanec je Kvasetovo kupil, zapušeno polje u senožete, travnike pa u pašnike obernil. Imeniten stan celo zimo zapušen stoji; le po lētu pastirji u njem prebivajo. Strehe izkaplejo, u kratkih lētih lesene stene sperhnijo in se poderó, samo podzidovje še na bregu stoji, in starši otrokom mimo gredé na-nj kažejo, kedar jim pripovedujejo od bogatega Kvaseta, ki je mislil, da bogat obožati ne more.

Kako se je pa vbožnemu Kvasetu na stare dni godilo? Ves zapušen je hodil od hiše do hiše kruha prosit, in kedar se je o palici h kakemu znancu pritresil, so mu na prag u skledici kuhe dali. Ko je

odmolil, je skledico na kolena djal, in zajemati jel, rekoč: *Ko sim še imel vsega zadosti, sim gostokrat prevzetno djal: drugega mi ne manjka, kakor kostene mize; zdaj jo imam, kajti morem na svojih kostih skledo deržati, ker druge mize srotej nimam.* Tako bo tudi premožen lahko vbožen.

Sloušek.

III.

NE SODI SLABO SVOJEGA BLIŽNEGA.

Marsikdo že je rekel: *Kaj pa misel! misel sama me ne bo u pekel pripravila, da se le hudega djanja obvarujem; in ako tudi kaj slabega mislim u svojem sercu, saj nobene krivice ne storim.* — Ali tudi misel je lahko velika pregreha; kdor bi ne verjel, naj poslušā.

Pri Starcu u Hrastju je služila dekla z imenom *Rozina*. Bila je zala, čverste postave in pridna u svojem poslu, da malo takih; pa tudi poštena, pobožna, in od svojih mladih nog ves čas lepega življenja. Nobeden je ni vidil na kakem slabem potu, nobeden pri kakej razujzdani dobri volji; toliko rajše pa je molila, u cerkvo hodila, in pri spovedi je bila gotovo vsako mlado nedeljo. — *Starka*, njena gospodinja pa je bila ojstra in huda, da ne najdel bi take menda u sedmih deželah; ako se je vstopila na vežni prag, in zavrešala prav na vse gerlo nad kom, so vrabci iz strehe jo vlili, in peteliu na dvo-rišču je zakikiral, ter opomnul kokoši, naj bi varne bile.

Posebno neko nedeljo zjutraj je vpila in razdelovala, kakor da bi jo bil peklenšek obsedel, in lahko rečem, da pol uro daleč se je čulo njeno vpitje. Vse se je balo in treslo, še dihati se skoraj nobeden ni upal. — *Za božjo voljo, kaj pa je bilo?* bote vprašali. — Pač nekaj hudega. Nje sreberni pas, ki je bil dvajset srebernih tolarjev veljal, je zginul; u cerkvo gredé bi si ga bila rada opela, ali ni ga bilo več.

Klečó in solznimi očmi je družina prosila, naj pošlje po župana, da pride in preišče vso hišo in vse njih reči. Župan je tudi prišel, je preiskal vse kote, je odperl vse skrinje in shranbe, in preobernul vse od verha do tal; ali zastonj, srebernega pasa ni najdel. *Starka*, ktera je bila silno vražna, se je pa že s konjodercom posvetovala, je dala

ciganom mnogo klobas in slanine, in clo po kvartah si prerokovati pustila; ali srebernega pasa le ni bilo. Naposled, ko vse nič ne pomaga, si misli sama pri sebi: *Moja dekla Rozina je revna, Hostnikov Marko, ki jo snubi, tudi nima ničesar; kaj velja? moj sreberni pas je Rozino ostepil, in ona ga ima, nihče drugi.*

Kar je mislila sama pri sebi, je povedala tudi svojemu možu; mož vendar jo je hudo pokregal, rekoč: *Kaj ti vse na misel pride? saj sama vidiš, koliko poštena in bogaboječa da je Rozina, kako vendar bi kaj takega storila! Za božjo voljo te prosim, ne povej tega nikomur; u kako nesrečo bi jo lahko pripravila! Starka je spoznala, da mož ima prav, in molčala je; ali ljulika sumnjivosti je u njenem sercu že dozorila, zdaj ji to zdaj uno na dekli ne dopade, in u štirinajstih dneh je bila vboga Rozina ob službo. — Vsa soseska se je opravevala, zakaj?*

Rozina je zdihovala in se milo solzila, ko je morla od hiše: ni ji za novo službo, desetero namest edne bi jih bila lahko dobila; ali za poštenje ji je bilo in za dobro ime. Starka je scer rekla, da jo ne dolži zavolj pasa; ali jezikov ljudem le ni mogla zavezati, in Rozina je dobro vedila, da njo bodo za tatico imeli. — In res! kmalo si je drugo službo dobila, kmalo se prikupila svojim pridnim in čednim zadržanjem; kmalo pa tudi so jeli govoriti, da zato, ker je pas ukradla, je Starka jo od hiše zagnala. Nova gospodinja tega scer ni hotla verjeti, ali ko sčasom zapazi, da dan na dan zgine kako povemo prediva, in vidši da Rozina si omisli zdaj to zdaj uno obleko, se tudi ona misli ubraniti ne more, da Rozina je tatica, in komej je četert leta preteklo, jo od hiše odpravi.

To je bila za Rozino velika nesreča, ne ravno zato, ker je Hostnikov Marko, slišati čez njo toliko slabih besed, se skesal, in jo ni hotel u zakon; — *kaj pa to!* je rekla, *saj neomogućena še ložeje služim svojemu Bogu* — ampak nesreča je bila, ker jo ni hotel nobeden več u službo, clo prediva u prejo ni mogla uaprositi. Kar je prislužila, je kmalo razdala, in siročina in lakota se oglasi; naj huje vendar jo je serce bolelo, da tudi njeni stari in vbogi starši zavoljo nje terpeti morajo — vsi mili darovi so zaostali. Kmalo ni bilo derv za kurjavo, kmalo ne grizleja kruha pri hiši; Rozina proda vso svojo obleko, pa tudi zboli od same žalosti, se vleže in vidno slabeti in hirati začne; že same kosti so jo bile. Zdaj pride enega dne Starka vsa solzna u koč, poklekne pred klop, na ktorej je Rozina ležala, in za roko

jo primši zdihovati in prositi jame: *Jojmene! jojmene! Rozina! ali se smém nadjati, da mi boš odpustila? jaz sim kriva vse te nesreče, ki je prišla čez te. Pas, zavolj kterega sim tebe tako slabo obsodila, sim včeraj najšla, u veži za žitnoj omaroj je ležal. Obljubim ti, da ne boš več stradala in tudi tvoji starši ne, in še danes bom zdravnika, da te ozdravi poslala; le odpusti mi!*

Komej je to izgovorila, pride tudi una kmetica, pri kterej je *Rozina* naposled služila, tudi ona jo prosi jokaje odpuščenja, in reče: *Oh, Rozina! kako krivico sim ti storila, danes še le sim zvedla, kdo mi je povesma izmikaval, in jaz neumnica! sim tebe dolžila. Le odpusti mi, in kakor za svojo lastno hčer bom skerbela za tebe.*

Res je prišel zdravitelj, res so skerbele obe ženi prav lepo za njo; ali žalibog! prepozno je bilo — u štirih tednih je za jetikoj umerla. Mnogo stotin ljudi jo je na mertvišće spremilo, mnogo solz padlo za njo. — Osem tednov potem so tudi njene starše zagrebili; žalost za svojoj hčeroj jih je prezgodaj spravila pod grudo.

Vidiš, koliko nesrečo slaba misel ali kriva sodba lahko stori!

Rozinau.

IV.

KAM ČLOVEK ZAIDE!

Okoli božiča l. 1852 se je u labudскеj dolini na Koroškem strašna hudobija prigodila. — U nekej revni bajti najdejo eno jutro sosedi vse nje prebivavce umorjene; namreč enega starčeka, eno mlado in staro žensko. Sosedi viditi kervave trupla ostermé, in berž ko berž nazznanijo gosposki, kaj se je zgodilo — žandarji pridejo, pa tudi iz soseske mora od vsake hiše eden z njimi, preiščejo vse kraje in kote, najditi roparje in ubijavce. Med timi, ki ubijavce iščejo, je bil tudi neki hlapec, od kterega žandarji zvejo, da je ravno tiste dni mnogo srebornega dnarja razdal, in vsakemu se je čudno zdelo, od kod da toliko dnarja dobi; zategadel ga zgrabijo, zvežejo in mu na ravnost rečejo, naj obstane brez tajitve, da on je hudodelstva kriv. Hlapec, kakor se je očitno vidilo, se prestraši; vendar obstati noče, in pravi da od vsega nič ne vé. Ali ko mu žugati začno, kaj ga čaka, ako bo

tajil, obljubi povédati vse kar vé, proti tem, da bodo lepo ravnali z njim; in u resnici pové dva: da sta to strašno hudobijo dopernesla, samega sebe pa nedolžnega dela, rekoč: da je samo za čuvaja zvonaj bajte stal, zato da bi unima dvema znamuje dal, ako bi kdo po potu prišel.

Žandarji gredo po una dva, pa tudi njega ne spusté, ju najdejo, zvežejo in vse tri u ječo peljejo. Sodnija jih sprašuje, ali čudo! ona dva terdita, da ničesar ne vésta od vse te hudobije; hlapec pa pri tem ostane, da ona sta vse tri ljudi u bajti vsmertila. Še le po dolgem preiskovanju hlapec, vidši da ga iz ječe ne spusté, znabiti tudi od svoje hude vésti gnan, obstoji, da on sam je tega hudodela kriv, una dva pa popolno nedolžna. Na enega je že dolgo časa piko imel, in se zdaj nad njim maščevati hotel; drugega pa ni mogel terpeti, zato ker je bil od njega u prvo tatvino zapeljan.

Na to je obstal vse in povédal, kako je dopernesel to hudobijo. — Dnarja, je rekel, mu je zmanjkalo, in si ni védel pomagati. Začetno misli nekega kmeta prositi, da bi jih mu posodil; ker si pa ne upa, od njega kej dobiti, mu peklerska misel u glavo pride, ljudi u bližnej bajti ubiti, in njih dnar si osvojiti. Iz tega namena vzeme sekuro u hiši svojega gospodarja, ter se poda blizo pete ure na večer na svoj grešni pot. Ko čez pol ure blizo bajte pride, ga vést strašno peči začne in že se verniti misli; ali nesrečni dnar ga vsega preslepi, in brez pomude stopi u kočó, u kterej najde ednega starčeka, eno mlado in staro žensko pri mizi sedeoče, in mahne sekuroj z vso močjo najprej mlado žensko u zatilnik; vendar jo ni popolno ubil, in ranjena skoz vrata u lopo plane. Na to zažene sekuro na glavo sereca, in ga prec do smerti ubije, naposled pa staro ženko — in da bi mero svojih pregreh do verha napolnil, šine še za mlado žensko, in jo vseka zvonaj bajte, da se brez vsega glasa mertva na zemljo zgrudi.

Potem gre nazaj u kočó, odterga dve skrinji in vse preiše; vendar ne najde več kakor 26 gold. u srebru; torej zapusti nagloma kočó, pride na dom in se k večerji vsede, pa mu ni veliko dišalo; kako pa tudi bi mu dišalo bilo po takem hudodelu! — Sodnija ga je trojnega umora in ropa krivega spoznala, in k smerti obsodila — blizo Celovca je na vislicah svoje grešno življenje končal, ko je bil še le 31 lét star.

Ti hudodelnik je bil nezakonski sin ene dekle, in tri léta starega je neki kmet posinovil, in ga tudi za potrebo moliti naučil; ali u šolo ni nikdar prišel. Od svojega 6. léta je služil za pastirja, in ko je od-

rastel, za hlapca najprej pri svojem redniku, potem pa pri drugih kmetih. Njegovi nekdanji gospodarji so pričali pri gosposki od njega, da je bil sicer pridn delavec, vendar jezičen, neusmiljen, slab kristian; da se je rad z ženskami vlačil, se pogosto po kerčmah klatil in za dnarje igral; za tata so ga že dolgo imeli. — Tako je večidel; ena pregreha drugej roko poda, u malem se začne, in sčasom se u vnebo-pijoče grehe zagazi.

1. On je bil, kakor smo slišali od njega, slab kristian, merzel za vse božje reči, in se je komaj naj potrebnih molituv naučil. Za pridige in keršanske nauke ni maral, sv. zakramente je redko in iz same navade prijemal, in tako je odrastel kakor divje drevo, brez žive vere in božjega straha; zategadel bi rad seobno vam mladenči! besede starega Tobia u serce vtisnul: *Vse dni svojega življenja imej Boga pred očmi, in nikdar ne boš u greh dovolil.* Radi hodite u cerkvo, lepo in spodobno se zaderžite, in nedelje in praznike skerbno posvečujte. Molite pa tudi vsak dan zvesto svojo juterno in večerno molitvo, da vas angelj varh pred vsim hudim obvaruje, zlasti pa pred nesročnim grehom.

2. Ti vbijavec je rad po kerčmah lazil in igre se privadil. — Oh, koliko jih kerčme pogubé na duši in na telesu, vé Bog sam! Marsikaki hlapec in marsikaka dekla vse, kar zaslužita, po kerčmah zapravita; ako pa zbolita ali se postarata, pa dostikrat u naj hujši zimi nimata nobene odeje.

Koliko sinov in hčer se najde, ki svojim staršem krađejo dnarje, žito, predivo in druge reči, da se potem po kerčmah potepati zamorejo! Koliko gerđih, nesramnih pogovorov se po litužih sliši, koliko opravljivih besed in klafarskih pesem, sami bolj věste, kakor jaz! Zategavoljo, ako želite srečni biti tu in tam, prosim vas pri živem Bogu, ogibajte se kerčem, kolikor morete, in brez potrebe nikar u njih ne posedajte. — Ravno tako vas svarim pred igroj in pred plesom. Igrati za kratek čas sicer ni prepovedano; ali človek se lahko spozabi, da začne za visoke dnarje igrati, in mnogokrat zapravi sebi in drugim hišo in premoženje, in si dolgove na glavo nakoplje. Oh, koliko žen zdihuje in strada, ko njih mož vse zaigra! koliko otrok ob nedeljah u cerkvo ne more, in nimajo s čim se obleči, ko njih oče vse zakvarta! — Še več nesreče, bi rekel, napravi pregrešni ples; poslušajte, kaj govori sv. nadškof Joan Krizostom: *„Ako bi u temnej noči toliko zvezd*

nebo razsvetilo, kolikor se greha na plesu stori, gotovo bi naj temniša noč svetlejša postala, kakor beli dan.“

3. Ti morivec je imel grešno znanje z drugim spolom, je bil zaljubljen v svojega ponočnega potepanja in nesramnega zaderžanja celej soseski u veliko pohujšanje, in kakor je sam obstal, je bila njegova vlačuga mnogo kriva, da je človeško kerv prelil. — Slabo znanje z ženskimi je nevarna mreža, u ktero hudič mnogo jezar ljudi vlovi, zmoti dostikrat naj bolj poštene može, in lahko rečem, da med vsimi grehi naj več joka, žalosti in sramote na svetu napravi. Dolgo znanje gotovi greh in gotova nesreča. „Ni hudobije, veli sv. Bernard, po kterej svet tako lahko u oblast hudičeve pride, kakor po nečistosti.“ Zatorej varujte se tega greha bolj kakor smerti, varujte se vsega, kar bi vas u ti greh zapeljati zamoglo, in skerbite za čistost svojo, bolj kakor za svoje oko. *Zveličani so, ki so čistega serca; Boga bodo gledali.*

H. Čenic.

V.

TUDI PO SANJAH BOG VČASIH SVARI.

Nek duhovnik grejo enega dne u vas, ter stopijo u hišo, kder so bili dobro znani, in kder so prebivali nekoliko gosposki ljudje in jako premožni. Pozdravši jih, in rekoč: „Hvalen bodi Jezus Kristus!“ zagledajo domačo hčer *Meto*, ki je bila zala deklina, blizo osemnajst lēt stara in polna življenja; tistokrat pa je vsa zamišljena stala pri oknu, in svojo glavo naslanjala na svojo roko. — „Kaj ti je, *Metka!* jo poprašajo duhovnik, da se danes tak klaverno deržiš, in tak bleda postajaš?“ — „Kaj bi ne!“ jim odgovori, „ker sim nicojšno noč take čudne sanje imela.“ — „Kake?“ jo poprašajo duhovnik.

„Sanjalo se mi je“, je djala, „da nas je bila velika tovaršija u prostorni in krasni dvorani. Več ko stotero sveč je nam svetilo, in godci so jo godli, da bi jih bila poslušala sedem dni zaporedoma. Potem začno plesati, in tudi jaz se k njim pridružim, in bila sim vesela in dobre volje, da še morebiti u življenju nikdar take ne: zvnaj pa je bila temna noč, in dež je lil in veter pihal, da so vse okna škripale. Na enkrat, ko bi zabliskalo, se mi je zdelo, da počilo so vse strune po

goslih, da vderajo se tla pod mojima nogama, in sveče so jele svetiti zeleno, da so vsi moji tovarši in tovaršice obledeli in postali, kakor bi bili sami merličiči. Na to se stemni vse krog mene, mehke roke me vzdignejo in nesejo, kako dolgo časa sama ne vém, dokler se naposled mi oči odpró; in ko pregledam, vidim čudno luč — bilo je morje same naj lepše svetlobe. Pred menoj na prečudnem, prekrasno okinčanem prestolu je sedel nekdo, ktereга obličje nisim mogla spoznati, krog in krog njega so stale blisku ednake podobe, u belih oblačilih kakor sneg, ki so prijazno mi prikimovale, in svoje roke proti meni stegovale: iz spod prestola pa je izvirala reka, čista kakor kristal. Vsa ostermela in nehoté prepada me če dalje vekši plah. Luč mi je sicer bliščela, ali ogreti me ni več mogla; godba, katero sim slišala, je bila sicer lepa in prijetna, ali namesto razveseliti, me je le otožno storila. Grenke solze se mi iz oči vsujejo, in iz globokih pers izdihnem: „Za božjo voljo! kje sim vendar?“ „U nebesih“, mi je nekdo odgovoril. „Oh! sim djala, „kdo nek me je sem zanesel? tukaj mi ni za obstati — le stran od tod.“ — In kakor bi zablisknulo, sim bila nek drugod. Na mehkih blazinah, u slabo razsvitleni sobi sim ležala, sim slišala, da blizo mene godejo, plešejo in se verté; neka nepopisljiva želja se me loti, vstanem, odprem vrata, in oh! kaj vidim? — vidim samo sebe na mertvaškem vodru ležati. — Ura bije polnoči — in zdramim se.“

„Merzel put mi je po čelu stal, vsa terda ležim u svojej postelji, in bleda luna pri oknu luka u mojo spavnico. — „Hvala Bogu! so bile moje perve besede, da so same sanje bile.“

„Samo sanje!“ duhovnik čez nekoličko časa rečejo.

„Se ve,“ je Metka rekla, „kdo bi na sanje deržal? Vendar me jezi, da ravno nicoj sim take sanje imela, ker mislim danes na ples se peljati.“

„Danes še misliš, na ples se peljati! jo duhovnik oprashašo.

„Danes ja;“ ona odgovori, „u mesto sim povabljena. Kaj ne da, saj ples sam na sebi ni greh?“

„Sam na sebi ne,“ odgovoré duhovnik. „Vendar ko bi jaz namesti tebe bil, danes bi ne šel.“

„Zakaj nek ne!“ reče enmalo nevoljna. — „Povabili so me, in jaz sim obljubila.“

„Ako greš, Metka!“ rečejo duhovnik, „Bog te sprejmi! Le tako se veseli, da boš u nebesih lahko obstala.“

Metka se pelje na ples, pleše, se verti, je dobre volje, in vsa u veselju na svoje sanje popolno pozabi. Ali ne dolgo, ko jo omedlevec posili, in iz plesiša jo morajo nesti. Kaj je u njenej duši se godilo, sicer nihče ne vč; slišali vendar so jo, da je rekla: *Tukaj mi ni za obstati, kam drugam me nesite.* Kmalo potem oči odpre, zdi se ji, da je popolnom zdrava; torej vstane, se sopet na ples poda, in pleše tak strastno in nezmerno, da ne da se ugnati.

Ali kmalo je druga bila — ura se sproži, in ko dvanajsta odbije, vboga Metka obledi, se zgrudi in u sredi dvorane mertva obleži. Bog bodi milostiv njenej vbogi duši! — Sanje so jo svarile, žalibog! da jih ni vbogati hotla.

Rožman.

VI.

USMILJENE GOSPODIČNI.

Mesca januarja 1841 je bil ojster mraz; gredeočih stopinje so po snegu škripale, kakor da bi bili po steklenih črepinjah hodili, in kar ni bilo premožnih hiš, pri onih se snežene okna še o svitlem poldnevu niso otajati hotle. Ne dalječ od Holanskega, u velikem, starem mestu Antverpii je tisto hudo zimo grozno ubožna in nesrečna rodbina živela, stanovaje u tesnih ulicah, u nekem bornem hramu predmestja. Bilo je u hramu ravno tak ledeno merzlo, kot na ulicah. U poterti posteljci u sredi hrama, je blede bolno dčete ležalo, kojemu se je vidilo, da bo skoraj u drugo postelječo prenešeno, kjer ni več glada, ne mraza. Koj zraven je sedela mlada ženka, in je z obema rokama blede obraz zakrivala, in je bila rahlo, hladno in borno oblečena, prav rahlo, hladno in þorno! Ne včm, kaj je ondi sedela, njene roki pa ste bile mokre, in obraz tudi; morda se je jokala.

Na enkrat se od merzle peči zaglasi: „Mati, ljuba mati, lačen sim.“ Deček, kakih 5 ali 6 let star, je tako zaklical. Mati pa bese-dice ne zine, in na mestu sedi, kakor mertva. Deček pa se sopet oglasi, in še miliše prosi: „O dajte mi le betvico, le količkaj jesti, kar ne morem več sterpeti, mama, bodite saj tako dobra!“

Zdaj mati glavo dvigne, ter se z neizrekljivo britkim, obupnim pogledom na dčete ozre in reče: „Francek, za božjo voljo, bodi saj tiho, saj vidiš, da sama skoraj od lakote umiram.“ Ali Francek zopet začne: „O dajte mi saj majhen, čisto majhen grižlej, prosim, lepo prosim, mila mamka moja!“

In mati se ne more več zderžati, ter pod odejo segne, in majhen krajcarski kruhej izvzame rekoč: „Ná, tukaj imaš, to sim še prihranjeno imela, da bi tvoji bolnej sestrici krušnega sokica skuhala, — pa saj ubogemu červiču ne bo več kaj treba.“

Francek kruhej kakor mlado volče zgrabi, — ali vendar, ko je še le pol kruheja željčno pojedel, in se mu je slast in želja jesti le še narasla, dčete drugo polovičico sopet materi prinese, in milo reče: „Nate mama, to sim za sestrico prihranil!“ in potem se sopet li peči potukne.

Pol ure na to oče k domu pride, z britkim sercom blede ženko pogleda, ter zdihne: „Tereza moja, oh sva pač nesrečna! celo dolgo jutro sim pri železnici stal in čakal s svojo dvokolico,*) pa nisim krajcarja zaslužil. Rad bi že mertev bil, več ne včm kaj početi.“

Med tim se Francek oglasi: „Atej, zlo zlo sim lačen, ali niste kruha seboj prinesli?“ In oče ga tak neko ojstro in plašno pogleda, da Francek ves prestrašen reče: „Atej, ne bom, ne bom več storil!“

In ko se oče zdaj še u naj mlajše dčete ozre, in vidi, kako nedolžno srotle hira in medli za smert, mu od neizmerne britkosti hoče serce pokniti, in zastonj misli in duhta, kako bi se rešil iz tako strašne sile. Na zadnje pravi: „Zdaj drugega ne včm kakor da našo dvokolico prodam.“ In to je bilo edino orodje, s kojim je borni mož sebi in svojim kruha služil.

Vsaki petek je pa u Antverpii na sejmu dražba, h kterej vsak sme na prodaj prinesiti, kar hoče. K tej dražbi mož svojo dvokolico zapelje, jo da glasniku ali izklicarju, ter grozno žalostno čaka, da pride versta na-njo. Tu ste ravno dve imenitne, bogate gospodični po sejmu šle, in ena k drugej reče: „Poglej no, kako žalostno in obupno uni mož tam stoji, kaj mu vtegne biti?“ in ste se blizo njega vstavile. Ravno ste ga slišale z enim znancom se pogovarjati in mu praviti, kaj tukaj dela in čaka, in ste tako zvedile njegovo sirošno in silo. Tiho ste se pomenile, kaj hočete storiti. Ko pride dvokolica na versto, ste

*) Dvokolica je ročni voz z dvema kolesoma. Na nekotjih krajih se zove tudi „kimpéž.“

one izklicano ceno poprijele, in višej gnale in dognale do 27 frankov. (1 frank je okoli 23 kraje. sr.) Vsi so čudili se in posmehovali, da tako znamenite gospodični dvokolico kupujete. Naravnost ste jo plačale, in žalostnemu možu rekile, da naj jima jo k domu pelje, in da mu hočete zato še posebej plačati. On pa ni bil kaj pri volji, rekoč, da ima zlo potreben opravek; hotel je namreč berž kaj jesti kupiti za ženo in deca. Prašale ste ga, kde stanuje, in jima pove; na to rečete, da mu ne bo kar nič u stran, ravno to pot naj jima bo dvokolico peljal. Zdaj je pri volji, in jo neutegoma pelje; vendar je moral potoma večkrat postati, ker ste gospodični krompirja, kruha, derv, in lonec laškega pšena nakupile in na vozej složile.

Ko do hiše njegovega stanovanja doidejo, in on misli, da bo moral še dalje peljati, se odkrije in s klobukom u roki pohlevno poprosi: „Dovolite, blage gospodični, da se kar majhno tukaj le noter oglasiti smém.“

Gospodični ste za njim šle u hram, in ste vidile strašno sirošno in silo. Žena je kot mertva na tleh ležala, in deček je čivkal: „Mati, dajte mi jesti, dajte mi jesti.“ Mož misleč, da je ženka mertva, jame na glas plakati in skor tuliti. Ali ena gospodičen mu da dnarjev, in mu reče hitro po vina iti. U usta so ji ga rahlo in po malem ulile, ogenj napravile, in otroku jesti dale; otrok je jedel, in z ljubeznivim veseljem milo darovavko gledal, in žena se je sopet zavedla. Zdaj še le možu rečete: „Dvokolica, in vse, kar je na njej, je vaše, in posihmal ne bote več take sile imeli. Tu in tu stanujeve, le vselej k nama pridite, kadarkoli bote u stiski. Mož je komaj vèrjel, da je resno, kar čuje, in ne more kar besedice ziniti, ampak le debele solze so mu po licu se udirale.

Za bolno dète pa ste obljubile zdravnika poslati; in potem ste šle, dolgo ste tiho in zamišljeno šle, globoko ganjene ste bile njune duši. Čez kaj časa še le ena k drugej reče: „Ni slajšega veselja, kakor kot angelj varh srotam u pomoč dospeti — slajše in blagorše je dati, kakor prejeti!“ Blage gospodični, blage duši!

Tudi med nami po vaseh in še več po mestih je veliko skritih ubožcov, ki se prositi sramujejo. Le enega takega poiskati, mu pomagati in solze obrisati, je nebeška slast za dobrotno serce, je angeljsko plačilo.“ — *Kar ste storili kteremu mojih naj manjših bratov, ste meni storili.*“

VII.

BOŽJEJ PRAVICI NIKDO NE UIDE.

Enkrat so potovali trije tovarši, in šli od *Suhe* na *Jelenico*. Po potu gredé jih vjame strašno vreme; černi oblaki se podé od vsih strani, in kmalo se dan u noč zavije; začne se bliskati in grometi, toča suje in strela zdaj tu zdaj tam vreže; tako da trije tovarši vsi preplašeni beže, in se vstopijo pod neko drevo — ali kaj! ko jim nič pomagalo ni; kajti dež je lil, kakor o dnevih Noeta, ko je Bog zemljo potopil, in strele so švigale tako blizo njih, da so vsi trije se tresli kakor listje na drevju, in če dalje večja groza njih napada. Bili so namreč vsi trije malovredneži in hudi razbojniki, ki so že mnogo, mnogo grehov na vësti imeli; in zdelo se jim je, kakor bi nekdo u černih oblakih se grozil nad njimi in velel: *Udri, vsekaj ga! kajti dozorel je!* — in tresk! strela vreže, in eden zmed njih se zgrudi, in mertev na tleh leži.

„Šent in plent!“ pravi Miha, „to niso nobene šale. Lenarta je že hudič vzel — Luka! kaj pa z nama bo? tudi mi dva sva zrela že.“

Luka. „Oh! kako meni serce klopoče, in zdi se mi, da mi smert že za žilo šlata. Miha! idi kamor hočeš; jaz grem, in ako me Bog še pri življenju ohrani, hočem ves drugačen biti.“

Miha. Tega pa ne, Luka! jaz te ne spustim. Skupaj sva živela, skupaj ropala in dirjata; torej ako greš, boš vidil kaj bo.“

Luka. „Kaj bom vidil? — Mar nisi ti pri vsakem hudodelu prvi bil? — kolikokrat že sim se ti vstavil, pa si vselej me tako dolgo naganjal, da sim sopet na slabe pota se podal!“

Miha. Res, da svetnik ravno nobeden nisem; ali tudi ti, Luka! nisi veliko bolji. Kar hudobije zadene, mislim da sva brata, in eden drugemu ne moreva kaj oponositi; zatorej tudi u prihodno skupej ostaniva.“

Ali Luka meni nič tebi nič jo iz spod drevesa vlije, Miha pa za njim. Po polju sem ter tje se klatita in lovita, dokler se sopet nebo stem-

ni, in u černih oblakih se nekdo sopet oglasi in veli: *Udri, vsekaj ga! kajti dozorel je!* — in tresk! strela drugič vreže, in Miha se zverne in se ne gane več.

„Oče nebeški!“ zdihne Luka in se prekrizovati začne, „to je strašno, to je neznano — zdaj vidim, da zavoljo nas treh se je to hudo vreme privleklo, in na naše glave so strele poslane. O Bog! ki si usmiljen, prizanesi mi le zdaj še, in objubim ti, da nič več te ne bom tako žalil.“

Ali sopet se temni, sopet černi oblaki nakopičijo, in bližej in bližej gromi in treska. „Za božjo voljo!“ zavpije Luka, se trese na vsih udih, pade na svoje kolena, klepeče zobmi, kakor kdo, ki prav hudo merzlico ima, in jeclja že skorej na pol mertev: „Pod tvojo pomoč in brambo pribežim . . . o sv. božja porodnica . . .“

In tretjikrat se sliši glas: *Udri, vsekaj ga!* — Ali odgovori mu drug glas: *Ne smém, ne smém! ker kliče Mater božjo na pomoč.*

Na to vse potihne, nebo se razvedri, in sonce tak prijazno sveti, kakor bi se ničesar zgodilo ne bilo; Luka pa čudno vesel se sopet dihati upa, vstane, zapusti nemudoma grešne pota, resnično pokoro delati začne, in postane lep izgled pobožnosti vsim, ki so ga poznali. Že močno star, ko je blizo smerti bil, je vse to sam povédal, in okrogstoječim iskreno na serce govoril, da bi Mario častiti ne pozabili. „Tudi mene“, je djal, „je ona rešila, ona sprosila Boga, da u me že namenjene strele ni spustil.“

Ta povest nas uči, da Bogu nihčér uiti ne more, in vsakemu se poverne, kakor si zasluži; ako ne na tem, pa na unem svetu. Ako si ravno perutnice narediš, on te bo dohitel; ako se mu z močjo vstaviš, on te bo polomil; ako se skrivaš in bežiš pred njim, on te bo najdel in vjel. „Ko bi hudobnež dol do pekla šel, žuga Bog po preroku Amosu 9, 2. 3. „moja roka bi ga od ontod izlekla; in ako bi gor u nebo šel, od ontod bi ga potegnul: in ko bi se verh Karmela skríl, najdel bi ga in dol zagnal; in ko bi se skríl u globočino morja, bi kači ukazal, da ga piči.“ — Tà povest nas pa tudi uči, da Maria je že marskakemu velikemu grešniku, ki se k nji obernul je, milost pri Bogu sprosila; sprosila nedvomno jo bo tudi tebi, ako jo boš prav in resnično častil.

Rozman.

VIII.

BOGOKLETJE IN KAZEN.

L. 1843 je bila na Českem strašna suša; bila je skorej, kakor o časih preroka Elia, ko sta nebo in zemlja se zaperla, in ni deževalo ne rosilo silno dolgo časa ne. Zelenje se je posušilo, zemlja je zagorela in se razpokala; živina pa medlela od hudega glada in žeje — bila je občna žalost po deželi; veseli samo so bili nekoji bogatini, ki so žita na kupe imeli, ga prodavali prav drago in serkali, kakor pijavke, v bogemu ljudstvu zadne krajcarje iz žepa.

Takih odertnikov eden je bil *Orehovec*, premožen kmet blizo mesta L***, kteremu je bilo časno blago in premoženje čez vse. Imel je zalo hišo, zidano in z opekoj krito, kakoršno malokdo grajšakov ima; dnarja polne mošne, njive dobro obdelane in pognojene, gojzde goste in naj lepše rasti, hleve polne živine dobro rejene, žita u sodih in skrinjah vse nabasano, in nad obširnim postrešjem štiri strelovode — kaj! mu je mar kaj manjkalo od popolne sreče? ali ni bil zadosti oblagodarovan?

Bilo je, kakor sim sgoraj že omenil, l. 1843, ko je ti kmet nekaj vozov žita u mesto L*** peljal. Nebo je bilo jasno, tako da ne bil bi najdel meglice s naj boljšim očesom ne. U mesto pridši se vsede u pivnico med tergovce, ko ga eden zmed njih popraša, rekoč: „*Orehovec! po čim bote danes pšenico nastavili?*“ — „*Po čim?*“ odgovori on, „*ako pride Bog Oče sam iz nebes, in mi ne plača vagana po šest goldinarjev, ne dobi ne ednega zerna ne.*“ — *Za božjo voljo!*“ zakliknejo vsi kakor iz ednega gerla, *Orehovec! kaj se ne bojite greha?* — „*Star sim že,*“ je rekel nekdo, *vendar takega nisim slišal, pa tudi vém, da mu Bog ne bo prizanesel.*“ Ali *Orehovec* namesto obžalovati svojo nespamet, se prav debelo zasmaja, in ponovi svoje bogokletje.

Na to se vsi razidejo; tudi on vstane, u mesto gre, proda en voz ovsu in nekaj družega žita, nabaše z bankovci svojo listnico, in poln

prešernosti nazaj u kerčmo pride; ravno tri čez poldne je ura udarla. — Edna sama meglica se na nebu prikaže, en samkrat zabliskne, en samkrat zagromi, in nebo je sopet jasno ko prej. Vendar ni še pol ure preteklo, in že rožljajo gasivnice po mestnih ulicah, in že se sliši vpiti: „Ogenj! ogenj! pri Orehovcu gori!“ — Pri tih besedah Orehovec iz za mize skoči, odpro pa tudi se hišne vrata, in njegov hlapec brez sape u sobo stopi in reče: „Za božjo voljo, oče! urno ajdite damo, vse vaše pohištvo je u ognju, trešilo je.“

„Bedak!“ zagromi Orehovec nad njim, „so mar možgane se ti zmešale! ali nimam čvetero strelovodov na strehah, kako bo trešilo? in ako se hitro ne pobereš, bo u tebe udarilo.“ Reče in že s pestjo nameri, ko doide drugi hlapec, in doide tretji hlapec in veli: „Oče! hitro, hitro ajdite damo, vse je u ognju, vse je proč, strašno je. — Zdaj mu je vendar le preveč, torej popade svoj klobuk in suktnjo, leti kolikor more, in pridši na grič, ki je ravno nad njegovoj hišoj bil, zagleda, oh joj! vse svoje posestvo u plam in dim zavito.

Prej je rekel: Ako pride Bog Oče sam iz nebes, in mi ne plača vagana po šest goldinarjev, ne dobi ne ednega zerna ne: zdaj pa si je Bog vzel vse do zadnega zerna, in mu ni plačal vinarja. Do tla so mu zgorele vse pohištva, živina je merta okoli ležala, zlato in srebro od vročine se raztopilo, clo svojo suktnjo z listnico vred je slekel in stran zagnal, in tat mu jo odnesel. — Bog včasih dolgo prizanaša; včasih pa tudi hitro udari.

Roman.

IX.

PIJANCI, JOJ VAM!

M. rojen na Dolenskem u H. . skej fari je bil perve leta svoje mladosti od svojih lenih staršev zanemarjen, ter je ves neveden odrastel; njemu, kakor tud njegovemu očetu za popoldansko službo božjo in kerščansko podučenje ni bilo kaj mar. U slabih družbah in pivnicah je že u mladosti ob nedeljah in praznikih dolgičas kratil; z lētmi pa so rastle tud njegove napake. Kmalo ko se oženi, je na lepo posestvo in priženjene denarje pijančevati začel, in ob kratkem toliko dolga

nasnoval, da je svoje posestvo prodal, in si u drugej soseski manjšega kupil misleč, da si bo tamkaj ložej pomagal. Ali M. spremeni sicer stanovanje, ne pak svojega življenja. Ker je naj rajše po pivnicah bahal, zabavljal in norce bril, je šlo njegovo gospodarstvo kmalo rakovo pot, in ob kratkem tuđ posestvo na boben. Le malo krajecarjev mu ostane, in še te oberne u svojo nesrečo; vmisli si namreč z brinjovcom kupčevati. Ko je pri tej kupčii najšel dovolj sebi enakih pajdašev, so ga pili, da ga ni bilo konca ne kraja. Vse opominovanje poštenih prijateljev je bilo zastonj, tuđi solze nesrečne žene in zdihovanje lačnih otročičev ni moglo gerdega pijanca omečiti; le glas njegove strasti in njegovih tovaršev mu gre še u seree. Molitvo, službo božjo, in vse, kar je svetega, je u svojej nezmernosti popolnom opustil, in ker ste pijanost in nečistost navadno rade skupej, je u žalost svoje žene in u pohujšanje cele fare nesramnej poželjivosti streči začel, in sčasom tako daleč se zgubil, da mu od včre kristianske ni družega ostalo, kakor kerst. Ko so ga dostikrat drugi u pivnicah zavolj njegovega življenja in pohujšljivih besedi svarili, in ga opomnili smerti, u ktero s takim življenjem hiti, se jim je vselej široko nasmejal, rekoč: „Kaj smert vas skerbi? meni se clo nič težka ne zdi. Bokal žganja popred popiti, potem se da lahko umreti.“

Med tim se približa 26. april lanskega lčta. M. si brento zadnikrat s svojo popotnico napolni, se poslovil, jo odrine od doma; ali kmalo se poverne, in bolj prijazno, ko navadno, se do žene obnaša, potem se nekako pomenljivo poslovi in odide. — Cel dan jo nosi, smertno pijačo u brenti; popoldne pa jo z dvema tovaršema tako jako u želodec vliwa, da je 3 bokale spijo. Ves omamljen in zgubljen tava proti domu; ker pa pod težo brinjovega duha mora večkrat počiti, pride že po noči do svoje rojstne vasi, kakor se vidi iz okoljnost, z gorečo bakloj u roki. Noč je bila temna, in merzla burja je jela jug močno zavračevati. Kakih pet korakov od pervega poslopja verže nesrečno pijanče ognjeno baklo na tla, in brezskerbno se zarine pod streho u seno. Burja vzdigne goreče žarke, zapali seneno kopico, in pred ko ga ogenj in hrup preplašenih sosedov predrami, je že u grozovitnem plamenu zakopan žalostno umerl! — Kmalu burja poneha, dež se močno vlije, sosedje pogumno trudijo in potlačijo ogenj, kateri je žugal celo 47 hiš veliko sosesko požgati. Že ko so pogasili, so zadeli na truplo u žerjavci ležečega človeka, kterege ni od začetka nihče poznal. Ko so pa po znamenjih, ktere je njegova poplašena žena pri njem dobila,

spoznali, da je to truplo njih nekdanjega soseda, je vse strah in groza obšla, viditi tako strašno osmojeno in černo truplo tistega, kateri je dostikrat tako zaničljivo o smerti govoril. — Vse je bežalo od njega, in kakor je dostikrat u svojem življenju u blatu obležal, tako je ležal tudi po svojej neprevidnej smerti tako dolgo u blatu, dokler niso sosjedje opomnjeni bili, da je njihova dolžnost mertvo truplo u zemljo zagerniti. — Pijanci, za božjo voljo vas prosim, zdramite se!

J. Oglovski.

SMERT PONOČNJAKA.

U svojih grehih bote umerli, govori Bog po svojem preroku; kar se je zgodilo tudi l. 1851 u junskej dolini na spodnem Koroškem.

Star oče je imel dva sina, ktera sta bila kervava šiba slabih staršev, oba velika razujzdanca in ponočna vesovavca; — kakor pes ovoha vsako smradljivo kost, sta vslédila tudi ona vsako nesramno žensko. Mlajši zmed nju se néko nedeljo že pozno po noči z mnogimi svojih tovaršev u bližno vas k nesramnemu ženstvu napoti: ali mladenči te vasi, ki so že dolgo piko imeli na njega, se na tihem zberó, zasačijo ponočne vranove, in strašen boj se vname med njimi. Eden zmed njih mahne mladega razujzdanca u zatilnik, da se zverne pri priči, in vsi kakor ljuta zver planejo nad njega, in ga našigavajo tak nevsmiljeno, da ne vstane več. Na pol mertvega ga damo prinesejo očetu u naročje položé, in zdajci po duhovnika hité; ali žalibog! prepozno je bilo. Ne more se več spovedati, nič ne govori, nobenega več ne pozna. Drugi dan umerje — brez ssv. zakramentov.

To je bila posledna pot ponočnega vesovavca; kakor je živel, tako je umerl. To je bila pa tudi očividna kazen ponočne voglarije — oh, kako strašno se tak človek u večnosti zbudi! Kteri so bili njegove smerti krivi, u temnej ječi svoje sodbe čakajo — oh da bi le duša rajnega u peklenskej ječi ne zdihovala!

XI.

ČUDOVITA ZIBEL, ALI STRAH ZA HUDOBNE ŽENE.

Bil je mož, kde da ravno sam ne včm, ki je bil pobožen in pošten, da malo takih; ali ženo je imel zrelo in hudobno, kakoršne zlato sonce menda še ni obsijalo. Cel ljubi dan je po hiši ragljala kakor žaba u luži, in ne bila bi molčala, ko bi sto vozlov ji na jezik bil naredil: ako se je pa primerilo, da je tiho bila, je nos obesila, da to tal je segal, in joj in gorje celej hiši, tako je pihala in razdelovala.

Z vratmi je ljuskala, da podboji, okna in stene so se tresle; je piskre, sklede in koze metala, kakor bi iz železa bile; in je kdo domačih zategavoljo le besedo zinul, ga je gerdo pogledala, kakor bi se pekel bil odperl, ali pa zarežala, da vsakdo se je vstrašil, nekdo pa tud prekrižal.

Ednega dne je mož clo prijazno nekoliko posvari; in kaj menite, kaj stori? Jaderno, kakor bi jo bil škratel nesel, brenči na vert, kder se suši klobuk, kojega si je mož ravno poprej počernil; ga zgrabi, grize, terga in razjeda, da je vsa černa, vsa marogasta po licih in okrog ust. Vendar s tim ni še zadovoljna; timveč vsa divja u kuhinjo dere, in vogel iz ognjišča vzemši ž njim po steni čerka in risa — kaj nek risa? — vislice in svojega moža na njih visečega; zravno pa renči, da je groza in strah, kriči in vpije: *Ti peklenšek! ti satan! ti rogač! ti cerknjež! ti konjoderec!* . . . in tako je šlo u ednej sapi, javalne da bi znala bila sveti očenaš tako gladko moliti.

Verh tega je bila tudi ljubosumna. Je nje mož s kakoj drugoj ženoj le besedico govoril, ga je že dolžila, da ima slabo znanje ž njoj; svojo sosedo je zategadel tako nažgala in razpraskala, da je vsa kervava bila in tri dni ležati morala — bila je, da kratko rečem, peklenška baba, sitna in zoperna, kakoršna, bodi ga Bog zahvaljen! se ne rodi vsako lėto. — Nje mož je poterpežljivosti sicer na cente imel,

je nosil težek jarm mnogo lēt, in kar vedel in znal, vse pokusil, svojo ženo olikati; ali zastonj, za njo ni zdravila bilo, ona ostane černo ternje, sirova in pusta kakor sirk.

Vendar, kdo bi mislil? je tudi ta baba še ugnala se, in postala žena, kakor se spodobi in gre. — *Kaj? to ni mogoče!* bote rekli. Le poslušajte, kako smešno sicer pa, tudi kako modro je nje mož nasnoval.

Néko jutro pri mizi sedé kosijo, in žena po svojej navadi klepečo, ko mož ves miren k svojemu hlapcu se obernivši reče; „*Blažič! idi kje do skrinjarja, in ga prosi, naj pride, ako more, brez pomude k meni.*“ In res! čez malo časa že skrinjar u sobo stopi, in gospodar ves prijazen mu veli: „*Mojster! ako nimate kakega posebno potrebnega dela, naredite, vas prosim, danes še, ako je mogoče, zibel, ktera bo tri vatlé dolga in vatel široka.*“ Ni še izustil popolno tih besed, se žena že zadere: *Bedak! čemu bo taka zibel? ako mati postanem, nam bo treba majhne, ne pa take velikanske.* — Mož pa meni nič tebi nič ponovi svoj ukaz, rekoč: „*Prijatelj! mislim, da ste me zastopili; tri vatlé ima dolga in vatel široka biti.*“ To slišati žena u ednem skoku iz za mize plane, in strašno vpivši kolne in zmerja; z rokama po mizi tolče, z nogama po tleh udarja, dokler se mož nekoliko zaničljivo, nekoliko usmiljeno na njo ozre, in potem mizarju reče: *Nikarte ji zameriti, je pač hudobna žena.*

Ali zdaj še le je ogenj u streho prišel. Kakor bi izdivjala bila, se pred moža ustopi, se slini in peni, se košati in šopiri, in zobmi škripaje nezmerno rujove: *Kaj? jaz sim hudobna žena? jaz? — danes že sim roženkranc mobilna? ti pa krivověrec! ga drugokrat ne moliš, kakor saboto ali nedeljo večer. Jaz hudobna žena? — sedmerokrat še sim letas pri spovedi bila; ti pa cigan! celo leto komej štirkokrat greš. Jaz? in hudobna žena! — jaz sim iz dobre hiše, od poštenih premožnih staršev; tvoj oče pa je bil berač, ki ni drugega imel, kakor uši in dolgov zadosti. Jaz? . . . k sreči se ji zagovzne, da obmolknuti mora; skrinjar pa še zmirom stoji, osupnjeno in debelo gledaje, kakor bi odrevenil bil, dokler ga gospodar, ki je že marskakikrat u takem dežu bil, zdrami rekoč: *Le gléjte, prijatelj! da do jutre zibel dogotovite.**

Pri tih besedah se žena u hram zažene, in gor in dol buči, in gor in dol vilira, in tuli in vreši: *Kaj? jaz sim hudobna žena? o ti potepuh ti! — in zibel da narediti! tri vatlé dolgo in vatel široko! ti bedak! ti cepec ti!* — Ali naj hujša ploha še le drugo jutro pride.

Drugo jutro precej zgodaj skrinjar zibel že pribaše, in žena vgladati čudovito zibel sopet ropoče, kakor bi obsedena bila; ali ne dolgo, ko je druga pela. Mož je prej že se pogovoril svojimi hlapci, ukazal tudi deklam, pripraviti plenice, povojev, in kar je družega posteljnega orodja; zdaj pa kar pomigne, in tresk! jo že u pesteh imata hlapca dva, močna kakor Štempiharja, jo skerbno povijeta u plenice, jo u veličansko zibel deneta, in povežeta kakor je z otrocmi sploh navada.

Na to gre eden zmed nju, privleče vozno verv, jo priveže k zibeli, in zraven se vsedši ziba in guga iz vse moči, vmes pa kroži in poje:

Ajaj! ajaj! ljubče moje!

Spančkaj mirno srotle moje!

Jutro bova zgodaj vstala,

Bova lepe rožce brala, itd.

Le škoda, da se je malo čulo, kar je pel; kajti žena se je derla, kakor bi jo bili iz kože devali, in čuda, da niso sosedi skup vreli. — Potolažiti jo, mož sopet migne, in kuhinska dekla, stara Rotia, prinese mlečne kaše u skledi, in s kuhljoj u roki jo mora pitati, kakor malo dčte: žena pa se jezi, gnjevi in peni, da je že vsa zelena bila.

Vendar mož je hotel svojo ženo še huje osramotiti. *Blažič!* veli svojemu hlapcu, *idi kje na Pustoto, in prosi strica in teto, naj prideta o poldne na botrino k meni, in memo grede se oglasi še pri Rakovcu, naj tudi on svojoj ženoj pride.* — Doidši se vsedejo, jedo, pijejo in so dobre volje, kar se vrata od hrama odpro, in vsih oči na velikansko zibel in sedem- in dvajsetletno dete obernejo, ter se smejati začno, da ni bilo ne konca ne kraja. Kdo pa tudi bi se bil smeha vbratil, viditi staro Rotio, kako skerbno svojo gospodinjo z mlečnoj kašoj pita, in kako milo taži? viditi hlapca, kako močno z vervjo zibel goni, in zibaje kroži in peva:

Pridna, pridna ljuba Ančka,

Ker tak mirno, tiho spančka,

Kok pa gerda taka spaka,

Ki se dere zmir in plaka! itd.

Vse se šali, vse norčuje; ženo sprehaja pa sramota, da bi rada umerla bila, in nedvomno je bila čerstva in zdrava, da ni zbolela. — Sčasom vendar začno moža prositi, da bi prizanesil ženi, in žena sama prosi in milo izdiha; ali mož je terd, in jo ne pusti iz voze, dokler

mu sveto ne obljubi, da se poboljšala bo in drugačna postala. Potem ji še enkrat zažuga vpricho žlahte, da, kolikorokrat še jo bodo šeme lizale, bo vselej u to vozo djana; tudi hlapcom in deklam veli, da, ako poreče „u zibel“, jo imajo urno zgrabiti, in iznovič kozjo molitvo ž njoj moliti. — Ali zibel je imela čudovito moč, je potegnila bolezen popolno na - se, in ženo vso prerodila. Od njene prejšne čemernosti ni bilo več duha ne sluha; timveč vsa druga je bila, toliko ljuba in tiha u vsem svojem djanju in nehanju, da jo mož in družina niso prehvaliti zamogli.

Možje! prevdarite, in če vam ljubo, poskusite. Zdravilo je dobro, in akoravno nisim zdravnik, vendar vas zagotoviti smém, da je boljše kakor leskova mast. Deske, res je, so u ceni nekoliko poskočile; ali saj ni treba, da bi poskodlane bile, saj so ojstre tudi dobre. — Vam pa, pohlevne žene, prijazno roko podam, ter rečem: Nikarte zameriti!

Rozman.

XIII.

KOMU NI SVETOVATI?

Goršekov Štefan je imel zalo kmetijo, in bil star že nad trideset lët, ko mu na misel pride, da bi se ženil; zategadel se praznično obleče, in k gospod fajmoštru gre, jih za dober svet prašat.

„Hvalen bodi Jezus Kristus!“ spregovori Štefan u sobo stopivši.

„Vekomaj, Amen!“ odgovoré gosp. fajmošter. „Kaj bi rad, Štefan!“

Štefan. „Nikar mi ne zamerite, gosp. fajmošter! za dober svet sim vas prišel vprašat.“

G. fajmošter. „Za dober svet! Kaj pa je?“

Štefan (rudeč postane kakor kuhan rak, in ne vë, kam bi oči obernul). „Jaz mislim, gosp. fajmošter! — sam ne vëm, kaj bi storil — imam zalo kmetijo, imam mnogo družine; pa sim sam, ne morem povsod biti — je pač težko.“

G. fajmošter. „Jaz ne vëm, Štefan! te ne zastopim, kaj bi rad, in kakošen svet od mene hočeš.“

Štefan. „Jaz mislim, gosp. fajmošter! da bi naj bolje bilo, ko — bi — se — jaz — oženil; potem sva dva, in ložeje na kmetijo in družino gledava.“

Na te besede začno g. fajmošter gor in dol po sobi hoditi, Štefan misli, da si zavoljo njega glavo vbijajo, in res, naposled mirno postojé in pravijo: „Prav imaš, Štefan!“

Štefan. „Ako pa pomislim, da lahko kako ženo dobim, ktera bo še hujša kot družina, me pa vendar le skerbi.“

G. fajmošter. „Imaš pa sopet prav, Štefan! in bolje je, da brez žene ostaneš.“

Štefan. „Je pač hudo, ko človek zmirom sam sedi, in nima nobene žive duše, s kateroj bi se prav prijazno kaj pomenil — včasih me le žalost spreleti.“

G. fajmošter. „Je pa sopet res, Štefan! bo pač treba oženiti se.“

Štefan. „Ali če prevdarim, gosp. fajmošter, kako težko je dobro ženo dobiti, in koliko možev u nesrečnih zakonih zdihuje — me že zdaj mraziti začne.“

G. fajmošter. „Je pa tudi gola resnica, Štefan! bo že bolje, da neoženjen ostaneš.“

Štefan. „Učasih pa mislim: Štefan, za koga vendar se toliko trudiš in pehaš, ko nimaš ne žene ne otrok? Samo za ptuje ljudi toliko se žuliti, pač ni pametno, in primeri se, da vse veselje do dela zgubim.“

G. fajmošter. „Tudi to je resnično, Štefan! — le kmalo se oženi, in Bog ti daj polno hišo otrok!“

Štefan. „Ako se pa otroci spačijo, gosp. fajmošter! kaj pa potlej? — je vendar bolj, da človek brez žene ostane.“

G. fajmošter. „Prav imaš, Štefan! le brez žene ostani.“

Štefan. „Ko bi človek le tudi vedno mlad ostal, gosp. fajmošter! bi že bilo; ali ko se postara ali bolan postane, je le žalostno, ako nima nič svojih ljubi in u ptuje roke pride.“

G. fajmošter. „Res je, Štefan! zato je dobro oženiti se.“

Štefan se začne za ušesmi kraspati. „Da, gosp. fajmošter! ko bi človek vse naprej vedel; ali dobro ženo dobiti je le silno težko.“

G. fajmošter. „Ako nobene ne dobiš, pa brez nje ostani.“

Štefan zdaj že nekoliko nevoljn postaja. „Kaj mi je vendar storiti, gosp. fajmošter! Enkrat pravite „da“, enkrat „ne“, jaz pa bi le rad vedel, kakih misel ste.“

G. fajmošter se enmalo nasmajajo, in Štefana prijazno za roko prijemši pravijo: „Štefan! kakor se ti poljubi, tako pa stori. — Kdor se oženiti misli, njemu ni svetovati.“

D.

PRILIKE IN BASNI

ali

zlate jagode u srebernih posodah.

67

»Moder išče modrosti vsih starih, in se u prerokih uči.

On si zapomni izreke slavnih možev, in iztuhta pomen njih prislovic.

Tajnosti prislovic preiskava, in pri skritostih prilik se pomudi.

U sredi veljakov poslova, in se pred vladarjem prikazova.

U dežele ptujih narodov potova, ker bi rad dobro in hudo med ljudmi skusil.

On privaja svoje serce, da bi od ranega jutra k Bogu, svojemu Stvarniku, se povzdigovalo, in pred Najvišim molilo.

On odpera svoje usta k molitvi, in prosi za svoje grehe.

In ako je volja najvišega Gospoda, ga napolni z duhom razuma.

Potem razliva svoje modre izreke kakor dež, in slavi u svojej molitvi Gospoda.

Dopolnova njegove nauke in svete, in se posvetova u njegovih skrivnostih.

Razglasova predmet svojega uka, in se ponosi postave Gospoda zakona.

Mnogo jih je, ki bodo hvalili njegovo modrost, in ona ne bo prejšla vekomaj ne.

Njegov spomin ne ugasne, in njegovo ime se bo ponavljalo od roda do roda.

Njegovo modrost slavijo narodi, in njegovo hvalo oznanova občina.

Sirah 39, 1—14.

I.

OSMERO PRILIK O POKORI.

A. Pokora je potrebna.

1. Posodo prej umiješ in očediš, potem še le dragega olja ali mazila u njo vliješ; njivo prej razorješ in plevela očistiš, potem še le pšenice ali kakega drugega žita na njo vseješ; iz rane prej tern potegneš ali črepino, potem še le jo obežeš in celiti začneš: glej! tako je tudi tebi pokore pred vsim potreba. Bodi si učen in umen kakor Salomon, bodi si lep in zale postave kakor je Absolon bil, bodi močen in čverst kakor Samson u starem zakonu; pred Bogom nič ne veljaš, dokler grehu slovo ne daš. Ako tudi zdihuješ in na persi terkaš, ako se solziš in na golih tleh ležiš, ako obilno ubogaime dajaš in nedelje in praznike lepo posvečovaš; nič ti ne pomaga, ako slabega znanja raztergati nočeš, ako ptujega blaga ne poverneš, danega pohujšanja ne popraviš in sovražniku svojemu ne odpustiš; ali kar je vse edno: ako pokore ne storiš. — Brez pokore ni za grešnika milosti nobene.

2. Nekdo je padel u globoko vodo in že se vtopljal, ko mu prijatelj desko pomoli, za katero se prime in srečno otme svoje življenje. Lahko da se tudi ti že vtopljaš u svojih grehlih, in Bog ti desko moli, ti pokoro ponuja — primi za njo, za božjo voljo te prosim, hitro in brez odloga jo primi; ako ne, se boš potopil in u večnem pogublenu utonil.

B. Pokora se ne sme odlagati.

1. Bi mar ti hotel pospavati le edno uro u hiši, koja že vkupaj leze in vsako minuto lahko razpade. Ti pa živiš brez skerbi toliko dni, tednov in let, ker vendar veš, da tvoje truplo je rahlo kakor parstena posoda, in nisi nobeno uro svest svojega življenja, in ko bi umerl u tem stanu, bi vekomej u peklu jokal in stokal! — Oh kolika slepota!

2. Dokler so rane nove in gorke, se dajo lahko zaceliti: ali ko se postarajo, se prisadé in gnjiti začno, tada gorje! Vidiš, taka je tudi s po-

koroj. — Hitreje ko se grešnik k pokori oberne, ložeje se spravi z Bogom; dalje ko jo odlaga, huje se grehi vkoreninijo, dokler se zadnič ne dajo več izruvat.

3. Nek gorjanec, ki še ni vidil nobene velike reke, je k Dravi prišel na brod, kder so ljudi prepeljavali, ali vidši veliko vodo se u kerčmo vsede, rekoč: *Bom raje počakal, dokler se voda odteče in nje žleb posuši.* — Temu gorjancu podoben si ti, ki pokoro vedno odlagaš, in praviš: *Še ene léta bom vžival svet in njegove kratkočase, med tim pa se bo moje hudo poželenje ohladilo, se bo moje slabo nagnenje vgnalo, in poboljšal se bom.* — Kakor Drava ne bo odtekla do sodnega dne, tako tudi skušnjave tvoje ne bodo potihnule noter do smerti.

C. Prisiljena pokora le malo velja.

1. Kupec, ki se boji, da bi se ladja ne vtopila, svoje blago u morje zažene: ali ko burja potihne in se morje vleče, se praska za ušesmi in se za glavo derži, ker mu je žal po zgubljenem blagu. Tako tudi marsikteri grešnik težko sope, in se spove svojih grehov in očisti svojo vést, ker ga huda bolezen pritiska, ali kaka druga nevarnost napleta: ko pa bolezen odjenja ali nevarnost odide, je tudi grevenga proč in človek se u stare grehe poverne. — Taka pokora — Bog se je usmil.

2. Volk se od hleva poverne in ovce u miru pusti, dokler psi lajajo in pastirji čujejo: ali volk pri vsem tem ostane volk, in ako le more, ovco zagrabi in zadavi. Tudi grešnik se včasih nekoliko poboljša in spokori, ko mu slabe priložnosti manjka, ali ga starši in gospodarji prav oistro derže: ali njegovo serce ostane pri vsem tem le hudobno, in pride priložnost, je stari pijanec, stari nečistnik in razujzdanec. — Taka pokora utegne človeka oslepiti; Boga pa, ki na voljo in u serce gleda, nikdar ne.

D. Prava pokora mnogo veselja prinese.

1. Po dežu se nebo očisti, sonce še enkrat lepše posije, in vele zeli in rože se sopet oživé: tako tudi se po spokornih solzah vést grešnika očisti, se duša u Bogu razveseli, se vname serce od svete ljubezni, in dobre dela, ki so bile prej mertve, se k večnemu življenju obudé.

2. Nekdo ki je po noči potoval, je u strašne mahkuže zabredel, tako da ni vedel ne naprej ne nazaj, in je ves prestrašen žalostno tarnavati začel: k sreči gre nekdo z lučjo ne daleč od njega, in sli-

šati njegov jok in klic, se mu približa in pomaga na pravi pot. Kako vesel da je bil, si vsakdo sam lahko misli. — Grešnik! tudi ti si zabredel u gerde luže, si zgubil svojega Boga in tavaš po temi, tako da te mora biti groza in strah: ali glej! vsej tej nesreči z edno stopinjo lahko odideš — stopi na stezo pokore, katero ti vsak mašnik radi pokažejo, in oh, kako veselje — najdel boš mir svoje vesti, najdel svojega Boga in večno življenje.

E. Sramožljivost pri spovedi je nespametna.

1. Ako se bolnik sramuje in noče razodeti svojih ran in bolečin, ga zdravnik gotovo ozdravil ne bo: ako se pa grešnik sramuje in se noče spovedati svojih pregreh in hudobij, ga tudi spovednik vredno odvezati ne more.

2. Neka deklica je nekoliko strupa požerla, ali sramovaje se ni hotla nobenemu povčdati; še le ko je umirati jela u strašnih bolečinah, je razodela, kaj je storila; ali prepozno je bilo, umreti je morla. Tej deklici podoben je grešnik, ki se pri spovedi svojih grehov obtožiti sramuje; pozneje pa, ko mu mertvaški put po čelu že stopa, bi dostikrat rad se spovedal, ali ko priložnosti ni, ali ne more govoriti več, mora u grehah umreti in bo u pekel pokopan.

3. Kaj pomaga brodniku, ako u svojem čolnu zamaši vse luknjice, skoz ktere voda cerli, naj večo pa odperto pusti? — potopil se bo. In kaj pomaga grešniku, ako se pri spovedi vsih grehov obtoži, naj večega pa znabiti iz sramožljivosti zamolči? — pogubljen bo vekomaj.

F. Za grehe se mora zadostovati.

1. Kdor se je že mnogo zadolžil, ni zadosti, da neha delati dolgov; timveč tudi storjene mu je treba poplačati: tak tudi grešnik ni še vsega opravil, ako se poboljša in neha grešiti; temuč tudi stare grehe mu je treba izbrisati in zadostovati za nje — sicer je le polovica pokore.

2. Bil je nekdo, ki je svojemu sosedu zdaj to zdaj uno ukradel, dokler ga ta zasači in gosposki izroči. „Zakaj kradeš?“ ga opraša sodnik. „Ne bom nikoli več,“ mu odgovori tat, „le zdaj mi odpustite.“ „To še ni zadosti,“ reče sodnik, „da kradel ne boš več; ti si tudi dolžen, povernuti krivico do zadnega vinarja.“ — Grešnik! tudi tebi ni zadosti, da več ne grešiš; temuč tudi popraviti moraš krivico, katero si Bogu že storil, in povernuti mu čast, katero si mu ukradel. Ako tega tu ne storiš, moraš tam na unem svetu.

G. Spokornik ne smē nikdar brez skerbi biti.

1. Kača po zimi scer zmerzne; ali jo pa na toplo prineseš, se otaja, oživi in ako nisi varen, kmalo te piči: tako tudi hude misli in želje in nagnutja o začetku pokore rade nekoliko potihnejo in odmerjejo; ako pa ne moliš in ne čuješ, ali pride slaba priložnost, se sopet obudé in te lahko smertno ranijo.

2. Ako bolnik iz hude bolezni vstane, mora začetno silno varen biti; ali jē malo preveč ali se prehladi le nekoliko, sopet zboli in težko kedaj ozdravi: tako varen ima tudi spokornik biti. Ali pije nekoliko preveč, ali len brez dela postopa, ali u kako gerdo misel privoli, kmalo ga pregreha sopet u krempljih ina — in težko se več spokori.

H. Tudi majhnih grehov se je treba varovati.

1. Pade iskrica u gobo ali slamo, stopi ali pljuni na njo, in vse je zaterto; ako jo pa tleti pustiš, pride ogenj u streho, in z mnogo škafov vode ga ne pogasiš. Majhna rana, kako kmalo bi se dala zaceeliti! ako jo pa zauemariš, lahko umerješ za njo. — Iskrici ali majhni rani podobni so mali grehi; nekdo že je storil en sam nespodoben pogled, ali je u mislih kaj gerdega privolil; iz malega pa so prirastli veliki grehi, in pogubljen je bil. — Ako ne vērješ, spomni se pobožnega kralja Davida.

2. Poznal sim moža, ki začetno ni nikoli več kakor en masele vina u kerčmi popil; sčasom pa se je razvadil, da mu tudi štiri firkelni niso bili zadosti, in postal je strašen pijanec in zapravljivec. — Značiti si tudi ti že poznal mladenča ali devico, ki se majhnega greha nista ogibati hotla; zdaj pa se tud smertnega greha več ne vstrašita, in naj veče hudobije požirata vse edno, kakor bi sladko vince pila.

Rozman.

III.

KUHINJSKA POSODA IN BELA SKLEDICA.

Enega dne, ko ni bilo nobenega domá, se kuhinjska posoda zbere, in tožiti začno eden drugemu, kako slabo se jim godi. „Bratje in sestre!“ reče kotel, „naše življenje je pač revno, vse na svetu se včasih lahko počije, samo za nas ni nobenega počitka; večí ko je praznik, več moramo terpeti, in čudim se, kako da danes še nič ne kurijo in nas u miru pusté.“ — „Tudi jaz“, reče lonec, „ne vém kam bi zapisal, da sim danes še suh; sicer me večdel že na vse jutro z vodoj zalijejo, in cel ljubi dan moram pri ognuju se peči, in naj se putim, kakorkoli hočem, nikdo se ne zmeni za mene.“ — „Saj se meni ravno taka godi“, reče ponva, „vse dopoldne na žerjavci sedim, se kuham in pečem, požiram dim in sopuh, naposled pa me dekla osterže, tako da mi vso kožo odere; zato sim tudi vedno kumerna in suha, kako nek bi se pri takem delu zredila?“ — „E kaj vi!“ reče neka železna švepasta koza, „vam včasih vendar prizanesó, meni nikdar ne. Dan na dan me vsred ognja devajo, me suvajo z grebljój in s polenomi zdaj od ene zdaj od druge strani, postavljajo kmalo to kmalo drugo posodo na me, in ako ne stojim le nekoliko po volji kuharce, se že zadere nad menoj, in me dregne, da je groza in strah. Dvanajst lét že služim u tej kuhinji, in ako bi ne imela treh nog, bi ne bilo za obstati; ali dolgo tako ne more terpeti. . . Al povejte, li kaj veste, kamo so danes strežaji? kamo kuharca? dekle?“ — „Kakor sim čula“, odgovori greblja, „so šli vsi h Korantu na gostijo, in jih ne bo do polnoči nazaj.“ — „Juhe!“ reče kotel, „take lepe priložnosti ne smemo zamuditi; kdo vč, ali se nam še kdaj oglasi! Ajdi! bodimo dobre volje, in zasnečimo se enmalo; vendar proti tem, da kakor hitro kdo prime za kljuko na vežnih vratih, mora vsakdo brez pomude u svoj kot se podati.“ — Vsi so pri volji, samo godeca jim manjka, dokler se raženj ponudi, ki vzame ribež namesti gosel, in kubljo namesti loka, in za-

gode toliko okrogle, da vse so jele pete serbeti, in začno se verteti in sukati, da je bilo kaj.

Ali ne dolgo, zagledajo na polici lepo, belo skledico, ktera se jim zdi hudo nevarna, in jim njih dobro voljo overa; bali so namreč se, da bi jih izdala, in kuharci ali gospodinji povedala, kaj vganjajo; zagadel jo nagovoré in prositi začno, da bi tudi ona plesa se vdeležila. Ali skledica se jim modro in resno vstavi, rekoč: „Kaj vam vse u misel ne pride! s takimi marogéži bi plesala? bi pač na glavo padla.“ — Na to pa se kotel oglasi in reče: „Ti si nekoliko visoka, moja ljubka! ko bi tako lepa in bela ne bila, bi ti gotovo besede več ne rekel. Na koga nek se zanašáš? saj sama vidiš, da že za perst debelo prah na tebi leži, ravno zato, ker gospoda več za te ne mara, mi pa smo ti preslabi.“ — „Res je to“, odgovori lepa skledica — „ali kako bi z vami plesala, ker tako hudo norite in skačete? jaz sim rahla in tenka, kako lahko bi me kdo sunil, in proč bi bila!“ — „Avša!“ reče zdaj švepasta koza, „kaj se boš tega bala? pleši ali ne pleši, da si le zraven — saj nisi sama, saj nas je več — kaj se boš merdala in tako sveta delala? No, le hitro sem k meni stopi!“

Skledica se sicer še zmirom nekoliko merda in brani; ali ker jo vsi tako lepo povablajo, se počasi vendar le s police splazi — začetno samo gleda in se tu in tam kaj pomeni; ker jo pa le toliko prosijo, se tudi enkrat zaverti, toda z nobenim drugim, kakor s švepasto kozo. — Vsi jo hvalijo, kako dobro plesati zna, vsi bi radi z njo plesali; skledica pa se smeja in čudno je vesela, da vsim tako dopade. Zraven se ji še kerv vname, in kmalo pleše, nori in skaka, kakor druge vidi; pleše ne le s pihavnikom, ki je še precej čeden bil, timveč tudi s piskrom in kotlom, ki sta bila vsa sajasta, tēr se gerdo zamaže. Ali ona od veselja slepa ne vč in ne vidi, kaka da je že, dokler — ah joj! kaj se zgodi? Kotel že čez in čez rudeč ves odivja, in se zasučé toliko nerodno, da terči z vso močjo u rahlo skledico in ona se razdrobi na malé kosčke. Ko pride gospodinja, najde črepinje na tleh in vpraša: „Kdo je to storil?“ — „Nobeden in jazne, njegov brat.“ — Posoda je že bila vsaka u svojem kotu, in noče ničesar včdeti. . . Vidiš, ljuba skledica! zakaj nisi na svoji polici ostala, kder si popolnom varna bila? zakaj verjela slabim besédam noroglavecov in noroglavk? kdor se med otrobe meša, ga svinje snedo, in kdor se s piskri in kotli brati, bo marogast.

O koliko jezar lepih skledic je na svetu, koliko nedolžnih deklet in čistih mladenčev, katerim se ravno taka zgodi, kakor tej beli skledici! Kaki potepuh ali kaka potepenka se slini tak dolgo za njimi, dokler jih ob nedolžnost pripravi, ob poštenje in čast. — Najde se pa tudi marsikaka švepasta koza ali baba, ktera mlade dekliče tak dolgo slepi in moti, da jih na kakega nesramneža zabaranta — fej, to je hudičeva služba! Dekleta! ve imate kuhinsjko posodo vedno u rokah, prosim, ne pozabite rahle in bele skledice, in varujte se zlasti grešnega plesa in slabe tovaršije.

Rozman.

III.

LESJAK IN VRABEC.

Na nekem visokem drevesu je hostna golobica mlade imela, in ravno sedela vesela na njih, ko prikobaca lesjak, ovoha mlade in staro, in ji hudo žugati začne, da, ako mu prostovoljno ne verže ednega svojih mladih iz gnjezda, bo gor splezal, gnjezdo razderl in vse mladice podavil. Golobica vsa prepadena in polna žalosti, ne vč kaj storiti; ali ko se lesjak le tolikanj grozi, vzame reva s kervavim sercom svojih ljubčekov ednega, in da bi saj druge pri življenju ohranila, ga zažene lesjaku u gobec — in on se zahvali in odide.

Komej pa je odšel, priferfra vrabec, ki je vse to vidil in slišal, in golobico ojstro pokrega, rekoč; „Si pač prava trapa, da si svoje mlado temu repaču dala; ako še pride, ga mu nimaš več dati, timveč mu reci, da, ako mu diši golobje meso, naj si ga sam u gnjezdu poišče.“ In res! ne dolgo, ko se lesjak sopet pritepe, sopet terja in žuga; vendar ničesar ne opravi; kajti golobica mu povč, kakor jo vrabec je naučil. To se lesjaku za malo zdi; ali ko je bil čudno prekanjen, in zagleda vrabca potuhnjeno u bližnem germovju sedeti, si kmalo zrajta, kamo pes taco moli, in kdo je vsega kriv, ter si misli, češ te bom že dobil. Zavoljotega se clo prijazno k vrabcu oberne, in svoj jezik u medico pomočivši govoriti začne: „Pač ni lepše živali na svetu, kakor so ptiči! ptič leti kamor se mu poljubi, in ako lovec ali pes za

njim postopa, mu lahko fige kaže. Samo to mi ne dopade nad vami, da svoje glave po zimi pred mrazom in vetrom ubraniti ne morete.“ — „Saj ve da ne“, vrabec odgovori, „ako veter brije od leve, vtaknem svojo glavo pod desno perutnico, ako pa brije od desne, jo vtaknem pod levo; toraj se lahko vetra in mraza ubranim.“

Na to vrabec še dalej modrova, in mnogo neslanega pripoveduje in čveka, dokler mu lesjak u besedo seže in reče: „Bratec! nikar mi ne zameri, da te motim u tvojem modrovanju; jaz ne slišim prav dobro, sim nekoliko gluh in ne zastopim vsega, kar govoriš; zatorej bodi tak dober, in nekoliko nižej se vsedi, da ne preslišim nobene tvojih besed.“ — Vrabec slišati, kako ga lesjak povzdigova, ne vč kaj bi počel, tako se mu smeja serce, se neskerbno nižej vsede, in blebeta kje u en dan, kakor bi glave ne imel, dokler se lesjak naveliča, poslušati ga, ter ga vpraša: „Bratec! že marsikaj si mi povčdal, za kar sim ti hvale dolžen; še to mi povej, kako takrat storiš, kedar te veter ne brije od strani, ampak naravnost u obraz?“ — „Vidiš, takole“, reče vrabec, in rekoč vtakne glavo med nogi u perje; lesjak pa, zviti kakor sveder, plane pri tistej priči na njega, ga zgrabi in pohrusta.

Koliko ljudi je na svetu temu vrabecu podobnih! Vsakemu vejo dobro svetovati, vsakemu lep nauk dati, samo sebi ne; ne vidijo dostikrat naj bližne nevarnosti, ki jih čaka, in ako jo vidijo, ne vejo, kako se ji ogniti.

Rozman.

IV.

LAŽ IN RESNICA.

Laž in resnica ste enkrat se potovaršile; in ker laž rada čenča, in si vedno kaj opraviti da, je nagovorila resnico, da bi skupej si vsadile kako sadunosno drevo. „Drevo“, je rekla, „bo lepo rastlo, nama obilno sadja rodilo, in poleti ko je huda vročina, hladno senco dajalo.“ — Resnica, ki je odkritoserčna in nič slabega ne misli, je bila precej pri volji, ter veli: „Vsadive ga!“

Ko je tedej drevo vsajeno bilo in rasti začelo, se laž, zvita kakor lesica, k resnici oberne in reče: „Kaj misliš, sestra! ali bi ne bilo

prav, ko bi si me dve drevo že zdaj razdelile, da pozneje kaki prepir med nama ne vstane? Vendar da ne boš rekla, da si ogoljvana, boljši del tebi pustim. — Saj večš, da pri drevesu naj potrebniša reč so korenine, iz njih drevo življenje dobiva, in ker so u zemlji zakrite, se ni treba bati, da bi se pokvarile kaj: korenine tedej tebi pustim. Kar je pa od zvonaj, kakor veje, perje, skorjo in kar bo sadja prirastlo, bom jaz obderžala; saj sama večš, u kakej nevarnosti so vse te reči — nekaj jih ljudje nekaj živali pogonobijo, nekaj jih sonce pōpāri nekaj slana posmodi — vendar da se prepričaš, kako pošteno mislim s teboj, se s toj beračijoj zadovolim.“

Resnica, ki rada včrjame in rada zaupa vsakemu, je vse te lēpe besede za res vzela, je bila zadovoljna svojim delom, se pod zemljo zakopala in ondi pri koreninah svoj dom vstanovila; laž pa se je na tihem smejala, da je svojo tovaršico toliko vkanila, je včasih pod drevesom kraljevala, včasih na njegovih vejah se gugala, in gledala in zijala kmalo na eno, kmalo na drugo stran, kaj se po svetu godi. — Med tim je drevo visoko odrastlo, pognalo dolge veje in široko perje, je jelo cveteti, in mnogo na oči naj lepšega sadja je viselo na njem, tako da so ljudje, vidši verlo in košato drevo od vsih krajev privreli, jest njegov sad in se razveselovat pod njim: laž pa nad vse vesela, da ima toliko prijateljev, se jim je prilizovala na vso moč, jim pripovedovala mnogo kratkočasnih reči, in skerbno podučevala jih, kako se resnica naj ložeje overže in pobije — in ljudje, žalihog! so jo poslušali rajše, kot sv. evangelj, se njenih naukov navzeli, in lagati začeli, da je bilo groza in strah.

Ob tem, ko je bila laž tako visoko častena, je vboga resnica pod zemljoj čepela in zdihovala, je bila zapuščena in zaničevana, da nihčér ni oprášal za njo, nihčér se zmenil. Gnana tedej od hudega glada je začela korenine glodati in grizti, ter jih je ob kratkem tako razjedla, da drevo je vidno hirati jelo, njegovo perje izvenilo, njegove veje vsahovale; in enega dne, ko je laž ravno u sredi svojih služavnikov in služavnic košato sedela pod njim, pribuči strašen vihar, ga potrese, in ker so bile njegove korenine že vse proč, ga telebi na tla s tako močjo, da laž je mertva obležala, in mnogo njenih pritateljev in prijateljic bilo ali pobitih ali hudo ranjenih. Na to pa je resnica iz svoje temne jame na svetlo prišla, se oddahnila prestanih rev in težav, in bila u prihodno obče spoštovana in častena.

Iz začetka je bila sama resnica na svetu, hudič pa je tudi laž rodil, in od tistihmal živete resnica in laž ena zraven druge, in bote skupej živele do konca sveta. Dostikrat se mora resnica zdaj skriti, stokati in ječati na tihem; laž pa svojo glavó visoko nosi, je vesela in svoje goljufjive nauke po dolgem in širokem razseva. Moj Bog, kako košato je drevo, kterege je laž vsadila! Mlado in staro, možkega in ženskega spola, visokega in nizkega stana, vse se laže: vboga resnica pa zapuščena zdihova, in malo zvestih prijateljev ima. — Ali prišel bo veliki dan, ko bo strašen vihar vstal, in bodo strele švigale od enega kraja neba do drugega; takrat bo laž osramotena in na včkomaj pokončana u brezden se zvernila, resnica pa z nebeško lučjo ogernjena gospodovala na vse veke.

Rozman.

V.

DRAGI KAMEN.

Na deželi u kmetičkej hiši je živela Bogomila, zala devica, kakor rudeča vertnica u juternej rosi. Dnarjev ni imela in tudi ne marala za nje; imela samo je en dragi kamen, kterege cena je po širokem slovela. In glej! zdaj se oglasi bratov petero, ki so vsi zaporedoma snubili devico; kajti vsi so želeli priti u posest dragega kamna.

Pervi je bil *slikar* (malar), daleč okrog zavoljo umetnosti svoje poznan. Pridši do device ji poda sliko toliko lepo, kakoršne še ni vidilo nikdar njeno oko; in davši jo ji reče: „Bogomila! vzemi to krasno sliko, in bodi moja žena, da skupej živeva, dokler naju smert ne loči. — Bogomila pa mu odgovori; „Tvoja slika je lepa in očem dopade; ali ker sim ženina drugega že izvolila si, ne morem tvoja biti.“

Komej slikar odide, pride njegov brat, ki je bil *godec*, vzeme gosli u roke, in goditi začne toliko mило in lepo, da ona še nikoli kaj ednakega slišala ni. „Oh Bogomila!“ ji reče, iz ljubezni do tebe sim tu; glej, ako moja žena postaneš, ti bodo godle moje gosli, karkoli boš hotla, in zmirom boš lahko vesela.“ Ona pa mu odgovori: „Lepo zahvalim za tvoje mile glasove; ali serca mojega ne moreš dobiti, ker sim že zaročila se z drugim ženinom.“

Na to se oglasi tretji brat, ki je bil *tergovec* ali kupec, in prinese seboj mnogo zlatih posod, polnih naj dražjih mazil in dišav, ki so dišale toliko prijetno, da se ne da dopovedati kako; in k devici se obernivši, ji ponudi vse s prijaznoj besedo rekoč: „Bogomila! ne zaničevaj mojih slabih darov; marveč reci, da si moja nevesta, in vse kar imam, bom tebi pred noge položil.“ Bogomila pa z glavoj pomaja, ter reče: „Res da dragi in prijetni so tvoji darovi; ali moje serce že za drugega ženina klije, zatorej ne morem tvoja nevesta postati.“

Trem bratom že se je Bogomila odpovedala; zdaj pa pride četerti, ki je bil bogat *sladkosnedež*. Prijazno jo pozdravši ji ponudi mnogo naj boljših jedil in naj slajših pijač, ter veli: „Bogomila! jej in pij, vse je tvoje; in ako se meni vdaš, boš imela dan na dan u izbiranje takih reči.“ Ona pa ni vzela, ne okusila ne od jedi ne pijače, timveč modrega obraza mu reče: „Zastonj so tvoji darovi, zastonj tvoje vabila; že drugemu ženinu sim se zaobljubila, in njemu bom tudi zvesta ostala.“

Že je Bogomila mislila, da zanaprej bo mir pred snubači imela, ko pride peti brat se ji ponujat. „Bogomila!“ jo nagovori, „u moji hiši je veselje doma. Plešemo in smo židane volje, jemo in pijemo, norimo in svet uživamo in njegove kratkočase — bodi moja, lepšega življenja si saj misliti ne moreš.“ Ona pa se zaoberne nekoliko nevoljno in veli: „Išči si svojo srečo, jaz sim že drugemu zvestobo obljubila, ki bo dobil mene in moj dragi kamen.“

Tako tedej se je zala devica odpovedala vsim peterim bratom, in zaročila se z nekim visokim gospodom, in mu dragi kamen u dar in doto prinesla.

Me oprashaš, kaj prilika pomeni! — poslušaj. Berhka devica Bogomila je tvoja duša, dokler je z gnadoj božjoj ogernjena; ona je mnogo lepša, kot juterna danica na nebu. Dragi kamen je kerstna nedolžnost, je deviška čistost; ona u božjih očeh več velja, kakor vse, kar je dragega na svetu. Peteri brati so peteri počutki tvojega života, ki te motijo in vabijo u skušnjave in nevarnosti. Visoki gospod pa, kteremu se je Bogomila vdala, je Jezus Kristus sam, kralj nebeški. — Premisli, ljuba duša! komu pa se boš ti zaročila, ali Jezusu? ali tih peterih bratov kteremu?

Rozman.

VI.

POMORANČE.

Bogat in imeniten gospod, *Arist* po imenu, je imel enega samega sina, ki je bil clo pošten in pobožen, je rad vbogal in se vedno zadržal, kakor se pametnim mladenčem spodobi; *Eugeni* je bilo njegovo ime. Ali, kakor se rado primeri, *Eugeni* je začel med malovredne tovarše hoditi, se rad pomenkoval in pohajal z njimi, in svojemu dobremu očetu silno težko serce napravil. Oče so ga zategadel večkrat posvarili, so mu postavljali prav živo pred oči, u kako nevarnost se mlad človek po takih tovaršijah poda, kako kmalo se spozabi in zgubi; in so ga prav iskreno opominjali, da bi raztergal nemudoma take zaveze, ki ga tak lahko pripravijo u časno in večno nesrečo; ali *Eugeni*, kakor rad je imel svojega očeta, vendar le ni mogel vërjeti, da bi ta tovaršija za njega kaj nevarnosti imela. „Oče!“ je rekel, „nikarte toliko skerbeti za mene; nauki, ktere ste vi meni dali, so tako globoko u moje serce utisnjeni, da jih nobena človeška moč ne izruje. Res, da moji tovarši včasih govore in se zadržé, da mi ne dopade; ali mene, ki imam vaše nauke zmirom pred očmi, gotovo spačili ne bodo; marveč mislim in se nadjam, da jaz bom njih poboljšal in na pravi pot pripravil.“ Oče so te besede svojega sina z žalostnim sercom zaslišali, in že mislili, s hudoy ga napeti, in mu oestro prepovedati vso njegovo slabo obhojo, ko jim še nekaj družega u glavo pade; in res! — dobro je bilo, pomagalo je.

Prec drugo jutro vzemejo eno škatlo, in jo napolnijo z naj lepšimi pomorančami; vmes pa nalaš eno denejo, ki je nekoliko gnjila bila. Na to pokličejo *Eugeni-a* in mu rečejo: „Moj sin, tukaj imam nekaj za tebe. Vém, da imaš pomoranče nad vse rad; glej! lepših gotovo še nisi vidil; tvoje so, vzemi jih.“ — *Eugeni*, ves ginjen od dobrotljivosti svojega očeta, popade hitro za škatlo in jo še hitrejšé odpre; se čudi nad pomorančami, kako da so lepe, krepke in romene, in se

jih nagledati ne more, tako mu dopadejo. Vendar ko jih bolj natanko ogledova, zapazi eno vmes, ktera ni bila zdrava ko druge. „Oče“, jim reče: „*tale je vmes, ktera je že enmalo ognjita, ta mora stran; ona ne smē pri drugih ostati.*“

„*Zakaj ne? moj sin!*“ ga vprašajo oče, „*kaj pa ta pika! ona se bo kmalo zgubila.*“

„*Oh nak, moj oče!*“ odgovori Eugeni, „*ta pika bo od dne do dne večja; ona je začetek gnjilobe, ktera bo ob kratkem vse druge pomoranče osmradila, ako je ne odstranim.*“

„*Tega pa ne dopustim*“, mu oče velijo, „*kaj te pomoranče toliko skerbijo? za nje jaz dober stojim. Bi pač čudno bilo, ko bi toliko zdravih pomoranč ne moglo edne bolane ali gnjile ozdraviti.*“

„*Oh, ljubi oče!*“ odgovori Eugeni močno žalosten, „*jaz nisim tih misel, in dobro vem, da vse moje pomoranče so proč, ako mi ne dovolite, to stran djati.*“

„*Nak, tega ne dovolim*“, rečejo oče, „*jaz te hočem prepričati, da ne jaz, temveč ti se motiš u tej reči. Pusti vse pomoranče skupej u škatti, in naj ostanejo u mojih rokah še en teden; ko teden preteče, jih hočeva oba skupej pogledovati, in že naprej vēm, kako boš vesel, ko boš vse popolno zdrave zagledal.* — Eugeni se sicer uda u voljo svojega očeta, zato ker jih ni žaliti in se dalej z njimi pričakati hotel; bil je vendar hudo prepaden, ker je dobro vedel, da vse pomoranče bodo zgnjile.

Težko je čakal in ure je štel, kdaj bo teden pretekkel; in komej preteče, gre k svojemu očetu, ter jih lepo prosi, da bi škatlo odperli in pomoranče pogledali. Oče jo vzemejo u roke in brez pomude odpro; ali oh, kaki pogled! kaka žalost! — Pomoranče prej toliko lepe, tak prijetno dišeče, so zdaj vse gnjile, vse osmrajene. „*Vidite oče!*“ zavpije Eugeni solznimi očmi, „*saj sim vam povēdal, pa mi niste hotli verjeti; ko bi bilo po mojem, bi ne bil ob pomoranče — je vendar velika škoda za nje.*“

„*Res je, moj sin!*“ mu oče odgovorē, „*moja glava me je goljfal. Prav si imel, ko si rekel, da gnjila pomoranča bo zdrave osmradila, in da vse zdrave ne bodo gnjile popravile — ali Eugeni! poslušaj me, kaj ti povēm. Edna sama gnjila pomoranča jo osmradila vse druge, ktere so bile popolnoma zdrave; ti pa misliš, da mnogo mladih, spačēnih tovaršev ne bodo popačili ednega mladega, bogaboječega tovarša? Mnogo zdravih, lepih pomoranč niso mogle popraviti edne, ktera je še le gnjiti*

začela; ti pa, misliš, boš sam toliko slabih, razujzdanih tovaršev poboljšal in na pravi pot pripravil? — Pomisli in premisli enmalo, moj sin! saj ti je Bog pamet dal.“

Eugeni spozna, da oče imajo prav, in lahko si izrajta, zakaj da so med zdrave pomoranče dali eno nagnjito, in zakaj da jo niso pustili odvzeti. Iz serca se jim zahvali za lepi nauk, kmalo in rad pozabi pomoranče, ki so mu zgnjile, in se je še tisto uro odpovedal vsim svojim slabim tovaršem, in raztergal vse zaveze z njimi. — Stori tudi ti tako.

Rozman.

VII.

SEDEM NEBEŠKIH CVETLIC.

U nekej deželi, ki je bila silno prostorna, je živel zdravnik, ki je slovel po dolgem in širokem; tako učen, moder, najden in prijazen je bil. Bila je pa tudi velika potreba takega zdravnika; zakaj bolnikov u deželi je bilo na cente, nekaj tako hudo bolanih, da niso bili več za ozdraviti, nekaj pa takih, ki so bili že ozdravili, ali ker so premalo se varovali, se stara bolezen je sopet jim povernila. Zdravnikov se sicer ni manjkalo, ki so veliko si prizadevali, ljudem pripomoči, so tudi nekoliko pomogli; ali popolno ozdraviti niso mogli nobena. Bili so žalostni časi, od katerih pravi prerok David: *Vsi so odpadli, vsi spačeni postali. Ni ga, da bi storil dobro; ni ga, ne ednega ne.* — Slišati, kaka siročina in žalost je po deželi, slovečega zdravnika serce zaboli; zategadel poišče in odbere sedem čudnih in dragih cvetlic, jih izroči modrim rokam, ter natanko naznani in razloži, kako jih bolniki po raznosti svojih boleznih vpotrebovati imajo. In res! cvetlice so imele čudovito moč; vsi, kateri so jih vpotrebovali po ukazu zdravnikovem, so popolnom ozdravili: kateri pa jih niso rabiti hotli, ali so jih rabili, pa ne prav, so umerli. — Ko so pa slišali po sosednih deželah od modrega zdravnika in njegovih sedmerih cvetlic, so ga prosili, da bi došel tudi k njim; in ljubeznivi zdravnik jim pošlje umnih učencov in sedmerih blagoslovnih cvetlic, in tudi oni so ozdravili

in se oveselili. Brez števila bolnikov je bilo smerti rešenih, ki so Boga hvalili in slavili, in spomin modrega zdravnika in njegovih svetlic še živi med njimi, in bo živel mnogo stoletij.

Me oprashaš, kaj ta prilika pomēni? Poslušaj. — Prostorna dežela je naša zemlja, na kateri je živelo in živi mnogo hudo bolanih, to je, grešnikov, ki so pod oblastjo hudičeveo zdihovali, dokler je prišel nebeški zdravnik, Jezus Kristus, kateri se je nesrečnega človeškega roda usmilil, in mu sopet k zdravju pomogel in ga z Bogom spravil. Poiskal je namreč in odbral u nebeškem vertu sedem čudnih svetlic, postavil *sedem svetih zakramentov*, ki ozdravijo vsako dušno bolezen, ako jih grešnik tako rabi, kakor je on naročil in ukazal: kdor pa jih noče vpotrebovati, ali jih sicer vpotrebova, pa ne po njegovem predpisu, a svojih grehah umerje. — Zdravniki, ki so ljudem nekoliko pomogli, popolno ozdraviti pa jih niso zamogli, pomenijo preroke in druge modre može u starem zakonu, ki so sicer mnogo lepih in svetih naukov učili, ali rešiti človeka iz oblasti hudiča in greha niso zamogli. Ljudje po sosednih deželah pa pomenijo nevėrnike in divjake, h katerim misionarji gredo sv. evangelj oznanovat. Tako se čast božja in Jezusova vera čedalje bolj širi; in nebo in zemlja bota prejšla, njegova čast pa in sv. vėra ne bote prejšle.

Rozman.

VIII.

NESREČNI POPOTNIK.

Nek mladenč, ki je po svetu potoval, gre enega dne skoz velik gojzd; ali komej sprehodi kakih dvajset stopinj, ko se mu naprot privali strašna pošast, ki je bila oroslanu podobna, je imela gosto grivo, in na debelem vratu sedem nagnusnih kačjih glav. Bil je zmaj ali lintvern, ki se naravnost nad mladega popotnika zakadi; oči se mu svetijo, ko bliski, svoje sedmere glave visoko vzdigova, svoje sedmere jezike strašno raztegovava, in vse okrog je donelo in se treslo, tako je pihal in sikal. Vendar mladenč, ki je bil močen in čverst korenjak, se ne vstraši nagnusne zveri, timveč se serčno vstavi. Orožja ni drugega imel, kakor eno sekiro, katero je po šegi tistih časov na jermenu pripeto imel; njo tedaj zgrabi, se naglo kakor vihar nad strašnega zmaja zažene,

in se z njim bojevati začne. Začetno je srečen, kajti že na prvi mah mu štiri glave odseka; ko mahne drugič, mu sopet dve odbije, in nedvomno bi mu bil tudi sedmo odklal in popolno ga zmagal, ko bi se mu ne bila nesreča pripetila, da mu sekira iz rok izleti, in mu ne ostane toliko časa, jo sopet u roko dobiti. — Zmaj namreč od sklekih ran in hudih bolečin silno razdražen, se nad popotnika verže, ga vjeda, pika, grize, terga in togotno seboj vleče. Nesrečnež se sicer brani in vstavlja iz vse svoje moči, ali zastonj; grozovitno vreši, u pomoč kliče in prosi, da bi mu kdo saj sekiro spravil u roke; ali nikdo ga ne sliši, in ako ga sliši, se blizo ne upa. Zmaj ga torej živega zanese u svoj berlog, in ga je ondi u družnji svojih mladičev pohrustal.

Mar veš, kaj ta prilika pomeni? — 1. *Popotnik*: si ti, posebno ti, ki si še mlad! za tebe je nevarnost neizrečeno velika. 2. *Zmaj*: svojimi sedmerimi glavami je peklenšek sedmerimi naglavnimi grehi, ki vedno u človeka preži, kakor kaka dereča zverina, in ako le količkaj priložnosti zapazi, se u njega spusti. 3. S tim zmajem, s tim sovražnikom se moraš zmirom bojevati, in ni dosti, da mu samo šest, timveč vsih sedem glav mu moraš odtrupiti; ako mu le edno pustiš, si zgubljen. Kaj ti pomaga, ako nimaš tega ali unega smertnega greha na svoji vesti? ako le ednega ljubiš in radovoljno rediš, boš pogubljen. Kaj ti hasne, ako nisi nečistnik, pijanec, ne togotnež? si pa lakomen in u časno blago ves zateleban. Lakomnost te bo pogubila. — Zatorej se dobro izpraševaj in na tanko preišči, ali nisi, ko si hudiču slovo dal, in greh u svojem sercu zamoril, znabiti mu kake glave še pustil; kajti z enoj te lahko požre. 4. Ako hočeš zmagati, moraš do konca stanoviten ostati, se bojevati noter do smerti in ne omagati, naj bo vojska še tako huda — Bog vari, da bi ti sekira iz roke ušla! Ne opusti ne molitve, ne skerbnege izpraševanja svoje vesti, ne vrednega prejemanja ssv. zakramentov, ne lastnega zatajevanja; peklenški sovražnik bi tvojo mlačnost kmalo zapazil, in smertno te ranil — ako pa bi umerl u tem stanu, bi te seboj vlekel u pekel, u svoje temno kraljestvo, kder bi te hudobni duhovi peklili na vse veke. Tam boš vrešal, boš kričal na pomoč, boš prosil za čas, kterega si zgubil, za gnade, ktere si zanemaril, za pripomočke, ktere zdaj hudobno zaničevaš; ali vse zastonj, nobeden te ne bo slišal, nobeden se usmilil tvojega joka in zdiha. — Zdaj je še čas, zdaj ti še ura večnega zveličanja bije; potem je vse zamujeno — vse zgubljeno — vse proč!

IX.

POKNEŽENI KMET.

Imeniten in bogat knez najde enega dne na svojem sprehodu nekega kmeta, ki je pijan kakor čep za cestoj ležal, in terdo spal. Hitro ga strežaji morajo pobrati, in zanesti u njegov grad, ki je bil blizo, in sicer u naj lepšo sobo. Ondi mu slečejo njegovo borno obleko, namesti hodnikove mu oblečejo tanko, pražno srajco, ter ga položé u mehko in snažno posteljo; vbogo pijanče pa še zmirom spi in smerči, in ničesar ne vč, kaj se godi z njim. — Čez ene ure še le se zbudi, in kako debelo je gledal krog sebe, ko se mu oči odpro, si vsakdo sam lahko misli. Ne vč, ali spi ali budi, ali so sanje ali resnica; oči si mane, za roki in za glavo se ošlatova, samega sebe vpraševa, in se nikakor ne more prepričati, da bi bil on.

Še bolj se začudi, ko pride mnogo strežajev, ki se mu nizko priklanjajo, ga rahlo iz postelje vzdignejo, in oblečejo od glave do nog toliko lepo, da le gledal se je. Potem pride knez sam, in pride mnogo drugih imenitnih gospodov, ki se mu vsi ponižni u strežbo ponudijo, in ga lepo prosijo, naj bi zapovedal z njimi, in jim kako delo ali opravilo odkazal. Iz začetka ne vč, kaj bi jim odgovoril, ne vč, ali bi si pustil tako streči ali ne; pozneje pa, ko vidi, da vsi ga tako visoko časté, in ga imajo, kakor bi bil resnično njih knez, si misli: „kaj se bom branil časti? znabiti se je res kaj posebnega zgodilo z menoj!“ in, brez da bi si bil glavo veliko ubijal, je sklenul, se obnašati kot knez, in zapovedovati kot predstojnik svojim podložnim. — Brez odloga tedej začne ukazovati, zdaj temu zdaj unemu, in vse kar veli, se natanko spolnuje; vse kar hoče in poželi, se mu da in dovoli, kar se u kuhinji dobrega skuba, kar se u kletu dobre kapljice najde, se mu na mizo prinese, tako da se mu serce smeja od samega veselja. Le škoda, da je veselje njegovo tako kratko terpelo.

Vince je bilo predobro, in on ga prerad pil, pri večerji kupico za kupico sprazne, se močno vpijani in zaspi; strežaji pa ga pri tistej priči zagrabijo, mu oblečejo njegovo staro, slabo obleko, in ga nesejo kje na tisti kraj, kjer so ga pijanega našli. — Ravno je dan napočil, ko se zbudi. Ves osupnjen odpěra svoje oči, in gleda na levo in desno, gleda po sebi in krog sebe. „Kaka sprememba!“ si misli, „kaj je zmenoj? al sim živ, al sim mertev! al sim na zemlji, al so me hudi duhovi kam drugam zanesli?“ in u glavi se mu mešati hoče. Sopot in sopet premišljevatì začne, in si predstavlja u duši vse, kar se je zgodilo z njim in česar se spomni. Zdi se mu, da resnično je bil knez, in imel mnogo gospodov okrog sebe, ki so mu stregli, se mu priklanjali, in mu na mizo nosili naj boljše jedi in pijače: ali ko pregledava svojo vmazano srajco, svoje zakerpane hlače, svoje raztergano obuvalo, vendar le vidi, da ni knez ne gospod, temuč vbogi kmet, ki je prej bil; zategadel sam pri sebi razsodi, da gotovo se z svojega mesta nikamor ni ganil, in vsa njegova knežija ni drugega bila, kakor lepa sanjarija.

Povejte, ali je naj srečniše življenje na svetu kaj drugega, kakor ponočne sanje? Toliko se trudimo za dnar in časno blago, noč in dan bi letali po dobrih voljah, in posvetne časti se nikoli zadosti ne najemo: ko bomo pa znabiti ob kratkem u mertvaškej skrinji ležali, kako slabo cunjó na sebi, in nekoliko sena ali žagovne pod seboj, kaj nam bo takrat ostalo od vse svoje časti, od veselja in bogastva? kaj drugega, kakor prazen spomin. — Oh, kako si vendar nespameten, da se na minlive reči ali morebiti na kakega človeka toliko navezati daš!

Rozman

KOŠAR IN NJEGOVA ŽENA.

Ravno je košar koš spletel, rekoč: „*Hvala Bogu! koš je dodelan,*“ ko stopi njegova žena u hišo, in nekoliko nevoljna zagodernja: „*Saj je tudi že čas, saj ga valjaš kakor smolo po rokah.*“ Košarja pa to hudo zaboli; nehoté se stegne po verbo, ki je ležala na tleh, in u roko jo vzešši veli svojej ženi: „Žena! reci rada in urna: „*Hvala Bogu! koš je dodelan.*““

Žena: „Bi ne vědla, zakaj?“

Košar: „Žena! reci rada in urna: „*Hvala Bogu! koš je dodelan,*““ — ako ne, bo druga.“

Žena: „Vidiš ga no, sitneža! te menda šeme ližejo.“

Košar: „Ljuba žena! reci, ako ne — bo šiba pela.“

Žena: „Zdaj pa ne, ravno nalaš ne.“

Košar tedej šibo vzdigne in svojo ženo enekrat prav dobro vseka; žena pa se huduje in upije, tako da je sosed slišal in vprašat prišel, kaj da je. Košar mu torej vse natanko povē, kako da je prepir se začel, in zakaj je svojo ženo namahal, dokler ga sosed posvari, rekoč, da za male besedice voljo se ne smē žena pretepati.

Damo pridšega žena oprasha, kaj da je bilo košarici, da je tako upila, in on ji povē, kakor je slišal in zvedel. „*Prav je imela,*“ mu reče na to, „*ko bi bila jaz na njenem mestu, bi tudi rekla ne bila.*“ „*Kaj govoriš?*“ jo moč oestro pogleda. „*Nak, ne bila bi rekla, za nobeden dnar ne,*“ mu žena odgovori, in jela sta pričkatati se in vjedati tak dolgo, da moč palico vzame in ženo našeška. Žena pa še vsa vroča od jeze gre k svoji sosedu, ter ji povē vse, kako se je zgodilo košarici in kako nji, in tako zaporedoma povē še tisti dan žena ženi, soseda sosedu po vsej soseski; žene pa, čenče kakor so še takrat bile, so pripovēdovala svojim možem, in vsaka je dostavila: „*Ko bi bila jaz na košaričinem mestu, bi tudi rekla ne bila.*“ Zategadel so po vsih hišah

možje svojimi ženami ravno taki ples imeli, kakor košar s košaricoj; in ker je šla pravlica od vasi do vasi in od mesta do mesta, se je primerilo, kakor pravijo — ali je res ali ne, ne vëm — da napredu je bilo leto okoli, so bile po vsih nemških deželah vse žene tepene od svojih možev.

Ne želim, da bi se ti prepir tudi po Slovenskem med možmi in ženami vnel; marveč le pokazal bi rad, kako u zakonu, ako nobeden prijenjati noče, dostikrat iz naj manjše reči, naj hujši prepiri in clo tepeži vstanejo.

Rozman.

E.

OGLEDALO

za šolo in domačo rejo otrok.

»Človeško seme, ktero se Boga boji, je u časti; ali seme, ktero zapovedi Gospodove prestopi, bo brez časti.

Med bratmi je tisti, ki vlada, u časti; pred očmi Gospodovimi so tisti, ki se njega bojé.

Slava bogatinov, veljakov in revežev je strah božji.

Ne zaničevaj pravičnika, ker je reven: ne časti grešnika, ker je bogat.

Velikaši, sodniki in oblastniki so u časti: ali nobeden ni večí, kakor kdor se Gospoda boji.

Modremu hlapcu tudi slobodniki služijo: in moder, tih mož ne godernja, ako bo grajan. (Nevednež ne bo časten.)

Ne bodi prevzeten pri svojem opravku, in ne zakasni se o času sile.

Boljši je, kdor dela, in ima vsega obilno, kakor kdor baha in kruha strada.

Moj sin! obvari svojo dušo u krotkosti, in časti jo po njenem zasluženju.

Kdo bo opravičil njega, ki zoper svojo lastno dušo greši, in kdo ga častil, ki svojo lastno dušo onečasti?

Revež bo časten zavolj svojega reda in straha, in nekdo drugi bo časten zavolj svojega bogastva.

Ali bo kdo že u svojej revšini časten, koliko večé bi še bil pri bogastvu! Kdor svojo slavo u bogastvo stavi, se ima revšine bati.«

II.

SADIKE IN RASTLINE.

Pervo, kar vidimo na zemlji, je nje lepa zelena obleka, ki je našim očem toliko primerna, da primerniša biti ne more, in jasno priča, da ravno tista roka, ki je vstvarila oko, je tudi zemljo pozelenila. Naj bi bil Bog ledinam in tratam belo ali rudeče ogrinjalo priskerbel, katero oko bi prestalo njih veliko svetlobo in bliščobo? naj bi jih bil u temno ali pepeljasto suknjo ogernul, komu bi dopadle? zelene pa lahko gledaš dan na dan, in se jih vendar ne naveličaš, in ako jih gledaš še tako ojestro in napeto, se vendar oko nič ne vtrudi, timveč le izvedri se in okreпча. Kar je pa naj čudniše, je to, da, akoravno je trav, zeli in rastlin brez števila, in so večdel vse brez sneme zelene, vendar ne najdeš ne dveh, da bi bile obedve enako zelene, temuč ena je drugače zelena ko druga, ena bolj temna, druga bolj jasna, in kolikor raznih plemen rastlin in zeli, toliko raznih stopinj zelenine. — Kako umen pač in moder je stvarnik, ki je poverhnino zemlje toliko lepo opisal in ozaljšal! koliko hvale smo mu dolžni! resnično, da merzlo serce ti u persih visi, ako nimaš nobene ljubezni do njega.

Ko je Bog rastline vstvaril, je velil: „Zemlja naj rodi zeliše, katero zeleni in seme dela.“ S temi besedami se je zavezal, da bo rastline varoval in ohranoval, tedej jih nejenljive ali neumerjoče storil. In res! trave ni treba ne sejati, ne podoravati, ne obdelovati; marveč sama raste, sama se plodi, kar je gotovo silno važno. Kako pusti in žalostni p. bi bili travniki naši in pašniki, ko bi jih moral človek lëto na lëto s travnim semenom obsevati, in kar je nasejal ali nasadil, še polivati! kako hvaležni tedej imamo biti Bogu, da on je to veliko delo na se vzel, da obseva ob pravem času prazno zemljo, gole gore in clo bose peči s travnim semenom, in zavije vse u lep zelen pert! — Kdo pa tudi zamore prešteti, kdo popisati, koliko plemen trav in rastlin

je Oče nebeški nam u veselje in hasen nasejal in nasadil! Na travniku, ki je jezar stopinj dolg in jezar širok, najdeš več kakor sto jezar travnih bilk, in na prostoru ki ne obseže več kakor štirjaški čovelj, je gotovo več kakor jezar raznih plemen; in te travne bilke, naj bodo majhne kakor hočejo, vendar prijetno dišé, in koliko lepo dišé, se lahko prepričaš, ako greš u košnji na travnik, kder seno obračajo, grabijo in spravljajo u kupe ali na vozove. In vse te prijetne dišave dobiš in uživaš zastonj, krajcarja ti ni treba dati za nje.

Čemu vendar, boš vprašal, je Bog zeli, rastline in travo tako silno pomnožil? čemu je toliko raznih plemen? Na to ti kratko odgovorim, da brez uzroka gotovo ne, česar porok nam je modrost božja. Razne zeliša dajo človeku jed, zdravila, in mnogo drugih dobrot, ga razveselovajo in k hvaležnosti do stvarnika obudovajo: one so pa tudi u prebivališče in živež nesoštetim živalim. — Ali ne samo velika množina rastlin nam kaže veličastvo nebeškega Očeta, marveč tudi njih neizrekljiva rodovitnost: ena sama namreč jih lahko mnogo jezar, ali clo milionov obrodi. Pogledaš p. *tabakovo* zeliše, boš naštel na ednej sami sadiki *štirideset jezar sto in dvajset* semenskih zern, in ako pre-rajtaš nje rodovitost o štirih lètih, boš najdel, da edno samo zerne da semena *dva trilionov, šestkrat sto dva in štirideset jezar devetsto in osem bilionov, dvakvat sto tri in devetdeset jezar tristo in petinšestdeset milionov, in sedemkrat sto in šestdeset jezar*, kar je toliko, da vsi ljudje, kar jih je zdaj na svetu, ga ne razštejejo ob enem létu, ko bi tudi noč in dan šteli. Koliko število! *Brest*, ki je dvanajst lét star, ima pogosto *petkrat sto jezar* semenskega zerna; ako bi tedej vsega posejal, kako neizmerno število sadik bi o dvajsetih ali petdesetih lètih imel? in ako zraven še prevdarimo, da mnogo sadik priraste tudi iz korenin, se le čuditi je, da rastline še niso vse zemlje vzele u posest, in jo popolno izpile.

Ako pa od druge strani premislimo, kaka množina je žival, ki se redé od zeli in rastlin, se nam sopeset neskončna modrost božja očividno pokaže. Ko bi se zeliša in rastline ne plodile tako močno, bi mnogo žival lakote poginulo, in naše njive, naši travniki in verti bi bile gole puščave: nasproti pa, ko bi se živali, ki se redé od trave in rastlin, preveč in prehitro množile, bi rastline kmalo zginule iz zemlje, pa tudi mnogo živalskih plemen bi moralo konec vzeti. O moj Bog, popolno slep vendar mora biti, kdor tvoje roke u stvarjenju ne vidi! vsih plemen rastlin in žival si ravno toliko odmeril in odvagal, kolikor jih

je treba u občni pospeh; vsakej reči si meje postavil, da ne zahaja kakej drugi u škodo, kdo bi te ne hvalil? kdo ne slavil?

Premislimo dalej pot in način, po katerem se zeli in rastline zasa-
jajo, plodijo in množijo, in bogastvo modrosti božje nam bo še jasneje
stopilo pred oči. — Vsaka rastlina obstoji iz čveterih delov, ki so
1. korenina, 2. deblo, 3. pero, 4. seme ali sad. Mnogokrat vidiš, da
semensko zerno pade na zemljo; ali ne boj se za njega, gotovo se ne
bo zgubilo, Bog ga u svoje varstvo vzeme in čuva tudi nad naj
manjšim zernicom, kakor nad celim svetom. On mu da nekoliko zemlje
za odejico, ne predebelo, da se pod njo ne zaduši, temuč ravno toliko,
da od mraza ne zmerzne, ali od uročine ne vsalne, da ga vetrovi ne
odnesó ali tiči ne pozobljejo. Pod toj odejoj se zernice ogreje in
mokrotnosti napije, se čedalje više napenja, dokler njegova kožica počí,
in se prikažete dve kali, od katerih se ena oberne navzgor; druga
navzdol; una, ki se kviško zavije, je deblo, ta, ki proti zemlji moli, je
korenina prihodne sadike. Povej, ako veš, kdo je ukazal tima dvema
kalima, da se imate ločiti, in ena drugej ravno nasproti se zaviti? —
Premislimo:

1. Korenino, katero ima sadika zato, da krepko na svojem mestu
stoji, se hudim vetrovom ubrani, in da dobiva en del svoje hrane po
nji; zategavoljo je vsaka korenina po sredi votla. Po tili majhnih
votlinah ali cevkah serkajo sadike svoj živež iz zemlje, in dasiravno
je u zemlji mnogo sto plemen sokov, ki ne teknejo vsakej rastlini,
timveč so nekteri clo strupeni za njo, se vendar koreninica nikdar ne
zmoti, in vsigdar si naj tečnišo hrano odbere. Kaj meniš, kdo je
tolikanj jo izbistril? u kateri šoli, pri katerem učitelju se je kemie ali
ločbe učila? — Včasih pa rastlina vso tečno hrano blizo sebe že
povžije, ali se tada ni bati, da bi poginula? Ne boj se, koreninica od
božje roke peljana se podaljša, in pošilja male nitke na levo in desno,
ki preiskovajo zemljo in poskušajo nje soke. Tudi se pripeti, da
kaki kamen ali majhen prekop overava korenino, priti do hrane nji
primerne; ali korenina se ne vstraši takih napatkov, timveč vsa gibka
se vije okoli kamna, ali pa polna prederznosti prekop prekorači. —
Sok, ki se po votli korenini čedalje bližej proti deblu pomikava, se
po tem potu tudi čedalje bolj očičeva, omehčava in kuha, dokler popolno
pripravna hrana postane, ravno kakor mati, ki svoje majhno dčete pita,
jed poprej u svoje usta vzeme, jo prežvekava in svojoj slinoj pomeša,
in potem še le jo da svojemu dečku povžiti. Tudi je med koreninami,

in deblom neka kislina, ktera se druží sokmi, ki pridejo iz zemlje, in ravno to druženje kisline in sokov daja sadu razen okus, da je zdaj kisel, zdaj grenek, zdaj sladek, zdaj nekako drugačen.

2. Enako, kakor se korenina sadike u zemljo verta, se nje *deblo* kviško vzdigova. Deblo je polno majhnih cevok ali žlebov, po katerih se redivni sok razliva, ravno kakor je naše truplo polno žil, po katerih se kerv neprenehoma raztaka, in nas pri življenju ohrani. Se je deblo nekoliko od zemlje vzdignulo, nareja kolena ali bunčike, nekaj zato da se očversti po njih, nekaj pa tudi, da se sok bolj očisti; te bunčike so namreč kakor sita, ki sok precejajo, in le kar je tečnega, skoz pustijo, netečno pa odrinejo. — Ko se pa deblo očversti, potrebova obilniše hrane, kakor dčete, večje ko postane, več jedi in pijače povžije; da korenina tedej ne oslabi, in deblo od glada ne umerje, sopet Oče nebeški svojo dobrotno roko odpre, in rastlino s perjem oblagodari.

3. Od debla se enmalo skorje odlupi, in ti odlupek se tak dolgo razvija in razvezova, dokler *pero* postane. Zgorna stran peresa, ki je proti soncu obrnjena, je večdel gladka ali žlezasta, da presilne sončne žarke ložeje odbiva; spodna stran pa, ktera se proti zemlji ali drevesu oberne, je nekako kosmata in polna luknjic, po katerih rastlina tako rekoč diha, serka potrebno hrano, nepotrebno pa odpravlja. Takih luknjic ima pero mnogo jezar, toda so tako majhne, da se samo s povekšavnim steklom viditi dajo. — Iz tega se pa tudi vidi, zakaj da mnogo rastlin oslabi ali se clo posuši, ako se jim perje pobere, kar se menda naj večkrat pri murvah zgodi.

4. Vendar naj umetniši del sadike ali raztline je *seme* ali *sad*; kajti korenina, deblo in perje imajo vsi ednaki namen — roditi namreč seme ali sad. Je deblo zadosti krepko in visoko dorastlo, se prikaže na njegovem verholju en popek, ki zaderži u sebi naj dražiše blago, zaderži tako rekoč dušo ali serce prihodnega semena. Najte poglejmo, kako milo dobrotljivi Bog tudi za to majhno stvarico skerbi. — Popek, naj bo še tako majhen, ima po tri, včasih tudi po štir precej močne odeje ali lusčine, ki ga oklepajo in zavijó tak dobro in varno, da ne more blizo ne mraz ne vročina, ne veter ne dež, ne keber ne kaka muha, ali druga taka živalica. Perva ali unanja lusčina je precej debela ali terda, sosebnó pri nekterih rastlinah; druga je tanka in mehka, javalne boš baržuna ali svile enake kaj najdel; tretja, ki se semena dotika, preseže vse, kar si človek milega in nčžnega misliti more. Ali vse te troje zavijače imajo čudno lastnost, da se po potrebi raztegniti

dajo; bolj ko seme narašča, bolj se raztegovajo, dokler se naposled odpró, vendar ne do kraja in tudi ne na enkrat, da revče nevgodno u smertno nevarnost ne pride. Ko se pa sčasom vgori in k moči pride, odpadejo vsi ti povoji, kakor se plenice poshranijo, kedar dëte odraste.

Se kralju sinek rodi, ga zavijejo u svilne, mehke plenice, ga položé u zlato zibelko in u krasno okinčano sobo; se pa kakej rastlini dečko ali seme rodi, ga položi Bog še u bolj mehko in tanko perje, ga guga in ziblje noč in dan, da tihó pospava, in ako se prebudi, mu tičice prepevajo in delajo kratek čas in veselje. — O ko bi ti enkrat vse to natanko pregledal in premislil, gotovo bi rekel tudi ti, kakor je rekel Jezus, tvoj izveličar: *Resnično! Salomon u svojem veličastvu ni bil tako krasno oblečen, kakor je limbar ali rožica na polju.* — Človek bi mislil, vekomaj bo terpela, tako veliko skerb ima Bog za njo; in vendar danes stoji, jutro se posuši; zjutraj se rodi in veselo živi, zvečer pa glavco nagne in se pod smertnoj kosoj zgrudi: ti pa si za večnost vstvarjen, si po božji podobi izobražen; in vendar včasih maloupen misliš, govoriš in se vedeš, kakor bi Bog bil na tebe pozabil; — Kde vendar imaš pamet? in ali meniš, da to ni greh zoper božjo previdnost?

Rozman.

II.

MORJE.

Vse kar je na svetu, kar živi in ne živi, vse nam kaže in priča, kako veličasten, moder in mogočen je Bog.

Premislimo, postavim, kako strašno je *morje*, ko divjati začne, ko žene valove visoke, kakor so naši zvoniki, in ladje, ki so velike, kakor naše grajšine, meče sem ter tje, kakor bi bile káko pero, ter jih na kakej skali razbije, ali na suho zabuši, ali u strašno globočino pogrezne. Vervi debele, kakor je stegno naj večega korenjaka, razterga kakor nit, in hrastove hlode razlomi, kakor kako leskovo šibico; — to viditi, pade tudi naj večí brezbožnik u ladji na svoje kolena, in moli in prosi

Boga, da bi ga rešil gotove smerti, ker vidi, da ni žive duše na svetu, ktera bi mu pomagati mogla. — Bog pa samo migne, in morje vtihne in se vmiri in vleže, kakor malo dete, ko ga mati u plenice povije in u zibelko dene, in kakor Bog sam govori u svetem pismu (Job. 38, 8 — 11.); „*Kdo je morju dvuri zapahnul, ko je prigromelo, kakor da bi bilo izšlo iz maternega telesa, ko sim mu oblake dal u obleko, in ga u temo kakor dēte u plenice povil? Obdal sim ga svojimi mejniki, in mu zapahe in vrata postavil, in rekel: Do sem boš prišlo in ne pojdeš dalje, in tukaj boš svoje prešerne valove razbilo.*“

Ali voda, ki zmirom mirna stoji, se kmalo osmradi, in mnogo gerdaga merčesa u sebi zaredi: tudi morje, ta nezmerna množina vod, ko bi vedno mirno bilo, bi hitro gnjiti začelo, se skužilo, in kar je u njem rib in drugih koristnih žival, vse bi poginulo. Temu u okom priti, je Bog u svojej modresti ukazal, da se ima vedno in neprenehoma gibati; in morje pokorno, kakor dobro dēte, se vsak dan po šest ur napenja in narašča, po šest ur pa pada in uplahova — in vsih šest jezar lēt, kar svet stoji, še ni prelomilo tega ukaza. To gibanje morja se zove *pritok* in *odtok*, in ako prideš u *Terst* ali u *Reko*, lahko pogledaš in se tega prepričas. Vsak dan, to je u 24 urah, je po dvakrat *pritok*, po dvakrat *odtok*. — Ko *pritok* do verha priraste, morje blizo četert ure miruje, potem pa padati in odtekati začne, in pada in odteka celih šest ur, ter mnogo čevljev od brega odstopi; na to pa sopet blizo četert ure miruje, napreden se *pritok* iznovič začne. Kako čudno je to!

Po tem gibanju in vednem pritoku in odtoku, se morje, kakor sim rekel, neprenehoma čisti in osmrarenja obvaruje; to gibanje ima pa še tudi dovolj drugih korist. Ono pomnožuje rast in življenje morskih rastlin in žival, pomore ladjam, da lahko veslajo noter do mestnih bregov in ulic; je pa tudi lepa podoba našega življenja na svetu. Kakor velikansko morje, tudi človek raste in pada, in se giblje in nima pokoja, dokler u Bogu ne počiva. Sreča in veselje, zdravje in premoženje nimajo, kakor morje, obstojnosti nobene; in kakor ladje po morju, plavamo tudi mi po derečih in nevarnih valovih tega sveta — le prosimo Boga, da nas srečno pripelje u mirno zavetje večnega življenja.

Drugo, kar morje obvaruje, da gnjiti ne začne, je njegova *sol*; morje namreč je slana in gorjupa voda, tako da, ako jo vzemeš eno libro, dobiš soli štir lote u nji; toraj ni za pitje ne za kuho. Ali ko bi se morje vedno ne gibalo, in bi ne imelo vsakdanjega dvakratnega pritoka in odtoka, bi njegova sol kmalo padla na dno; tedaj bi se osmradilo

in bi vse ribe poginule u njem. Akoravno se iz morja dobi lęto na lęto mnogo jezar in jezar centov soli; in akoravno lęto na lęto priteęe u njega nezmerna mnoęina sladkih vodá; je vendar vseskoz enako slano — kako je to? ako razumiš, povej!

Sol dalej vbranjuje, da gorkota in zrak ne potegneta preveę vode iz morja na se; ko bi morje slano ne bilo, bi se povzdignulo u podnebje toliko puha in mokrote iz njega, da bi imeli napol preveę vode in deęa, in vsa naša zemlja bi ne bila drugega, kot neznano veliko moęirje. — Slana voda je tudi veliko teęja od sladke; ako p. deneš jajce u skledico vode, znabiti ne bođe plavalo, dobro jo osoli, in plavalo bođe. Loęej je torej plavati u morju, kakor u sladkih vodah, in ker ladja u morju ne seęe tak globoko, kot u neslanih vodah, loęeje vesla, se hitreje naprej pomaga, in nese veę teęe, kakor u rekah. — Neslana voda tud prej zmerzne, kakor slana; ko bi tedej morje slano ne bilo, bi ladje dostikrat u sredi morja zamerznule, in ljudje, ki so na njih, bi morali lakote umreti; ko je pa slano, nikdar ne zamerzne, razen pri krajih, in tudi ledeno morje, ne smeš misliti, da je čez in čez zamerznjeno; temuč ledeni porungeljni, veliki kakor gore plavajo po njem, in ako ladja preblizo njih pride, se na njo zavalé, in jo pogreznejo.

Ali porečęš: čemu toliko morja, toliko vode na svetu? ali bi ne bilo bolj pametno, ko bi veę suhega bilo, in manj morja in vod? — Tako se tebi in še marskakemu drugemu dozdeva; ali tudi u tej naredbi se kaęe neskončna modrost boęja. Postavim, da bi bilo morja na pol manj, kakor ga je zdaj, bi se tudi na pol manj puha izparilo; bi imeli tedej na pol manj deęa, studencov in drugih tekoęih voda, in lahko bi rekel, da veę kot pol zemlje bi ne bilo drugega, kakor žalostne in suhe puščave, po kterih bi ničesar ne zrastle, timveę le divje zveri in velikanske kaęe bi se redile u njih. — Ko bi bilo manj vode na svetu, bi zemlja ne bila tako mehka, kakor je zdaj; timveę bi bila terda, tako da bi ne mogli ne orati ne sejati, in rastline, dřevja in žita bi se nikakor u nji ukoreniniti ne mogle.

Kaj naposled bi bilo s kupęijo in barantijo, ko bi ne bilo toliko morja, jezerov in drugih velikih rek? Koliko lepih, dragih in žlahnih reči bi ne imeli, ko bi jih nam po morju ne pripeljali, in ko bi jih imeli, bi jih morali desetkrat draęej plačati! Ena sama ladja nese do 12,000 centov blaga; ko bi se torej na enega konja dvajset centov naloęilo, bi potrebovali šest sto konj, da bi peljali, kar ena sama ladja prinese. — Ceste po suhem mnogo dnarja vzamejo, in se vedno

popravljati morajo: ceste po morju krajevarja ne potrebujejo, in so vendar vseskozi naj bolj vravnovane; za nje namre Bog skerbi.

Morje, ki obseže vsih pet delov sveta, tudi veže naj daljnije dežele in narode, da se med seboj znanijo, prijazniijo in družijo, da podelovajo eden drugemu svoje vednosti in znanjbe, in zamenjavajo svoje poljske in obertniške pridelke. Kako daleč p. bi bilo po suhem u Ameriko? kdo od nas bi šel tako daljo, kdo od tod bi sem prišel? po morju pa ljudje sem ter tje vozijo, in ladje ven in ven grejo, bi rekel, kakor vozovi med Ljublanoj in Terstom. — Morje je apostolom in drugim oznanovavcom kristianske vere njih svete pota mnogo polajšalo, in koliko narodov bi bilo še zdaj u ajdovskih zmotah zakopanih, ko bi morja ne bilo! Koliko morja je sv. Paul po svojih apostolskih potih preveslal, je nam vsim dobro znano! koliko iskrenih duhovnikov jadri še zdaj čez morje u druge dele sveta, u Azio, Afriko, Ameriko in Australio, razširovat božje kraljestvo, in oznanovat vbogim divjakom izveličavno Jezuzovo včro, slišimo dan na dan in beremo u katoličkih časnikih; zatorej vsi vi narodi, ki ste nekđaj u smertnej senci sedeli, zdaj pa poznate in molite pravega, živega Boga, pokleknite, povzdignite svoje roke in serca, in slavite Boga, kteri je toliko modro svet vravnal in morje vstvaril. Ko bi morja ne bilo, znabiti da bi vam noter do današnega dne prijazna luč svete Jezusove vere ne bila prisijala. — Zatorej hvalite Gospoda vsi narodi in morja in vode, hvalite ga vekomaj!

Rozman.

III.

O Č E N A Š.

Pod tim naslovom je slavno znani nemški pisatelj *Alban Stole* knjigo spisal, in u njej celo Gospodovo molitvo in deset božjih zapoved tako resnično, lepo in milo razložil, da nič takega. U tej očenaševi razlagi se ozira na vse stanove in okoljšine, na vse navadne strasti in spake sedajnega časa, in na želje in serca človeške, s tako bistrim ljudoznanjem, da se je čuditi. Resnice in svarjenja nobeden rad ne čuje, in pobožne knjige in svčete nauke domá malokdo prebira,

razun onih redkih, ki so ubogi u duhu, in žejni in lačni pravice, in vendar vëm, da ovo razlago sv. Očenaša bi še marsikteri posvetujaki radi in do konca in s koristjo prebrali, naj bi jo imeli in brati jëli. Zakaj beseda je tako domača in jasna, domišljije in prilike tako mične in serčne, in očitanje človeških razvad in hudob tako resno in osoljeno, da se boš med branjem znabiti večkrat nasmehljaj, pa vendar tudi strah in milobo, up in tolažbo občutil, in tako pisati, mislim, ni ravno vsakemu dano, ampak je poseben dar, ki ga slavni gospod od Boga ima, ter ga u čast božjo in izveličanje duš pridno obrača. To knjigo, če Bog da, bomo poslovënili, in upamo vstreči ljubim Slovencom. Za poskušnjo pa letošnjim Drobotincam samo dva za se celotna sestavka podamo, začetek „predgovora“ in (pod številko) začetek „četerete prošnje“. Predgovor:

Oče naš, kteri si u nebesih.

U Borovljah pod starim gradom je mlad fant s češnje padel in si zatilnik ulomil. Jokaje so ga k domu zanesli in na posteljo položili. Bil je sicer močen korenjak, ves živ in muhast, in zdaj je tako bolan, bolan za smert! In njegov oče se pri postelji k njemu vsedejo, vsi u skerbih in pobitega serca. Sina pa bolezen zmiraj globeje drega in mu verta noter do oserčja in duše, in ni bil nikoli vajen terpeti, svoj živi dan še ni bil bolan. In zdaj u svoji veliki sirošini se k očetu oberne, in jim u kalne, solzne oči poglëda, ter zaprosi: „Oče pomagajte, pomagajte!“

Oče pa iz globokega serca težko zdihnejo, in milo rekó: „Ljubej moj, bi ti dro rad pomagal, naj bi le mogel!“ — In tako bolezen togotno naprej rine u herbtu in žilah, in potem smert mladenča zgrabi, in ga stiska in davi, tako dolgo, da hropne in umerje. In drugo jutro skrinjar iz Podberda mertvaško hišico prinese in križ iz jëlovega lesa, in so zalo truplo not položili, in zeleno vejco u blagoslovljeno vodo pomakali in nanj kropili, potem so ga k pogrebu nesli, in duhovnik so svoj križ in molitvo čeznj opravili. Ondi u grobu zdaj njegovo truplo počiva; ali križ še stoji, in se grobni napis še brati zamore, ne vëm, ker so že ene lëta pretekle; kje pa je duša njegova, še manj vëm. Bog mu daj večni mir, in večna luč naj mu sveti! Tudi ti en Očenaš za njega pomôli.

Zdaj se pa u duhu zraven očeta k postelji za smert bolnega mladenča nekoliko vsedi, in to reč prevdari in pomisli. Da se pa ne

preveč ne premalo, ne prepoverh in ne predalječ zamislil ne boš, ti hočem jaz pomagati in premisliti, ti se me pa samo derži in za menoj misli.

Če se tebi tudi kaj enakega ne primeri, namreč da bi s češnje padel, bo vendar enbart ura dotekla, da boš tudi ti na postelji ležal, in smert ti bo na persih klečala in svoj nož nastavila, in boš težko hropal in sapa ti bo uhajala, in u pretežki britkosti se ti bodo merzle kaplje utrinjale po čelu in okoli nosa. Takrat boš vtegnil tudi ti po očetu in materi, ali kdor si še bodi okoli tvoje postelje, se ozirati, in boš u pomoč klical in zdihal: „Pomagajte, pomagajte saj!“ Ali oh, tvoji ljubi ti zamorejo goveje juhe u žlici dajati in starega vina, in ti zamorejo put obrisati in zglavje popraviti, in prejmoliti iz bukev, in ti tudi (kar ti ne bo ravno veliko upanja delalo za časno življenje) ti tudi vošeno svečo prižgejo, in britko martro u roke dajo, in tvoji naj miliši bratje in domači se že več zderžati ne morejo, ter na glas plakati jamejo; ali pomagati ti ne morejo, naj bi hotli tudi kri in življenje za tebe dati, ne morejo ti pomagati. In kadar ti potle po ušesih jame šumeti, kakor bi se dereč potok iz gore valil, in če ljudi, ki ti prigovarjajo, le še kakor od daleč čuješ, in ti smert svoje černo zagrinjalo čez oči obesi, in meniš, da je noč, in tvoje noge in roke in vse kosti so že oterpne in merzle, oh kako ti bo takrat, komu bo tvoja duša zapadla, kadar slovo vzame od trupla in sveta, h komu se boš oternil, kje pomoči iskal ob uri taistej?

Kaj ne, o tistej dobi bi si vošil kogar na strani in pri sebi imeti, ki tako rad, kakor oče svojemu milemu decu, pomaga, pa tudi moč za to ima, in jako zamore. En tak oče, kakor bi bil u smertnih zadevah dober in potreben, bi moral moč imeti, da bi smert in njene hčere, bolezni in bolečine, tako lahko in zvesto sukati znal, kakor ročni ranocelnik svoj nožič in klešče. On bi moral tudi u dušo segnuti, in ji pajčevino britkost, strahu in skušnjav omesti in zbrisati. Še več, njegova moč in oblast bi morala tudi unkraj groba u večnost segati, da bi človeku tudi še na u em svetu pošteno streho, živež, perilo, svečavo, in kar je še sicer treba, oskerbel. In on bi moral bistre oči imeti in tanke ušesa in dobro serce, da bi videl, kje človeka bolezen tare, da bi slišal, kaj duša kliče, kadar jezik onemore, in da bi vsakokrat rad pomagal. Enega tako čudnega, milega očeta naj bi imeli, to bi bilo kaj vredno! Ne poznaš ti nobenega takega?

Pa saj človek ne umira ravno vsaki dan, in slednemu je le ena sama smertna ura odmerjena, da bo moral zraven biti in si jo poskušati, nasproti pa je obilo obilno ur u življenju, ki tudi niso vselej jasne ko zvon, in duhtečim rožicam ne vselej podobne. Marsikomu gre večasi zlo žarko in hudo na svetu, in življenje se mu tako kislo in černo derži, da bi mu rad spoti šel, in se sam ločil od njega, kakor od hudobne zakonšnice, naj bi se le bati ne bilo, da tako svojovoljno ubajanje pelje iz dima u ogenj. Res zlo hudih in grenkih ur ima večkrat življenje! — Glej ondi gre mlad popotni rokodel (nemci mu pravijo handverksburš) na ptuje po svetu, in gre s ceste na cesto in dan na dan, in ne dobi dela in ostaje nikder, dro pa dobi žuljev in mehurjev na nogah, in več lukenj u čevlje, vreme merzlo in ojestro prihaja, dan se krajša, po višinah že sneg leži. In že ene dni se nič kaj prav ne počuti, jesti mu ne diši, in se mu nobena reč ne poljubi. Glava ga boli in mraz potresa, po noči ga pa vročina nahaja, in čudne sanje plašijo. Na zadnje bo še zbolel, in je, žalibog, tako daleč od ljubega domovja, čisto na ptujem. Oh kako je vse pusto in kalno u duši mladenča, kako pobit in žalosten dojde do mesta in tava po ulicah, in visokih biš in lepih cerkev ptujega mesta še pogledati noče! Oh, ali je tako čisto sam in zapušten med ljudom? ali ni u tej daljini nikogar, da bi se ozerl na njega in stisko njegovo, in bi usmilenje imel z ubogim dečakom?

Ali postavim, ti, ki si moral biti vojak ali soldat, kako je pa tebi? Kaj ne, tvoja hrana in mezda oh tako pičla, in še komisa večkrat prodaš, da saj nisi čisto brez žvenka. In nihče se za-te ne zmeni, in ti nič ne veljaš, ker si le prostak (gmajnar). In mnogi korporal ima dolge berke in kviško zavihan nos, in je srov. in zarobljen s teboj, grozno srov in zarobljen; in pri vadbi ali ekserciranju te psova in kolne, in s pušo po bedru in nogah tolče, in mu kar nič prav ne storiš, ker mu — skrivaj nič ne daš in ne plačaš. U kosarni pa kar s svojim leskovcom bije okoli sebe, in je čuden in čmeren kot hudoba, dasiravno mu je prepovedano. In ti mu ne smeš ne besedice čehnuti, tudi pri gospod stotniku se stran njega pritožiti, bi jaz ti nikakor ne svetoval, še bolj bi ga razkačil, in potem bi še hujše razsajal nad tabo. Takole ti gre, in kaj ne (le obstoj, saj se ti pozna), tudi po očetu in materi, in po ljubem domovju se ti zdeha in toži, in stavim, da perve tedne, ko so te novince tako hudo in terdo imeli, si večkrat po noči u postelji tihoma jokal. Bože moj! ali nimaš clo nikogar,

komur bi svojo revo zaupal, nikogar, da bi ti težko serce zljajšal in potolažil?!

Ali znabiti (taka knjižica pride marsikomu u roke) je ktero ženstvo, ki u nedeljo popoldne u njej bere, kadar so njene deca u nedeljskej šoli, in je ravnokar po ognjišu pospravila in betvo posode pomila. Nje mož ji je umerl, še nosi černo ruto za njim, in ji je mladih otročajev, pa veliko dolgov na hiši zapustil. In je bil priden in varčen mož, ki se ob nedeljah ni po kerčmah potikal, in je ob delavnikih od svita do mraka terdo delal. Si nista opomogla, ko je še rajni živel, kako ji še le zdaj pojde, ko je sama? Oh hišica bo pač mogla iti na kant, in tudi njive, in medla kravca, kako jo to skerbi in tuži, in prihodnost ji kakor svinec na persih leži, in hoče ubogej vdovi kar serce podreti, vsa bléda in kakor bolua hodi, in bi naj rajše bila pri svojem možu u grobi, pa bi vendar svojih srotejev, miljenih dec tud zapustila nerada. Žlahta pa se za blede vdovo, in njene blede deca ne zmeni. — Ali ni pod milim Bogom nikogar na svétu, komur bi se tako zapušena reva potožiti sméla, da bi se je usmilil, in ji brez plačila kaj pomagal in storil?!

Ali pm. — pa naj bo zadosta! Kdo je vstani vse ternje in kropive u človeškem življenju, kdo vse robaste kamne in kamence, kače, žreblje in črepine na potu življenja razšteti! Ne bilo bi konca ne kraja, sim se pri tej reči že tako predolgo pomudil. In tebi, ó človek, ki tole ravno bereš, menda ne bo treba še le praviti in dopovedovati, kaj da je križ. Si se dro že tudi soznanil z njim, če tudi ne u njega zaljubil, in znabiti te kmalo velik križ obiše, velik in težek, kot nabsan parizarski voz na veliki cesti. Tu se boš tudi plaho oziral in pomoči iskal, pa ti ne bo nihčer pomagati mogel, in če bi marsikdo mogel, pa hotel ne bo, bi mu bilo prenadležno. — Ali res ni nikogar, da bi u življenju in o smerti, u solzni dolini in u neznani večnosti, sedaj in vselej stiskanemu blizo bil, in da bi imel močno roko in usmiljeno serce? Za nikoli nikjer nobenega ne veš?

Evo! draga duša človeška, sveta mila vëra Jezusa Kristusa ti donese veseli glas, ljubeznivo besedo. Še enkrat pogledaj zgoraj napis tega sastavka, ki je z večo in živšo pismenko tiskan. Kako ondi bereš in moliš? Odkrij se, in še enkrat zamoli: *Oče naš, kteri si u nebesih.*

Tako se začne zlata molitva, ktero je Gospod sam iz nebes prinesel na zemljo, in jo pri ljudeh vpeljal. In naj bi ta molitva ne

bila ne daljša ne krajša, kakor samo ove besede: — „*Oče naš, kateri si u nebesih. Amen.*“ bi bila že vendar tako neprecenljivo lepa in draga, da nikdar lepše na zemlji. Zakaj naj večja in slajša tolažba, ki se misliti da, je že u tih besedah skrita, in skrivaj toliko prijazno in jasno iz njih luka in mizlja, in se lije u serce! Le tega se vselej derži, in vervaj in upaj in moli, da Bog je oče tvoj, potem nisi nikdar in nikoli zapuščen, nikdar in nikoli brez pomoči in brambe. To ni tak oče, ki je daleč proč, kojemu bi moral še le dopisati, in pismo na pošto dati, in dolgo čakati, da pride odgovor. Bodi si u vojniški bolnišnici na Laškem, ali popotni rešetar na Ogerskem, ali clo daleč za morjem pri Mariinem misionu u Afriki vertnar, ali zidar ali kovač (ravno se vabijo pošteni in vèrni rokodeli totaj med zamorce, Bog jih naduši!) glej povsod ti je blizo, tak istinito blizo, še bližej, kakor ta knjižica, koje sedaj u rokah imaš. Da, tudi sedaj prenehaj, in mu en trenutlej pobožno misel daruj, preden dalje bežeš, saj je ravno pri tebi, in te tudi sedaj voljno čuje. — — In to je oče, ne tak, da bi se k postelji vsedel, kadar si bolan in zdihnul: „Bi ti rad pomagal, naj bi le mogel“ — ali da bi zapušeno vdovo odpravil rekoč: „Imam sam ženo in otroke, ne morem še za te skrbeti“ — ali da bi bil korporal še hujše razdražen, kadar se njemu, velikemu stotniku nebes in zemlje potožiš, kako se ti godi; ampak to je čudovito bogat, mogočen in vseoblasten Gospod in Bog, ki z močno roko sega u vse zadevo in potrebe človeške, in jih čudno obrača in oberne po tvoji mili prošnji in po usmiljeni previdnosti svoji, ništa mu ni preimenito in previsoko, in tudi nobena stvarica premalovredna, preborna. In živše ko to veruješ in upaš, in ga brezdvomno kličeš in moliš, bolj ga nagibneš, da ne more inace, kakor da se te usmili in ti pomore i. t. d.

Ab. Olibau.

IV.

BOŽJA SKERB ZA VRABCA.

Prav ljubeznivo A. Stolc šterto prošnjo za vsakdanji kruh razloži; in jo vpeljuje naj poprej pokaže, kako že za drobno stvarico, bornega vrabeljna, mili oče nebeški skerbi, in mu potrebnega krušca daje. In ti popis je tako resničen, in ob enem tako nedolžno smešen in fleten, da bo gotovo, in zlasti mladim bravcom dopadel. Tako le se glasi:

Čuden je tisti evangelj, evangelj od vrabcov ali kakor nekteri zovejo, od vrabeljnov. Ondi je namreč pisano (zdi se mi, sv. evangelist Matevž jo je zastavil) takole: „*Ali nista dva vrabca za en vinar na prodaj? in vender povem vam, le eden zmed njih ne pade na zemljo brez volje vašega očeta.*“

Le poglej no enkrat tako živalico, človek bi mislil, da je prav revna trapica vrabelj, u svoji bornej sukujici, in u kratkih jerhastih hlačicah brez nogovic in čevljev, kakor kter ubog fantalin s hribov. In ne zna lepo zvižgati, in ima čisto malo možgan in pičlo pamet, in tudi sicer nič ue zna. Ktera druga tica jo jesen odrine, in se po ptujih deželah kaj ogléda in poskusi; vrabelj pa celo léto in svoj živi dan ostane u svoji vasi, in je ondi gostač do smerti. Druga tica si čedno, fletno gnejzdo napravi, šinkovec, senica in lastovca, vsaka po svojem prav umetno; vrabelj pa je ves zanikern, in prav potepuh med tiči. On se rad u ptujih prebivaljših potika, in se pm. u lastovkno gnejzdo vseli in zvali, na zadnje pa še ne praša: kaj sim dolžen, ampak jo kar potuhnjeno in brez plačila odferkne, ali pa iz neumnosti svoje gnejzdo kam natakne, kjer je zlo nevarno zauj in za mlajše, in ga slabo z okorno slamo nastelje. In ker vrabelj nič ne umě, in nima nič ljubeznivega, in nobenega rokodčela ne zna, in tudi pevske žile nima, zato tudi nikjer ni veliko obrajan, ne pri ljudeh in ne pri živalih, in povsod ga imajo le kakor za merčesa, tak neko za izveržek med tiči, zlasti, ker zlo žre, kakor jesihar vpije, in nič ne koristi. In

vrabeljnov tudi povsod dovolj najdeš, so kakor judi po vsem svetu razkropljeni, in ne sejejo, in ne žanjejo, in uživajo od tega, kar drugi sadijo. Zato tudi nihče za greh nima, kacega vrabeljna ubiti, če mu le blizo more.

In vendar se še nikoli ni slišalo, da bi bil kater vrabec obupal in se obesel, ali si vrat odrezal, ali pa u vodo skočil, ali da bi le zlo u skerbeh bil za jutro ali za prihodno zimo. In ima popolnom prav vrabelj; ko bi si hotel za tega del glavo biliti, bi bil trap, naj bi tudi pamet za to imel. Zakaj bodi si ravno taka polvinarska stvarica, tak vrabelj clo malovreden, in če tudi prav nič ni škoda, še majhna ne, ako enega zmanjka, in bodi še u primeri z lastovko in njenim ponosnim letanjem on le kot budalast kmetavs: vendar pri vsem tem borno vrabče dobro spozna in vě, da je pod varstvom in oskerbništvom Gospod Boga, in da mu on vsaki dan mizo pogerne in potrebnega kruha daje. In le prevdarimo stroške, saj poverh, ki so u obranitvo in življenje enega vrabca potrebni.

1. *Stroški za živež.* Vrabelj hoče vsaki dan kaj močnatega, ali pa kaj mesenega, in o praznikih od obojega, bodi si že par zernov žita, ali novega graha, ali bodi si kak zamišljen keberček, ali ena klobasica gosence ali kaj tacega. In še le po zimi oskerbljenje tacega vrabeljna ni ravno majhna težava, ako je pm. cel dan sneg šel, in je vse zamedeno, vrabelj vendar le hoče vsaki dan svojo hrano imeti, in ne malo bi jel kričati in razsajati, ko bi ne dobil, kar mu gre. Kje je pa vstani kaj dobiti, kadar je vse s snegom zagernjeno? Kopati vrabelj ne zna, beračiti ga je sram, in krasti nima povsod priložnosti. Kar se pa na cestah in po dvoriših, kjer so sneg zgodaj na stran spravili, pobrati da, je pač malo, in pridejo še drugi stradovci, ki imajo večje gerla in hujše kljune, šinkovci, sternadi, in tolstoglavne vrane. Pa vsem tem težavam ukljub tak trapast vrabelj vendar vsako leto 365 dni svoj pošten živež dobiva, in še od dalječ se mu pozna, da od same brezskernosti je ves poreden.

2. *Obléka.* Kakor so ljudje vajeni, tako tudi vrabelj, on tudi noče slabše oblečen biti, kakor drugi njegovega stana, ampak se nosi, kakor je pri vrabeljnih naj novejša šega. Vrabelj, če le kaj prevdariš, je veliko boljše oskerbljen, kakor bi si človek le mislil. Skorbnejše, kakor premožna mati svoje dete, ga Bog oblači, tako, da ga ne zebe, kadar je mraz, in po lěti se ne puti (jaz že nikoli še nisim videl vrabčjega puta). Le poglej, kako ponosno gospod vrabelj na žlebu

postopa, in vrabčela se kot gospa na strehi sprehaja. Glej, kako ima lepo pisano suknjo in prirezane škrice, in kratke svilnate (židane) hlačice, in lične čevljice iz rudečega usnja, vsaki dan kakor na novo olikane, ali kakor nemci pravijo, zviksane, — in mu ni treba ne služaja ne dekle, ne šeti ne kertače. In na glavi nosi iz žameta kapico, in vsa obleka je svitlo pisana in barva stanovitna, da ji ne škoduje ne dež ne solnce, dasiravno nikoli seboj ne vlačí ne strehe ne strešice (ne „omrele“, ne „parasola“) tudi se ne zamaže in ne razcaplje, razun ako se je s kom spoprijel, in u prepíru razcukati pustil. Spomlad in jesen mu pa Gospod Bog novo suknjo poméri, vrabelj se namreč misa ali muzi. Jesen mu lahko polétno perje, in spomlad tolsto zimsko perje odpade, in dobi vso drugo opravo, kakor je za nov létui čas primérna. In staro suknjo, še ne da bi jo judu prodal, ali komu družemu spečal, ampak jo kar proč verže. Gosposki strežaj, ali pa kočjaž dobi le na vsake dvé leti novo opravo od syojega gospoda, tak vrabelj pa dvakrat na léto, in mu ni tréba ne streči ne kočjažiti. In kako lepo se mu vse príleže! On, ki mu robo daje, mu jo tudi sam vreže in sošije. Zato tak vrabelj ne hodi, kakor semtertje kter napolškric na kmetih, kojemu je mestni šivar suknjo skazil, ali pa kteri vojaški novinc, ki ga u opravo utaknejo, ki ni za-nj narejena; ampak njemu, namreč gospod vrabeljnu, se vsa obléka uda, kakor bi mu bila vlita, ali izražena iz njega, in je vendar le samo vrabelj, med brati komaj pol vinarja vreden.

3. *Nauk in izreja.* Tak vrabelj ima od nature slabo, neumno glavo, pa nemirno kri, in je ves raztresen, ga u šolo dati, bi bil vsaki krajcar zastonj. Zato ništa ne zna in ne vé, kadar med svét pride, in od drugih ljudi si ne da nič dopovedati. Koliko nevarnost za-nj! Tukaj je mačka, sova, kuna, ondi poredni fantalini, clo šembrane kure in pételini, vsi ti imajo piko na vrabeljne, kakor bi bili goli cigani ali pa capinasti brusarji. Kdo bo bedastemu vrabeljnu skozi vse te zanjke in zalezovanja in smertne nevarnosti pomagal? Glej, Bog je malega, bornega tička sam podučil, kako naj se véde. Bog mu je dopovčdal, ako pride človek, že naj manj deset stopinj pred njim proč in kviško zléti; če pride mačka, jo smeš sicer ene stopinje bližej pustiti, toda skerbno jo pred očmi imej, da skrivaj na-te ne šavnsne; na kuro, to kokotavso, ti pa skoraj clo nič ni treba porajtati, tudi petelina, kaj bo tak kikirikavs! se nič kaj ne boj, še kviško ti ni

treba zletěti pred njim, ampak samo nekoliko na stran ferkni, kadar te pri zobljanju iz nevošljivosti kavsniti hoče.

Dalje bi bilo še dosta govoriti tudi od pohištva vrabeljnovega, in od njegovega zdravja in veselja, in kako se mu še posebno staniše odloči, in se mu slama u posteljo, in poverh mehka pėrnica in več živeža daje, kadar enkrat ženo in otročajev dobi; pa že iz rečenega se dovolj vidi, da se vrabelj k premožnim srednim stanovom šteti sme, to je, da ima svoj pošten prevžitek in sme zadovoljen biti.

Ljubi bravec, mož ali žena, samec ali samica, morda meniš, da sim zdaj samo norčije vganjal, in ti znabiti kar ne dopade, tako smešno stvar brati, kadar je od božjih reči govorjenje. Pa ta reč, kakor se ti smešna zdi, je ravno tako resnična, poštena in svēta, in imam dovolj popolnom pravičnih uzrokov, da sim tako pisal. Marsikdo bi se čudil, kako da je zamogel usmiljeni Jezus u sv. evangelju vrabeljna, to revno zaničevano tičico, nam za priliko in nauk postaviti, pa kar je Oče stvaril, to se tudi Sinu ni preborno zdelo, nam u nauk kazati, in tudi mi nikar ne bodimo preimenitni, u tej čudno resnični vrabeljnovi poverni nauka in tolažbe iskati. Toraj le čuj me, ljubi moj! i. t. d.

A. Oliban.

V.

UČITELJ IN NJEGOVA SOSEDA.

— Jeza je huda reč, je terša kakor kamen, in ako jeza na jezo terči, vstane ogenj, blisk in grom; zatorej nas opominja sv. pismo na tolikih krajih, da se imamo jeze ogibati, da sonce ne smē za goro iti čez našo jezo, da moramo odpustiti iz serca, ako ne, nam tudi Oče nebeški ne bo odpustil. — In vendar, oh koliko jeze je na svetu! koliko grenkih ur si človek sam naredi! pa tudi koliko jeze bi lahko odvernuli, ako bi vbogali Jezusa, ki nam veli: „*Blagor krotkim, kajti zemljo bodo posedli*“; ako bi z naglojeznim človekom u caker hodili, kakor Dragomirski učitelj *Pohleven* svojoj sosedoj. — Poslušajte in zapomnite si.

Soseda (strašno jezna plane u hišo nad učitelja, in z nogoj u tla udarši zavreši): „Vse okna mi bodo ti satani potrupali, še ob življenje

bom prišla. Fej vas bodi! ste učitelj in druge učite; pa imate sami take brezbožne pankerte, da sram bi me bilo še po noči, ko bi take imela.“

Učitelj. „Za božjo voljo! kaj pa je, ljuba sosedica? ste razkačeni, kakoršnih vas še nisim vidil, kar vas poznam. Vsedite se enmalo, od-dahnite in počijte se; saj sopete, kakor bi vam bilo pol življenja odvzetega. Povem vam pa tudi, in prosim, da nikar mi ne zamerite; meni se zdi, da ni nič kaj lepo, ako se mlada in poštena žena od jeze tako prenaglitu da. Ondi je ogledalo, morebiti bi se hotli pogle-dati, kakošna da ste.“

Sosedica. „Kaj! Zdaj me še hočete za norea imeti?“

Učitelj. „Bog obvari kaj takega! to bi si za greh zarajtal. Jaz mislim dobro z vami, ter želim, da bi se z lepo zastopila. Ali moja glava je nekoliko počasna, sosebno kedar kdo prenaglo govori, težko zapopadem. Zatoraj bodite tak dobri in pomudite se enmalo, da si ponovim u svojih mislih, in še enkrat prevdarim vse to, kar ste mi rekli u mojo sobo stopivši.“

Sosedica. „Mislite, da imam čas, vaše neslane pridige poslušati? — In kar sim rekla, je tako jasno, da vsak bedak lahko razumi.“

Učitelj. „Ste rekli, da satani vam bodo vse okna potrupali, in še ob življenje bote prišli — ali ne?“

Sosedica. „Rekla sim ja. — Kaj vam je previsoko? al mar ne zastopite?“

Učitelj. „Ne prav dobro. Kteri satan je vam okno potrupal?“

Sosedica. „No, zdaj še vprašate! Kteri drug, kakor vaš smerkovec!“

Učitelj. „To pa ni lepo od vas, ljuba sosedica, da človeku za tako malo reč tako gerde priimke dajete. Kakej avši se že ne zameri tako hudo; ako se pa pametna in poštena žena tako spozabi, je le gerdo — recite kar hočete.“

Sosedica. „To mi še manjka; naposled bote rekli, da ima prav, ako komu okna razdrobi.“

Učitelj. „Tega ne; samo toliko bi rad vam dokazal, da človek še ni satan, tudi ne brezbožnik, ako kaj takega stori.“

Sosedica. „Kaj pa je?“

Učitelj. „Vem, ljuba sosedica, da se še spomnite steklega pesa, kterege smo letašno spomlad tu pred mojim oknom ubili. Mladenč, ki ga je ubil, ni imel drugega orožja, kakor dva kamnja u rokah. Že s prvim ga je tako srečno zadel, da se je pes zvernul in pogimul; ali ker mladenč

u naglici tega ni vidil, zažene tud drugi kamen, kterege je pri sebi imel, in sicer s tako močjo, da je ti drugi od pervega odletel, in mi naj lepšo šipo u mojem oknu razdrobil, in clo peč mi poškodoval.“

Soseda. „Čemu mi na dan vlečete take prazne.“

Učitelj. „Pokazal bi vam rad, da nekdo že je kamen u okno zalučal, in vendar ni bil ne satan ne brezbožnik.“

Soseda. „Vaš deček ni lučal za nobenim steklim pesom, in gotovo ni imel nobenega dobrega namena.“

Učitelj. „Tega ravno ne terdim, da bi imel bil dober namen, da siravno bi tud bilo mogoče.“

Soseda. „No, saj sim vedla, da bo kaj takega; le škoda za vsako besedo, ktero z vami zgubim.“

Učitelj. Prosim vas, ljuba soseda, nikar še ne hodite; še niste taka, kakoršno bi vas rad imel — in ker je moj deček kriv vaše jeze, je moja dolžnost, da vas potolažim.“

Soseda. „Pač ne vēm, kaj še hočete.“

Učitelj. „Ste rekli, da druge učim, pa imam sam take brezbožne pankerte, da vi bi se jih po noči sramovali.“

Soseda. „Že ne vēm prav dobro vsega, kar sim rekla.“

Učitelj. „Vaš mož je čevljar.“

Soseda. „Je mar kaj gerdega ali greha, da je?“

Učitelj. „Nak, ljuba soseda, nak! Dober čevljar je kaj vreden, in vaš mož je poštovanja vreden čevljar, kar bo vsaki brez pomislika poterdil, kateri je pri njem že kaj delati pustil. Ali nikarte mi zameriti, ako vas poprašam: *kako obuvalo vaš mož včasih ima? kako vi in vaša deca?* Mislim, da ste že sami se nekekrat potožili, ker vas domačih preveč zanemari.“

Soseda. „Al mar kaj more za to, ker od samega dela za vuna nje nima časa, za sebe in za svoje domače pripraviti potrebne obutve?“

Učitelj. „Glejte, ljuba soseda, ravno taka se meni godi. Od samega truda za druge nimam časa, za svoje otroke toliko skerbeti, kolikor bi rad in bi treba bilo. Ako se celi dan u šoli z otrocmi ubijam, in zraven še druge potrebne opravke imam, se naposled naveličam, in se mi ne poljubi, na svoje lastne otroke toliko skerbi obrnuti, kolikor mi jih božja zapoved naloži: timveč sim vesel, ako se enmalo počijem in oddahnem, ako vtegnem kake bukve u roko vzeti, in pripravljati se za prihodni dan na šolske reči.“

Soseda. „E pa vendar tudi ne smēte vsake besede tako natanko precejati; človek marsikaj izusti, kar bi se ne smēlo zapisati.“

Učitelj. „Jaz sim vam le dokazati hotel, da ni vselej prav, ako se samo po videzu sodi. Kakor je čevljar lahko dober delavec, dasiravno njegova hiša nima nič pridnega obuvala; tako tudi učitelj ni še slab, akoravno otroci malo veljajo.“

Soseda. „Kaj sim bila mar kaj takega rekla? in ko bi bila rekla, bi lahko cela soseka zoper me vstala. — Prosim, gospod učitelj, ne zamerite, sim pač nekoliko nagla, nekoliko pa tudi avšasta.“

Učitelj. „Le počajte še, soseda, še nisva bot, in naj bolje še pride. Koliko velja potrupana šipa?“

Soseda. „E kaj to! nič ne velja.“

Učitelj. „To bi bilo lepo! jeze ste dosti vžili, zdaj pa bi še iztroške imeli. Tega ne pripustim nikdar ne.“

Soseda (s pobešenimi očmi): „Jaz sama ne vēm, koliko bi taka šipa veljala.“

Učitelj. „Ako ne vēste, bo pa *Miroslav*, moj fantalin, ki je vse te zmešnjave naredil, okno vzel in k steklarju nesel. Težko mu bo sicer, vam pred oči stopiti, ko vas je razžalil, sosebnost ker je od nek-daj vas močno obrajtal; ali kar mora biti, se mu ne sme spregledati.“

Soseda. „Le nikar, da bi revčeku zato težko serce delali.“

Učitelj. „Glejte, saj ravno pride, kot nalaš je to.“

Soseda. „Bog obvari, da bi ga zato kaj pretepali; — vsa ta reč ni vredna, da se zavoljo nje tako dolgo menimo.“

Učitelj. „Bomo slišali, kaj bo on kaj rekel; po njegovih besedah ga bom sodil. Dasiravno se je pregrešil, toliko vendar dobro vēm, da zlagal se mi ne bo.“

Soseda. „Prosim, pustite me, da grem, sim že tako zadosti časa stratila.“

Učitelj. „Samo za kaka dva trenutka še počajte, potem pojdite u božjem imenu!“ (Med tim *Miroslav* počasi vrata opre, in sosedo zagledaje se jokati jame.) „No *Miroslav* povej, kaj je? kaj si storil?“

Miroslav. „S *Plavševim Vinkotom* sva poleg ceste igrala, in narejela jez iz cestnega blata; kar pride nek potepin, velik in raztergan, vzeme *Vinkotu* kapo iz glave, ter jo zažene na bližno drevesce, kder je obvisela. *Vinko* se joka po svoji kapi, in jaz jo bi bil rad sopet u roke mu spravil; zatorej pretresem dovesce, ali kapa le obvisi. Misllil sim po njo plezati, ali drevesce je bilo prešibko; prekle pa tudi

ni bilo nobene blizo. Na to poberem kamen, zaženem, in kapa na tla pade; ali k nesreči je kamen jo le na strani zadel, naprej ferči in naravnost u okno.“

Učitelj. „In šipa je proč; in lahko bi bil komu oko izbil, lahko pa tudi osmertil ga.“

Miroslav. „Šipe nisim nobene potrupal, kamen je samo u okvir (rom) zadel.“

Učitelj. „Nobene nisi potrupal? al mi niste rekli, soseda?“

Soseda. „Šipe so vse cele? le mislila sim, da bi se bilo lahko kaj takega pripetilo.“

Učitelj. „A tako! *Miroslav*, tvoja misel, *Vinkotu* pomagati, je bila sicer dobra; ali pripomočka si nisi dobrega izvolil. Kako lahko bi bil ne samo okno razdrobil, timveč pokvaril lahko tudi kako drugo posodo, ali clo človeka zadel! in našo ljubo sosedo si močno vstrašil in hudo razžalil. Le hitro prosi za zamero, in glej, da si bota spet dobra.“

Miroslav. „Lepo, prosim, odpustite mi, in ne bodite več huda!“

Soseda. „Zakaj nek bom huda, ker vidim, da sim le preveč nagla? — Gospod učitelj, dobro ste me umili, zanaprej se bom že bolj varovati vědela; ti pa, *Miroslavko*, imaš eno šipo pri meni shranjeno. — Bog vas obvari! Hvalen bodi Jezus Kristus!

Rozman.

VI.

ZLATA KAPLICA ZA SLABO GLAVO.

Dobra, prebrisana glava je za učence velik božji dar. Lehko in veselo se učijo, ki dobro glavo imajo, toda je malo takih; večidel učenecov se pomalem uči, in mnogoteremu tako slabo u glavo gre, da na potu u šolo opeša in uku slovo da. Ravno ta se je svetemu Izidoru godila. Vbožček je zgubil očeta in mater, kadar jih je bil naj bolj potreben — matere, naj bi mu bila seree za nauk ogrela — očeta, da bi mu bili glavo razjasnili. Njegova sreča, da je imel dobrega brata. Sv. Leander, njegov starej brat je sroteja u svojo skerb prevzel, in ga je u mesto Sevalo u šolo dal.

Izidoreku je u pričetku silo slabo u šoli šlo; tako terde glave je bil, da se ga ni nauk po nobeni ceni prijel; kar je slišal, je berž pozabil, in kar so ga vprašali, na to ni vedel kaj odgovoriti. Daleč je u nauku zaostal, ni mislil srotej svojih součencov kdaj doiti; sram ga je bilo, serce mu vpade, srotej u šoli obupa in skrivaj iz mesta pobegne, pa ne več, kamo?

Ves izpotan in truden se je Izidorek k studencu vsedel, ki je iz terde skale izviral, in na terdo pečino svoje čiste kaplice lil. Kaplice so terdi kamen tako izdobile, da je bil votel ko skleda. Izidor gleda in premišljuje kaplice moč, serce mu še ogreje, gorljiva želja se mu spet vnema za nauk, in neki notrajni glas mu veli: „*Glej, veliko kaplic vode terd kamen izvotli, zakaj bi pa ti svoje slabe glave pomalem ne prebrisal, da bi se nje nauki ne prijeli, in tudi ti se naučil, kar tvoji sošolci znajo, ako le hočeš prav priden biti?*“

Ta misel mladenčiku nanovo serce da; on se u mesto poverne, poprosi prav lepo Boga sv. Duha, naj mu pamet razsveti, se sopet nauka poprime, še enkrat toliko skerbno se uči, in hitro čuti, da mu bolje u glavo gre. U kratkem se mu serce do šole vname, in več veselja ko dobi, več pospeha nauk ima; ni dolgo bilo, in Izidor ni le vse svoje součence došel, ampak daleč prekosil jih je.

Kakor cvetlica u vigredi svoj rožen kelih čedalje razprostuje, in pije sončnih žarkov lepoto in moč, tako je Izidor u vsih vednostih napredoval; ni mu bilo vednosti previsoke, ne pretežkega nauka; bil je u kratkih letih luč cele španske dežele, in vse keršanske cerkve. Postavili so ga za nadškofa Sevilskega, in še zdaj ga sveta cerkva za svojega slovitega učenika na zemlji in svetnika u nebesih časti. Pogledj, koliko nevtrudena marljivost stori!

Hočeš dobro glavo dobiti, moraš *pred vsim Boga prositi*; Bog mladenču svoje talente da, po pet, po dva, pa tudi le enega, kakor spozná, da hoče za človeka dobro biti. — Se hočeš u šoli dobro učiti, imaš *hitro u pričetku začeti*; kdor le odlaga od danes na jutro, ne bo vsemu ob ednem kos, bo hitro zaostal in obnemagal. Česar se danes lahko naučiš in zamudiš, se boš jutre težko naučil; glava lenuha vsak dan bolj terda prihaja. — Se hočeš dobro učiti, ne směš brez glave u šolo hoditi, ampak skerbeti, da vsak poduk dobro razumiš. Edno reč le napol znati, se pravi le po verhu orati; seme nauka hitro vsabne, in sadu ne porodi. U taki glavi je rado megleno, in nikdar jasno nebo, ki se le napol uči. — Se hočeš pa kaj naučiti, ne smeš hitro serca

zgubiti, ako ti ročno po spehu ne gre; le priganjaj se, da na prvem klancu izpeljaš, u drugem hoče bolje iti, in u tretjem nobene težave čutil ne boš. — Hočeš verli učenec biti, ne smeš obupati in šolo za vsako žal besedo opustiti, kojo učitelj izustijo. So vozniki, kateri svojo vbogo živino — so učniki, ki šolsko mladino preženó, in ravno potem slabo vozijo. Tudi konj, ki se prehitro u breg zaleti, hitro vpeša; taka se rada učenecu godi, ki bi rad vse ob ednem znal. — Hočeš srečen biti, moraš Bogu lepo služiti, in naj pervo skerb imeti, da več kakor znaš, pobožnejši boděš. Bog mladenčem sreče ne da, ki se bahajo, kako dobre glave imajo in koliko znajo. Komur Bog veliko da, od njega tudi veliko terja. — Sreča tvoja še ni to, česar se dobrega naučiš, marveč to, kar dobrega storiš; bodi torej ne le verli šolec, nego tudi pridn kristian in pošten deržavljian: to bo tvoja prava sreča, časna in večna. To je zlata kaplica, za slabo — pa tudi za dobro glavo.

Sloušek.

VII.

MLAD BERAČ, STAR TAT.

Bila je svoje dni na Nemškem beračela, dolga Špela po imenu; moža so zavolj tatvine obesili. Zapustil ji je troje otrok, ki so se za njo po beračiji vlačili. Da jih ni po keršansko redila, se lahko vē; samo edno jih je dobro naučila: tako dolgo beračiti in sitnost ljudem na pragu delati, da dajo, ali že radi, ali pa ne; da je le. Stanovniki so mater in otroke imeli za malopridne potepuhe; kar so tudi bili, ter se vlačili od hiše do hiše, od edne vesi u drugo; in kadar so se jih u ednem kraju naveličali, se kakor sovražna megla u drug kraj potegnejo.

Dolga Špela zbolí, in ker je poleti bilo, na neki parni leži, in deca za njo krog in krog beračijo. Na smertni posteli pokliče svojih troje otrok, in naredi svoje posledno sporočilo, ter jim ves bližen svet u beračijo razdelí. „Ti Hanza! je djala sinu, boš imel Nasavsko knežijo. Ti Rotula boš Dilenburško imela. Tebi, Barbica, Berlenburško grosijo zapustim. Tako imate vsi terji svojo doto; le to vam ojestro naročim, da eden drugemu u škodo ne hodite, nego da vsako u svo-

jem kraju pobëra. Špela se stegne in umerje, sosedi jo pokoplejo, otroci pa gredo po svoji doti ali erbii, vsako po svoji odkazani krajini beračit; kar ne dobé, pa izmeknejo, ako le morejo.

Dvoje deklet se je zgubilo, da ni bilo sluha ne duha od nji več, sinko pa je na beračii izrastil prav zdrav in verli deček. Pri nekem selanu je naj raj zahajal, ter po cele tedne na tistem selu ostal; in ker je včasih za kako delo segel, ga tudi niso gonili, pa radi videli, da se je dela privajal. Urh, tako je bilo selanu ime, se s svojo ženo pogovori in sklene vbogega dečka obderžati, ga izrediti in u šolo dati, naj bi se toliko izučil, kar je delavnemu človeku znati potreba. Dečka pred se zakličeta, rekoč, da ga hočeta imeti, ako bi hotel priden biti, lepo vbogati in se čedno vesti, kar Hanzek rad in pa s velikim veseljem prav terdno obljubi. Dobil je novo obleko, začel u šolo hoditi, po šoli je pa doma pomagal, kolikor je mogel. Prav pridno se je učil čitati, pisati, številiti, in pa keršanskega nauka tako dobro, da ga je bilo veselje poslušati; pa tudi doma so ga lepo ravnali in pripomogli, da se mu je šola poznala. Prav veseli so ga bili, ker je bil priden in zvest u vsaki reči, da so se lahko na-nj zanesli.

U osemnajstem létu starosti jame Janžeka nekaka merzla žalost obhajati; skrivaj se je pogosto jokal, in večkrat so ga zalesli u samotnih kotih klečati in moliti. Urh in njegova supruga Janžeta barata, kaj mu je, ali od začetka jima noče povedati. Urhovka je pa bila prebrisana ženka, in je mladenča tako modro izpraševala, da je Joanez plakaje in zdihovaje povedal, rekoč: „Preljubi stariši! od svojih mladih nog sim imel toliko veselje krasti, da se nisim mogel tatije zderžati; kradil sim neprenehoma, dokler sim k vam došel. Pri vas sicer nisim kaj velikega izmeknul, pa kaj malega sim vam le uzmel, česar niste pogrešali. Krasti pač ne morem opustiti, če bi mi ravno rabel s vervjoj za menoj stal. Bog me je ovarval, da česar velikega še nisim vkradel. Žalostna smert mojega očeta mi pred očmi stoji, pa vender je veselje vkrasti veliko večé, kakor pa strah greha in kazni, ki me čaka.“ Od samega ihtanja Janezek dalej gučiti ne more; Urh in njegova pa stermita, kaj takega čuti. Skoraj jima je žal, da sta takega dečka se podstopila; pa vender mislita, če ga odpraviva, se bo hitro zgubil, in prej ali slej rabeljnu u roke prišel.

Urhova skleneta k gospodu fajmoštru iti, jih za svet barati, pa tudi Hanza seboj vzeti. U farofu reče Urhovka Janezu, naj zunaj počaka; onávda pa rahlo na vrata poterkata, k gospod fajmoštru u sobo

gresta, ki jih prav prijazno sprejmejo, rekoč: „Kaj sta dobrega prinesla?“ „Le pripeljala sva, reče Urh; pa ne kaj prida“; in vse na tenko dopovesta. „Dobro!“ so djali gospod; „hočem se s vbogim dečakom pogovoriti; bom saj vidil, kako bo“? Gospod vrata odprejo, in plah stopi Janezek u sobo.

Fajmošter: Noj, Hanza! kako je kaj?

Hanzek: Slaba, gospod oče!

F. Zakaj pa slaba?

H. Si ne upam povedati. (Si jokaje oči s rokami pokrije.)

F. Mladenča prijazno za roko primejo, rekoč: Kaj pa ti je, da plakaš?

H. Veselje krasti mi ne henja, in za tega del so mojega vbogega očeta ob . . . (od velikega joka ně more besedice ziniti).

F. Po tem takem bi rad veselje do nesrečne kraje zgubil; kaj ne?

H. Kaj pa da? ali vsa moja molitva je zastonj. Molim, molim; pa me Bog le ne usliši.

F. Ne govori tako, moj Hanzek! Glej, ravno za to, ker si gorljivo Boga prosil, te je ovarval, da nisi česar velikega vzal.

Hočem ti pa tudi dober svet dati; ako le vbogaš, se boš te hudobe odvadil. Kaj ne, kadar kaj vgledaš, kar ti dopade, te hitro mikati jame, da bi vzal, in na to pa izmekneš?

H. Dro! to da ne vsakobart, enkrat se premagam, in ne vzamem; drugokrat se pa ne morem zderžati.

F. Kaj ti pa nikoli ni žal, kadar kaj vkradeš?

H. Oh, kaj pa da, samo da me vest včasih poprej, včasih poznej peči začne.

F. Prav tako! Kakor hitro te včest zaboli, le hitro vkradeno reč lastniku odrajtaj, in če nje višej nimaš, teči, in saj za zamero prosil.

H. Rad bom to storil; pa huda bo.

F. Le vbogaj Hanza! boš videl, da se hočeš o kratkem odvaditi, in Bog ti bo pomagal.

Kar Hanzek terdno obljubi, tudi zvesto spolnuje; pade, pa soped hitro vstane; vkrade, pa tudi poverne, in se tako nekoliko časa vojskuje.

Poslali so ga enkrat na polje, neko delo opraviti, in gredé na veliko cesto pride. Vgleda na kamnu za cestoj košaro (korbo) in u košari nekoliko ženskih oblačil. Izpod oblačil je mošna dnarjev lukala. Ko bi trenul Hanza dnarje izmekne in mošno u bližno gromovje skrije. Kmalu potem pride mlado dekle, jerbas zadene in gre

svoj pot, ter ne zapazi, da dnarjev ni; Hanza gre na svoje delo. Po malem ga začne vest peči in čedalje huje ga serce boli. Čez edne dni čujejo govoriti, da je dekla kerčmarju (gostivniku) dve sto goldinerjev odnesla. Iskali so njo, pa nje najšli niso; toda se je povedalo, kakor bi bila u vodo skočila. To je še le jelo Hanzeka peči; bilo mu je kot goreče oglje na sercu, to je pa tudi pomagalo, ga kraje popolnoma odvaditi.

Pervo kar počne, je, da dnarje kerčmarju zanese, rekoč, da je dnarje na cesti najdel. Kerčmar se zavzame, rekoč: „Bogu se usmili! Prevboga deklina!“ Hanza od žalosti in velike bridkosti domu tava, in kerčmarja clo ne čuje, kateri mu veli počakati, da bo rešvo dobil. Vse to so dali zdaj u novicah oklicati, da so se dnarji najšli, in da je dekla clo nedolžna. Imela je deklina vbožne, pa poštene roditelje, ki so od same žalosti zboleli, čuti, da je njih toliko poštena in pridna hčera gospodarja okradla. Slišati, da je nedolžna, so se veselja jokali, pa se jim je tudi po njej tožilo. Naj več je pa Hanza od svoje hude vesti prestal. Smert nedolžne deklice mu je vedno pred očmi bila, in kakor na cente težek kamen mu je na sercu slonel. Merzelo mu je to gerdo djanje tako neusmileno, da so ga morli varvati.

Na enkrat pa deklina pride živa na svetlo; ribiči so njo videli u vodo skočiti, in so jo rešili, da se reva ni vtopila. Pač je bilo to veselje za žalostne starše in za gospodarja; naj vekše pa za tatlivega Hanzeta, ki je bil vse te velike revšine in žalosti uzrok. To žalostno prigodilo njegove tatinske navade je pa tudi mladenča popolnoma ozdravilo in pre naredilo. Ni se doteknil ptuje reči več, in je prirastil pošten, verli mož, ktere ga je vse rado imelo. Vzel je poznej ravno ono deklico, koji je toliko bridkosti s svojim izmikanjem včini, za svojo ženo, in je prav srečno s njoj živel. Na smertni postelji je še le ženi in deci povedal, kako se je bilo vse to zgodilo, ter je hvalil Boga, da ga je toliko hudobne navade, njegovo ženo pa strašnega pogina milostivo rešil.

Nauk. Redek je, ki bi se odvadil, česar se je u mladih letih gerdo navadil — krasti; stara navada je železna srajca. — Pravijo, da ima tat neko tatinsko žilo na svojem paleu, ki mu ne da ptujega blaga u miru pustiti. Tako žilo ima, pa ne na paleu, marveč u svojem sercu — hudobno, spačeno voljo, kojoj so mu malopridni stariši, ali pa redniki vsadili, ki so ga krasti učili; in takih *tatinskih učениkov je veliko po svetu.* Pervi so ki otroke *legati učijo,*

ali jim laž pregledajo; laž je mati tatov. Otrok, kateri se zlaže, očitno pokaže, da prida storilo ne bo, kajti je že dete hudičevo, ki je oče laži. Hočeš otroka kraje ovarvati, moraš ga za vsako laž oestro kaznovati. — Drugi učitelji tatvine so, kateri *otroke sladkosnede privajajo*, posebno matere, ktere deci posebej jesti potikajo, rekoč: *Na Hanzek! pa skrivaj, da drugi ne vidijo*. Hanzek skriva bratom in sestram, potem pa tudi materi in očetu, kadar jim začne izmikati orehov, sliv, hleba sterdi, smetane itd.; pa tudi dnarjev. Kdor otroku reče skriti, ali se zlegati, ga uči tudi krasti. *Děte muhasto je dete tatovo*. — Tretji učeniki kradunov so starši in gospodarji, ki pri deci igrače, male reči ali denarje *vgledajo*, pa ne pobarajo: *Kdo ti je to dal? kde si vzel?* Hočeš otroka tatvine ovarvati, ga moraš za roko peljati, da samo ptuje blago odrajta, komur je vzelo. In kadar domu prideta, šibo u roke in hlače dol; tako zdravilo pomaga za tatinsko žilo, dokler je še serce mehko. — Četerti roditelji tatov so vsi *vlačugarji in vlačuge*, ki svoje otroke beračit pošiljajo, kajti se sami prositi sramujejo. Pa tudi oni dobrotniki kraje vadijo, kateri takim otrokom dajajo! *mlad berač, bo star tat*. Bog nas vsega tega varuj!

Slomšek.

VIII.

BOG OTROKE VARJE.

Na Šent-Urbanovo zvečer, leta 1852 grejo pri A . . . u Šmartnu zgoraj Celovca u novo zozidani hiši ob devetih spat. Ravno se on in ona vležeta, kar začitita na stropu poketati, kakor bi suholad gorela. Ko je strop poprej edne dni se na špranje razpokal, začne oča in mater strah biti, da bi se pobelenik stropa ne olušil, in deco ne oškodil, katerih troje je u izbi ležalo. Hitro vstaneta, ter gresta otrokom na lopo (vežo) posteljat. Kedar se gospodinja s dekloj u izbo nameni po troje otrok, kateri so sladko spali, strop ~~shruje~~, po deset palcov tolsti trami se polomijo in na tla zagromé. Vsa izba je polna razsipa. Vsi strahu osterme; ali čuješ varstvo božje! Starej fantič jame kli-

cati: „Atej! Atej!“ Oče u posip skoči, in otroka iz napol razdrapane postelje potegne živega in zdravega. U tem tudi vojaki (žoldnirji) prihité, ki so ravno tam prenočevali. Eden njih se splazi čez posip in poderto nadstropje, in glej čudo! Ravno na tistem kraju, u kojem sta nedolžna otroka spančkala, noheno bruno iz nadstropja padlo ni, da se deci ni kaj žalega pripetilo. — Bog je zadel nedolžnih otrok tudi starše nesrečne smerti rešil.

Nauk. Starši ne véjo, da angele u hiši imajo, dokler so še otroci nedolžni; naj večá skerb jim naj bo, da deco pohujšanja varjejo, dokler le zamorejo; otroci jih bodo tudi nesreče varvali.

Otroci radi pozabijo, da jih angeli varjejo, vsako jutro, vsak večer jih opomni, naj se angelu varhu priporočijo, in ga ne žalijo, ki jih varje. Angela varha živ spomin je otrokom naj bolja telesna straža.

U šoli naj se učencem pogosto ovake pripovedke čitajo, ali za kratek čas povedo; skoroma pa tudi deca opomnijo angele varhe častiti, jih ne žaliti, marveč jim pomagati tovarše in tovaršice greha varvati. Taka šola je zlata vredna. — *Roditelji in odgotelji!* svojo deco angelu varhu priporočite, kedar jih po svetu pošljete; oni jih bodo varvali, kadar vas blizo ne bo, jih srečno pripeljali vam spet domu, če jih angelom varhom izročiti ne pozabite. Blagor mu, komur je angel božji tovarš!

Sloušek.

IX.

ČASTILAKOTE GERDA ŠOLA.

Na Francozkem ste dve deklici u šolo hodile, in se prav pridno učile; edna je hotla drugo prekositi. Adelinka, še le šest let stara, je Lino, devet let staro tovaršico zavidala in jela čerteti, ter je mislila, da ji je Lina na poti, kajti njo več obrajtajo kakor Adelinko. Pri vsaki priložnosti je nedolžno Lino zasegala in ji iskala škodovati, naj bi ona perva bila, ne pa Lina. Ednega dne po ulici u šolo greste, in ravno težek voz s kamnjem nadevan srečate; iz sovražtva Adelinka Lino nagloma pod voz sune, kolo ji čez glavo gre, in vboga Lina na mestu mertva obleži.

Nauk. Poglejte, kamo gerda častilakomnost otroke, posebno šolce zapelja! Starši in redniki, in tudi šolski učeniki so vajeni, otroke le za posvetno čast oživljati, da se bolje učijo, Boga pa celo u stran pustiti; tako iz otrok žive hudiče izredé, polne zavida in sovražtva. Vadite deco, naj se za to pridno uči, da Bogu dopade, in Boga skoz to časti; tako bote angele odgojili. Kriva častilakomnost je huda, pregrešna lastnost — košata mati vsakoverstne hudobije.

Sloušek.

Ⅹ.

ŠOLARSKO BLAGO.

1. Ne prehvali dneva pred poldné, ne človeka pred smertjo, pa tudi ne pogubljay nobenega; prenagla sodba je lahko kríva in lažniva.
2. Prevzetija in napuh človeka oslepita; le ljubeznivi ponižnosti je resnica odkrita.
3. Ako nočeš dobrega podpërati, tako ga saj ne opovëraj; ako nočeš saditi, žlahnih sadik saj ne izdëraj. Nočeš sam po keršansko živeti, ne brani drugim za nebesa skerbeti.
4. Komur jesti ne diši, nima pravega zdravja; komur na dober nauk merzí, kaže, da se za hudo pripravlja. Kadar se modrim naukom vpiráš, na duši umiráš.
5. Strah božji je začetek modrosti; kdor se Boga ne bojí, ga zatají, ter je naj veči hudobec in bedák. Boj se Boga in spolni njegove zapovedi; le tako boš popolnoma človek.
6. Poterpežljivost rožice sadi, jeza pa ternje; jeza vleče truplo pod zemljo, dušo pa u pekel. Hočeš veselo in srečno živeti, uči se poterpeti.
7. Trojna nesreča rada učence zadeva: prva nesreča, če se nočeš učiti, česar ne znaš — druga, če druge u zmoto skoz laž zape-ljaš — tretja, če ne storiš, česar se dobrega naučiš. Šola ne bodi samo šola učenja, marveči tud keršanskega življenja!

Sloušek.

SLAVA TAKIM UČENKAM.

U gineverskem kantonu na Švajcarskem je mnogo krivověrcov, ki se Kalvinci zovejo, in večina zmed njih je že skor ob vso věro prišla. Ali ni zadosti, da sami so luč prave věre zgubili, timveč tudi katoličane bi radi ob njo pripravili; zategadel so lanskega leta zbor imeli, se posvetovali in iztuhtali nekaj clo modrega, — prepovedali so namreč, da šolci tudi po katoličkih šolah ne smejo več moliti, ne pred šolo ne po šoli.

Ni se manjkalo učiteljev in učiteljic, kterim je ta prepoved bila prav po volji. Čimu je molitva u šoli? so djali, u šolo hodijo otroci, da se brati, pisati in račūniti naučijo; molijo pa lahko doma in u cerkvi, in to je skerb staršev in duhovnikov, ne pa naša; zategavoljo so tudi o kratkem molitvo odpravili večdel iz vsih šol, in bili močno veseli, da so stopili na tak visoko stopnjo dušne omike. (?) — Ali so bili tudi učenci in učenke tega veseli, ne vēm; samo kar so časniki naznanjali, to povēm in tukaj zapišem.

U Sakoniškem tergu so hodile u šole dekleta, ki so bile že nekoliko odrastle, že znale za potrebo brati in pisati, in privajale se samo šivati, plesti nogovice, in ednake ženske opravila opravljati. Njih učiteljica je bila sicer učena in znajdena, ali za molitvo ji ni bilo veliko mar; zatorej, ko pridejo enega dne dekleta u šolo, jim brez ovinka povē, da u prihodno ne bodo več molile, ne pred šolaj ne po šoli — čimu pa tudi? je pristavila, molite lahko doma, u šoli pa je škoda za čas, ki se z molitvo zgubi. — Učenke to slišati, se pogledajo, unevolijo in pošeptajo enmalo med seboj; prec potem pa vstane edna zmed njih, Felicita Dorotan z imenom, in k učiteljici se obrnivši reče vsa serčna: Me smo katoličke hčere, moliti nam ne more nihče prepovedati. Reče, poklekne in glasno moliti začne; pokleknejo pa tudi vse učenke z njo in molijo za njoj.

Učiteljica to viditi, se nad Felicito verže, jo zgrabi, in od jeze vsa divja zavpije: *Ali boš molitvo opustila, ali iz šole se pobrala.*

Felicita: *Molitvo bom opustila? zakaj?*

Učiteljica: *Zato ker vlada je tako ukazala.*

Felicita in njene tovaršice: *Náša šola je katolička, me vse smo katoličanke, in molitve pred šolo in po šoli si ne damo vzeti.*

Učiteljica: *Tam so vrata, le hitro se mi poberi, jezičnica!*

Felicita gre iz šole, in vse dekleta hočejo za njo; učiteljica pa jim vrata zapre. Potem pošlje po mater Felicite, in čez malo pridete obedve, Felicita in nje mati.

Mati: *Kaj pa je, učiteljica! ali se je mar moja hči kaj pregrešila?*

Učiteljica: *Vaša hči je jezičnica; vladarstvo je prepovedalo u šoli moliti, vaša pa je glasno moliti začela.*

Mati: *Jaz sim katoličanka, in svoje sinove in hčere vedno opominjam, da naj pridno molijo: vi pa jih ravno narobe učite, in jim molitvo, ti nebeški dar iz serca iztergati hočete; zatorej bi si za greh štela, ko bi svojo hči dalej u vaših zapeljivih rokah pustila. — To izrekši se zaoberneti mati in hči, ter greste iz šole.*

Drugi dan je u šoli sopet prepír, dekličí sopet pokleknejo, sopet moliti začnú, in učenka *Adela Tevenoc* se potegova polna serčnosti za molitvo in véro.

Koga bi u sercu ne vžalilo, slišati, da otrokom u šoli se moliti prepovedova? — šola brez molitve je kakor zemlja brez deža. Koga pa tudi bi ne veselilo, slišati, da mlade učenke se tako iskreno potegnejo za sveto molitvo? one so ljubke božje in vesela nada svete katoličke cerkve.

Rozman.

XII.

VESELO GODOVNO.

Blizo mesta Nojon na Francozkem je obširno selo Selenci, u kterem so imeli noter do perve francozke prekucije vsako leto nad vse lepo in veselo godovno — *rožno godovno* se je sploh reklo. Gospod tega sela je bil svoje dni sveti *Medard*, kateri se je tu rodil, je potem škof Nojonski postal, in pripravil svojim podložnim to toliko lepo veselico. Sklenul je namreč, ves čas dokler bo živel, obdarovati leto na leto tisto selenčkih deklet, ktera bo naj čednišega življenja in naj bogatiša na čednostih kristianskih — ji dati pet in dvajset debelih zlatov u roke, na glavo pa venec iz rož rudečih in belih. In da bi se ta vesela slovesnost tudi po smerti njegovej obhajati mogla, je odločil dvanajst oralov zemlje, naj bi se iz njih letni stroški dobivali.

Sv. Medard, kakor pravijo, je doživel neizrekljivo veselje, da ljudstvo je spoznalo ednoglasno njegovo lastno sestro za naj pobožnišo devico cele soseske, in jo izvolilo, kakor se je sploh zvalo, za *rožno nevesto*; in še zdaj se menda naslikano vidi u cerkvi svetega Medarda, kako sv. škof tej svoji sestri lep venec iz rož rudečih in belih na glavo poklada.

Kakor je sv. Medard sam določil, je morla biti ne samo rožna nevesta brezmadežna u vsem svojem življenju, temuč tudi vsa njena rodbina noter do četertega kolena; je vědel kdo le kaj malega povedati, in dokazati ali čez njo ali čez njeno rodbino, so jo brez pomude odyergli. Vlastnik selenčke grajšine je imel pravico, izbrati rožno nevesto zmed treh deklet, ktere mu je soseska tri tedne poprej naznani morla. Jo je odbral, so njeno ime u farnej cerkvi iz prižnice povedali, da je slišala cela soseska, in so opominjali farmane, da, ako kdo kaj slabega vē, ali od nje ali njene rodbine, in se tisto spričati

upa, naj pride povēdat. Potem še le, ko so ti trije tedni pretekli, in se ni nikdo oglasil, da bi bil čez njo ali njeno rodbino kaj slabega ali sumnjivega povēdal, je volitva poterjena bila.

O svetem Medardu, to je 8. junia, se je slovesnost pričela, in sošla se lēto na lēto nesošteta množica ljudstva. Popoldne okoli dveh se je rožna nevesta od doma odpravila, in šla na selenčki grad, šla u sredi svoje rodbine in dvanajsterih drugih poštenih deklet, ki so bile vse u belih oblačilih, in imele namesti paša širok siv trak okoli ledja. Tudi ona je bila vsa u belo oblečena, imela lase razvezane, in ni ga bilo viditi lišpa na nji clo nobenega, ne na glavi ne na obleki — čimu pa tudi? Nje lišp je bila njena nedolžnost, ona je lepša, kot vse drugo na svetu, lepša kot rudeči traki, svilene jopce, drage tančice ali zlati vuhani.

Na grad pridši je bila častito sprejeta, grajšinski gospod sam jo je za roko vzel in peljal u farno cerkvo. Ondi so večernice imeli, in ko so bile končane, je duhovšina z ljudstvom vred u procesio stopila, in šla u cerkvo svetega Medarda, kder so gospod fajmošter kratko nagovorili rožno nevesto, ki je pred njimi pred altarjem klečala, so iskreno opominjali zlasti dekličice in mladenče, da bi čisto in nedolžno živeli vse svoje dni, in se varovali vsega znanja z drugim spolom, dokler jih Bog u zakon ne zakličē; potem pa so blagoslovili venec iz cvetlic rudečih in belih, in ga dali rožnej nevesti na glavo, dali ji pa tudi pet in dvajset svetlih rumenjakov u roke. — Na to se sopet vsi skupej u farno cerkvo vernejo, pevati zahvalno pesem in pevati u čast svetega Medarda; zvon cerkve pa so topovi gromeli, in oznanovali po dolgem in širokem, kako veselico Selenčani imajo.

O veselo rožno godovno, kamo si zašlo? — dušni pastirji! nazaj ga zakličite.

Rozman.

XIII.

VSE ZA SE, NIČ ZA DRUGE.

Nekdo si je hišo stavil, ali pripravil trikrat več gradiva, kakor ga je treba bilo; in dasiravno je hišo lepo dodelal, še vendar vozi dan na dan in skup vlačiči, zdaj to zdaj uno — kmalo kamnja kmalo opeke, danes en voz peska, jutre apna, in vse zaporedoma poleg svoje hiše sklada. — Ga vprašaš, čemu vse to bo? ti odgovori: „Kdo vé, kaj vse še pride? hiša mi lahko pogori, ali potres jo mi podere, ali če druge nesreče ni, se bo od starosti razpadla; takrat bom vesel, da bom imel kaj u roke vzeti.“ Kako neumen je tak človek! u mrtvo kamnje vlaga svoj denar! Bi mar ne bilo bolje, ko bi z njim svojo kmetijo zboljšal? ali bi si njiv in nogradov nakupil? ali bi znabiti sebi in svojim kaj boljšega za vgriznuti si priskerbel? ali bi revežem in siromakom kaj pomagal, da bi za-nj molili in nebesa mu sprosili?

Glejte, ti človek je žalostna podoba sedajne sebičnosti na svetu. Mlado in staro se trudi in peha noč in dan za časno premoženje, si išče posvetnega veselja in ga pije s takoj željov, kakor da bi človek ne bil za družega nič vstvarjen, kakor jesti in piti in po svojih slabih željah živeti. Zdi se mi, da ravno na robe so zastopili Jezusa, ki nam veli: *Skerbite najprej za božje kraljestvo in njegovo pravico, vse drugo (časno) vam bo priverženo.* — Oh kako velik razloček je med njim in sedajnimi kristianmi, ki pravijo, da so njegovi učenci. On je že kakor majhno dete samo na nebesa mislil, in vsa njegova skerb je bila, oznanovati čast svojega nebeškega Očeta, in razširovati med ljudmi njegovo kraljestvo. *Li ne veste,* je rekel še le dvanajst lēt star svojim staršem, *da se moram pečati z rečmi, ktere zadevajo mojega Očeta u nebesih?* zdaj pa že mlado dēte na vse druge misli, samo na Očeta u nebesih ne: deček, kde bi dnarja kaj dobil, si lulo in tobaka kupil, in kako očeta ali mater vkanil; punca, kako bi zala bila, in se tako napravila, da bi vsim očem dopadla. Kaj pa odraščeni? morebiti so oni kaj boljši? — Ti še

le so večdel popolno zatelebani u svet, u njegovo blago in veselje, in samo svoj dobiček iščejo, se poganjajo samo za se in svojo kožo; za druge pa, za bližnega se ne zmenijo kaj. — *Kaj mi je bližni mar?* se pogosto sliši iz njihovih ust, kakor nekđaj iz Kajnovih, *sim mar jaz njegov čuvaj?* Zatorej mislim, da ne bo od več, ako nekoliko premislimo in si k sercu vzamemo, kako grešna je sebičnost in koliko škode prinese.

To je pač gerdo, pravimo in sicer po vsej pravici, ako zadenemo na koga, ki brez plačila ne gane ne roke ne noge, ki se komej oberne in že vpraša: kdo me bo plačal? ali koliko bom dobil za to? ali če ga prosimo, da bi nam skazal kako prijaznost, pa ves merzel odgovori: zastonj še smerti ni. Ali žalibog! kar se nam studi nad drugimi, sami storimo le preveč radi. — Kolikokrat mislimo in izustimo: Zakaj bi to storil, ker dobička za me ni nobenega pri tem, timveč le za mojega soseda? Mislimo si kako slabo cesto, ki ni kantonska, ali mogoče da je tudi. Naj bi se združilo nekaj pametnih vešanov, in šli vsako léto morebiti dvakrat z motikoj, cestne rove iztrebit, jame zamašit, in tu in tam kaj popraviti, bi se kmalo pomagalo. Vendar zanikernežev se nikder ne manjka. Marsikter sebičnik svoje usta široko odpera in goderinja: „Komur je cesta preslaba, naj jo gre delat, za me že velja; jaz tako redko vozim po nji, zakaj bom za druge jo delal?“ — Na to se pa tudi drugi unevolijo, in tudi oni nič ne storé. „Kaj?“ pravijo, „za tega sleparja bomo cesto delali? Ako jo naredimo, bo vozil po nji ravno tako, kakor mi. Bi pač pamet imeli!“ In tako se nič ne popravi, in vse pri slabem ostane, ker nihčér za družega motike noče u roke vzeti.

Kakor pri cesti, je pri drugih rečeh. Je treba za občinski blagor kake groše vložiti, poučrajo duhovniki za amerianski ali afrikinski mision, za maksimilianišče, za olepšanje cerkve ali altarja, ali kaj drugega takega, se tu eden tam eden odtegne in izgovarja, ali clo zabavlja, rekoč: *Je bilo do zdaj dobro, zakaj bi za naprej ne bilo? in zakaj bi ravno jaz dajal? drugi ne dajo, ki imajo več kakor jaz; jaz nimam clo nič dobička od tega, ako je en kristian več na svetu ali manj; boljši je, da grem maslic vina pit ali frakelj žganja, saj kaj uživam, kakor davati za ljudi, kterih še ne poznam* itd. In takih ljudi je na cente, ki mislijo, govore in delajo, kakor bi bili sami na svetu; in se ne zmenijo, ali je bližnemu dobro ali hudo, da le njih ne skli in ne peče. Kaj pa vi pravite? je mar to prav? je to kristiansko? — Jezus veli: *Kar želite, da bi drugi vam storili, to tudi vi njim storite.* Kdo pa je tisti, ki bi ne

želel, da bi drugi ljudje bili prijazni z njim? Res je sicer, marsikdo se rad pobaha in ponosi, da od nobenega nič ne potrebova; ako pa pride za resnico, mu je le prav, da mu kdo u potrebi kaj pomore, ali namesti njega cesto popravi, altar ali cerkvo ozaljša itd. . . . ali ko bi potoval, bil prav lačen in truden, in bi ne dobil za nobeden dnar kupiti kaj jedila, in bi mu kdo rekel: „Vsedi se k nam in zajemi,“ javalne bi bil za to nevoljen. Ker si tedej vsakdo želi, da bi drugi bili prijazni z njim, mora tudi on biti prijazen z drugimi. Sv. apostol Peter piše (I. 4, 10.): *Služite eden drugemu z darom, ktereга je kdo prijel.* In sv. Paul (Filip. 2, 4.): *Nikdo naj ne gleda samo na to, kar njemu, marveč tudi na to, kar drugim koristi; kajti ljubezen, kakor piše na Korinčane (I. 13, 5.), ne išče svojega lastnega dobička.*

Iz tega se vidi, da sebičnost je grešna; ona pa tudi dobička človeku ne prinese nobenega. Ako kmet ceste za druge ne popravi, jo tudi za sebe ne; in lahko se prigodi, da pripelje samo enkrat stelje ali derv, vendar ti samkrat več terpi on in njegova živina, in huje se mu poškodje voz, kakor ko bi bil cesto dva ali tri dni popravljal. Ako človek raj za en maslic vina da, ali za en frakelj žganja, kakor za kako dobro delo, svoj dnar pri vsem tem vendar le iztroši; in ker se rado primeri, da namesto ednega maslica spije dva ali tudi tri, zgubi zraven mnogo časa, zapravi zdravje, pride ob mir svoje vesti, dostikrat tudi ob zakonsko srečo, in nima kance zaslužka pri Bogu. Lahko bi vam povédal od marsiktereга, ki je šel namesti dnar za kako dobro delo obernuti, masliček vina pit, kako drago ga je plačati moral. Marsikdo že se je solzil in kesal vse svoje dni; ali prepozno je bilo. — Ako je pa človek kaki stiskavec, le grabi in grabi, dobiti pa ni vinarja od njega, mu gotovo tudi le malo veselja priraste. Nikdo ne mara za njega, nikdo mu z veseljem ne služi; kdor le more, ga ogoljfa, in se mu kaka nesreča primeri, mu jo vsakdo privošči. Da tudi u večnost svojih zakladov ne bode seboj vzel, je dobro znano nam vsim. Sv. Paul veli: *Lakomniki kraljestva božjega ne bodo posedli.* Tudi se bere u sv. pismu (Prig. 15, 27.): *Lakomnik razdere svojo hišo.*

Proč tedej in daleč od nas naj bo sebičnost in samopašnost. Ne glejmo samo na to, kar nam, temuč tudi na to, kar bližnemu koristi. Bodimo prijazni, in postrežimo radi vsakemu, kolikor moremo. In ako se primeri, da nam ljudje za našo postrežbo nobene zahvale ne vedó, tolažimo se z besedami Jezusovimi, ki nas zagotovijo, da Oče nebeški vse vidi in vè, in nam tudi vse lepo povernul bode.

XIV.

KRIŽ NAŠEGA ODREŠENIKA.

Križati hudodelnike so imeli navado mnogi narodi, sosebno pa Egipčani, Perzianci, Gerki in Rimljani, ki niso poznali ne hujše kazni, ne večje sramote, kakor umreti smert na križu. Judje so sicer tudi vpili pred Pilatužem: *Križaj ga! Križaj ga!* vendar se ne da dokazati, da bi bila ta kazen u navadi pri njih.

Pri Rimljanih najdemo križe raznih podob; včasih so vzeli samo en hlod, ga u tla zabili in nabodli na-nj razbojnika, še večkrat pa so stisnuli dva hloda, vendar jih razno vprek eden drugega dali: ali kakor X, ali kakor Γ , ali kakor pri velikej pismenki T. — Mnogo jih je, ki terdijo, da po zadnej podobi osnovan je bil križ, na katerem je naš Gospod Jezus Kristus umerl in človeštvo odrešil; saj toliko je gotovo, da na starih znamenjih, spominikih in dnarjih le take križe vidimo. Tudi to je bila navada, da so razbojnika poprej bičali z vervmi, u ktere so bile ali kosti ali svinčene krogle vpletene, in potem še le ali ga nabili z žreblji na križ, ali z vervmi privezali.

Kakošnega lesa da je bil križ, na katerem je božji Sin, Jezus Kristus nas odrešil, se določnega nič povedati ne more. Eni pravijo, da je bil iz ciprese, cedre, smreke in zelenike; drugi, da je bil iz ciprese, cedre, oljke in palme; tretji sopet drugač povejo. So pa tudi, ki pripovedujejo, da kraljica iz Sabe, stopivši u Salomonovo poslopje, je opazila in ogledovala neko bruno, in je prerokovala, da na njem bodo umorili silno imenitnega moža, toda u veliko nesrečo Izraelskega ljudstva. Salomon je hotel tej nesreči u okom priti, in je bruno zakopati dal na ravno tistem mestu, na katerem je bil ribnik, kterege omeni sv. apostol Joan 5, 2—4. Ali o času terplenja našega Gospoda Jezusa Kristusa so to bruno sopet našli, in naredili iz njega križ, ki je

bil, kakor pravijo, petnajst čevljev visok, in čigar rame so bile sedem do osem čevljev široke. Tudi se učeni med seboj prepirajo, ali so Gospoda Jezusa že na povzdignjeni križ nabili, ali so ga na tleh na križ nabili, in potem še le s križem vred kviško povzdignuli. Sv. Avguštin in mnogo svetih učiteljev so perve misli.

Po Jezusovi smerti so Judje njegov križ zakopali na gori Kalvarii blizo njegovega pokopališča, in verh njega postavili malika, da bi kristiani ne hodili Jezusa molit. Ali čez tri sto lēt pride cesarica sveta *Helena*, in si veliko prizadeva, najdiiti sveti križ, na katerem je Bog Sin umerl; zategadel da kopati na široko in dolgo, in res najdejo tri križe, Jezusovega namreč in dveh tolovajev, vse tri enake podobe in velikosti — kateri vendar med timi tremi je pravi, ni bilo za razločiti, zato ker napis je bil snet, in je z žebli vred nekoliko na strani ležal. U tej zadregi se *Makari*, tačasni Jeruzalemski škof k Bogu oberne, serčno meli, in ukaže nesti vse tri križe k neki ženi, ktera je ravno umirala. S pervim in drugim križem se je dotaknejo, in ničesar ne pomaga; kakor naglo pa se s tretjim križem približajo, je berž in popolno ozdravila. Tudi dva pred kratkem umerla prinesó, in komej se ju dotaknejo svetim križem, pri tistej priči oživita. Zdaj spoznata škof in cesarica, da tretji je pravi križ, na katerem je bil svet odrešen.

Sv. *Helena* je bila te srečne najdbe bolj vesela, kakor bi bila ves svet dobila, vsa ginjena ukaže brez pomude na ravno tistem mestu, kder so našli sveti križ, veličastno cerkvo sozidati, in shrani u nji polovico sv. križa; drugo polovico pa pošlje svojemu sinu, cesarju Konštantinu, in tudi on da u Rimu lepo cerkvo postaviti, in shrani u nji ti dragi zaklad. — Od te dobe se je čast in slava svetega križa razglasovala od dne do dne bolj široko po svetu, in kosčike od njega so razpošiljali u razne kraje in dežele; ali dasiravno so mnogo, mnogo takih kosčikov razposlali, se vendar sveti križ nikakor ni zmanjšal. To nam pričata sv. *Paulin* in sv. *Ciril*, ki je bil Jeruzalemski škof, in je vidil to čudo svojimi lastnimi očmi.

L. 616 so Perzianci sv. mesto Jeruzalem siloj vzeff, in tudi sveti križ, kterege je bila sv. *Helena* ondi shranila, seboj peljali. Na to je huda žalost napadla ves kristianski svet, velika vojska se zbere, nad sovražnika gredó, ga zmagajo in sv. križ nazaj pridobé. Cesar

sam, *Herakli* z imenom, s cesarskim plajšem ogernjen, ga na svoje rame zadene, ter ga nese proti gori Kalvarii. Ali ko pride do mestnih vrat, ga neka nevidna moč obderži, kakor na tla pribit obstoji, in kar noge prestaviti, kar stopinjice dalej storiti ne more. Vse ostermi, vse gleda in se čudi, kaj nek mora to biti. — Jeruzalemski škof pa, Caharia se k cesarju oberne, ter reče: „*Svetli cesar! vaše škerlatasto in zlato oblačilo se ne spodobi za sveti križ, ktereга je Gospod Jezus u revšini in ponižnosti nesel, zato vas neka skrivna roka obderževa, da ne morete naprej.*“ To slišati, sleče cesar svojo drago in blišečo opravo, in po siromaško oblečen in bos sv. križ sopet zadene, in ga srečno na goro Kalvario prinese. Ali vidiš in spoznaš, kako Bog sovraži nečimernost? — To se je godilo 14. septembra l. 629, in u spomin tega slavnega dneva je mati katolička cerkva postavila praznik povzdige svetega križa.

Ne dolgo potem so mohamedanski Arabljani Jeruzalem in druge svete mesta u posest vzeli, in ontodnim kristianom se čedalje slabše godilo: zatorej so hodili od naših krajev jim pomagat, in pričele so se imenitne križarske ali svete vojske. Vsakdo namreč, ki je šel na to vojsko, si je rudeč križ na desno pleče pripel, od tod so se imenovali križarji. — Pravi in pobožni kristiani so pa tudi drugekrat se radi prekriževali. Prekrižali so se:

Zjutrej ko so vstali, in zvečer ko so ležat šli, ko so se oblačili in slačili, kako delo začeli in končali, iz doma šli ali domu prišli, se k jedi vsedli ali od jedi vstali. Preden so kruh načeli ali iz kozarca pili, pred molitvoj in po molitvi. Kedar so na vojsko šli, in se že vojskovati začeli, kedar so jih nečiste ali druge hude misli nadlegovale. Kedar so šli k sv. obhajilu, so roke skrižem na persih deržali, kedar so umirali, so jim bile roki skrižem složene i. t. d. Tertulian mašnik, ki je bil kakih štirideset lēt po smerti svetega apostola Joana rojen, piše: „*Karkoli delamo ali začnemo, bodi si že, da od doma gremo ali domu pridemo, da se oblačimo ali slačimo, umivamo ali k jedi vsedamo, se vležemo ali vsedemo; karkoli začnemo, se na čelu svetim križem zaznamovamo.*“

Tako tedej je križ, nekđaj zaničljivo smertno orodje, postalo znamenje prave vere in pobožnosti. Na visokih zvonikih in veličastnih cerkvah se u nebo povzdigova, na vsakem altarju in pri vsakej po-

božni kristianski hiši se vidi; kedar boš ležal na mertvaškem vodru, ga boš deržal u svoji roki, boš u hladni zemlji počival, bo križ na tvojem grobu tvoje zavetje, in boš sodni dan glas trobente zaslišal in od mertvih vstal, kaj meniš, kaj boš vidil? — veličastno znamenje sv. križa se ti bo prikazalo na oblakih neba, in te vekomaj osrečilo ali vekomaj pogubilo. Le skerbi in živi tako, da boš vekomaj srečen.

ROZUAN.

SLOVENSKA GERLICA.

Domača gerlica u slovenskem logu le po malem poje;
Povabi pevati vse bratece in sestre svoje.

Bog je vse u svojo čast vstvaril, posebno pa človeka, da bi nad njim svojo čast in ljubezen razodel. Pa človek ima prosto voljo, zatorej naj sam prostovoljno pripomore, da se namen božji nad njim dopolni. Dobrotljivi Bog je človeka z mnogoterimi močmi nadaril, s katerimi naj mu u njegovo čast služi, sebi in drugim k večnemu izveličanju pomaga. K temu je vsakdo kak dar od Boga prejel; kdor ima dar petja, naj Bogu u čast poje, kdor pa dar, pesmi ali pa napeve skladati, naj u božjo čast lepe pesmi in napeve sklada.

Petje ima veči upliv u človeško serce, kakor si kdo misli. Če u kakej cerkvi ljudje altar obhajajo in svoje darila u lepoto hiše božje darujejo, naj le pogleda, kdor se o tem prepričati hoče, in bo vidil, kako se ljudje počasi in pobožno gibljejo, ako se na koru kaka počasna in potegovavna pesem poje, če ravno obhod že h koncu gre; če se pa kaka vesela, hitra pesem poje, se tako hitro sučejo, da še nekdo nevtogne svetine poljubiti, kakor bi se jim kamo mudilo, akoravno je darovanja še le začetek.

Po lepem petju svetih pesem se človeški duh uzoru krepostne lepote bolj bliža, zatorej so pesmi že po tej strani koristne. Ker je greh že sam na sebi gerd in notrajnemu vidu in čutilu lepote nasprotje, bo človek tudi že po tej strani greh bolj sovražil, in se mu bo studilo nad njim. Petje budi in vnema tudi temu uzoru primerne čutila, ki serce k dobremu naklanjajo. Ko si človek lepoto kreposti u mislih predpostavlja, se mu tudi tej lepoti primerno čutilo budi in vnema.

Zatoraj duhovni pastirji in učitelji, kterih visoki poklic je ljudstvo h kreposti napeljevati, ako vam je dar pesništva dan, skladajte duhovnim potrebam primerne pesmi in napeve, ali pa še k zloženim pesmim novih napevov poišite. Pesem imamo že precej, ali če kdo tudi kake pesemske bukve ima, zamore vendar le nektere zapeti, ker napevov ne vé. Marsikdo pravi: Tu je prav lepa pesem, pa viže neznam.

Pesmi in napeve skladati je scer bolj težavno, vendar je korist za tolko veči. Dostikrat hote s tim več opravili, kakor z podučevanjem. Nauk iz lece ljudje kaj hitro pozabijo, naučenih naukov u pesemski obleki pa vé; še na stare dni jih bodo pomnili. Tudi skušnja uči, da duhovnik z vsm podučevanjem u oziru čistosti ni tolko opravil, kakor ko je mladini iz drobtinc pesmi od deviškega stana, od neveste Jezusove, iz keršanskega devištva od zapeljane nedolžnosti in druge primerne in podučivne pesmi podal. Nauk u pesemskej obleki se raji ponavlja, in tudi malopridni ga morajo hoté ali ne hoté večkrat slišati. Ko je mladina véro ali krepost zasmehovati slišala, je samo kak kos primerne pesmi odgovorila in zasmehovavcu usta zamašila.

Delavniška in nedeljska šola je kaj pripraven kraj za petje, naj bi naučitelji kak čert ure u to porabili, pa le kakor plačilo, ako so otroci lepo pri miru in pazni, pa tudi cerkva, kder šole ni, po dokončanem otroškem nauku. In ljudje bodo tudi raji pri otroškem nauku ostajali, ki je nekterim tudi silo potreben.

Ker pa novih in lepih napevov ni ravno lahko skladati, pa vendar nekteri duhovni in učitelji veliko starih napevov vedo, ki so jih še ko mladi fantiči u svojem rojstnem kraju prepevali, kteri so pa mladini, pri kterej se znajdejo, neznani in bi ji prav dopadli. Sicer vam stari napevi nedopadejo, zakaj kdor ima dobrih jabelk na zberanje, se mu lesnik ne bo poljubilo, ali kdor je dosti lačen, se mu tudi lesnike ne vprejo. Morebiti, da je že

SVÉTA VOJSKA.

<p>1. Oj bodimo veseli
Na sveti večér,
Ker bomo prijeli
Rešenje vsaktér.
Alj kdor če rešenja,
Zanj boj se začenja,
Le slušajte vsi,
Kaj pesem veli.</p> | <p>2. En kraljič je rojen,
Njegov je ves svet,
Sovražnikom svojem
Bo storil trepet,
Vsi bodo bežali,
Ker niso spoznali,
Da stvarnik je res
Zemlje in nebes.</p> |
|---|---|

kdo sam skušil h kakej novej pesmi kak star napev priložiti in je vidil, da je mladini močno dopadel, in ako je kasneje kak drugi stari za mladino pa še novi napev povedal, pa je bil tudi ti naj lepši, zakaj skorej vsak novi napev je za mladino naj lepši.

Nekteri vedo tudi več napevov posvetnih pesem kakega plujega jezika, kteri bi se u ti namen porabili zamogli. S tim se svetej pesmi nobena nečast ne zgodi, in tudi ljudem ni u pohujšanje, ako so jim le pesmi posvetnega zapopadka neznane. Bil je že bolj posveten napev k pesmi od zapeljane nedolžnosti priložen, pa je pesem le globoko u serce segala. Kakor je ti napev poprej pri posvetnej pesmi nekako mehke, pa ne hvale vredne čutila budil, tako je potle pri pesmi od zapeljane nedolžnosti mile čutila vnemal, in serce k dobremu naklanjal. Tak se taki napevi le iz sužnosti rešijo, da potlej kreposti služijo, ki so poprej pregrehi služill. Saj napev je sam na sebi kaj nedolžnega, le ako se u dobro ali hudo porabi je svet ali pregrešen. Bog je pa človeku dar petja u svojo slavo podaril, in ako je hudoben človek ti dar in napeve u hudo porabil, naj ga pa dobri u dobro porabijo in iz sužnosti rešijo, ako se le u sužnosti ni tako popačil, da bi ljudi na pesmi pregrešnega zapopadka domišljeval, kar se pa ne zgodi, ako jim taka pesem ni znana.

Človeško serce, posebno pa mladine po veselju hrepeni, in česar je polno serce, rado iz ust vre; ako nima nedolžnega veselja, pa po pregrešnem seže, zatorej naj se ji na mesto grešnega nedolžno in sveto veselje podtakne. Ako je pa kdo tukaj družih misel, pa po besedah svetega Paula I. Tesal. 5, 14. vse poskusite, kar je dobro ohranite, in najkakor je vsak prejel dar, s tim postrežite eden drugemu, kakor dobri delivci mnogotere milosti božje, I. Petr. 4, 7.

3. Na zvezdo poglejmo,
Ki tam se svetli,
In v jasli poglejmo,
Kjer kraljič leži.
Ma križec u roci,
In krono na glavci,
Nam kaže skoz to,
Kak vsaki naj bo.
4. Njegov ak' češ biti,
Ž njim moraš terpet'
In križe nositi,
Dokler boš na svet'.
Če hočeš kraljvati
Se moraš vojskvati,
K' serčno terpiš,
Tud krono dobiš.
5. Sovražnik naj pride
Od cel'ga svetá,
Nam 'z boja ne vjide
Bod' 'z pekla domá,
Ga bomo vmorili —
Smo kralja dobili!
Zabobnajte lé,
Bandero spred gre.
6. Necož zavkazuje
Kralj Jezus vojšak,
In jutre vojskuje
Se Štepan junak,
Po drugem večeru
Svet Janez bandero
U roke bo vzal,
In k boju nas vnel.
7. Potem otročiči
Prinesejo meč
U svoji ročici,
Vojšakov bo več,
- Junakov število
Bo vojsko dobilo,
Sovražnik zbeži,
Kjer truma stoji.
8. Za temi svet David
Na proti nam gre,
Če s muzko napravit
Nam jako serce,
Silvester se bliža,
Nam vrata pokriža,
Kraljevo ime
Zapiše na nje.
9. Tud bode zapisal
Nam sladko imé,
Da Jezus bo vslišal
Molitve lete,
Da v novemu letu
Nam revnim na svetu
Mir skorej bi dal,
Nas rešil težav.
10. Tud trije nam kralji
Na pomoč gredó,
Bodo pomagali
Pobiti vojsko,
Oj nič se ne bojmo,
Veseli zapojmo,
Premagano bo,
Smo jaki za to!
11. Kralj Jezus vojskvanje,
Junake pozná,
Za hrabro bojvanje
Plačilo rad dá,
Mladenči, dekliči
O svetem božiči
Vi s pesmijo to
Budite vojsko!

<p>12. Kralj neba in zemlje
On vojvoda moj,
Sovražniku jemlje
Orožje necoj,</p> | <p>K svetemu tropu
U versto bom stopil,
Tu zmago dobil,
Tam večno slovil!
Stara božična.</p> |
|---|--|

III.

SVÉTI ROŽENKRANC.

1. Veseli del.

<p>1. Svet roženkranc veseli,
Rešenje smo prijeli:
Devica čistega rodú
<i>Spočela</i> božjega sinu.
Svet roženkranc veseli.</p>	<p>3. Svet roženkranc veseli,
Rešenje smo prijeli:
Devica čista nam <i>rodi</i>
Odrešnika vsih ljudi.
Svet roženkranc veseli!</p>
<p>2. Svet roženkranc veseli,
Rešenje smo prijeli:
<i>K Elizabeti</i> čez gore
Maria z božjim sinom gre.
Svet roženkranc veseli!</p>	<p>4. Svet roženkranc veseli,
Rešenje smo prijeli:
Maria mati Jezusa
Bogu Očetu <i>darvala</i>.
Svet roženkranc veseli!</p>
<p>5. Svet roženkranc veseli,
Rešenje smo prijeli:
Maria <i>našla</i> je sinu
Med učniki v tempelnu.
Svet roženkranc veseli.</p>	

2. Žalostni del.

<p>1. Svet roženkranc terpenja,
Naj vsak grešiti jenja!
Da b' grešnik pogubljen ne bil,
Je Jezus <i>pot kervav putil</i>.
Svet roženkranc terpenja!</p> | <p>2. Svet roženkranc terpenja,
Naj vsak grešiti jenja!
Za greh mesenih želj storjen
Je Jezus <i>bičan, raztepen</i>.
Svet roženkranc terpenja!</p> |
|---|---|

<p>3. Svet roženkranc terpenja,
Naj vsak grešiti jenja!
Za lakomnost časti, blaga
Je s <i>ternjem venčan</i> kralj sveta.
Svet roženkranc terpenja!</p> | <p>4. Svet roženkranc terpenja,
Naj vsak grešiti jenja!
Mehkužno o kristian živiš,
Lej, Jezus nese <i>težki križ!</i>
Svet roženkranc terpenja!</p> |
|---|---|

5. Svet roženkranc terpenja,
Naj vsak grešiti jenja!
Za nehvaležne grešnike
Na *križi Jezus umerje.*
Svet roženkranc terpenja!

3. Častiti del.

<p>1. Svet roženkranc častiti
Nam daj v nebesa priti!
Res, kakor sam je prerokval,
Je Jezus naš <i>od smerti vstal.</i>
Svet roženkranc častiti!</p>	<p>3. Svet roženkranc častiti
Nam daj v nebesa priti!
Da vèrnim moč od zgorej da,
Jim pošlje <i>svetega Duha.</i>
Svet roženkranc častiti!</p>
<p>2. Svet roženkranc častiti
Nam daj v nebesa priti!
Apostolom je dal oblast,
In šel v nebesa v svojo čast.
Svet roženkranc častiti!</p>	<p>4. Svet roženkranc častiti
Nam daj v nebesa priti!
V <i>nebo je Jezus mater vzal,</i>
Kor angelski jo je sprijel.
Svet roženkranc častiti!</p>
<p>5. Svet roženkranc častiti
Nam daj v nebesa priti!
Mario vsih nebes gospo,
Je <i>venčal</i> slavoj in častjo.
Svet roženkranc častiti!</p>	

MARIA LAURETANSKA.

Gospod, usmili se nas! Kriste, usmili se nas! Gospod, usmili se nas!

Kriste sliši nas! Kriste usliši nas!

1. *Po dva.* O Maria bod' češena!
Tvoje glihe ni nobena:
Mati Sina božjega,
Mati naš'ga stvarnika!
Vsi. Mati naša ti ostani,
Vsega hudega nas brani!
Prosimo te,
Usmili se,
Zdaj ino posleden čas
Prosi ti Boga za nas!
2. O ti vsih devic Devica,
Nam mogočna pomočnica;
Ti si zvezda juterna,
Zarja izveličanja.
Mati naša itd.
3. Vselej si Devica bila,
Si Devica porodila,
Mati si nedolžna vsa,
Mati si brez madeža.
Mati naša itd.
4. Ti si Mati naj čistejša,
Med ženami naj svetejša,
Polna ljubeznivosti,
Čudo božje milosti!
Mati naša itd.
5. Ti Devica naj modrejša,
Naše časti naj vrednejša!
Naj te hval'jo vse stvari
Mater božje milosti.
Mati naša itd.
6. O mogočna ti Devica,
Naša mila pomočnica!
Kdor se ti priporoči,
Mu devica verna si.
Mati naša itd.
7. Ti si nam izgled pravice,
Lepi sedež si resnice,
Ti začetek usmilenja
In veselja našega.
Mati naša itd.
8. Ti posoda si duhovna
Vse časti in hvale polna,
Vsa zastopna, modra si,
Skrivna roža milosti!
Mati naša itd.
9. O Maria, hiša zlata,
Milosti nebeške vrata,
Turn kralja Davida
Zmagati sovražnika.
Mati naša itd.

10. Skrinja si miru in sprave,
Ti danica si spoznave,
Ti bolnikom si pomoč,
Ki te kličejo, rekoč:
Mati naša itd.
11. Grešni k tebi pribežijo,
Revni se oveselijo,
Ti Maria vzemi vse
V plajš ljubezni materne.
Mati naša itd.
12. Angelov si vsih kraljica,
Vsih očakov si danica
In prerokov svetla luč,
Naš'ga odrešenja ključ.
Mati naša itd.
13. Apostolov, mučenikov,
Spoznovavcov, učениkov,
Si kraljica vsih devic,
Vsih svetnikov in svetnic!
Mati naša itd.
14. Kadar bomo se ločili,
Vse posvetno zapustili,
O Maria 'zroči nas
Svoj'mu Sinu tisti čas!
Mati naša itd.
- Tako se pri večernicah pôje.

IV.

MARIA CVETLICA.

1. Na rajsko lepem polji
Cvetličica cveti,
Ko ta je, ni okoli
Pod nebom take ni.
Če joka srótej milo,
In mu zavdaja svet,
Vtolaži serčno žilo
Prečudni njeni cvet.
2. In si u grešni tmáni,
Kdo dušo umori,
Mu njeni duhi edini,
Če vërje, jo zbudi.
Cvetlica ta, k' jo misli
Serce si, čista je,
Pri vas brez dvombe v čisli,
Maria zove se.

3. *Maria* sladka, draga,
Prelepa lilija,
Nebes nevesta blaga,
K' jo shranim v dnu serca.
Maria je devica,
K' cvete nam toljk ljubo,
Da sledna kar cvetlica
Se mora skrit' pred njo.
4. Veselje, sladka! zdrami
U solzni tej dolin',
Obud' modrost med nami
In reši nas iz tmin.
Švetost in mir naj klije,
In rase iz serca,
Tvoj cvet in dih naj sije
Nam 'z zemlje do neba.

J. Val.

V.

SLOVO ROMARJA OD MARIE.

1. Zazvonilo
Je premilo,
Zvoni pojejo slovo,
Čas pretoka
Rane seka
V moje serce žalostno.
2. Kaj zasjalo
Sonce zalo,
Si zbudilo dneva svit?
Noč bi bila
Mi branila,
Od Marie se ločit'.
3. Ura bije
Od Marie
Moram že slovo jemati,
Bog sam večni
Vě, alj srečen
Pridem še sem, ljuba mati!
4. Kde je št'vilo
Vsih, kar bilo
Romarjev že tukaj je!
K' so jokáli,
Pribežáli
Sem k Marij na Kalobje!
5. Tu so bili,
Pa vernili
Niso več — se več nazaj.
Zemlja draga,
Mati blaga:
Alj Te vidim jez še kdaj?
6. Če zdihujem,
Se zročujem,
In se zadnič tu solzim:
Bog Te varji!
Na altarji
Pa naj — serce zapustim.

7. Serce moje
 Naj bo Tvoje,
 Srota v dar ga Tebi da,
 Je tak revno,
 Pa pohlevno
 Prosim, ne zaverzi ga!
8. Ne zaverzi,
 Ne zaverzi
 Mojga revnega serca,
 Ti ga hrani,
 Ti ga brani,
 Reši in zveličaj ga!

9. Tvoja roka
 Pa otroka
 Vodi, varje naj po pot'.
 Ti v življenji
 Ti v terplenji
 Ti mi v smerti *mati* bod'!

Vuh.

VI.

OTROŠKA MOLITVA.

Preborna udova bilá je Marjana,
 Imela je srota petero otrok,
 Ji njiva in kravca je že poprodana,
 In děca so lačne, da smili se Bog!

Vsa klaverna nekega jutra ustane,
 In děca napravi, omije lepó,
 H kosilcu 'kol mize so srotice zbrane,
 Alj mati pa zdihne in reče tako:

„Oj ljubeji moji,
 Oj dans je pač križ,
 Ni kruha ne moke,
 Ne jajca pri hiš'.“

„Toljk' z vami se vkvarjam,
 In z vami terpim,
 Da dělo zaslužek
 Pri vas zamudim.“

„Kar nič za kosilce
 Dans nimam vam dat',
 Če Bog se ne usmili,
 Nas vmoril bo glad.“

„Zatoraj prosite,
 Prosite Boga,
 Je bogat, mogočen,
 On lahko nam da.“

„In saj je usmiljen,
 In rekel je sam:
 V potrebi me klič'te,
 Pomagal bom vam!“

Še teš in ves žalosten Janezek mali,
 'Kol sedem let star, se u šolo podá,
 Ko tiho preišlja, kar mati so djali,
 Ga pot memo cerkve odperte peljá.

Na misel mu pride: tu Bogec stanuje,
 Kar pojdi ga prosit! — in stopi u njó,
 K altarju poklekne, naj Bog bolj čuje,
 Povzdigne ročice, ter moli glasno:

„Oj Bože premili,
 Oj dans je pač križ,
 Ni kruha ne moke,
 Ne jajca pri hiš.“

„Se vkvarjajo mama,
 In z nami terpé,
 Da dělo, zaslužek
 Pri nas zamudé.“

„Kar nič za kosilce,
 Dans nimajo dat',
 Če ti se ne usmiliš,
 Nas umoril bo glad.“

„Oj daj nam, te prosim,
Saj vsega imaš,
Si bogat, mogočen,
In laliko nam daš.“

„In saj si usmiljen,
In rekel si sam:
V potrebi me klič' te,
Pomagal bom vam.“

„Tak bod' no tak dober,
Te prosim lepó,
Saj kličem u potrebi,
Pomagaj nam nó.“

Tak Janezek, dete nedolžno, odmóli,
In tiho, pokojno gre k navku naprej,
Ko h dómu spet pride ves lačen po šoli,
In vrata odprè, o kaj vidi, poglej:

Prav velik hlèb kruha, gladú rešenika,
Na mizi zaglèda, da ves ostermi,
In z moko nasuta je sklèda velika,
In zraven se canjica z jajci šibi.

„O atej nebeški! zakličè veselo,
O bodi zahvaljen, uslišal si me!
„Povejte mi mama, kruh, jajca in mèlo
Alj angelj skoz okno prinesel nam je?“

„Da ravno ne angelj, le vendar primolil
Vse to si ti Janezek, mati rekó,
„Iz grada gospá u zagernjenem stolu
So klečali v cerkvi, k' si molil glasno.“

„Ti nisi jih videl, in nisi nič vèdel,
Bli pa so čuli molitvo na glas,
Vse to so poslali, tak Bog je narèdel!
Njih vsmiljeno serce je angelj za nas.“

„Je prav, da veseli pomoči smo take,
 In deca preljube le pomnite to;
 Nedolžna molitva predere oblake,
 Oj Janezek moj, oh ostani tako!

A. Olibau.

VII.

MATERNE SOLZE.

Zalka, mlada gospodična,
 Lepa in cvetečolična,
 Od lizuneta nekđaj
 Prejme pismice skrivaj.

Pismo bilo zapeljivo,
 In sleparsko-ljubeznivo,
 Polno strupa sladkega
 Od ljubezni in serca.

Spreleti jo rudečica,
 Kot splašena golobica
 S pismom k materi liti,
 Boljšega zavetja ni.

Mati skerbna so prebrali,
 In se milo razjokali,
 Solze, ki se jim vderó,
 Se na pismo vtrinjajo.

„O to pismo me ne moti,
 Vse obljube sladke noti
 Zbrišejo do čistega
 Vaše solze, mamica!“

Mati hčerko so objeli,
 Njen'ga angelstva veseli
 Zlati perstan ji dadó,
 In besede te rekó:

„Glej, v tem perstanu se milo
 Drazih kamencov število
 Vtrinja, sveti in miglja,
 Kakor rosa juterna.“

„Solze so podobne rosi,
 V moj spomin ga Zalka nosi,
 Kadar mene več ne bo,
 Naj tvoj varh ti perstan bo.

„Glej v skušnjavah, kak se vtrinja,
 To naj na-me te spominja,
 Glej na kamence svitle,
 To so — *materne solze,*“

A. Olibau.

VIII.

ZAPELJANA MARJETKA.

1. Oj čistosti lilja! kje neki cvetiš,
Kje v juterni zarji še serca žlahniš?
Povsodi te iščem, kje najdil te bom,
Cvetlica nebeška! kje imaš svoj dom?
Po tebi, o čistost! stegujem roke,
Oj čistost! po tebi zdihuje serce,
Pa zgin'la na veke, nazaj te več ni,
Zastojn se mi vlivajo solze z oči.
2. Prelepo se duša mladenča svetli,
Dokler lilja čistosti v sercu cveti,
Dro sonce tak lepo se ne lesketa,
Ko vtrinja se v čistosti zarja serca.
Iskreno se bliskajo čiste oči
In cvet sramožljivosti lica jasni,
Pa vso to lepoto nečistost vkonča,
Medico ponuja, in s strupom zavná.
3. Ko angelček krasno si čisto dekle!
Dokler ti nedolžno še bije serce,
Vse rožice tebi veselje cveto,
Vse ptičice tebi le srečo pojo.
Prijatelji tvoji so angelji vsi,
Kraljica devica te pa k sebi želi,
Sam Jezus se k tebi po soncu pelja,
On v sercu deviškem svoj sedež imá.

4. Tak srečna Marjetka nevenjenih lic
 Je jagneta pasla, cvetlica devic,
 Nje serce tak čisto ko jažno nebo;
 Ko Jožko se vstavi pred njeno oko,
 Presune ji dušo nečisti pogled,
 Se kmalo soznau'ta, obiše jo spet.
 Oh ura nevarna — nevarna, poglej,
 Že angeljc pobegne — žaluje po njej!
5. Od žalosti poka očetu serce,
 In mati želi si v grob černe zemlje,
 Marjetka pa puli si z glave lasé,
 V potokih pretaka kervave solzé;
 Kot rožica vene, lepota je preč,
 In serce prebada nabrušen ji meč,
 V presilni britkosti po svetu divja,
 Devištva ves svet ji nazaj več ne da.
6. Spet k Jožku se zdaj zapušena poda,
 Alj clo zapeljivec je več ne pozna.
 „Alj več me ne vidiš? mi v glavo ne gre,
 Saj dete ti gani kamnitno serce!
 Saj divje zverine tak niso groznó
 In skale kamnitne tak niso terde!“
 Zastonj, oh Marjetka, kak *teb'* bi bil zvest,
 Kdor zabil Boga in zadušil je vest!
7. Kot ranjena serna s pušico ojestro,
 Le dalej beži črez loge in goró,
 Že sonce zahaja, Mario zvoni,
 Marjetka na skalo glavo nasloni.
 Spet juterno sonce ves svet oživi,
 Marjetke spijoče le več ne zbudi.
 Pod sivo goro so jo našli mertvó,
 Bog duši na sodbi naj milostljiv bo!

Vrh.

IX.

DEKLIŠKA MODROST.

1. Dokler cvetemo dekliči,
Nas svatujejo fantiči;
Se postara nam obraz,
Več ne marajo za nas.
2. Samo dokler smo še mlade,
Snubcom zali ž'vot dopade,
Nam premine rožni cvet,
Noče nas noben imét'.
3. Kak nevarno vesovanje,
Vse ponočno šepetanje,
Z drugim spolom se pečat'
Zapeljivcom se podát'!
4. Sestre! znanja se varujmo,
Čast deviško prav poštujmo,
Da nam glavce rožmarin
V krono zmeni božji Sin.
5. Po deviško ovenčané
Bomo enkrat pokopane;
Naše duše bo vesél
Naš nebeški ženin vzél.

Lipold Rečički.

X.

VERTNICA.

1. Ni lepše dušice
Od čiste device,
In lepše cvetlice
Od vertnice ni.
- Kdar v evetju se maja,
Led serca se taja,
S radostjo navdaja
Mi dušo in kri.

Z zobmi škripaje pljuje pene,
 Kot lev serdit verh skalne stene,
 In zre in zre u vode šumeče
 Črez terg in dol, verté cveteče,
 Marii v Ternju skoraj že
 Valovi vmivajo nogé.

Udajte se! pesi kristjanski!
 Gromi glas Ahmeta strašanski,
 Če ne, le miši ne zanesem,
 Da vse, kot veter prah, raznesem;
 Pri Allah-tu, kakor živim!
 Le cerkvo v konjski hlev pustim.

Alj, ko bi trenul, zagromelo
 In Ahmet-pašata razmelo. —
 In glej! v oblakih pa zavije,
 V nebeški zarji ime Marie; —
 Kristjani čast Bogu pojó,
 Strahú pa Turki u beg deró. —

Skalne zaveze zdaj sprožjo kristjani
 Silnim gromenjém nad turške glavé;
 Beli odpró pa zajezje na brani,
 Serdni valovi strah Kaple vtopé.
 Turki na vselej od tod so zbežali, —
 Glava le Ahmeta panana v skali
 Kaplo in cerkvo Mariino zre
 Groze stermé do današnega dne.

Vel.

XV.

PROŠNJA NA SMERT.

Strah in groza vsih stvari
 Smert nevsmiljena, si ti,
 Kosa tvoja blisketa,
 Seka neprenehoma,
 Kar doseže, vse vmori,
 Nič razločka ne stori.

Ojstra smert poslušaj me,
 Kar pohlevno prosim te:
 Ne pokosi rožice
 Lepo bele, pisane,
 Pusti jo cveteti še
 Prosim smert, ponižno te!

Pusti dete, naj živi,
 Ki v naročji materi
 Ljubeznivo se smeji
 Ko kramljati uči,
 O ne vmor nje ljubčeka,
 Smert le bodi vsmilena!

Glej veselga pobiča,
 Ko nedolžno si igra
 Zdaj že kaže, da bi bil
 Moder mož — ak ostane živ,
 Smert, nikar ne vzemi ga
 Bodi, bodi vsmiljena!

Pust' mladenča, naj živi,
 Ki veselo žvižga si,
 In prepeva prelepo
 Kratkočasno pesmico.
 Naj živi, le pusti ga,
 Naj se veseli sveta.

Ne pokosi deklice
 Lepe mlade dvičice,
 Starišev veselje je,
 Jo obrajta, ljubi vse,
 Smert ne rani mi serca,
 Bodi vender vsmilena!

Ženin in nevestica
 Ljubezniva mlada, sta
 Še le zdaj prisegla si,
 Se na večno ljubiti.
 Smert, ne bod' nevsmilena,
 Da bi kmal ju ločila.

Verli tam junak stoji,
 Zogni se ga, naj živi,
 On za nas na vojsko gre,
 Varje k nam sovražnike;
 Smert nikar naj ne konča
 Kosa tvoja takega!

Na kraljevem dvoru si
 Smert britkost edina ti;
 Čakaj, dokler tam se vsi
 Gospodovanja in časti
 Tudi dost nasitijo,
 Potlej pridi ti s kosó.

Zogni se pobožnega,
 Ki lepo časti Boga,
 In z molitvo tolaži
 Jezo božjo, ak' proti
 Strašne šibe na ti svet,
 Smert, le pusti ga živet'.

Tud ne vmori grešnika,
 Straš' le z oestro sodbo ga —
 Da vse grehe zapusti,
 Jih objoka, spokori, —
 Smert, imej le vsmilenje
 To mu daj dožveti še.

Ne pokos' bogatega,
 Pusti v miru zdravega,
 In ak prideš do ljudi,
 Ko so dobre volje vsi —
 Berž zadeni ti kosó,
 Pojdi urno memo z njo.

Če že moraš res kosit,
 Če te sila gon' morit,
 Pojdi v temno ječo taj,
 V ti britkosti polni kraj,
 Kder že dolgo vse kriči:
 Pridi smert preljuba ti.

Kder te v jutro čaka vse,
 Vse na večer kliče te,
 In ob polnoči na glas,
 Vse kriči: oh vsmil' se nas,
 Pridi smert preljuba saj —
 Stori nam terplenja kraj.

Smert! tako tako ravnaj,
 Res' jetnike naj poprej;
 Potlej, kdar pripravljen bom,
 Priti smeš tud' na moj dom,
 Prej pa ljuba prosim te —
 Le pri miru pusti me!

XVI.

POPOTNICA.

1. Pogledaj, o človek,
Kdo gre pred teboj!
Sam Jezus te kliče:
„Le hod' za menoj!“
 2. Ker hodiš po poti,
Se spomni gredé,
Da Jezus je težek križ
Nosil za te.
 3. Ker hodiš čez goro,
Se spomni gredé,
Da Jezus na gori
Je umerl za te.
 4. Bi človek ti vedel,
Kaj duša veljá,
Bi greha ne delal,
Ne žalil Bogá.
 5. O človek ohrani
Nedolžno sercé,
K nebesam povdigni
Pogosto roké.
 6. Boš človek ti živel
Na sveti lepó,
Po smerti zavžíval
Boš sveto nebô.
- Stara pesem.

